

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**DEPREM RİSKİNİN ARAŞTIRILARAK DEPREM
YÖNETİMİNDE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN**

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU RAPORU

Temmuz 2010

boş

TBMM

(S. Sayısı: 549)

İstanbul Milletvekili Çetin Soysal ve 23 Milletvekilinin (10/60), Antalya Milletvekili Tayfur Süner ve 26 Milletvekilinin (10/63), Bursa Milletvekili İsmet Büyükataman ve 31 Milletvekilinin (10/99), Yalova Milletvekili İlhan Evcin ve 20 Milletvekilinin (10/242), Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün ve 24 Milletvekilinin (10/243), İstanbul Milletvekili Nusret Bayraktar ve 21 Milletvekilinin (10/244), Bursa Milletvekili Kemal Demirel ve 20 Milletvekilinin (10/245), İstanbul Milletvekili Mithat Melen ve 22 Milletvekilinin (10/246), İzmir Milletvekili Oktay Vural ve 21 Milletvekilinin (10/254), Kocaeli Milletvekili Muzaffer Baştopçu ve 30 Milletvekilinin (10/256), Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 104 ve 105 inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri ve (10/60, 63, 99, 242, 243, 244, 245, 246, 254, 256) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu

1- İstanbul Milletvekili Çetin Soysal ve 23 milletvekilinin, İstanbul'da depreme yönelik çalışmaların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/60)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye'nin büyük bir bölümü deprem kuşağı içinde yer almaktadır. 1999 yılında, 17 Ağustos'ta Gölcük'te ve 12 Kasım'da Düzce'de meydana gelen depremlerin ardından İstanbul'daki deprem olasılığı yoğun bir şekilde tartışılmıştır.

1999'da Gölcük'te meydana gelen depremde, resmi rakamlara göre 17.480 kişi ölmüş, 43.953 kişi yaralanmıştır. Resmi olmayan bilgilere göre ise yaklaşık 50.000 kişi hayatını kaybetmiş, yine 100.000'e yakın kişi yaralanmıştır. Düzce depreminde ise Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi'nin açıklamalarına göre 845 kişi ölmüş, 4.948 kişi de yaralanmıştır. Bunun yanında her iki depremde de birçok bina yıkılmış, bu nedenle birçok kişi evsiz kalmıştır. O dönemde deprem kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılmış, uzmanlarca konunun ayrıntıları aktarılmıştır. Depremin yaşandığı bölgelerde, binaların depreme dayanıklı olmadığı görülmüştür. İstanbul'da olması beklenen depremle ilgili çeşitli uyarılar yapılmış, ivedi bir şekilde önlem alınması gerektiği ortaya konulmuştur.

Ancak İstanbul'da bina denetimleri, halkın bilinçlendirilmesi, kamu alanlarının elden geçirilmesi gibi hayati öneme sahip konularda ciddi adımlar atılmamıştır. Hatta bu yıl İstanbul'daki bazı okulların deprem tetkikleri ile ilgili çalışmalar, eğitim öğretimin başlamasına 15 gün kala başlatılmıştır. Her işi son ana bırakma zihniyetiyle hareket eden iktidar ve yerel yönetim, milyonlarca insanın hayatını kaybetme riskinin olduğu, böylesine önemli bir konuda son derece pervasız davranmaktadır.

Son günlerde İstanbul Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Naci Görür tarafından yapılan açıklamalar deprem riskini ve kötü sonuçlarını bir kez daha hatırlamamızı sağlamıştır. Konuyla ilgili yeterli araştırma ve belirleme yapılması için yerel yönetimlerin gereken kaynağı ayırmadığını belirten Prof. Dr. Naci Görür, Marmara Denizi'nin altında yaptığı çalışmalar sonucunda, 1999 depremi öncesindeki belirtilerin görüldüğünü açıklamıştır.

İstanbul'daki hızlı nüfus artışı, plansız ve denetimsiz şehirleşme göz önüne alındığında depremin neden olacağı yıkım tahmin edilenden yüksek olacaktır. Bu nedenle acil olarak önlemlerin alınması gerekmektedir.

Öncelikle halkın konuyla ilgili olarak bilinçlendirilmesi, bu yönde çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu konuda eğitim almış arama kurtarma ekiplerinin sayısının artırılması zorunludur. Kamu binalarının elden geçirilmesi, konuyla ilgili gerekli araştırma ve belirlemelerin yapılabilmesi amacıyla gerekli kaynağın ayrılması ve ivedi çözümlerin derhal uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. İnsan hayatını önemsemeyen, bilim ve akademik çalışmaları hiçe sayan bir anlayışla İstanbul'un depreme hazırlanması söz konusu olamaz.

İstanbul'da depremle ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi ve alınacak tedbirlerin tespiti amacıyla, Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

- 1) Çetin Soysal (İstanbul)
- 2) Akif Ekici (Gaziantep)
- 3) Birgen Keleş (İstanbul)
- 4) Nesrin Baytok (Ankara)

- 5) Fevzi Topuz (Muğla)
- 6) Ramazan Kerim Özkan (Burdur)
- 7) Suat Binici (Samsun)
- 8) Enis Tütüncü (Tekirdağ)
- 9) Mehmet Ali Özpolat (İstanbul)
- 10) Şevket Köse (Adıyaman)
- 11) Tekin Bingöl (Ankara)
- 12) Gürol Ergin (Muğla)
- 13) Ensar Öğüt (Ardahan)
- 14) Mevlüt Coşkuner (Isparta)
- 15) Canan Arıtman (İzmir)
- 16) Gökhan Durgun (Hatay)
- 17) Mehmet Şevki Kulkuloğlu (Kayseri)
- 18) Hulusi Güvel (Adana)
- 19) Ali İhsan Köktürk (Zonguldak)
- 20) Ferit Mevlüt Aslanoğlu (Malatya)
- 21) Halil Ünlütepe (Afyonkarahisar)
- 22) Vahap Seçer (Mersin)
- 23) Ali Rıza Öztürk (Mersin)
- 24) Fatma Nur Serter (İstanbul)
- 24) Mehmet Sevigen (İstanbul)

2- Antalya Milletvekili Tayfur Süner ve 26 milletvekilinin, deprem riskinin ve alınması gereken önlemlerin araştırılması amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/63)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Ülkemizde önümüzdeki yıllarda yaşanacak olası bir deprem felaketi öncesinde alınabilecek tedbirlerin belirlenmesi amacıyla, Anayasanın 98'inci, T.B.M.M. içtüzüğünün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca "Meclis Araştırması" açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

- 1) Tayfur Süner (Antalya)
- 2) Turgut Dibek (Kırklareli)
- 3) Ali Arslan (Muğla)
- 4) Muhammet Rıza Yalçınkaya (Bartın)
- 5) Enis Tütüncü (Tekirdağ)
- 6) Mevlüt Coşkuner (Isparta)
- 7) Ramazan Kerim Özkan (Burdur)
- 8) Hulusi Güvel (Adana)
- 9) Ensar Ögüt (Ardahan)
- 10) Ali İhsan Köktürk (Zonguldak)
- 11) Şevket Köse (Adıyaman)
- 12) Ali Rıza Öztürk (Mersin)
- 13) Halil Ünlütepe (Afyonkarahisar)
- 14) Akif Ekici (Gaziantep)
- 15) Birgen Keleş (İstanbul)
- 16) Fehmi Murat Sönmez (Eskişehir)
- 17) Nesrin Baytok (Ankara)
- 18) Suat Binici (Samsun)
- 19) Ahmet Ersin (İzmir)
- 20) Mehmet Ali Özpolat (İstanbul)
- 21) Tekin Bingöl (Ankara)
- 22) Canan Arıtman (İzmir)
- 23) Gürol Ergin (Muğla)
- 24) Gökhan Durgun (Hatay)
- 25) Fevzi Topuz (Muğla)
- 26) Mehmet Şevki Kulkuloğlu (Kayseri)
- 27) Vahap Seçer (Mersin)

Gerekeçe:

1999 Depremlerinin üzerinden geçen onca seneye rağmen, AKP iktidarı deprem konusunda kılını kıpırdatmamaktadır. 2004'te Deprem Şurası toplanmış, ancak şuranın kararları bugüne kadar uygulanmamıştır. 2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda depremin adı bile geçmemektedir. Başta, İmar ve Yapı Denetim Kanunları olmak üzere mevzuatta yapılması gereken değişiklikler bir an önce hayata geçirilmezse, yalnız bugünü değil geleceği de kaybedeceğimiz açıktır. Okullar, hastaneler, yurtlar, köprü ve viyadükler tehlike altındadır. Binlerce insan deprem tehlikesiyle baş başa bırakılmıştır. Ülkemiz her geçen gün deprem tehlikesiyle karşı karşıyadır. Nüfusunun yüzde 98'i deprem tehlikesi altında yaşayan bir ülkede, depreme karşı önlem almamak cinayetle eşdeğerdir. Önemli olan iş işten geçmeden adım atmaktır. Yoksa 1999'da yaşanan sıkıntıları yaşamak işten değildir. Depreme karşı alınacak önlemler bellidir. Kimse mucizevi çözümler peşinde değildir. Depremden sonra oluşturulan ve raporunu 2002 yılında kamuoyuyla paylaşan Deprem Konseyi'nin görüş ve önerileri yol haritası için yeterlidir.

AKP İktidarının 2004 yılında topladığı ve önemli kararların alındığı Deprem Şurası sonuçları uygulanmayı beklemektedir. İktidarın elinde nelerin yapılacağına, nelerin değiştirilmesi gerektiğine ilişkin yeteri kadar çalışma mevcuttur. Konsey raporunun üzerinden beş, Şura kararlarının üzerinden ise 3 yıl geçmiştir. Ancak siyasi iktidar, bırakalım adım atmayı, Şura kararlarını rafa kaldırmış, hatta Deprem Konseyi'ni lağvetmiştir. Bu Şurada AKP Hükümeti, "21. Yüzyıl Cumhuriyet Türkiye" sinin artık deprem manzarası yaşamaması" gerektiğini belirtmiş, ancak bu sözlerin hiç bir inandırıcılığının olmadığı, 1 Temmuz 2006 tarihinde yayımlanan "Dokuzuncu Kalkınma Planı"nda, afete karşı hazırlık ve afet zararlarıyla mücadele konusuna yer verilmemesinden anlaşılmaktadır. Hükümet deprem tehlikesini yok saymaktadır. 2007-2013 yıllarının temel hedefleri arasında deprem ve depreme karşı alınacak önlemler yoktur. Deprem Şurasında alınan kararların uygulanmaması, iktidar tarafından insana verilen değeri göstermektedir. AKP İktidarının hükümet politikalarına bakıldığı zaman insan faktörünün değeri olmadığı çok açık belli olmaktadır. Gerçi iktidar daha önceki hükümetlerin programlarında da buna önem vereceğini belirtecektir. Ama hala onların da beş yıldır insanlarımıza bakış açısında maalesef bir ilerleme olmadığı da görülmektedir.

Depremle ilgili hemen her konunun ayrı bir önemi bulunmaktadır ama geleceğe daha güvenli bakmak açısından yapı denetim sistemini işlerli hale getirmek zorunluluğu bulunmaktadır. Çünkü mevcut mevzuat ve uygulamaların, güçlendirme çalışmalarının pek çoğu geçmişte yapılan hataların yol açtığı veya açacağı zararı azaltmaya yöneliktir. Eğer Yapı Denetim Yasası'nda gerekli değişiklikleri yapmaz, yasayı zafiyete yol açacak özelliklerinden arındırmazsak, on yıl sonra aynı sorunla tekrar karşı karşıya kalacağımız açıktır. Bir doğa olayı olan depremin, can ve mal kaybına yol açmamasını sağlamanın yolu, yapı denetim sisteminden geçmektedir. Çünkü ihtiyacımız budur; yapı denetim sisteminin tam anlamıyla işlerliğe kavuşturulması, yarımların güvencesi olacaktır. Doğal afet riskinin en az düzeyde olduğu Avrupa ülkelerinde bile yapı denetimi konusunda kurallar getirilmişken, büyük depremleri yaşayan ülkemizde konu gerek kamuoyu gerekse siyasi erk nezdinde hak ettiği ilgiyi görememektedir. Çünkü ekonomik ve siyasal sistemimiz denetimi değil, denetimsizliği teşvik etmektedir. Siyasi iktidarın harekete geçmesi için daha kaç insanımızın ölmesi gerekmektedir? Verilen sözler tutulmalıdır. Aksi takdirde yaşanacak acıların vebalini kimse taşıyamaz.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, ülkemizde önümüzdeki yıllarda yaşanacak olası bir deprem felaketi öncesinde alınabilecek tedbirlerin Yüce Meclisimizce tespiti amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması yerinde olacaktır.

3- Bursa Milletvekili İsmet Büyükataman ve 31 milletvekilinin, Bursa ve çevresinde yaşanacak muhtemel bir deprem felaketine yönelik alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/99)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Gerekçesini ekte sunduğumuz, ülkemizde yaşanabilecek muhtemel bir deprem felaketi öncesinde alınabilecek tedbirlerin tespit edilmesi, yapılacak yasal düzenlemelerin ele alınabilmesi için Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzük'ün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

- 1) İsmet Büyükataman (Bursa)
- 2) Necati Özensoy (Bursa)
- 3) Hamza Hamit Homriş (Bursa)
- 4) Rıdvan Yalçın (Ordu)
- 5) Şenol Bal (İzmir)
- 6) Abdülkadir Akcan (Afyonkarahisar)
- 7) Ahmet Bukan (Çankırı)
- 8) Osman Durmuş (Kırıkkale)
- 9) Murat Özkan (Giresun)
- 10) Mustafa Enöz (Manisa)
- 11) Süleyman Latif Yunusoğlu (Trabzon)
- 12) Reşat Doğru (Tokat)
- 13) Ali Uzunırmak (Aydın)
- 14) Mehmet Günal (Antalya)
- 15) Kamil Erdal Sipahi (İzmir)
- 16) Mümin İnan (Niğde)
- 17) Metin Ergun (Muğla)
- 18) Ahmet Kenan Tanrıku (İzmir)
- 19) Yılmaz Tankut (Adana)
- 20) Hasan Özdemir (Gaziantep)
- 21) Hüseyin Yıldız (Antalya)
- 22) Tunca Toskay (Antalya)
- 23) Akif Akkuş (Mersin)
- 24) Muharrem Varlı (Adana)
- 25) Cumali Durmuş (Kocaeli)
- 26) Hasan Çalış (Karaman)
- 27) Recep Taner (Aydın)
- 28) Süleyman Nevzat Korkmaz (Isparta)

29) Bekir Aksoy (Ankara)

30) Ahmet Duran Bulut (Balıkesir)

31) Mithat Melen (İstanbul)

32) Emin Haluk Ayhan (Denizli)

Gerekçe:

Dünya üzerinde meydana gelen önemli doğal afetlerden birisi depremlerdir. Depremler halen dünyanın farklı yerlerinde farklı şekillerde olmak üzere insan hayatını ve faaliyetlerini etkilemeye devam etmektedir.

Türkiye dünyanın etkin depremlerin görüldüğü kuşaklardan birisi üzerinde yer almaktadır. Ülkemizde çok sayıda kırık bulunmaktadır. Bu nedenle geçmişten günümüze çok sayıda deprem meydana gelmiş, can ve mal kaybına neden olmuş/olmaktadır. Ülkemizde meydana gelen depremlerde sadece 1900'lü yıllardan bugüne 100 bine yakın kişi hayatını kaybetmiş bir milyona yakın bina yıkılmış veya ağır hasara uğramıştır.

Bursa ve yakın çevresini etkilemesi beklenen sismik tehlikeler ise, aşağıdaki faylar üzerinde meydana gelecek depremlerle oluşacaktır.

- 1- Marmara denizindeki faylarla olacak depremler,
- 2- Geyve-İznik fayında olacak deprem,
- 3- Bursa ve civarında meydana gelecek depremler.

Marmara denizinde olması beklenen deprem, Bursa'ya 60 km. uzaklıkta yer alacaktır. Marmara faylarının kırılması ile Bursa ve çevresi ciddi biçimde etkilenecektir.

Geyve-İznik fayında ise son 500 yıldan beri kırılma olmamış, dolayısıyla aktif bir fay olarak, Bursa için büyük bir risk olduğu artık bilinen bir gerçektir.

Bursa ve civarında tarihi süreç içinde olmuş depremlerde hangi fayların kırıldığı ve depremlerin tekrarlanma sürelerinin ne kadar olduğu bilinmemektedir. Ancak oluşturduğu topografyaya bakıldığında Bursa ve civarında olabilecek depremler genelde kısa uzunlukta olan faylar boyunca gelişecektir.

Bursa'nın doğusunda Yenişehir havzasını Kuzeybatı ile Güneydoğudan sınırlayan yaklaşık 26-30 km. uzunlukları olan faylar bölge için risk oluşturmaktadır. Bu faylar boyunca orta büyüklükte depremlerin oluşabileceği beklenmektedir.

1999 yılında yaşadığımız her iki büyük ve yıkıcı depremde gelişen ağır hasarı oluşturan esas neden; yanlış yer seçimi, plansız, projersiz, çarpık kentleşme ve denetimden yoksun yapılaşma olmuştur.

Bursa'da 300 bin civarında yapı olduğu tahmin edilmektedir. Ancak, tam olarak kaç adet mevcut yapı olduğunun kesin bir envanteri yapılmamıştır. Bu yapıların da %60-70 kadarı da kaçak yapıdan oluşmaktadır. Her türlü denetimden uzak ve depreme dayanaksız olan bu mevcut yapı stoku kentimiz ve insanlarımızın geleceğini hayati olarak ipotek altına almaktadır.

Bu mutlaka çözülmesi gereken milli bir problemdir. Çözülmedikçe gelecekteki depremlerin de felakete dönüşmesi kaçınılmazdır.

Yıkıcı Marmara depreminin üzerinden 9 yıl geçmesine rağmen, yerel ve merkezi yöneticilerce ciddi bir çalışma yapılmamıştır.

Birinci derecede deprem bölgesi olan Bursa, büyük bir deprem beklentisi içerisinde. Bursa'ya farklı bakılmalı ve Bursa ili için dış kaynaklı kredilerin temini için ilgili mercilerle hemen temasa geçilmelidir.

Bilinmelidir ki Bursa bir sanayi şehri ve yurt içinden ve yurt dışından yüksek miktarda göç alan bir kenttir. Muhtemel bir depremde Bursa'daki can ve mal kayıpları Türkiye'yi en az 25-30 yıl geriye götürecektir.

Gelecekte ülkemizin ve kentimizin depremleri en az can kaybı ve maddi hasarla atlatabilmesi için yapılması gerekenler kısaca şu şekilde sıralanabilir:

Kent bütünündeki mevcut yapı stoku mutlaka elden geçirilmeli ve bir kanun ile zorunlu hale getirilmelidir. Mevcut binaların güçlendirilmesi için, dış kaynaklı kredilerin temini ve hukuki alt yapının hazırlanması gerekmektedir. Kaçak yapı yapma alışkanlığı mutlaka durdurulmalıdır. Vatandaşlarımızın deprem bilinci güçlendirilmelidir. Depreme karşı dayanıklı bina yapmak için, yer seçimi ve zemin etütlerinin daha hassas yapılması, proje yapımı ve bu projelerin teknik şartnamelerine göre uygulanması ve denetlenmesi gerekmektedir. İmar Kanunu ile ilgili mevzuat çağın şartlarına uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

Yukarıda açıklanan sorunların çözümü için alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

4- Yalova Milletvekili İlhan Evcin ve 20 milletvekilinin, deprem riskinin araştırılarak deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/242)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Gerekçesini ekte sunduğumuz, önümüzdeki yıllarda ülkemizde yaşanabilmesi muhtemel bir deprem felaketi öncesinde depremin etkilerini en aza indirebilmek için alınabilecek tedbirlerin tespit edilmesi, yapılacak yasal düzenlemelerin ortaya konulabilmesi için; Anayasanın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

- 1) İlhan Evcin (Yalova)
- 2) Mehmet Tunçak (Bursa)
- 3) İbrahim Hasgür (İzmir)
- 4) Mehmet S. Tekelioğlu (İzmir)
- 5) Mehmet Emin Tutan (Bursa)
- 6) Taha Aksoy (İzmir)
- 7) Mehmet Erdoğan (Gaziantep)
- 8) Mehmet Sarı (Gaziantep)
- 9) İbrahim Halil Mazıcıoğlu (Gaziantep)
- 10) Özlem Müftüoğlu (Gaziantep)
- 11) İlknur İnceöz (Aksaray)
- 12) Ali Küçükaydın (Adana)
- 13) Mahmut Dede (Nevşehir)
- 14) Osman Demir (Tokat)
- 15) Fazlı Erdoğan (Zonguldak)
- 16) Hakkı Köylü (Kastamonu)
- 17) Fatih Öztürk (Samsun)
- 18) İkrâm Dinçer (Van)
- 19) Kayhan Türkmenoğlu (Van)
- 20) Kerem Altun (Van)
- 21) Emin Nedim Öztürk (Eskişehir)

Gerekçe:

Deprem, insanın hareketsiz kabul ettiği ve güvenle ayağını bastığı toprağın da oynadığı ve üzerinde bulunan tüm yapıların hasar görüp, can kaybına uğrayacak şekilde yıkılabileceklerini gösteren ve ülkemizin gündemini oldukça meşgul eden doğal afetlerden birisidir. Halen dünya üzerinde farklı bölgelerde görülmekte ve insan hayatını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Yerküre üzerinde oluşan depremlerin büyüklüğü ve neden oldukları zararlar göz önüne alındığında iki ana deprem kuşağı en çok ilgi çeken bölgelerdir. Bunlardan biri Büyük Okyanusu çevreleyen ve özellikle Japonya üzerinde etkili olan Pasifik Deprem Kuşağı, diğeri ise Cebelitarık'tan

Endonezya adalarına uzanan ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz-Himalaya deprem kuşağıdır. Geçmişte yurdumuzda birçok yıkıcı depremler olduğu gibi, gelecekte de sık sık oluşacak depremlerle büyük can ve mal kaybına uğrayacağımız bir gerçektir.

Deprem Bölgeleri Haritası'na göre, yurdumuzun % 92'sinin deprem bölgeleri içerisinde olduğu, nüfusumuzun % 95'inin deprem tehlikesi altında yaşadığı ve ayrıca büyük sanayi merkezlerinin % 98'i ve barajlarımızın % 93'ünün deprem bölgesinde bulunduğu bilinmektedir.

Son 58 yıl içerisinde depremlerden, 58.202 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 122.096 kişi yaralanmış ve yaklaşık olarak 411.465 bina yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. Sonuç olarak denilebilir ki, depremlerden her yıl ortalama 1.003 vatandaşımız ölmekte ve 7.094 bina yıkılmaktadır.

Yalova ilimiz de, İstanbul, Tekirdağ, Kocaeli, Sakarya, Bursa, Balıkesir, Manisa, Uşak, İzmir, Aydın, Denizli, Isparta, Burdur, Karabük, Bolu, Düzce, Çankırı, Amasya, Tokat, Erzincan, Tunceli, Bingöl, Adıyaman, Muş, Bitlis, Siirt, Bilecik, Çanakkale, Hakkâri, Adıyaman, Osmaniye ve Hatay illeri gibi birinci derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır.

Yalova ilimiz, bulunduğu deprem bölgesinin sonucu olarak tarih içerisinde birçok yıkıcı felaketle karşı karşıya kalmıştır. Bunlardan en yıkıcı olanları; Marmara Denizi'nde Adalar yakınlarında 10 Eylül 1509'da olan 4000 den fazla kişinin öldüğü ve 1000 evin yıkıldığı 6,9 büyüklüğündeki Büyük İstanbul depremi, Marmara Denizi'nin doğusunda 22 Mayıs 1766 Perşembe sabahı olan 4000'den fazla kişinin öldüğü 6,9 büyüklüğündeki İstanbul depremi, yakın tarihte bu bölgede Adapazarı merkez üssü olmak üzere 1943, 1957, 1967 yıllarında olan şiddetli depremler ve en son olarak 17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan ve merkez üssü Gölcük olan 7,5 büyüklüğündeki depremdir.

17 Ağustos depremi, tüm Marmara Bölgesinde, Ankara'dan İzmir'e kadar geniş bir alanda hissedilmiştir. Resmi raporlara göre, 17.480 ölüm, 43.953 yaralanma olmuş, 505 kişi sakat kalmış, 285 bin 211 konut, 42 bin 902 işyeri hasar görmüştür. Resmi olmayan bilgilere göre ise yaklaşık 50.000 ölüm, ağır-hafif 100.000 e yakın yaralanma olmuştur. Ayrıca 133.683 çöken bina yaklaşık 600.000 kişiyi evsiz bırakmıştır. Yaklaşık 16 milyon insan, depremden değişik düzeylerde etkilenmiştir. 17 Ağustos Depremi Yalova ilimizde de hissedilmiş ve çok ağır hasarlara sebep olmuştur. İlimizde 2.504 kişi bu depremden ölmüş, 15.946 kişi prefabrikte yaşamak zorunda kalmıştır.

Ülkemizde bu kadar üzüntüye, bu kadar ekonomik yıkıntıya sebep olan bu felaketin etkilerinin azaltılabilmesi, meydana gelen doğrudan ve dolaylı zararların minimize edilmesi ancak deprem afetine karşı alınacak önlemlerle mümkündür. Bu tedbirler çerçevesinde.

- 1- Hazırlıklı olma
- 2- Müdahale ve acil yardım
- 3- İyileştirme ve rehabilitasyon
- 4- Zarar azaltma

aşamalarından oluşan afetler döngüsünün tüm unsurlarının gereğinin yapılması önemlidir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, gelecekte karşılaşılması muhtemel depremlerde ülkemizin zararlarının en aza indirilebilmesi, mümkün olursa ortadan kaldırılabilmesi için bir Meclis Araştırması açılması yerinde olacaktır.

5- Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün ve 24 milletvekilinin, deprem riskinin araştırılarak deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/243)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Dünyanın etkin deprem kuşaklarından birinin üzerinde bulunan ülkemizde, yaşanabilecek bir deprem felaketi öncesinde alınabilecek tedbirlerin belirlenmesi amacıyla ekte sunduğumuz gerekçe doğrultusunda, Anayasanın 98'inci İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

- 1) Ayhan Sefer Üstün (Sakarya)
- 2) Mehmet Erdoğan (Gaziantep)
- 3) İlknur İnceöz (Aksaray)
- 4) Mehmet Sarı (Gaziantep)
- 5) Erol Aslan Cebeci (Sakarya)
- 6) Mahmut Dede (Nevşehir)
- 7) Hasan Ali Çelik (Sakarya)
- 8) Şaban Dişli (Sakarya)
- 9) Recep Yıldırım (Sakarya)
- 10) Mehmet Tunçak (Bursa)
- 11) Mehmet S. Tekelioğlu (İzmir)
- 12) İbrahim Hasgür (İzmir)
- 13) Taha Aksoy (İzmir)
- 14) Özlem Müftüoğlu (Gaziantep)
- 15) Mehmet Emin Tutan (Bursa)
- 16) İbrahim Halil Mazıcıoğlu (Gaziantep)
- 17) Osman Demir (Tokat)
- 18) Fazlı Erdoğan (Zonguldak)
- 19) Ali Küçükaydın (Adana)
- 20) Hakkı Köylü (Kastamonu)
- 21) Fatih Öztürk (Samsun)
- 22) İkrâm Dinçer (Van)
- 23) Kerem Altun (Van)
- 24) Kayhan Türkmenoğlu (Van)
- 25) İdris Güllüce (İstanbul)

Gerekçe:

Herkesçe bilindiği gibi ülkemiz, etkili bir deprem kuşağının üzerinde bulunmaktadır. Geçmişte, ülkemizde çok sayıda vatandaşımızın ölümüne neden olan yıkıcı deprem felaketleri yaşanmıştır ve ülkemizin coğrafi konumu düşünüldüğünde, tekrar büyük bir deprem yaşama ihtimali hiç de uzak değildir.

Deprem Bölgeleri Haritası'na bakıldığında, yurdumuzun % 92'sinin deprem bölgeleri içerisinde olduğu, nüfusumuzun % 95'inin deprem tehlikesi altında yaşadığı ve ayrıca büyük sanayi merkezlerinin % 98'i ve barajlarımızın % 93'ünün deprem bölgesinde bulunduğu görülecektir.

Ülkemizde yaklaşık son 60 yıl içerisinde yaşanan depremlerden dolayı, 50.000'den fazla vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 100.000'den fazla vatandaşımız yaralanmış ve yaklaşık olarak 400.000'den fazla bina yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. Ülkemiz, çok değil bundan 9 yıl önce Marmara Bölgesi'nde çok şiddetli bir deprem felaketi yaşamıştır. Bu felaket ile binlerce vatandaşımız hayatını kaybetmiş ve binlercesi de yaralanmıştır.

17 Ağustos 1999 tarihinde saat 03:02'de meydana gelen; Richter Ölçeğine göre 7.4 şiddetindeki deprem felaketinde en büyük darbeyi alan illerden biri olan Sakarya'da, altyapı tamamen çökmüştür. Binlerce insanımız hayatını kaybetmiş, yaralanmış ve evsiz kalmıştır. Yüzyılın en büyük felaketi olarak nitelendirilen ve ülkemizi yasa boğan bu feci afetten dolayı sadece Sakarya'da 3 bin 891 kişi hayatını kaybetmiş, 5 bin 180 kişi yaralanmış, 188 kişi özürlü kalmış ve 24 bin 588 konut yıkılmıştır. Kentteki depremzede aileler, önce çadır kentlerde, daha sonra da prefabrik konutlarda barınmıştır. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Dünya Bankası ve gönüllü kuruluşların, Karaman ve Camili köyleri ile Ferizli ilçesi'nde yaptırmayı planladığı 7 bin 437 kalıcı konutun tamamı bitirilerek, anahtarları hak sahiplerine teslim edilmiştir. Zemini sağlam olan bu bölgeler toplu konut alanı ilan edilmiş, TOKİ, Belediyeler ve Kooperatifler tarafından yeni konutlar inşa edilmiştir.

Büyük felaketin gerçekleştiği tarihten bu yana bölge insanının, depremin etkilerinden kurtulması için gerekli çalışmalar büyük bir özveriyle gerçekleştirilmiştir. Yaşanan felaket büyük acılar yaşatmış, ülkemizi yasa boğmuştur. Fakat unutulmamalıdır ki, üzölmek ve yas tutmak çözüm değildir. Ülkemizin deprem bölgesinde bulunduğu gerçeğini kabullenip, gerekli önlemleri alıp, depremle yaşamayı öğrenmek gerekir. Bu bilince varıldığı takdirde, ülkemizde bundan sonra yaşanabilecek depremlerden en az hasarla ayrılmamız mümkün olur.

Ülkemizin etkin bir deprem bölgesinde bulunduğu, tüm bilim insanlarınca dile getirilen bir gerçektir. Yine ülkemiz kendi içinde, coğrafi özelliklerine ve üzerinde bulunduğu fay hattına göre bölgelere ayrılmaktadır. Bu doğrultuda, bilim insanlarının araştırmaları ve tavsiyeleri dikkate alınarak, coğrafi konumundan dolayı deprem riski ve depremden büyük hasar görme riski yüksek olan bölgelerimizle ilgili gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

17 Ağustos felaketinde en çok zarar gören illerimizden biri olan Sakarya, coğrafi konumu, toprak yapısı ve üzerinde bulunduğu fay hattından dolayı deprem riski yüksek olan bir ilimizdir. Dünya üzerinde Kobe'de ve Sakarya'da gözlemlenen sıvılaşma olayı yıkıcılığı artıran en önemli hadisedir. Keza Marmara'da bulunan diğer illerimiz de aynı riski taşımaktadırlar. Yakın tarihte yaşadığımız bu üzücü olayın bir daha bu kadar büyük acılar yaşatmaması için şimdiden çalışılmaya başlanması gerekmektedir. Unutmamak gerekir ki, yıkılan binalar, köprüler, barajlar tekrar inşa edilebilir ama yitirilen bir canın tekrar geri gelmesi mümkün değildir.

Böylesine acı tecrübeleri yaşamış ve konumu gereği depremle yaşamayı öğrenmek zorunda olan ülkemizin, milletinin temsil edildiği Mecliste bu konuyla ilgili bir araştırma yapılması elzemdir. Teklif edilen bu Meclis Araştırması ile, vatandaşların deprem konusuyla ilgili olarak bilinçlendirilmesi, yaşanabilecek herhangi bir deprem ihtimaline karşı olarak mevcut binalarla ilgili neler yapılabileceği, deprem anında ve deprem sonrasında nelerin yapılması gerektiği gibi konularda bilimsel destekli bir araştırma yapılması sağlanacaktır. Ne gibi yasal düzenlemeler yapılabileceği ele alınacaktır.

Yukarıda bahsedilen nedenlerden ötürü teklif edilen Meclis Araştırmasının açılmasının ülkemiz için son derece faydalı olacağı kanaatindeyiz.

6- İstanbul Milletvekili Nusret Bayraktar ve 21 milletvekilinin, özellikle İstanbul ve Marmara Bölgesindeki deprem riskinin araştırılarak deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/244)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Ülkemizin büyük bir kısmı etkin deprem kuşağının içinde yer almaktadır. Ülkemizde; özellikle İstanbul ve Marmara’da gerçekleşebilecek bir depremle ilgili çalışmaların incelenmesi, gerekli tedbirlerin belirlenerek alınması amacıyla, ekte sunduğumuz gerekçe doğrultusunda, Anayasanın 98’inci İç Tüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

- 1) Nusret Bayraktar (İstanbul)
- 2) Mehmet Tunçak (Bursa)
- 3) İlknur İnceöz (Aksaray)
- 4) İbrahim Hasgür (İzmir)
- 5) Mehmet S. Tekelioğlu (İzmir)
- 6) Mehmet Emin Tutan (Bursa)
- 7) Taha Aksoy (İzmir)
- 8) Mahmut Dede (Nevşehir)
- 9) İbrahim Halil Mazıcıoğlu (Gaziantep)
- 10) Özlem Müftüoğlu (Gaziantep)
- 11) Mehmet Sarı (Gaziantep)
- 12) Kayhan Türkmenoğlu (Van)
- 13) Mehmet Erdoğan (Gaziantep)
- 14) Osman Demir (Tokat)
- 15) Fazlı Erdoğan (Zonguldak)
- 16) Ali Küçükaydın (Adana)
- 17) Hakkı Köylü (Kastamonu)
- 18) Fatih Öztürk (Samsun)
- 19) İkrâm Dinçer (Van)
- 20) Kerem Altun (Van)
- 21) Emin Nedim Öztürk (Eskişehir)
- 22) Ünal Kacır (İstanbul)

Gerekçe:

Ülkemizin büyük bir bölümü deprem kuşağı içinde yer almaktadır. Tarihi geçmişten ve bilimsel gerçeklerden biliyoruz ki, Marmara fay hatlarındaki kırılmalar sonucu İstanbul başta olmak üzere, Marmara bölgesinde binlerce deprem meydana gelmiştir. Yaklaşık her beşyüz yılda bir, çok şiddetli, her 100 yılda bir de orta şiddetli olarak gerçekleşen depremler, İstanbul’da ve çevresinde büyük oranlarda mal ve can kayıplarına sebep olmuştur.

17 Ağustos 1999'da gerçekleşen Marmara Depremi ve 12 Kasım 1999'da gerçekleşen Düzce Depremi sonrasında, yakın gelecekte, Türkiye'nin kalbi olan İstanbul merkezli olarak büyük bir depremin meydana geleceği iddiası yoğun bir şekilde bilim insanları tarafından tartışılmaktadır. Yine beklenen bu depremin İstanbul için taşıdığı önemli riskler de tartışılmaktadır.

Ülkemizde vatandaşlarımız haklı olarak depremden korkmaktadırlar. Ancak depremden değil, bilinçsizlik ve hazırlıksızlıktan korkulması gerekmektedir. Başta vatandaşların bilinçlendirilmesi olmak üzere, deprem öncesinde, deprem anında ve deprem sonrasında gerekli tedbirlerin alınmasında bazı önemli aksamaların olduğu aşikardır.

Hükümetimizin tabii afetlere yönelik alınması gerekli tedbirler konusundaki hassasiyetini, bu konuyla ilgili çeşitli çalışmaları olduğunu, gerek yerel yönetimler açısından, gerekse merkezi yönetimler açısından bazı tedbirleri almakta olduğunu, yasal düzenlemeleri kısmen de olsa yaptığını takdirle bilmekteyiz. Ancak çarpık, plansız yapılaşmalar ve depreme dayanıksız, kontrolsüz kentleşmeler; deprem gibi tabii afetlere karşı riskleri artırmaktadır. Özellikle İstanbul ilimizde bu riskin daha da ürkütücü boyutlara çıktığı aşikardır.

İstanbul'da bulunan yaklaşık 1 milyon 500 bin civarındaki binanın yüzde 34'ünün birinci derecede, yüzde 30'unun ikinci derecede ve geri kalanının ise üçüncü derecede risk altında olduğu, 7.0 veya üzeri bir şiddette gerçekleşecek muhtemel bir depremde 500 bin binanın ağır hasar görebileceği, 50 bin ila 100 bin insanın hayatını kaybedebileceği, yüzbinlerce insanın da enkaz altında kalabileceği gibi senaryolar konuşulmakta, tartışılmaktadır.

İnsanlarımızın depreme karşı bilinçsizce hareketleri sonucu; ekonomik, sosyal ve teknik uygulamalardaki eksikliklerden kaynaklanan sorunlar yumağına çözüm üretmek amacıyla, yerel yönetimler yasında değişiklikler yapılmış, kentsel dönüşüm uygulamaları başlamış, yapı denetim sistemlerine önem verilmiş, Kat Mülkiyeti Kanunu değişmiş ve afet yönetiminde yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Ancak bütün bu tartışmalar ve hassasiyetlere rağmen;

- Mer'i imar mevzuatındaki aksaklıklar,
- Yapı denetim uygulamalarındaki aksaklıklar,
- Yerel yönetimler, TOKİ ve sivil toplum kuruluşlarının kentsel dönüşüm uygulamalarındaki aksaklıklar,
- Yasalardaki boşluklar, karmaşalardan kaynaklanan idari ve hukuki çözümsüzlükler,
- Mali ve finansman konularındaki aksaklıklar ve buna benzer aksamalarla kaybedeceğimiz vakit sonucu, İstanbul ve çevresinde beklenen 7.0 şiddetinin üstünde gerçekleşecek bir depremle karşılaştığımız takdirde, telafisi mümkün olmayan can ve mal kayıplarının doğabileceği endişesini taşımaktayız.

Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin ve tüm vatandaşlarımızın el birliğiyle konunun önemini benimsemesi,

- Halkın bilinçlenmesine yönelik faaliyetlere ağırlık verilmesi,
- İdari ve yasal eksikliklerin neler olduğunun belirlenmesi,
- Teknik ve mali konuların nasıl çözüleceğinin belirlenmesi konularında çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Özetle, İstanbul ve ülkemizin depreme karşı acilen hazırlanması gerekmektedir. İstanbul ve Marmara'da gerçekleşebilecek depremle ilgili çalışmaların incelenmesi ve alınacak tedbirlerin alınması amacıyla teklif edilen Meclis Araştırmasının açılması gerekmektedir.

7- Bursa Milletvekili Kemal Demirel ve 20 milletvekilinin, deprem riskinin araştırılarak deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/245)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Ülkemizin büyük bölümü 1. ve 2. derece deprem kuşağında yer almaktadır. 1999 yılında yaşadığımız felaketlerin ardından; büyüklüğü o kadar olmasa da bir çok depremler oldu. Üstelik olası bir Marmara depreminden de sürekli bahsediliyor.

1999'da Gölcük'te meydana gelen depremde, ölüm ve yaralanmaların büyük çoğunluğu binalardaki hatalar yüzünden meydana geldi. Yıkılan binalarda yüzlerce insan enkaz altında kaldı. Bu sayede, deprem bölgelerindeki binaların depreme dayanıklı olmadığı somut bir şekilde görüldü. Ancak, bu olayın üzerinden geçen zamana rağmen, bir çok deprem bölgesindeki binalar yine depreme dayanıksız olarak yükselmeye devam ediyor.

Halkın arasında ve medyada olası bir Marmara depremi ile ilgili çeşitli senaryolar sürekli tartışılıyor. Bilim adamları ve konunun uzmanları tarafından; Marmara'da olabilecek depremle ilgili çeşitli uyarılar yapıp, zaman kaybedilmeden önlemlerin alınması gerektiği ile ilgili çalışmalar ortaya konulmuştur.

Marmara'da yaşanabilecek bir depremde özellikle İstanbul'un büyük hasar göreceği ortadadır. Bunun yanında denize kıyısı bulunan Bursa ili ve ilçelerinin de zarar göreceği bilim adamları tarafından açıklanmıştır. Mudanya, Gemlik, Karacabey ilçeleri, Marmara denizine kıyısı olduğu için etkilenme düzeyleri de fazla olacaktır.

Konunun uzmanlarının ortak görüşleri arasında; özellikle yerel yönetimlerin yapması gereken çalışmaları yapmadıkları ve gerekli maddi kaynakları depremden korunma ve önlem çalışmaları için ayırmadığı, depremlerle ilgili ulusal ve yerel strateji belirlenmediği, şehir planlamalarının siyasi çıkarlar yönünde şekillendiği, deprem bilinciyle hareket edilmeden, sürekliliği olan ve uygulanabilen politikalar üretilmediği konuları yer almaktadır.

Yaşanılan acıların yüreklerde bıraktığı yaralar halen kapanmadı. Maddi kayıpların telafi edilmesi bir şekilde hayatın devamını teşvik ettiyse de, yakınlarını depremde kaybedenlerin hayatları hep biraz eksik devam ediyor.

Özellikle Marmara bölgesinde; hızlı nüfus artışı, plansız ve denetimsiz şehirleşme göz önüne alındığında depremin neden olacağı yıkımın tahmin edilenden yüksek olacağı ortadadır.

Depremlerle ilgili ulusal düzeyde harekete geçilmesi gerekmektedir. İmar ve Yapı Denetim Kanunları olmak üzere mevzuatta yapılması gereken değişiklikler acilen tamamlanmalıdır. Kamu görevlerini yerine getiren binalarla ilgili gerekli önlemler alınmalıdır.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, ülkemizde önümüzdeki yıllarda yaşanacak olası bir deprem felaketi öncesinde; gerekli araştırmaların yapılarak, alınabilecek tedbirlerin, çözüm önerilerinin belirlenmesi ve uygulanması konularında, Yüce meclisimizin ve halkımızın bilgilendirilmesi amacıyla, Anayasanın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

- 1) Kemal Demirel (Bursa)
- 2) Ali Rıza Öztürk (Mersin)
- 3) Fevzi Topuz (Muğla)
- 4) Ahmet Ersin (İzmir)
- 5) Ahmet Küçük (Çanakkale)
- 6) Sacid Yıldız (İstanbul)
- 7) Hulusi Güvel (Adana)
- 8) Mehmet Ali Özpolat (İstanbul)
- 9) Mevlüt Coşkuner (Isparta)
- 10) Rasim Çakır (Edirne)
- 11) Erol Tınastepe (Erzincan)
- 12) Ali Rıza Ertemür (Denizli)
- 13) Ali İhsan Köktürk (Zonguldak)
- 14) Hikmet Erenkaya (Kocaeli)
- 15) Mehmet Ali Susam (İzmir)
- 16) Muharrem İnce (Yalova)
- 17) M. Akif Hamzaçebi (Trabzon)
- 18) İsa Gök (Mersin)
- 19) Abdurrezzak Erten (İzmir)
- 20) Şevket Köse (Adıyaman)
- 21) Ergün Aydoğan (Balıkesir)

8- İstanbul Milletvekili Mithat Melen ve 22 milletvekilinin, başta İstanbul olmak üzere ülkemizdeki deprem riskinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/246)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Gerekçesini ekte sunduğumuz, 1999 Marmara Büyük Depreminden sonra İstanbul'da ve deprem felaketinin yaşandığı illerimizde bugüne kadar alınmış olan tedbirler ve bundan sonra ülkemizde yaşanabilecek deprem felaketiyle ilgili alınacak tedbirlerin tespit edilmesi ve yasal düzenlemelerle ilgili Anayasanın 98 inci ve İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılması hususunda gereğini arz ederiz.

- 1) Mithat Melen (İstanbul)
- 2) Muharrem Varlı (Adana)
- 3) Oktay Vural (İzmir)
- 4) Gürcan Dağdaş (Kars)
- 5) Yılmaz Tankut (Adana)
- 6) Hakan Coşkun (Osmaniye)
- 7) Akif Akkuş (Mersin)
- 8) Ahmet Orhan (Manisa)
- 9) Erkan Akçay (Manisa)
- 10) Süleyman Nevzat Korkmaz (Isparta)
- 11) Hüseyin Yıldız (Antalya)
- 12) Behiç Çelik (Mersin)
- 13) Mehmet Serdaroğlu (Kastamonu)
- 14) Osman Durmuş (Kırıkkale)
- 15) Ahmet Bukan (Çankırı)
- 16) Ahmet Kenan Tanrikulu (İzmir)
- 17) Mehmet Akif Paksoy (Kahramanmaraş)
- 18) Yıldırım Tuğrul Türkeş (Ankara)
- 19) Alim Işık (Kütahya)
- 20) Şenol Bal (İzmir)
- 21) İzzettin Yılmaz (Hatay)
- 22) Durmuşali Torlak (İstanbul)
- 23) Ümit Şafak (İstanbul)

Gerekçe:

Yurdumuzun % 92'sinin deprem bölgeleri içerisinde olduğu, nüfusumuzun % 95'inin deprem tehlikesi altında yaşadığı bilinmektedir.

Son 55 yıl içerisinde olan depremlerde 55 bin vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 90 binden fazla vatandaşımız yaralanmış, 435 binden fazla bina yıkılmıştır.

İstanbul, Tekirdağ, Yalova, Kocaeli, Sakarya, Bursa, Balıkesir, İzmir, Aydın, Uşak, Manisa, Isparta, Burdur, Denizli, Karabük, Bolu, Düzce, Çankırı, Amasya, Tokat, Erzincan, Tunceli, Bingöl, Adıyaman, Muş, Bitlis, Siirt, Bilecik, Çanakkale, Osmaniye, Adıyaman, Hatay, Hakkâri illeri birinci derecede deprem bölgesi olarak bilinmektedir. Saymış olduğumuz bu kadar il risk altındayken AKP iktidarının hükûmet politikalarında depremle ilgili bir çalışma yapmadığı görülmektedir.

İstanbul ili, geçen tarih içerisinde birçok depremle karşı karşıya kalmıştır. En yıkıcı olan deprem Marmara Denizi yakınlarında 10 Eylül 1509 tarihinde olan 6,9 büyüklüğündeki Büyük İstanbul Depremidir. Bu depremden sonra İstanbul 22 Mayıs 1766, 1943, 1957, 1967 ve 17 Ağustos 1999 tarihlerinde büyük depremler yaşamıştır.

17 Ağustos 1999 Büyük Marmara Depremi büyük çapta can ve mal kaybına neden olmuştur. Bu depremde, resmî raporlara göre 17 bin 840 ölü, 43 bin 953 yaralı, 505 kişi de sakat kalmıştır. 285 bin 211 konut, 42 bin 902 işyeri hasar görmüştür. Resmî olmayan bilgilere göre ise, yaklaşık 50 bin ölü, ağır-hafif 100 bine yakın yaralı olmuştur. Ayrıca, 133 bin 683 çöken bina ile yaklaşık 600 bin kişiyi evsiz bırakmış, 16 milyon insan değişik düzeylerde etkilenmiştir. Bu nedenle, Türkiye'nin yakın tarihini derinden etkileyen en önemli olaylardan biridir. 17 Ağustos 1999 depremi gerek büyüklük, gerek etkilediği alanın genişliği, gerekse sebep olduğu maddi kayıplar açısından son yüzyılın en büyük depremlerinden biridir.

Deprem bilimcileri, İstanbul'da çok yakın bir tarihte yeni bir deprem olabileceğine dikkat çekmektedirler. Bu bilimcilerin açıklamaları da göz önüne alınarak ve geçmişte yaşanan depremlerden sonuç çıkartılarak yüreklerin yanmaması, ocakların sönmemesi, maddi kayıpların en aza indirilmesi için imar ve yapı denetim kanunları başta olmak üzere İstanbul'da binalarla ilgili alınması gereken önlemler ve bu konuda yapılacak gerekli düzenlemeler hakkında bir Meclis Araştırmasının açılması elzem görülmektedir.

9- İzmir Milletvekili Oktay Vural ve 21 milletvekilinin, İzmir'deki deprem riskinin araştırılarak deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/254)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İzmir'de yaşanabilecek muhtemel bir deprem felaketi öncesinde depremin etkilerini en aza indirebilmek için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 inci, TBMM içtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.

- 1) Oktay Vural (İzmir)
- 2) Hasan Özdemir (Gaziantep)
- 3) Kamil Erdal Sipahi (İzmir)
- 4) Şenol Bal (İzmir)
- 5) Ahmet Kenan Tanrıku (İzmir)
- 6) Kemalettin Nalcı (Tekirdağ)
- 7) Mehmet Ekici (Yozgat)
- 8) Erkan Akçay (Manisa)
- 9) Akif Akkuş (Mersin)
- 10) Kadir Ural (Mersin)
- 11) Süleyman Nevzat Korkmaz (Isparta)
- 12) Necati Özensoy (Bursa)
- 13) Durmuşali Torlak (İstanbul)
- 14) Beytullah Asil (Eskişehir)
- 15) Hamza Hamit Homriş (Bursa)
- 16) Yılmaz Tankut (Adana)
- 17) Alim Işık (Kütahya)
- 18) Hüseyin Yıldız (Antalya)
- 19) Mithat Melen (İstanbul)
- 20) Metin Çobanoğlu (Kırşehir)
- 21) Emin Haluk Ayhan (Denizli)
- 22) Muharrem Varlı (Adana)

Gerekçe:

Dünyada birçok bölge coğrafi ve jeolojik yapısı nedeniyle tarih boyunca can ve mal kaybına yol açan büyük doğal afetlere uğramıştır. Ülkemiz coğrafi ve jeolojik yapısı bakımından olası büyük doğal afetlere her zaman açıktır. Tarih boyunca yaşanan afetler bunun göstergesidir.

Anadolu Plakasının batıya doğru hareketinin Kuzey-Güney doğrultulu açılmaya dönüştüğü Batı Anadolu'da, İzmir ve çevresi sahip olduğu karmaşık fay sistemleri içerisinde depremselliği yüksek bir bölgedir. Özellikle Seferihisar-Sığacık Körfezleri, Urla, Karaburun Açıkları ve Sakız Adası civarı,

yoğun deprem etkinliğiyle dikkat çeken yerleşim birimleridir. İzmir birinci derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır. 1900 yılından günümüze değin İzmir ve yakın çevresinde meydana gelen aletsel büyüklüğü $M > 4.0$ üzeri 589 adet deprem meydana gelmiştir.

Bir kentin gelişmesi; kentin bütününe ve içinde bulunduğu bölgeye yönelik olarak alınan dışsal kararlar bu olguları doğrudan etkileyebilmektedir. Örneğin, 50’li yıllardan beri siyasal iktidarların ülke genelinde uyguladıkları politikalar; iktisadi ve toplumsal olmaktan çok, siyasal popülizmin ürünü olarak verilen ya da verilmeyen kimi kararlar, birçok kentimiz gibi İzmir’in de hızla sağlıksız kentleşmesine yol açmıştır.

Hızla artan nüfusun getirdiği baskılar siyasal beklentilerle birleşince, bir yandan planlı gelişme kaygısından ve plan bütünlüğü kavramından uzak kararlarla artırılan imar haklarıyla kentin egemen yapılaşma karakteri bozulmuş; her yana doğru denetimsiz biçimde yayılmıştır.

Kamu binalarının depreme karşı daha dayanıksız olduğu daha önceki deprem tecrübelerimizden görülmektedir. Özellikle okul inşaatları, hastane inşaatları gibi kamu binaları yoğun iş gören binalardır. Büyük insan potansiyeline sahip bu binaların depreme dayanıklı inşa edilmesi gerekmektedir.

Akılcı yaşam biçimi, yaşanan sorunlara kalıcı çözümler üretmek; aynı sorunu defalarca yaşamamak; çıkması muhtemel sorunları önceden görmek ve engellemek demektir.

Deprem riskiyle karşı karşıya olan İzmir’de deprem riskinin tespiti, risklerin yönetimi, alınması gereken tedbirler ve bu konuda yapılmış çalışmaların tespit edilmesi gerekmektedir.

Devletin bu konuda yaptığı hazırlıklar hakkında milletimizin sağlıklı bilgiye ihtiyacı vardır.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, İzmir’de deprem konusunda gerekli araştırmaların yapılarak, alınabilecek tedbirlerin, çözüm önerilerinin belirlenmesi ve depreme karşı yapıların dayanıklılığı konusunda tespitlerin yapılması amacıyla, bir meclis araştırması açılması yerinde olacaktır.

10- Kocaeli Milletvekili Muzaffer Baştopçu ve 30 milletvekilinin, ülkemizdeki deprem riskinin araştırılarak deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/256)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Dünyamızın en etkin deprem kuşaklarından biri üzerinde bulunan ülkemizde, oluşabilecek bir deprem felaketi öncesi alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla ekte sunmuş olduğumuz gerekçe doğrultusunda, Anayasanın 98'inci İç Tüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

- 1) Muzaffer Baştopçu (Kocaeli)
- 2) Nihat Ergün (Kocaeli)
- 3) Eyüp Ayar (Kocaeli)
- 4) Azize Sibel Gönül (Kocaeli)
- 5) Osman Pepe (Kocaeli)
- 6) Fikri Işık (Kocaeli)
- 7) Mehmet Şahin (Malatya)
- 8) Mehmet Halit Demir (Mardin)
- 9) Şevket Gürsoy (Adıyaman)
- 10) İhsan Koca (Malatya)
- 11) Ali İhsan Merdanoğlu (Diyarbakır)
- 12) Cahit Bağcı (Çorum)
- 13) Ömer Faruk Öz (Malatya)
- 14) Afif Demirkıran (Siirt)
- 15) Öznur Çalık (Malatya)
- 16) Necdet Ünüvar (Adana)
- 17) Ali Temür (Giresun)
- 18) Mehmet S. Tekelioğlu (İzmir)
- 19) M. Yılmaz Helvacıoğlu (Siirt)
- 20) Mustafa Cumur (Trabzon)
- 21) İbrahim Mete Doğruer (Osmaniye)
- 22) Taha Aksoy (İzmir)
- 23) Medeni Yılmaz (Muş)
- 24) Abdullah Çalışkan (Kırşehir)
- 25) Güldal Akşit (İstanbul)
- 26) Nükhet Hotar Göksel (İzmir)
- 27) Mikail Arslan (Kırşehir)
- 28) Faruk Septioğlu (Elâzığ)
- 29) Şükrü Ayalan (Tokat)
- 30) Hasan Ali Çelik (Sakarya)
- 31) Abdurrahman Arıcı (Antalya)

Gereke:

Hepinizin bildiği gibi güzel ülkemiz, çok etkin bir deprem kuşağının üzerinde yer almaktadır. Geçmişten günümüze, ülkemizde çok sayıda deprem felaketi yaşanmıştır. Ve bu yaşanan felaketlerde birçok vatandaşımız yaşamlarını yitirmişlerdir. Maddi ve manevi olarak kayıplarımızın çok büyük olduğu bu felaketlerden yola çıkarak geleceğimize baktığımızda bölgemizde yeniden büyük bir depremin gerçekleşme olasılığı oldukça yüksek gözükmektedir.

Güzel yurdumuzda 60 yıl içinde gerçekleşen deprem felaketlerinden dolayı, 50.000'den fazla vatandaşımız yaşamlarını yitirmiş, 100.000'den fazla vatandaşımız ise yaralanmış, sakat kalmış ve yaklaşık olarak 400.000'den fazla bina ya yıkılmış ya da ağır hasar görmüştür. Türkiye'miz bundan 9 yıl önce 17 Ağustos 1999 gününde Marmara Bölgesi merkezli 7,4 şiddetinde bir deprem felaketi yaşamıştır. Bu üzücü ve yıkıcı felaket ile binlerce vatandaşımız yaşamlarını yitirmiş ve binlercesi de yaralanmış, evsiz barksız kalmıştır.

Bundan dokuz yıl önce ülkemize büyük acılar yaşatan 17 Ağustos 1999 tarihinde saat 03.02'de Richter Ölçeğine göre 7.4 şiddetindeki deprem felaketi yaşanmıştır. Bu büyük felaketten en çok hasarı alan illerimizden biri de Kocaeli'dir. Yaşanan büyük felaket ile Kocaeli'de, şehrin büyük bir kısmında binalar yakılmış, altyapı tamamen yok olmuştur. Çok sayıda insanımız yaşamlarını yitirmiş, yaralanmış, sakat kalmış ve yuvasız kalmıştır. Son zamanların en büyük, en ve en üzücü felaketi olarak isimlendirilen ve ülkemizi yasa boğan bu korkunç afetten dolayı Kocaeli ilimiz ve ilçelerinde binlerce kayıp yaşanmıştır. İde evsiz kalan binlerce depremlerde aile, prefabrik konutlarda barınmıştır. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Dünya Bankası ve gönüllü kuruluşların çalışmalarıyla çok kısa sürede, çok sayıda kalıcı konut tamamlanmış ve anahtarları hak sahiplerine teslim edilmiştir.

Ülkemize çok büyük acılar yaşatan 17 Ağustos felaketinin gerçekleştiği günden bugüne bölgede önemli çalışmalar yapılmıştır. Bölge insanının, yaşanan deprem felaketinin olumsuz etkilerinden kurtulabilmesi için büyük bir özveri gösterilmiştir.

Yaşadığımız bu deprem felaketi bütün ülkemizi büyük bir yasa boğmuş, anlatılması güç acılar yaşatmıştır. Bu acıların unutulması mümkün değildir. Ama dikkate alınması gereken bir gerçek var ki, o da ülkemizin aktif bir deprem kuşağı üzerinde olduğudur. Bir deprem ülkesi olduğumuzu kabullenmemiz, bununla yaşamayı öğrenmemiz gerekmektedir. Bu durumu kabullenirken, deprem konusunda da bilgilenmemiz gerekir.

Gerçekleşebilecek herhangi bir deprem felaketinde, depremin öncesinde, deprem esnasında ve deprem sonrasında nelerin yapılacağını, nasıl önlemler alınacağını ve daha birçok şeyi öğrenmemiz ve vatandaşlarımızın öğrenmesini sağlamamız gerekmektedir. Deprem konusunda bilinçli bir toplum oluşmasına yardımcı olmamız bizim için bir vazifedir. Unutulmamalıdır ki, deprem konusunda bilinçli bir toplum olabilirsek, gerçekleştirebilecek bir depremden en az hasarla ayrılmayı başarabiliriz.

Ülkemize, milletimize tarif edilemez acılar yaşatan depremler artık yaşamayı öğrenmek zorundayız. Ve bu sebeple bu konuyla ilgili Yüce Meclisimizde kapsamlı bir araştırma yapılması yararlı olacaktır. Teklif ettiğimiz bu Meclis Araştırması ile, deprem konusuyla ilgili olarak bütün vatandaşlarımızın daha da bilinçlendirilmesi, yaşanması olası bir depreme karşı mevcut binaların sağlamlaştırılması için neler yapılabileceği, depremin öncesinde ve sonrasında nelerin yapılması gerektiği gibi konularda araştırma yapılması sağlanacaktır.

Yukarıda bahsettiğimiz sebeplerden dolayı teklif edilen Meclis Araştırmasının açılmasının ülkemiz ve milletimiz için yararlı olacağı kanaatindeyiz.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/60, 63, 99, 242, 243, 244, 245, 246, 254, 256)

Sayı: A.01.1.GEÇ.10/60, 63, 99, 242, 243, 244, 245, 246, 254, 256-153 08/07/2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan ve çalışmalarına 28.01.2010 tarihinde başlayan 10/60, 63, 99, 242, 243, 244, 245, 246, 254, 256 Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu, çalışmasını tamamlamış ve raporunu ilişikte sunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İdris GÜLLÜCE
İstanbul Milletvekili
Komisyon Başkanı

EK: Rapor

**DEPREM RİSKİNİN ARAŞTIRILARAK
DEPREM YÖNETİMİNDE ALINMASI GEREKEN
ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
(10/60, 63, 99, 242, 243, 244, 245, 246, 254, 256) ESAS NUMARALI
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
RAPORU**

boş

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMALAR 33

GİRİŞ 35

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMİSYONUN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ 37

I- Komisyonun Kuruluşu 37

II- Komisyon Çalışmaları 38

A- Komisyon Toplantıları 39

B- Yerinde İncelemeler 46

C- Bilgi Talepleri 46

İKİNCİ BÖLÜM

1999 SENESİNDE MEYDANA GELEN DEPREMLERİN ARDINDAN YAPILAN BAZI ÇALIŞMALAR 48

I- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Tarafından Yapılan Temel Çalışmalar 49

A- Genel Olarak 49

B- Deprem Şurası 50

C- Mevzuata İlişkin Çalışmalar 51

1- 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve Uygulaması 51

2- Bakanlığın Görev Alanı İle İlgili Olarak Kanunlarda Yapılan Diğer Önemli Değişiklikler ve Kanun Tasarıları 53

3- Yönetmelikler 54

4- Bazı Önemli Genelgeler 57

D- Kentsel Gelişme ve Kırsal Planlama Konuları 58

1- Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlama Projesi (KENTGES) ...58

2- Kırsal Alanlarla İlgili Yapılan Çalışmalar 59

E- Yapı Güçlendirme Çalışmaları (Mevcut Kamu Binalarının Rehabilitasyonu ve Güçlendirilmesi) ...61

F- Bilgi Sistemleri ve Araştırma Projeleri 62

1- Afet Bilgi Sistemleri ve Araştırma Projeleri 62

2- Deprem Bilgi Sistemleri ve Araştırma Projeleri 62

3- Bina Bilgi Sistemleri 63

G- Eğitim ve Çalıştaylar 64

H- İSMEP Projesi (İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi) 64

II- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Diğer Bakanlıklar ve Kamu Kurumları Tarafından Yapılan Çalışmalar 65

A- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 65

B- İller Bankası Genel Müdürlüğü	66
C- Karayolları Genel Müdürlüğü	66
D- İçişleri Bakanlığı	68
E- Milli Eğitim Bakanlığı	69
F- Doğal Afet Sigortaları Kurumu	72
G- Kızılay	73
1- Mevzuat Çalışmaları	74
2- Projeler ve Uygulama Faaliyetleri	74
H- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü	78
İ- Kültür ve Turizm Bakanlığı	80
J- Devlet Planlama Teşkilatı	80
K- Maliye Bakanlığı	81
L- Milli Savunma Bakanlığı	83
M- Ulaştırma Bakanlığı ve Bağlı, İlgili ve İlişkili Kurumları	84
N- Sağlık Bakanlığı	92
O- Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ)	96
III- Kurumsal Alanda Yeniden Yapılanma Çalışmaları	96
A- Kaldırılan Kurumlar	96
B- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın Kurulması	97

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUNLAR	99
I- Riskleri Tanımlayamama	99
II- Mevzuat	100
III- Tekil Yapı Güçlendirme İşlemleri	100
IV- Bilgi Altyapısı	101
V- Mühendislik Hizmetleri	101
VI- Afet Önlemlerine İlişkin Sorumlulukların Belirsizliği	102
VII- Fiziki Planlama Konuları	102
VIII- Yapı ve Yapım İşleri	102
IX- Yapı Malzemeleri	103
X- Zorunlu Deprem Sigortası	103

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AFET POLİTİKASININ TEMEL FAKTÖRLERİ VE UYGULAMA ARAÇLARI	104
I- Genel Olarak	104
II- Ulusal Platform	108
III- Uygulama Araçları	110

A- Afet Yönetim Sistemi	110
1- Zarar Azaltma Evresi	110
2- Hazırlıklı Olma Evresi	111
3- Acil Yardım Evresi	111
4- İyileştirme Evresi	111
5- Yeniden Yapım Evresi	112
B- Risk Yönetimi	112
C- Ulusal Afet Arşivi	112
D- Planlama Faaliyetleri	113
E- Mevzuatın Etkin Kullanımı	114
F- Kentlerde Toplu Yenileme Yöntemi	115
G- Yapı Tasarımı	116
H- Kurumlar	116
1- Merkezi Yönetim	117
2- Yerel Yönetimler	118
İ- Üniversiteler	118
J- Meslek Odaları	118
K- Sivil Toplum Kuruluşları/Dernekler	119
L- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	119
M- Medya	119
N- Finansman ve Fon Oluşturulması	120
O- Bilimsel Araştırmalar	121

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÖNERİLER	122
I-Uygulama İçin Bir Vizyon Belirlenmesi	122
II- Eğitim Konuları	123
III-Araştırma Faaliyetleri ve Akademik Ortam	123
IV- Deprem Bilgi Altyapısı (Zarar Azaltma Amaçlı Altyapı)	124
V- Risklerin Belirlenmesi	125
VI- Kurumsal Yapılanma	126
VII- Planlama Konuları	127
VIII-Yapı Envanter Çalışmaları	128
IX-Mevcut Yapıların Güçlendirilmesi ve Rehabilitasyonu	128
X-Tarihi ve Kültürel Varlıkların Afet Zararlarından Korunması	129

	<u>Sayfa</u>
XI- Yapım Konuları	129
XII- Hasar Tespit Çalışmaları	130
XIII- Mesleki Konular	130
XIV- Denetim Konuları	130
XV- Finansman	131
XVI- Medyanın Performansı	131
XVII- Koordinasyon Etkinliği	131
XVIII- Sağlık Konuları	131
XIX- Mevzuat Konuları	132
XX-Eylem Planı Geliştirme	133
MUHALEFET ŞERHLERİ VE EK GÖRÜŞLER.....	136

EKLER

EK 1- ANKARA'DA GERÇEKLEŞEN KOMİSYON TOPLANTILARINA KATILANLAR LİSTESİ	142
EK 2- DEPREMİN ÖNCEDEN TAHMİNİYLE İLGİLİ AVRUPA ETİK KURALLARI ..	148
EK 3- AFETLERLE İLGİLİ KABUL EDİLEN BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERE İLİŞKİN LİSTE	150

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
AFOM	Afet Yönetimi Müdürlüğü
AKOM	Afet Koordinasyon Merkezi
BM	Birleşmiş Milletler
CE	<i>Conformité Européene</i>
DASK	Doğal Afet Sigortaları Kurumu
DHMİ	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
EHK	Elektronik Haberleşme Kanunu
IDA	Altyapı Geliştirme Kurumu
İSMEP	İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi
JICA	Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı
KENTGES	Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlama Projesi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
MTA	Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
ODTÜ	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
RG	Resmi Gazete
SHGM	Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜLOMSAŞ	Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayii AŞ
TÜVASAŞ	Türkiye Vagon Sanayii AŞ
UMKE	Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri
UP	Ulusal Platform
vb.	ve benzeri

boş

GİRİŞ

Ülkemizde meydana gelen depremlerin yarattığı acılar unutulmamıştır.

Özellikle 1999 senesinde yaşanan depremlerin ardından günümüze kadar Ülkemiz, depremlerin yol açacağı zararların azaltılmasına yönelik alınması gereken tedbirler bakımından önemli mesafeler katetmiştir. Yine de, depremden dolayı meydana gelen zararların azaltılması amacıyla hayata geçirilmesi gerektiği düşünülen kural ve eylemler olduğu bilinmektedir. Bu anlamda, Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporunun, Ülkemizin deprem gerçeği ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üzerine düşen görevleri yerine getirme hususunda atılacak adımların önemli bir aşaması olduğu düşünülmektedir.

Komisyon Raporunun ilk bölümünde, Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun kuruluşu, yaptığı toplantılar, bilgi talepleri, yerinde inceleme faaliyetleri ve diğer çalışmaları genel bir biçimde özetlenmiştir. Raporun ikinci bölümünde, 1999 senesinde meydana gelen depremlerin ardından günümüze kadar yapılan zarar azaltma ve iyileştirme çalışmaları üzerinde durulmuştur. Böylece, Raporun ilk iki bölümü ile, deprem konusunda kurumsal kapasitenin ve mevcut kaynakların analizine imkan sağlanmıştır. Bu analiz neticesinde, depremle ilgili çözülmesi gereken sorunlar tespit edilmiş ve bunlar Raporun üçüncü bölümünde belirtilmiştir.

Raporun ilk üç bölümünde yer alan tespitlerden de hareketle, dördüncü bölümde, deprem özellikli olarak, afet politikasının Komisyon tarafından benimsenen genel teorik çerçevesi çizilmiştir. Yine bu bölümde, Raporun son bölümünde yer alan çözüm önerilerinin hayata geçirilmesinde kullanılacak uygulama araçları da belirtilmiştir.

Raporumuzun son kısmı önerilerden oluşmaktadır. “Öneriler Bölümü”nde, Komisyonun geliştirdiği öneriler gruplanmış ve bu öneri gruplarının bir eylem programına dönüştürülmesi hususuna dikkat çekilmiştir.

boş

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMİSYONUN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ

I- Komisyonun Kuruluşu

TBMM’de değişik tarihlerde, İstanbul başta olmak üzere Ülkemizin deprem riskinin ve buna bağlı olarak alınacak tedbirlerin belirlenmesi konusunda çeşitli partilere mensup milletvekilleri tarafından meclis araştırması komisyonu kurulmasına dair on adet önerge verilmiştir. Önergeler doğrultusunda bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasına ilişkin görüşmeler ardından 12/01/2010 tarihli TBMM’nin 46. Birleşiminde benimsenen 953 sayılı TBMM Kararı ile 16 üyeden oluşan “Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu” kurulmuştur. Mezkur Karar, 20/01/2010 tarih ve 27468 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Komisyonun kurulmasından sonra 28/01/2010 tarihinde Komisyona üye seçimi TBMM’nin 955 sayılı Kararı ile gerçekleşmiş ve bu Karar 04/02/2010 tarihli ve 27483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Komisyon, 28 Ocak 2010 tarihinde ilk toplantısını yapmış ve Komisyon Başkanlığına Adalet ve Kalkınma Partisi İstanbul Milletvekili İdris GÜLLÜCE, Komisyon Başkanvekilliğine Adalet ve Kalkınma Partisi Düzce Milletvekili Metin KAŞIKOĞLU, Komisyon Sözcülüğüne Adalet ve Kalkınma Partisi Şanlıurfa Milletvekili Çağla AKTEMUR ÖZYAVUZ ve Komisyon Katipliğine Adalet ve Kalkınma Partisi Bolu Milletvekili Yüksel COŞKUNYÜREK seçilerek Komisyon Başkanlık Divanı oluşturulmuş ve Komisyonun çalışma süresi başlamıştır. Komisyonumuzun diğer üyeleri ise Tayfur SÜNER (Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Milletvekili), Kemal DEMİREL (Cumhuriyet Halk Partisi Bursa Milletvekili), Mehmet EMİN TUTAN (Adalet ve Kalkınma Partisi Bursa Milletvekili), Sebahattin KARAKELLE (Adalet ve Kalkınma Partisi Erzincan Milletvekili), Fehmi Murat SÖNMEZ (Cumhuriyet Halk Partisi Eskişehir Milletvekili), Durmuşali TORLAK (Milliyetçi Hareket Partisi İstanbul Milletvekili), Mehmet SEKMEN (Adalet ve Kalkınma Partisi İstanbul Milletvekili), Sebahat TUNCEL (Barış ve Demokrasi Partisi İstanbul Milletvekili), Azize Sibel GÖNÜL (Adalet ve Kalkınma Partisi Kocaeli Milletvekili), Cumali DURMUŞ (Milliyetçi Hareket Partisi Kocaeli Milletvekili), Recep YILDIRIM (Adalet ve Kalkınma Partisi Sakarya Milletvekili) ve İlhan EVCİN’dir (Adalet ve Kalkınma Partisi Yalova Milletvekili).

Komisyon, Başkanlık Divanı’nın seçiminin ardından ikinci toplantısını 03 Şubat 2010 tarihinde gerçekleştirmiş ve bu toplantıda Komisyon çalışmalarında izlenecek yöntem ile Komisyon’da görevlendirilecek uzmanlar hakkında görüşmeler yapılmıştır. Toplantıda, Komisyonun Ankara’da düzenleyeceği toplantılar ile depremle ilgili tüm kesimlerin görüşlerine başvurması; öncelikle 1999 senesinde gerçekleşen depremlerden zarar gören iller olmak üzere deprem riski yüksek iller ile afet yönetiminde görev alan kurum ve kuruluşların çalışma ortamlarında yerinde incelemeler yapılması ve Komisyonunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü’nden (MTA) uzman görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’ndan Feridun DUYGULUER ve Timsal ÖZER, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’ndan Demir AKIN, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü’nden Dr. Erdal HERECE ve Kerim Tuncer SARIKAVAK Komisyon çalışmalarında görevlendirilmiştir. TBMM Genel Sekreterliği’nden Yasama Uzmanı Emre TOPAL da Komisyonunda görev yapmıştır.

Çalışmalarını üç ay içinde bitiremeyen Komisyon, İhtüzük'ün 105. maddesine göre bir aylık ek süre talebinde bulunmuş ve TBMM'nin 22/04/2010 tarihli ve 963 sayılı Kararı ile Komisyonun çalışma süresi 28/04/2010 tarihinden itibaren uzatılmıştır.

II- Komisyon Çalışmaları

Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu, araştırma önermeleri doğrultusunda çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Komisyon, çalışmalarını "Türkiye'nin Depremselliği" ve "Zarar Azaltma" şeklinde iki ana başlık altında toplayıp deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrasına yönelik alınan ve alınması gereken tedbirler bakımından incelemelerde bulunmuştur.

"Türkiye'nin Depremselliği" kapsamında Türkiye'nin deprem riski ve bu riski belirlemeye yönelik çalışmaların etkinliği ve verimliliği değerlendirilmiş ve buradan elde edilen sonuçlarla "Zarar Azaltma" konusunda yaşanan sorunların tespiti ve çözüm önerileri üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Önemle belirtilmelidirki, bu iki başlık altında Komisyon, çalışmalarını deprem öncesinde alınabilecek tedbirlere yoğunlaştırmıştır. Bu anlamda, Komisyon çalışmalarında özellikle depreme dayanıksız yapı stokunun ortadan kaldırılmasına yönelik teknik, hukuki ve finansman engellerinin nasıl ortadan kaldırılabileceği üzerinde durulmuştur. Görüldüğü gibi, Komisyon çalışmaları çeşitli bilim disiplinlerini kapsayan bir alanda yürütülmüştür. Bu bağlamda, Komisyonun ne kadar zor bir görev üstlendiğinin altının önemle çizilmesi gerekmektedir. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için Komisyon, kısıtlı görev süresi içinde, çeşitli çalışma yöntemlerine başvurmuştur.

Komisyon çalışmalarının bir ayağını Ankara'da TBMM'de gerçekleştirilen toplantılar oluşturmuştur. Bu bağlamda Komisyonumuz, Ankara'da düzenlediği toplantılar vasıtasıyla gerek kendi üyeleri ile gerekse konuyla ilgili katılımcılarla on iki toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantılara bakanlıklar başta olmak üzere bazı kamu kurumları, belediyeler, üniversiteler ve meslek odaları dahil konuyla ilgili elli üç birim davet edilmiş ve bu toplantılarda 100'den fazla kişinin bilgisine başvurulmuştur (Liste-EK 1). Bu toplantılar ve Komisyon Raporunun genelinde değerlendirmeye tabi tutulan sunumlar aşağıda "A-Komisyon Toplantıları" başlığında özetlenmiştir. Bu toplantılardan başka, Taslak Komisyon Raporunun hazırlığı aşamasında Komisyon Başkanı ve Komisyonunda görevli uzmanlar arasında çok sayıda toplantı gerçekleştirilmiştir.

Komisyonun ikinci tür çalışmasını "Yerinde İncelemeler" teşkil etmiştir. Komisyonumuz sırasıyla İstanbul, Kocaeli, Yalova, Bolu, Düzce, Sakarya, Eskişehir ve Bursa'da yerinde incelemeler gerçekleştirmiştir. Bu incelemelerde, valilikler ve belediyeler başta olmak üzere adı geçen illerdeki meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının da katıldığı toplantılar düzenlenmiştir. Komisyon Başkanı İdris GÜLLÜCE de, Elazığ'da meydana gelen depremin ardından bölgede yerinde incelemelerde bulunmuştur. Bunlardan başka yine Komisyon Başkanı, 12-13 Mart 2010 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen Deprem Danışma Kurulu 2010 Yılı İkinci Toplantısına ve 14 Haziran 2010 tarihli Deprem Danışma Kurulu Üçüncü toplantısına iştirak etmiştir. Komisyonun bu kapsamdaki çalışmalarının genel bir özeti aşağıda "B-Yerinde İncelemeler" başlığı altında incelenmiştir. Ankara'da Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Kriz Yönetim Merkezi, Kızılay depoları, MTA Genel Müdürlüğü ile başta Elazığ olmak üzere Çanakkale, Edirne, Tekirdağ, Denizli, İzmir, Muğla, Kahramanmaraş, Erzurum, Erzincan, Bitlis ve Bingöl'de planlanan yerinde inceleme çalışmaları ise TBMM Genel Kurulu'nda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın çeşitli maddelerinin değiştirilmesine yönelik yapılan yoğun çalışmalar dikkate alınarak iptal edilmiştir.

Komisyunun üçüncü tür çalışmasını, çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile meslek odalarından gelen bilgilerin değerlendirilmesi oluşturmuştur. Komisyonumuz muhtelif tarihlerde çeşitli konularda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Kızılay, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları, Devlet Planlama Teşkilatı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nden bilgi talep etmiştir. Bunların haricinde, Komisyonumuz, yazı ile tüm valiliklerden 1/100.000, 1/25.0000 ve 1/5.000 ölçekli planların incelenmek amacıyla Komisyonumuza gönderilmesini istemiştir. Yukarıda belirtilen taleplerle ilgili Komisyonumuza intikal eden her türlü belge, CD ve doküman kayıt altına alınmıştır. Bu çalışmalar da aşağıda "C-Bilgi Talepleri" başlığında özetlenmiştir.

A- Komisyon Toplantıları

Bu başlık altında Komisyon toplantılarının özetlerine yer verilmiştir. Özetlerde, Ankara'da gerçekleşen Komisyon toplantılarında katılımcılar tarafından yapılan sunumlar ile bu sunumların ardından gerçekleşen soru cevap kısmında dikkat çeken ve bu Raporun diğer başlıklarında yer alan hususlar bakımından önem arz eden kısımlara değinilmiştir. Sunumların tamamı ve toplantılara ilişkin tutanaklar ise Komisyon Arşivinde yer almaktadır.

• Komisyonun ilk toplantısı 28 Ocak 2010 tarihinde yapılmış ve Komisyon Başkanlık Divanı seçimi gerçekleştirilmiştir.

• 03 Şubat 2010 tarihinde yapılan Komisyonun ikinci toplantısında, üyeler arasında Komisyon faaliyetlerine ilişkin bir yol haritası çizilmiş ve bilgisine başvurulacak kişi ve kurumlar ile Komisyonun çalışma süresi boyunca Komisyonda görev alacak uzmanların hangi kurumlardan davet edileceği kararlaştırılmıştır. Aynı toplantıda, yerinde incelemelerde bulunulacak şehirler de tartışılmıştır.

• 10 Şubat 2010 tarihli Komisyonun üçüncü toplantısında, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (Başkanlık) Deprem Daire Başkan Vekili Dr. Murat NURLU tarafından, başta deprem olmak üzere ülkemizin doğal afet potansiyeli hakkında bilgi verilmiş ve Başkanlığın kurumsal yapısı ve görev alanlarıyla ilgili yapılan çalışmalar anlatılmıştır. İstanbul'da gerçekleşmesi muhtemel depremin zararlarının çok büyük olacağını vurgulayan NURLU, öncelikle, yapıların deprem dayanımlarının değerlendirilmesi ve sonrasında güçlendirme veya yeniden inşa ve deprem riski odaklı kentsel dönüşüm projelerinin uygulanması şeklindeki önerilerini sunmuştur.

Aynı toplantıda Türkiye Ulusal Jeodezi ve Jeofizik Birliği adına Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı Jeodezi Daire Başkanı Albay Onur LENK ve Milli Savunma Bakanlığı Kanunlar ve Kararlar Daire Başkanlığı'ndan Murat YAMAN, Türkiye Ulusal Jeodezi ve Jeofizik Birliği ve çalışmaları hakkında bilgi sunmuştur.

Genelkurmay Başkanlığı Doğal Afetler Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı'ndan Tabur Komutanı Yarbay Ali ÜLKER de Doğal Afetler Arama Kurtarma Taburu'nun görevleri ve çalışmaları hakkında bilgi vermiştir.

Bu toplantıda son olarak Türkiye Kızılay Derneği Başkanlığı'ndan Afet Yönetim Müdürü Zafer KARAKAŞ ise Kızılay'ın afet yönetimindeki konumu, 1999 senesinden sonra Kızılay bünyesinde

gerçekleştirilen yeniden yapılanma çalışmaları ve kamuoyunun deprem riski konusunda bilinçlendirilmesi faaliyetlerine yönelik bir sunum yapmıştır.

• 17 Şubat 2010 tarihli Komisyonun dördüncü toplantısında Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Başkanı Mehmet ERSOY, Başkanlık teşkilatı ve çalışmaları hakkında bilgi vermiş, bu kapsamda Başkanlık ile il özel idareleri altında teşkilatlandırılmış İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri arasındaki görev yönünden bağlantılar konusunda açıklamalarda bulunmuştur. ERSOY, yeni örgütlenmenin eski örgütlenmeden farklarına değinerek Başkanlığın hem Türkiye’de ulusal ölçekli afet ve acil durumlara hem de uluslararası acil çağrılara Türkiye Cumhuriyeti adına müdahil olan, bu anlamda gerekli koordinasyonu ve organizasyonu sağlayacak olan bir birim olmayı hedeflediğini belirterek Başkanlığın icracı bir kurum olmadığını ve sadece koordinasyonla görevli olduğuna dikkat çekmiştir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Mahmut KÜÇÜK, yapıların depreme dayanıklılığı konusuyla ilgili mevzuatın, küçük eksiklikler haricinde özenle hazırlanmış olduğunu belirterek uygulama ve denetim konularına öncelik verilmesi gerektiğini ifade etmiş ve bu konuda siyasi iradenin yerel uygulayıcılara destek olması gerektiğini vurgulamıştır.

Jeofizik Yüksek Mühendisi Mahmut BAŞ ise İstanbul özelinde risk belirleme faaliyetlerine değinmiş ve bu çalışmalardan hareket ederek alınabilecek tedbirler ile konuyla ilgili değişik kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan raporlar hakkında bilgi vermiştir.

MTA Genel Müdürlüğü’nden Jeoloji Etütleri Daire Başkanı Dr. Erol TİMUR ve Aktif Tektonik Araştırmaları Birim Yöneticisi Dr. Selim ÖZALP tarafından ülkemizin depremselliği konusunda açıklamalar yapılmıştır.

• 24 Şubat 2010 tarihli beşinci toplantıda ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Polat GÜLKAN, Türkiye’nin depremselliği, ülkemizdeki depreme dayanıksız yapı stoku, Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) ve zorunlu deprem sigortası uygulamaları hakkında görüşlerini bildirmiştir. ODTÜ Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Başkanı Dr. B. Burçak BAŞBUĞ-ERKAN ise afet risk yönetimi konusunda bilgilerini paylaşmış ve başta DASK ile ilgili Kanun Hükmünde Kararnamenin kanunlaşması olmak üzere konu hakkındaki önerilerini sunmuştur.

ODTÜ Jeoloji ve Jeofizik Araştırma Merkezi Temsilcisi Yrd. Doç. Dr. Arda ÖZACAR ise Türkiye’nin depremselliğinin tespitindeki eksikliklere değinmiş ve bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla yönelik olarak sismik incelemelerde kullanılmak üzere bir ekipman havuzu kurulmasını ve yerbilimi alanındaki projelerde bu havuzdan temin edilecek ekipmanların kullanılması önerisinde bulunmuştur.

Gazi Üniversitesi Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi Temsilcisi Bülent ÖZMEN, Türkiye’nin depremselliği ve bunun tespitindeki eksikliklere değinmiş, ayrıca, Başkanlığın teşkilatlanmasını tamamlayarak “afet stratejisi”ni acilen hazırlaması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi (MAM) Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Sedat İNAN, TÜBİTAK MAM’ın çalışmalarını anlatmış, gerçekleştirdikleri projelerden örnekler vermiştir.

Ankara Üniversitesi Deprem Araştırma Uygulama Merkezi’nden Prof. Dr. Ahmet Tuğrul BAŞOKUR, Ankara ve çevresinin jeoteknik özellikleri ve bir deprem sırasındaki dinamik

davranışlarını incelemeye yönelik projeler ile zemin etütlerine ilişkin Avrupa Birliği (AB) normları konusunda Komisyona bilgi sunmuş ve Türkiye'nin depremselliği alanında yapılacak çalışmalar ve bu çalışmalardaki TÜBİTAK'ın rolüne değinmiştir.

Bu toplantıda son olarak TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı H. Serdar HARP, inşaat mühendislerinin proje ve yapı üretim süreçlerindeki önemine değinerek "yetkin mühendislik" uygulamasına geçilmesini ve bu bağlamda mevzuatta yapılması gereken değişiklikleri anlatmıştır. Bunlardan başka, adı geçen temsilci, depreme dayanıksız yapı stokunun oluşma sebeplerinden bahsetmiş ve bu konuda yapı denetiminin önemine değinerek konuya ilişkin mevzuatta yapılması gereken değişiklikleri de anlatmıştır. HARP, yapılacak mevzuat değişikliklerinin de bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerektiğini belirtilerek imar ve yapı denetimi sisteminin risk yönetimini kapsayacak biçimde yenilenmesi; risk azaltma kapsamında gerekli kurumsal yapılanma, mevzuat düzenlemeleri, toplumun afet tehlikesi ve riski konusunda bilinçlendirilmesi ile bu konularda kamu kurum ve kuruluşları ile çeşitli meslek gruplarının etkin bir işbirliği yapması gerekliliklerine vurgu yapmıştır. İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı Cemal GÖKÇE de, İstanbul ölçeğinde deprem riskine değinmiş ve mühendislik hizmetlerinin ifasında gerekli olan standartların tutturulması gerekliliğine işaret etmiştir.

• 10 Mart 2010 tarihli altıncı toplantıda yine oldukça geniş bir davetli topluluğu Komisyonda sunum yapmıştır. Toplantının başında Elazığ'da yaşanan depremle ilgili Komisyon Başkanı İdris GÜLLÜCE tarafından dile getirilen başsağlığı mesajlarından sonra ilk olarak Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu Başkanı İdris SERDAR, DASK ve zorunlu deprem sigortası uygulamalarının mevcut durumu, sorunları ve çözüm önerileri konusunda Komisyonu bilgilendirmiştir. Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdür Yardımcısı Selamet YAZICI da, zorunlu deprem sigortasına dair 587 sayılı KHK'nın kanunlaşması gerektiğini dile getirmiş ve Afet Sigortası Kanunu Tasarısı hakkında Komisyonu bilgilendirmiştir.

Karayolları Genel Müdürü M. Cahit TURHAN, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün yaptığı sismik takviye çalışmaları hakkında bilgi vermiştir.

TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası adına Prof. Dr. Oğuz GÜNDOĞDU, Türkiye'nin depremselliği, 1999 senesinden sonra deprem odaklı afet risk yönetimi alanında yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler hakkında sunum yapmıştır. TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Şevket DEMİRBAŞ ise zemin etüdü ve buna ilişkin mevzuattaki sorunlara değinmiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Naci GÖRÜR ve Prof. Dr. Namık ÇAĞATAY, özellikle Marmara Bölgesinin depremselliği ve bunun tespitine yönelik çalışmalar ile bu çalışmaların daha etkin ve verimli yapılabilmesi için alınacak tedbirler ve bu çalışmaların koordinasyonu hakkında Komisyonu bilgilendirmişlerdir.

DSİ adına Jeofizik Mühendisi Gülnaz KOCABAŞ ise barajların deprem açısından risk değerlendirmeleri ve bu konuda yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiştir.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Başkanlığı adına toplantıya katılan Prof. Dr. Murat BALAMİR ile Komisyon üyeleri çeşitli değerlendirmeler yapmışlardır. BALAMİR, Türkiye'nin bir makro plan ile tehlikeyi azaltacak türde stratejileri henüz oluşturmadığını belirterek sunumunda, afet öncesindeki risklerin azaltılması ve risk azaltma çalışmalarının ve buna ilişkin sorumlulukların belirlenmesi konularına değinmiştir. Afet politikasındaki eksikliklere ve tehlike risk haritalarının hazırlanması

gerekliliğine değindikten sonra BALAMİR, riskli bölgelerdeki yapı stoku bakımından toplu yenileme projelerinin uygulanması gerektiğini belirtmiş ve İstanbul’da uygulanan bir projeden örnekler vermiştir. Bunlardan başka BALAMİR, DASK’ın risk azaltma çalışmalarına olası maddi katkısı üzerinde durmuştur. Son olarak BALAMİR, halen TBMM Komisyonlarının gündemlerinde bulunan Kentsel Dönüşüm Kanunu Tasarısı ile ilgili önerilerini sunmuştur.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı Dündar ÇAĞLAR ve TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanlığı’ndan Jeoloji Mühendisi Bahattin Murat DEMİR, risk yönetimini temel alan ve kriz yönetimi ile risk yönetimini bütünleştiren bir deprem sistem politikasının oluşturulmasının önemine değinerek mevzuat, kurumsal yapılanma, eğitim, sağlık ve benzeri alanlarda kısa, orta ve uzun dönem hedefler ve ilkeler ile bunların uygulanma sürecinin denetimini kapsayan bir bütünsellikte ve ulusal çapta “Stratejik Deprem Planı”nın hazırlanması gerektiğine vurgu yapmışlardır.

İGDAŞ Genel Müdürü Bilal ASLAN ve İGDAŞ Sivil Savunma Müdürü Erdoğan TOZAN olası bir deprem durumunda risk azaltma uygulamaları çerçevesinde İGDAŞ tarafından alınan tedbirleri ve deprem sonrasında haberleşmenin aksamaması halinde doğalgaz hatları bakımından oluşabilecek sorunların önlenmesi için yapılması gerekenleri anlatmışlardır.

EGO Genel Müdürü Ömer ULU, Ankara’da afet riskinin azaltılması için yaptıkları çalışmaları anlatmıştır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu adına Savunma Uzmanı Erdoğan YILDIRIM, Bilişim Uzmanı Sacid SARIKAYA ve Bilişim Uzmanı Osman ATEŞ, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’nun olası bir depremden sonra iletişim hizmetlerinin aksamadan sürmesine yönelik çalışmalarını ve bilgi sistemlerinin yedeklenmesine yönelik hazırlıkları konusunda Komisyonu bilgilendirmişlerdir. Türk Telekom adına Network Direktörü Mehmet ATALAY, 1999 senesinde meydana gelen depremler nedeniyle iletişimde yaşanan sorunlardan sonra gerçekleştirilen yatırımlar da dahil olmak üzere Türk Telekom network sistemleri, binaları, tesisleri ve afet durumundaki müdahale sistemlerini anlatmışlardır. AVEA İletişim Hizmetleri AŞ adına Teknoloji Uzmanı Cüneyt DELİKTAŞ, Turkcell İletişim Hizmetleri AŞ adına Şebeke Kontrol Merkezi Müdürü Baki AYDOĞAN ve VODAFONE Telekomünikasyon AŞ Danışmanı Hüseyin KÖKSALDI, deprem sonrasında iletişimin aksamamasına yönelik GSM şirketleri tarafından yapılan hazırlıkları sunmuşlardır.

• 16 Mart 2010 tarihli Komisyonun yedinci toplantısı, Komisyon uzmanlarının kendi alanlarıyla ilgili sunumlarına ayrılmıştır. Ancak, TBMM Genel Kurulu’nun yoğun programı nedeniyle sadece MTA Genel Müdürlüğü’nden Dr. Erdal HERECE sunumu gerçekleştirebilmiştir. HERECE, sunumunda, Türkiye’nin deprenselliği hakkında Komisyon üyelerini bilgilendirmiş, deprensellik konusunda yapılan çalışmalarda koordinasyon konusuna dikkat çekmiş ve planlı kentleşmede deprem riskinin değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

• 17 Mart 2010 tarihinde Komisyon; Ulaştırma Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi, TCDD Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı görevlileriyle sekizinci toplantısını yapmıştır.

Ulaştırma Bakanlığı DLH Genel Müdür Yardımcısı Metin TAHAN, depreme hazırlık konusunda Bakanlığı’nın görev alanlarıyla ilgili yapılan mevzuat değişikliklerine değinmiştir.

Milli Savunma Bakanlığı adına toplantıya katılan İnşaat Emlak ve NATO Güvenlik Yatırımları Dairesi Başkanlığı İnceleme Kontrol Grup Başkanı Mühendis Albay OKTAY ERDEM, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından deprem öncesinde alınan tedbirler ile deprem sonrasında hizmetlerin aksamaması için gerçekleştirilen çalışmalar hakkında Komisyonu bilgilendirmiş ve deprem sonrasına yönelik faaliyetlerde bulunabilecek Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki arama kurtarma ile ilgili birimler hakkında bilgi vermiştir. Milli Savunma Bakanlığı yetkilileri, deprem riskine karşı alınması gereken tedbirler kapsamında, TSK envanterinde bulunan ve özellikle insan-yoğun kullanılan yapıların önemli bir kısmının depreme karşı güvenliğinin tespiti çalışmalarını tamamladıklarını ve kaynaklar ölçüsünde çalışmalarını sürdürdüklerini belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı Yatırım ve Tesisler Daire Başkanı Salih ALTINAY, deprem riski bakımından Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlıklarını anlatmıştır.

Çevre ve Orman Bakanlığı adına DSİ Genel Müdürlüğü Barajlar ve HES Dairesi Başkanı Ergün ÜZÜCEK, barajların deprem dayanımları ve barajlar risk haritaları hakkında bilgi vermiştir. Yine Çevre ve Orman Bakanlığı adına Endüstriyel Kazalar Şube Müdürü Kemal DAĞ, büyük endüstriyel tesislerin deprem durumunda acil eylem planları, bu planların denetlenmesi ve merkezi ve yerel idarelerin bu konudaki sorumlulukları hakkında Komisyona açıklamalarda bulunmuştur. Orman Genel Müdür Yardımcısı Mustafa KURTULMUŞLU, Türkiye'de depremlerden sonra meydana gelebilecek yangınlar ve bunlarla mücadele konusuna değinmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı adına Sevinç Özek TERZİ, İstanbul ölçeğinde kültürel mirasların risklere karşı korunmasına yönelik çalışmalar konusunda Komisyona sunum yapmıştır. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nden Aliye USTA ise müzelerde yer alan tarihi eserlerin deprem riski bakımından değerlendirilmesine yönelik konulara değinmiştir.

TOKİ Başkan Yardımcısı Ercan TIRAŞ, afet uygulamalarında TOKİ'nin faaliyetleri ve potansiyel rolü konusunda Komisyonu bilgilendirmiştir.

TCDD Genel Müdür Yardımcısı Mustafa ÇAVUŞOĞLU ve diğer TCDD bürokratları, TCDD'nin olası bir deprem öncesi ve deprem sonrasına yönelik hazırlıkları hakkında Komisyona bilgi vermişlerdir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Çevik Kuvvet Şube Müdürü Halil DUMANLI ise Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki yapılar ve güçlendirme çalışmaları ile afetlerden sonra güvenlik hizmetlerinin aksamaması için alınan tedbirler hakkında Komisyonu bilgilendirmiştir.

17 Mart 2010 tarihli toplantıda son olarak Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (DPT) Sosyal ve Fiziki Altyapı Daire Başkanı Dr. Sema BAYAZIT; kalkınma planları, orta vadeli programlar ve yıllık programlarda depremle ilgili düzenlemeler ile afet yönetiminde Türkiye'nin öncelikleri konusunda DPT'nin çalışmaları ve rolünü içeren bir sunum gerçekleştirmiştir. Bunlardan başka, DPT temsilcisi, "Ulusal Afet Yönetim Stratejisi"nin gerekliliği ve afet risk haritalarının acilen hazırlanmasının önemine dikkat çekmiştir.

• Komisyonun 24 Mart 2010 tarihli dokuzuncu toplantısı Sağlık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sayıştay Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA), Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye İzcilik Federasyonu temsilcileri ile gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Prof. Dr. Ali COŞKUN, Sağlık Bakanlığı'nın yapı stoku, personel durumu ve hizmet bakımından başta deprem olmak üzere afetlere hazırlık durumu ile ilgili bilgi vermiştir. Bu sunumda Sağlık Bakanlığı'nın hazırlıkları "Afetlerde Sağlık Organizasyonu Projesi" çatısı altında; Sağlık Afet Koordinasyon Merkezi (SAKOM), sağlık personelinin oluşan ekiplerle kurulan Medikal Kurtarma Ekipleri (UMKE), afetlerde olay bölgesine yakın bir şekilde konuşlandırılarak sağlık hizmetlerini sunmada kullanılacak mobil acil müdahale üniteleri, afet döneminde hastaların tahliyesinde kullanılacak ve aynı zamanda tahliye yapılırken tedavi hizmetlerinin de yürütüleceği sağlık araçlarının organizasyonu anlamında ambulans ve acil sağlık araçları ve son olarak da hastanelerin afete hazırlanması konularında beş başlık halinde anlatılmıştır.

Maliye Bakanlığı adına Genel ve Adalet Hizmetleri Daire Başkanı İsa ATÇEKEN ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Grup Başkanı Yıldırım BOZBIYIK, 1999 senesinde meydana gelen depremlerin ardından depremlerin olumsuz sonuçlarını gidermek amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalar ve konuyla ilgili her türlü vergi, fon vb. kaynaklardan toplanan gelirlerin ve bu gelirlerden ilgililerine aktarılanların miktarı ve aktarım şekilleri hakkında sunum yapmışlardır.

Sayıştay Başkanlığı adına toplantıya katılan Sayıştay Performans Denetçi Grup Şefi ve Uzman Denetçi Levent KARABEYLİ ile Sayıştay Uzman Denetçisi Arife COŞKUN, 1999 senesinde meydana gelen depremlerden sonra Sayıştay tarafından konuyla ilgili yapılan tespitlere ilişkin bir sunum gerçekleştirmişlerdir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü adına Sanat Eserleri ve Yapı İşleri Daire Başkanı Suat Faruk GİRAY, özellikle tarihi eser kapsamında değerlendirilebilecek ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağlı yapılar için alınan tedbirler konusunda sunum yapmıştır.

JICA adına Doç. Dr. Emin ÖZDAMAR, JICA'nın Türkiye'deki faaliyetleri hakkında Komisyona bilgi sunmuş ve risk azaltma çalışmaları konusunda Japonya uygulamalarından örnekler vermiştir.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı adına Jeofizik Yüksek Mühendisi Timur TEZEL, "Güneydoğu Avrupa'da Afet Riskinin Azaltılması" konulu bölgesel program hakkında bilgi vermiştir. Yine Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı'ndan Hidrojeoloji Yüksek Mühendisi Ömer Murat YAVAŞ, Başkanlık tarafından gerçekleştirilmesi planlanan afet ve acil durumlara ilgili risk azaltma çalışmalarını; etüt, haritalama, modelleme, tahmini ve erken uyarı, önlemler, eğitim ve mevzuat çalışmaları alt başlıkları altında anlatmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi adına İtfaiye Daire Başkanlığı Denetim Şube Müdürü Yakup SARI, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin afetlere hazırlık bağlamında aldığı tedbirlere değinmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı Halil AŞICI, eğitim-öğretim programları bakımından deprem konusunda müfredat ve bilinçlendirme bazında yapılan çalışmaları anlatmıştır.

Türkiye İzcilik Federasyonu Başkanı Hasan Dinçer SUBAŞI ve Türkiye İzcilik Federasyonu Temsilcisi Zeynep Öztürk GÜNEŞ, izcilik faaliyetlerinden deprem öncesi, deprem anı ve deprem sonrasında nasıl yararlanılacağı konusunda Komisyona bilgilendirmişlerdir.

• 31 Mart 2010 tarihinde Komisyonun onuncu toplantısının öğleden önceki oturumu Prof. Dr. Murat BALAMİR ile görüş alışverişi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde, halihazırda

depreme dayanıksız yapı stokunun ne şekilde güçlendirileceği veya ortadan kaldırılacağı ve bu faaliyetlere yönelik finansman sorununun ne şekilde çözüleceği konuları üzerinde durulmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi bu oturumda üzerinde durulan konular, Komisyonun en önemli inceleme alanını oluşturmuştur.

Onuncu toplantının öğleden sonra gerçekleşen oturumunda ise ilk önce Kocaeli Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şerif BARIŞ, özellikle Marmara Bölgesinin depremselliği, erken uyarı sistemleri ve konuyla ilgili Japonya’da gerçekleştirilen uygulamalar hakkında bir sunum yapmıştır.

Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Muzaffer ELMAS da, ülkemizdeki genel yapı stokunun depreme dayanıklılığı ve konuyla ilgili mevzuat hakkında değerlendirmeler yapmış ve bu konudaki önerilerini sunmuştur.

Türkiye Arama Kurtarma Dernekleri Federasyonu Başkanı Adem DEMİREL, afetlerden sonra arama-kurtarma faaliyetleri konusuna değinmiştir.

Türkiye Belediyeler Birliği Başkanlığı İmar ve Şehir Planlama Müdürü Ayşe ÜNAL, depremlerden önce alınması gereken tedbirler bakımından yerel yönetimlerin rolüne değinerek mevzuat ve uygulamada görülen eksiklikleri ve bu konudaki önerilerini sunmuştur.

• 07 Nisan 2010 tarihinde gerçekleşen Komisyonun on birinci toplantısına Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği, Zeytinburnu Belediyesi Başkanlığı, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Fırat Üniversitesi Rektörlüğü ve Sütçü İmam Üniversitesi Deprem Araştırma ve Risk Yönetimi Merkezi temsilcileri katılmışlardır.

İlk olarak, TBMM Genel Sekreter Yardımcısı Sadık YAMAÇ, ülkesel çapta afet yönetimindeki mevcut sistem ve kendi önerileri konusunda sunum yaptıktan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin yapılarının deprem dayanımları konusunda Komisyonu bilgilendirmiş ve zarar azaltma çalışmalarına ilişkin örnekler vermiştir.

Zeytinburnu Belediye Başkanı Murat AYDIN, Zeytinburnu’da gerçekleştirilen “Deprem Referanslı Kentsel Dönüşüm” çalışması konusunda Komisyonu bilgilendirmiştir.

Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. A. Feyzi BİNGÖL ise Komisyonu, ülkemizin ve özel olarak Doğu Anadolu Bölgesi’nin depremselliği konusunda bilgilendirmiştir. BİNGÖL, sunumunun ardından, 08 Mart 2010 tarihinde Elazığ’da meydana gelen deprem konusuna da değinmiş ve Komisyon üyeleri ile katılımcılar arasında bu konuda görüş alışverişi gerçekleştirilmiştir.

07 Nisan 2010 tarihli toplantının bir başka katılımcısı Başbakanlık TOKİ Başkanlığı adına Kentsel Yenileme Daire Başkanı Gürol KONYALIOĞLU’dur. KONYALIOĞLU sunumunda, TOKİ tarafından İstanbul’da uygulanan diğer projeler yanında “İstanbul Maltepe Kentsel Yenileme Projesi” konusunda da bir sunum yapmıştır.

Bu toplantıda son olarak Sütçü İmam Üniversitesi Deprem Araştırma ve Risk Yönetimi Merkezi adına Yrd. Doç. Dr. Alican KOP’un bilgisine başvurulmuştur. KOP, sunumunda, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin depremselliği ve bu yönde yapılan çalışmalarda yaşanan zorluklar ile bunlara ilişkin çözüm önerileri konusunda Komisyonu bilgilendirmiştir.

• Komisyonun on ikinci toplantısı 26 Mayıs 2010 tarihinde yapılmıştır. Komisyonun çalışma süresinin son günlerinde gerçekleşen bu genel değerlendirme toplantısında Komisyon üyeleri, Komisyon Raporunda yer verilmesi düşünülen öneriler konusunda fikirlerini belirtmişlerdir.

B- Yerinde İncelemeler

Komisyonumuz ilk Ankara dışı incelemesini 19 Şubat 2010 tarihinde İstanbul'da üç ayrı toplantı ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışma kapsamında incelemeye katılan Komisyon Başkanı ve üyeleri, ilk olarak Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Mustafa ERDİK ve Enstitü öğretim üyeleri tarafından, Türkiye'nin ve özellikle İstanbul'un deprem riski, Enstitü'nün teknik kapasitesi ve personel profili ile Enstitü'nün de dahil olduğu İstanbul'da uygulanan zarar azaltma amaçlı projeler hakkında bilgilendirilmiştir.

Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü'nde gerçekleştirilen incelemelerden sonra İstanbul Valiliği'nde bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantı kapsamında İstanbul Valisi Muammer GÜLER ve İl Afet ve Acil Durum Müdürü Gökay Atilla BOSTAN tarafından yapılan sunumlarda İstanbul'un deprem riski ve bu risklerin azaltılmasına yönelik çalışmalar hakkında bilgi edinilmiştir.

İstanbul Valiliği'nde yapılan incelemelerden sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkan ve görevlilerinin katıldığı üçüncü toplantıya geçilmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir TOPBAŞ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Deprem ve Zemin İnceleme Müdürü Tuncer ARABUL, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM) Müdürü Turgay GÖKDEMİR, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Deprem Risk Yönetim ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanı Semih TURHAN ve diğer Büyükşehir Belediyesi bürokratlarının katıldığı toplantıda deprem riski bakımından İstanbul değerlendirilmiş ve alınan tedbirler ile yapılması gerekenler tartışılmıştır.

Komisyonun İstanbul'daki yerinde inceleme çalışmasından sonra 1999 depreminden en çok zarar gören illerde incelemeler yapılmıştır. Bu bağlamda, Komisyonun ikinci yerinde inceleme çalışması 05 Mart 2010 tarihinde Kocaeli ve Yalova'da; üçüncü yerinde inceleme çalışmaları 25 Mart 2010 tarihinde Bolu ve Düzce'de, 26 Mart 2010 tarihinde Sakarya'da ve son olarak dördüncü yerinde inceleme çalışmaları 9 Nisan 2010 tarihinde Eskişehir'de ve 10 Nisan 2010 tarihinde Bursa'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda, adı geçen illerin Valilik ve Büyükşehir Belediyesi/Belediye görevlileri tarafından 1999 senesinde meydana gelen depremlerin ardından yapılan çalışmalar ve alınması gereken tedbirler konusunda sunumlar yapılmıştır. Adı geçen illerin Vali, Büyükşehir Belediye ve Belediye Başkanlarının da katıldığı toplantılarda, Komisyon üyeleri ile Valilik ve Belediye bürokratları arasında fikir alışverişi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Sakarya'da düzenlenen toplantıda Sakarya Üniversitesi'nden Prof. Dr. Levent GÜLEN ve Yrd. Doç. Dr. Naci ÇAĞLAR; Eskişehir'de düzenlenen toplantılarda da Anadolu Üniversitesi'nden Prof. Dr. Alper ÇABUK, Doç. Dr. Yücel GÜNEY, Araş. Gör. Muammer TUN ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Erhan ALTUNEL, Prof. Dr. Ahmet TOPÇU, Doç. Dr. Galip YÜCE, Yrd. Doç. Dr. Murat TÜRKÖZ tarafından sunumlar yapılmıştır.

C- Bilgi Talepleri

Komisyonumuz, gerek Komisyon toplantılarında ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerine doğrudan talepte bulunarak gerekse ayrı bir yazı ile çeşitli konulara ilişkin bilgi taleplerinde bulunmuştur. Bu talepler neticesinde Komisyon'a intikal eden bilgiler Komisyon Raporunun yazımı aşamasında da dikkate alınmıştır.

Komisyon; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kızılay, Karayolları Genel Müdürlüğü ile Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nden 1999 senesinden günümüze kadar deprem şeklindeki bir

afete hazırlık anlamında yapılan her düzeydeki mevzuat değişiklikleri ile her türlü uygulama iş ve işlemleri ve bunların sonuçlarını kapsayan bilgi notlarının hazırlanmasını talep etmiştir.

Komisyonumuz, Başbakanlık Afet ve Acil Durumu Yönetimi Başkanlığı'ndan, ülkemizde afet ve acil durum yönetimindeki yeniden yapılanma ve afet yönetimindeki sorunlar, "Afet Yönetimi Stratejik Planı", deprem riskinin azaltılması için yapılan çalışmalar ve deprem zararlarını azaltmak için kaynak temini gibi konuları kapsayan ayrıntılı bir bilgi notu talep etmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan "Doğu Anadolu'da Bulunan Farklı Mimari Mirasların Teknik Etkileşimi ve Koruma Programı Araştırması Projesi" sonuçları da dahil olmak üzere ülkemizdeki tarihi eserlerin olası bir depremden etkilenme boyutları hakkında yapılan çalışmalar ile bunların sonuçlarını kapsayan bir bilgi notunun Komisyona gönderilmesi talep edilmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nden ise Genel Müdürlüğün merkez ve taşra teşkilatına ait binaların deprem dayanımları ve güçlendirme çalışmaları, bu çalışmalara ilişkin yapılan harcamalar ile Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde arama kurtarma hizmetlerinde görevli birimlerin personel ve ekipman durumları ve bu konudaki ihtiyaçları hakkında bilgi talebinde bulunulmuştur.

Devlet Planlama Teşkilatı'ndan, 1999 senesinde meydana gelen depremler sonrasında sağlanan finans kaynakları ve yapılan yatırımlar, afet yönetiminde risk azaltma ve bu konuda Türkiye'de yaşanan sorunlar ile teknolojik araştırma sektörü projelerinin değerlendirilme süreci konularında bilgi talep edilmiştir.

Maliye Bakanlığı'ndan da 1999 senesinde meydana gelen depremlerin ardından depremin olumsuz sonuçlarını gidermek amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından yapılan çalışmaları ve özellikle toplanan tüm gelirlerin ve bu gelirlere aktarılanların miktarını ve aktarım şekillerini içeren bir rapor talep edilmiştir.

TCDD'den ise depreme karşı güçlendirilen ve güçlendirilecek yapıların sayısı ve bu faaliyetlerin maliyetleri hakkında bir bilgi notu Komisyona gönderilmiştir.

Yukarıda sayılan bilgi notları ve raporlardan başka, Elazığ'da meydana gelen depreme ilişkin Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü tarafından hazırlanan "Elazığ Raporu" ve Jeoloji Mühendisleri Odasından çeşitli önerileri içeren bir metin Komisyonumuza gönderilmiştir.

Ayrıca, Komisyonumuz, Prof. Dr. Murat BALAMİR'den depreme dayanıksız yapı stoku sorunu konusunda ayrıntılı bir rapor talep etmiş ve BALAMİR "Türkiye'de Kentleşme ve Deprem-Türkiye Koşulları ve Uluslararası Yeni Politika Açısından Kentsel Risklerin Azaltılması İçin Alınması Gereken Önlemler" başlıklı çalışmasını Komisyona teslim etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

1999 SENESİNDE MEYDANA GELEN DEPREMLERİN ARDINDAN YAPILAN BAZI ÇALIŞMALAR

17 Ağustos 1999 Depremi ve daha sonraki deprem felaketlerinin açtığı yaraların sarılması amacıyla ülkemizdeki tüm kurumların ve yurttaşların çok önemli katılımları olmuş; “17 Ağustos Depremi”, toplumsal olarak yeni bir yapılanma döneminin başlangıcı olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Görev üstlenen kamu kurumlarının, askeri birimlerin, üniversitelerin, sendikaların, meslek kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, özel sektör kuruluşlarının, vatandaşların ve yabancı ülke kuruluşlarının yapmış olduğu çalışmalar çeşitli raporlarda ve belgelerde yer almış olup bu çalışmalar başlıklar halinde aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

- Acil yardım
- Enkaz kaldırma
- Hasar tespitleri
- Hukuki düzenlemeler
- Haberleşme ve ulaşım
- Barınma hizmetleri
- Altyapı hizmetleri
- Mühendislik, proje ve planlama hizmetleri
- Sağlık hizmetleri
- Eğitim hizmetleri
- Sosyal hizmetler
- Yardımlar
- Ekonomik önlemler
- Yönetimsel düzenlemeler
- Bilimsel çalışmalar
- Milli savunma hizmetleri
- Basın-yayın hizmetleri
- Din hizmetleri
- Koordinasyon faaliyetleri
- Dış yardım

Yukarıda başlıklar halinde sayılan alanlarda yapılan çalışmalara ilişkin Komisyonumuzun çeşitli kurum ve kuruluşlardan sağladığı bilgi ve belgelerin hepsine bu Raporda yer verilmemiş, ancak, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı gibi o zamanki mevzuat hükümlerine göre konuyla ilgili doğrudan faaliyette bulunan kurum ve kuruluşların çalışmalarına özet olarak değinilmiştir. Komisyona sunulan “tedbir” önerileri de Rapor’un muhtelif bölümlerinde yer almaktadır. Afetler için Cumhuriyet Döneminde çıkarılan kanun ve kanun hükmünde kararname listesi ise EK-3’de yer almaktadır.

I- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Tarafından Yapılan Temel Çalışmalar

A- Genel Olarak

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen depremin ardından öncelikle depremin hasar boyutu ve can kaybı tespiti yapılarak 18.373 ölü ve 48.901 yaralı olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, yıkık-ağır hasarlı 96.796 konut ve 15.939 işyeri, orta hasarlı 107.315 konut ve 16.816 işyeri ve az hasarlı 113.382 konut ve 14.657 işyeri olmak üzere toplam 364.905 hasarlı konut ve işyeri tespiti yapılmıştır.

İlk bir hafta yoğunlaşan arama kurtarma, ilkyardım, geçici iskan, sağlık yiyecek ve güvenlik gibi klasik afet müdahale uygulamalarından hemen sonra kalıcı konutlarla ilgili yer seçimi, zemin etütleri, planlama gibi iyileştirme ve yeniden yapım aşamalarından sonra sistemin tıkandığı, işlemediği yerler görülmüştür. Deprem bölgesindeki önceden yapılması gereken afete hazırlık ve zarar azaltma çalışmalarında başarısız olduğunun kabulü ile birlikte yeni sistemin inşa edilmesi için uluslararası kuruluşlarla, akademik çevrelerle, sivil toplum örgütleriyle yapılan işbirliği ve koordinasyon faaliyetleriyle önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Deprem bölgesinde çok sayıda altyapı hasara uğramış ve bu hasarlar öncelikle giderilmeye çalışılmıştır. Hasara uğrayan içmesuyu ve kanalizasyon şebekeleri yenilenmiş, ayrıca, deprem bölgesinde hasara uğrayan 580 km. uzunluğundaki yolların stabilize, sıkıştırma ve asfaltlama çalışmaları yapılarak afetzede vatandaşlara hizmetlerin daha sağlıklı ulaştırılması sağlanmıştır.

Haksahibi olan afetzedeler için Yalova, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Zonguldak illerinde belirlenen alanlarda geçici ve kalıcı konutlar için yer seçimleri yapılmıştır.

Bolu, Düzce, Sakarya ve Kocaeli illerinde kamulaştırma çalışmaları yapılmıştır.

Gerek duyulan fiziki planlama çalışmaları için Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Merkez Teşkilatı, İller Bankası Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Proje Uygulama Birimince, imar planlama çalışmaları yapılmış olup, bu çalışmalar için ilgili bakanlıklardan ve belediyelerden de katkı sağlanmıştır.

Geçici iskan alanlarına yönelik olarak çadırkentler ve prefabrik konut alanları ile ilgili çalışmalar yapılmış; daimi iskan alanları için de, çevre düzeni planı, nazım imar planı ve uygulama imar planı faaliyetleri yürütülmüştür. Ayrıca, Marmara Depremlerinden sonra ihtiyaç duyulan imar planlama işleri de Bakanlıkça yerine getirilmiştir.

Altyapı, su, yol gibi yapım ve onarımlar için ödenek gönderilmiştir.

28/05/1999 - 28/05/2000 tarihleri arasında Afet İşleri Genel Müdürlüğü personeli tarafından 59 ilin muhtelif ilçelerine bağlı 175 yerleşim biriminde heyelan, kaya düşmesi ve su baskını olayları yerinde incelenmiş ve inceleme sonucunda bu yerleşim birimleri için jeolojik etüt raporları düzenlenmiştir. Düzenlenen bu raporlara göre 16 ilin muhtelif ilçelerine bağlı 20 yerleşim biriminde toplam 312 konutun nakli uygun bulunmuştur. 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanununun 2. maddesi gereğince 33 ilin muhtelif ilçelerine bağlı 55 yerleşim yerinin (rapor ve krokilerde belirtilen alanların) "Afete Maruz Bölge" olduğuna dair Bakanlar Kurulu Kararı alınması sağlanmıştır. Ayrıca, yine aynı tarihlerde, 40 ilde 163 yerleşim biriminin imar planlarına esas olmak üzere çeşitli özel jeoloji büroları ve üniversite döner sermayelerince resmi kurumlar, belediyeler veya çeşitli şahıslar için hazırlanmış jeolojik-jeoteknik etüt raporları onaylanarak ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara dağıtımı yapılmıştır.

Bunlardan başka, depremler nedeniyle bozulan hayatın normale dönmesini sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar sonucu toplam 122.284 aile hak sahibi olarak belirlenmiş ve borçlandırmaları yapılmıştır.

Orta hasarlı konuttan hak sahibi kabul edilenlerden 2.470 aile 4133 sayılı Kanuna göre orta hasarlı konutlarını yıkarak yeniden yapmayı talep etmişler ve bu aileler ağır hasarlı konut sahipleri gibi yardım almışlardır.

İlk etapta yıkık-ağır hasarlı konuttan ve 4133 sayılı Kanuna göre hak sahibi kabul edilen 57.820 aile ile daha sonradan çeşitli nedenlerle (kooperatif, itiraz, mahkeme kararları vb.) hak sahibi kabul edilen aileler için bugüne kadar toplam 61.006 konut yapılarak, yaptırılarak veya satın alınarak hak sahiplerine teslim edilmiştir.

B- Deprem Şurası

Son yıllarda çeşitli kuruluşlar (TBMM, Başbakanlık, Bakanlıklar, Üniversiteler, Sayıştay, Meslek Odaları, Sivil Toplum Kuruluşları) hazırladıkları raporlarda deprem konusunu farklı boyut ve yönleriyle ele almışlar ve afet yönetim sisteminde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri üretmişlerdir. Bu anlamda, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, deprem afetinin tüm yönleri ve taraflarıyla ele alınabilmesi için, 29 Eylül-1 Ekim 2004 tarihleri arasında ülkemizde ilk defa Deprem Şura'sını toplamıştır.

Planlanan yasal, idari ve kurumsal düzenlemelere temel oluşturmayı, deprem bilincinin toplumun tüm kesimlerine yayılmasını sağlamayı amaçlayan Deprem Şurası sonuçlarına göre yapılan çalışmalar aşağıda liste olarak verilmiş olup, Rapor'un ilerideki bölümlerinde de gereken yerlerde Şura sonuçları ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

1. Ulusal Sismik Ağ Sisteminin geliştirilmesi
2. Bütünleşik afet tehlike riski tespit çalışmaları
3. Türkiye Ulusal Afet Arşiv Sistemi
4. Deprem davranışı, kayıt şebekesi ve acil gözlem ile ilgili araştırma projeleri
5. Kamu binalarının envanter çalışmaları
6. Çeşitli eğitim programları ve çalıştaylar
7. Eğitsel yayınlar, teknik dokümanlar ve araştırma kitapları
8. Mevcut kamu binalarının incelenmesi - rehabilitasyonu - güçlendirilmesi çalışmaları
9. Araştırma merkezleri ile ilgili çalışmalar
10. Afet Yönetimi Stratejik Planı ile ilgili hazırlıklar
11. Zemin ve temel etüdü raporu genel formatı
12. Jeolojik, jeolojik-jeoteknik ve mikrobölgeleme etüt raporlarının formatı ve onay işlemleri
13. Mikrobölgeleme el kitabı
14. Ölçüm, muayene ve deney laboratuvarları
15. Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nde yerbilim ile ilgili düzenlemeler
16. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelikte değişiklikler
17. Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkındaki Yönetmelik
18. Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik
19. Alt Yapılar İçin Afet Yönetmeliği
20. Karayolu Yolboyu Mühendislik Yapıları İçin Afet Yönetmeliği

21. Kıyı ve Liman Yapıları, Demiryolları, Hava Meydanları İnşaatlarına İlişkin Deprem Teknik Yönetmeliği

22. Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik

23. Yapı Denetimi Kanunu Uygulama Yönetmeliği

24. Yapı malzemelerinin AB normlarına uyumlaştırılması

25. Kırsal alanlarla ilgili yapılan mevzuat düzenlemeleri ve çalışmaları

26. Yapı Denetimi Hakkında Kanun

27. Kat Mülkiyeti Kanununda değişiklik (çoğunluk sistemi)

28. İskan Kanununun yenilenmesi (afet nedeniyle parçalanmış köylerdeki ailelerin yerleştirilmesi)

29. Mahalli İdareler ile ilgili kanunlar (acil durum planlaması, doğal afetlerle ilgili planlama)

30. İmar Kanununda yapılan düzenlemeler (sorumluluklar, müteahhitlik yetki belgesi vb.)

31. Yapı Kanun Tasarısı Taslağı

32. Yapı Denetimi Hakkında Kanunun revizyonu

33. Dönüşüm Alanları Hakkında Kanun Taslağı

34. Yetkin Mühendislik Kanun Tasarısı Taslağı

35. Şehircilik ve İmar Kanunu Tasarısı Taslağı

C- Mevzuata İlişkin Çalışmalar

1- 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve Uygulaması

Marmara depremlerinden sonra, yasal düzenlemelerin ivedilikle yürürlüğe konulması için Bakanlar Kurulu'na yetki verilmiş (27/08/1999 tarih ve 4452 sayılı Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu) ve çeşitli Kanun Hükmünde Kararnameler çıkarılmıştır. Bunlardan ilki, 10/04/2000 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan ve 27 pilot ilde uygulanması öngörülen 595 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamedir. Bu Kararnamenin Anayasa Mahkemesi tarafından 26/05/2001 tarihinde iptal edilmesi neticesinde hazırlanan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, 13/07/2001 tarih ve 24461 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış, 13/08/2001 tarihinde de, Yapı Denetimi Uygulama Usul ve Esasları Yönetmeliği yürürlüğe girerek 19 ilde uygulama başlamıştır.

4708 sayılı Kanunun amacı; can ve mal güvenliğini teminen, imar planına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Kanun ile yapının hem proje hem de uygulama denetimlerinin aynı kuruluş eliyle yürütülmesi gereği sağlanmıştır.

4708 sayılı Kanun; 3194 sayılı İmar Kanununun 26. maddesinde belirtilen kamuya ait yapı ve tesisler ile 27. maddesinde belirtilen ruhsata tabi olmayan yapılar tek parselde, bodrum katı dışında en çok iki katlı ve toplam alanı iki yüz metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar hariç, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapıların denetimini kapsar. Organize Sanayi bölgelerinde ve Serbest Bölgelerde yapılacak yapılar da bu Kanun kapsamındadır.

Yapı İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Yapı Denetim Komisyonu teşkil edilmiştir.

Bugün itibari ile pilot 19 ilde toplam 909 firmaya belge verilmekle birlikte 816 Yapı Denetim Kuruluşu aktif olarak, yaklaşık 35 bin Denetçi Mimar, Mühendis ve Yardımcı Kontrol Elemanı Mühendis eliyle, halen yaklaşık 249 milyon m² yapının denetimini sürdürmekte olup, 93 firma çeşitli sebeplerle yapı denetimi faaliyetinden men edilmiştir.

Kanun ve Yönetmelik uygulamasında ilgili idareler, yapı denetim kuruluşları, özel ve tüzel kişilerden Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na intikal ettirilen sorunlar, yayımlanan genelge ve duyurular ile çözüme kavuşturulmuştur.

Uygulama esnasında Yapı Denetim Sistemine ilişkin sorunların tespiti, yapılan denetimlerden elde edilen bulguların yorumlanması, inşaat sektörünün verileri ile birlikte değerlendirilmesi neticesinde, Yapı Denetimi Uygulama Usul ve Esasları Yönetmeliği yeniden düzenlenerek Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği 05/02/2008 tarihinde uygulanmaya başlanmıştır. Zaman içerisinde tarafların karşılaştığı sorunların giderilmesini teminen, 4708 sayılı Kanunda değişiklik yapılması ya da yeni hükümler ilave edilmesi ihtiyacı tespit edildiğinden, Yapı Denetimi Kanunu Tasarısı Taslağı hazırlanmıştır.

Ayrıca, Kanun'un 11. maddesinde yer aldığı şekilde, pilot illerin genişletilerek Kanun kapsamına tüm illerin dahil edilmesiyle ilgili Kararname, Bakanlar Kurulu'na teklif edilmiştir.

Yürürlüğe girdiği 13/08/2001 tarihinden itibaren uygulandığı 19 pilot ilde Kanunun amacının büyük ölçüde gerçekleştirildiği; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın yoğun denetim ve eğitim faaliyetleri ile özellikle yapıların taşıyıcı sistemini ilgilendiren imalat ve malzemeler ile yapım tekniğinde önemli oranda iyileşme sağlandığı belirtilmektedir.

Yapı denetim firmaları tarafından yapıdaki imalatın her aşaması Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'ndan belge almış denetçi mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanı mühendisler eliyle kontrol altında tutulmaktadır.

Yapı denetim kuruluşlarının yürüttükleri denetim faaliyetleri Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Yapı Denetim Komisyon Başkanlığı tarafından, yapı denetim firmaları ile denetçi mimar ve mühendislerine izin belgesi verilmesi aşamasından itibaren sistemin taraflarının tüm başvuruları ile denetim faaliyetlerini öncelikle merkezde internet aracılığıyla güncelleyen bir veri tabanı kontrol edilmektedir.

Yapı denetim sistemi yazılımı ile ruhsattan izin belgesine kadar yapının tüm aşamalarının izlenebildiği bir istatistik veri tabanı elde edilmiş ve tarafların sisteme doğrudan erişimleri ile verilerin dinamik olarak güncellenmesi esas alınmıştır.

Yapı denetim kuruluşları denetlemekte oldukları işlere ait iş ve işlemleri sistem üzerinden gerçekleştirmektedir. Kuruluşların, denetim sorumluluğu altında bulunan yapılara ilişkin her ay düzenli olarak denetim bilgi girişini veritabanına yapması gerekmekte olup bu işlem yapının seviye bilgileri, seviye bilgilerini güncelleyen uygulama denetçisi inşaat mühendisine ilişkin bilgi ve yapının fotoğraflarını kapsamaktadır.

Yapı Denetim Sistemi program uygulayıcılarından diğerleri de ruhsat vermeye yetkili İl Özel İdaresi, Belediye, Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, Serbest Bölge Müdürlüğü ve İl Bayındırlık ve İskan Müdürlükleridir. Bu birimler, yapı denetim kuruluşlarının denetimini üstlendikleri yapılarla ilgili her türlü veriyi bu sistemden alabilmekte ve periyodik ve ihbar gereği gerekli kontrolleri yapabilmektedir.

Bu veri tabanı sayesinde yapının ruhsat bilgilerini maliyetine kullanılan yapı malzemesi miktarlarına, süreçte rol alan tüm taraflara, seviyeler itibariyle yapıların durumlarına ilişkin ayrıntılı sorgular yapılabilmektedir.

Böylece, sürekli güncel ve her zaman erişebilir bir envantere sahip olmanın sağladığı, özellikle gecikmelerin ve maliyet artışlarının önlenmesi gibi avantajlardan tüm kamu kuruluşları yararlanabilecektir.

“Laboratuvar İzin Onay Talimatı” ve “Laboratuvar İzin Belgesi Teknik Şartnamesi” çıkartılmıştır.

Bu çerçevede, yapı denetim sisteminin uygulandığı 19 ildeki denetim faaliyetlerinin laboratuvar hizmetlerini yapacak özel laboratuvarlar kurulmuştur. Halihazırda 140’a yakın laboratuvar Yapı İşleri Genel Müdürlüğü tarafından belgelendirilmiş olup bunların yıllık ara denetimleri de düzenli olarak yapılmaktadır.

Ayrıca, 24 ilin Bayındırlık ve İskan Müdürlüklerine beton laboratuvarı kurulmuştur. Böylece, en azından beton deneylerinin sağlıklı yapılabilmesi için İl Bayındırlık İskan Müdürlükleri bünyesinde laboratuvar altyapısı olmayanlar için bu eksiklerinin giderilmesi sağlanmıştır.

Laboratuvar firmaları tarafından hazırlanan “laboratuvar test raporları”, hazır beton firmaları tarafından hazırlanan “hazır beton dökümlerine ait bilgiler” sisteme girilerek kayıt altına alınmaktadır.

2- Bakanlığın Görev Alanı İle İlgili Olarak Kanunlarda Yapılan Diğer Önemli Değişiklikler ve Kanun Tasarıları

634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununda 5711 sayılı Kanunla 2007 yılında değişiklik yapılarak, kat maliklerinin oybirliği ile değil, beşte dördünün rızası ile anagayrimenkulün ortak yerlerinde inşaat ve onarım yapılabilmesi hükmü getirilmiş; ayrıca, ortak yer ve tesislerdeki bir bozukluğun anayapıya veya bağımsız bir bölüme veya bölümlere zarar verdiğinin ve acilen onarılması gerektiğinin veya anayapının güçlendirilmesinin zorunlu olduğunun mahkemece tespit edilmiş olması halinde, bu onarım ve güçlendirmenin projesine ve tekniğine uygun biçimde yapılması konusunda kat maliklerinin rızası aranmayacağı hususu getirilerek yapıların güçlendirilmesinde karşılaşılan zorluklar ortadan kaldırılmıştır.

5940 sayılı Kanunla İmar Kanununun 28. ve 42. maddelerinde yapılan değişikliklerle aşağıdaki hususlara yer verilmiştir;

- Mimar, mühendis ve şehir plancıların İmar Kanunu ve diğer mevzuata uygun olarak işlerini gerçekleştirmekten sorumlu olduğu,
- Fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapının tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, İmar Kanununa, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemede görevli olduğu,
- Fenni mesullerin, yapıda yetki belgesi olmayan usta çalıştırılması, şantiye şefi bulundurmaksızın yapım işinin sürdürülmesi, yapının mevzuata aykırı yapılması veya istifaları halinde bu durumları altı iş günü içinde idareye bildireceği,
- Fenni mesullere, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenen sınıf, özellik ve büyüklüğe sahip bulunan yapıların denetimi faaliyetine yardımcı olmak üzere uygun nitelikte ve sayıda fen adamı istihdam etmek mecburiyetinde olduğu,

• Yapı müteahhidi ve şantiye şefinin; yapıyı tesisat ve malzemeleri ile birlikte İmar Kanununa, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa etmek, neden olduğu mevzuata aykırılığı gidermek mecburiyetinde olduğu,

• Bayındırlık ve İskan Bakanlığı veya Bakanlıkça yetkilendirilmiş idareden yetki belgesi almaksızın, inşaat ve tesisat dahil yapım işleri müteahhitliğinin üstlenilemeyeceği,

• Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre idari para cezası uygulanacağı; belirlenen para cezasına ayrıca mevcut haliyle ve öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal güvenliğini tehdit etmesi halinde para cezasının % 100'ü, yapıya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise belirlenen cezanın % 80'inin ayrıca ilave edileceği,

• Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapılara, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmayan veya bu yapıları İmar Kanununun 39. maddesi uyarınca yıkmayan yapı sahibine onbin Türk Lirası idari para cezası verileceği,

• Yapı müteahhidinin yetki belgesinin; yapım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilmesi ve İmar Kanununun 32. maddesine göre verilen süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde beş yıl, yapım işinde ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilen imalatın can ve mal güvenliğini tehdit etmesi halinde on yıl süreyle Bakanlıkça iptal edileceği,

• Kırsal yerleşmelerde mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin sağlanması amacıyla etüt ve projelerin il özel idarelerince veya Bakanlığın taşra teşkilatınca hazırlanabileceği, tarım ve hayvancılık yapılarına dair fenni mesuliyetin, il özel idaresinin veya Bakanlığın taşra teşkilatın mimar ve mühendisleri tarafından üstlenilebileceği

öngörülmüştür.

Kanun tasarıları ile ilgili olarak da, "Yapı Denetim Kanunu revizyonu", "Dönüşüm Alanları Hakkında Kanun Tasarısı" ve geniş bir katılım sağlanarak hazırlanan "Şehircilik ve İmar Kanunu Tasarısı" hazırlanmış olup ayrıca "Yapı Kanun Tasarısı" ve "Yetkin Mühendislik Kanun Tasarısı" ile ilgili çalışmalar sürdürülmüştür.

3- Yönetmelikler

a- Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinde Afet İle İlgili Yapılan Değişiklikler (2/9/1999 tarih ve 23804 sayılı ve 13/07/2000 tarih ve 24108 sayılı RG'de yayımlanan Yönetmelik değişiklikleri) aşağıda özetlenmektedir:

• Bütün yapılarda Türk Standartları Enstitüsü tarafından öngörülen standartlara uyulması zorunluluğu getirilmiştir.

• Yapıların inşasında "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" hükümlerine uyulması zorunluluğu getirilmiştir.

- İlgili idarece, imar planının yapımına veri teşkil eden jeolojik/jeoteknik etüt raporunun, parselin bulunduğu alanı da kapsayan bölümünün parsel sahibine verilmesi yükümlülüğü getirilmiştir.
- İlgili mühendislerce gerektiğinde ruhsata esas parsel ile ilişkin zemin etüt (jeoteknik) raporu hazırlama koşulu getirilmiştir.
- Uzmanlık alanlarının proje yapımına dair yetkileri ile projelerin içermesi gereken detaylar, yapım ve inceleme koşulları ile proje onay sürecindeki işlemlere açıklık getirilmiştir.
- Fenni mesullerin üstlenebilecekleri fenni mesuliyet alınan yapı alanı (toplam yapı metrakare alanı) sınırlandırılmış, işin konusuna göre ilgili fenni mesullere, yapının inşasının belli aşamalarında yerinde bulunma zorunluluğu getirilmiştir.
- Yapı kullanma izni düzenlenmeden önce, yapının projelerine, fen ve sağlık kurallarına uygun olarak yapılıp yapılmadığını belirten rapor istenmesi zorunlu kılınmıştır.

b- Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelikte Afet İle İlgili Yapılan Değişiklikler (2/9/1999 tarih ve 23804 sayılı ve 17/3/2001 tarihli ve 24345 sayılı RG’de yayımlanan Yönetmelik Değişiklikleri) aşağıda özetlenmektedir:

• Her tür ve ölçekteki imar planların hazırlanması aşamasında planlama alanının jeolojik etütlerinin yapılması ve alanın jeolojik durumuyla ilgili araştırma ve inceleme yapılması öngörülmüştür. Yönetmeliğin 14. maddesinde planlama alanında jeolojik durum yanında yapılacak çalışmaların yanı sıra akarsular, taşkın alanları, iklim, arazi kullanım gibi fiziksel çalışmalar yapılması, bilimsel tekniklere ve yöntemlere dayalı, yeterli nitelikte ve kapsamda ekonomik, sosyal, kültürel, tarihi, sektörel ve teknolojik araştırmalar yapılması, ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerinin alınması öngörülmüştür.

• Yönetmelikte plan değişikliği yeniden tanımlanmış ve plan değişikliklerinin yapımı zorlaştırılmıştır. Plan değişikliği; plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü, teknik ve sosyal donatı dengesini bozmayacak nitelikte, bilimsel, nesnel ve teknik gerekçelere dayanan, kamu yararının zorunlu kılması halinde yapılan plan düzenlemeleri şeklinde yeniden tanımlanmıştır.

• Yönetmelikte “imar planı” tanımı yeniden yapılarak, güvenli bir çevre oluşturmayı hedefleyen plan olarak tanımlanmıştır.

• Çevre Düzeni Planlarının hazırlanması sürecinde, planlanan alanın afet verileri, afete maruz kalan alanlar, yerleşmeler ve özellikleri konusunda veriler elde edilerek plan kararlarına yansıtılması sağlanmıştır. Yönetmeliğin 6. maddesi ile çevre düzeni planı sınırları içerisinde kalan alanlarda afete maruz bölge, yerleşme ve alanlardaki afet risklerinin belirlenmesi ve bu risklerin plan kararlarında dikkate alınması yönünde düzenlemeler öngörülmüştür.

c- 1999 yılından sonra Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından AB Müktesebatı’na uyum çerçevesinde hazırlanan **Yapı Malzemeleri Yönetmeliği** 08/09/2002 tarih ve 24870 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup 01/01/2007 tarihinden itibaren uygulanmasının zorunlu olması öngörülmüştür. Yapı Malzemeleri Yönetmeliği ve ilgili tebliğler ile ürünlerin piyasaya güvenli olarak arz edilebilmeleri hedeflenmiştir.

d- Ayrıca CE işareti taşıyan taşımanın tüm ürünlerin yapıda kullanım koşullarını belirlemek ve yapı malzemelerinin kullanıldıkları yapı işlerinin tabi oldukları temel gerekleri karşılamak amacıyla **“Yapı Malzemelerinin Tabi Olacağı Kriterler Hakkında Yönetmelik”** 26/06/2009 tarih ve 27270 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup 01/07/2010 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulamada olacaktır.

AB ile Gümrük Birliği gereği yürütülen uyumlaştırılma çalışmalarının kapsamında CE işareti iliştirilmesi zorunlu malzemelerin dışında kalan, ancak yapı içinde kalıcı olarak kullanılmak üzere üretilerek piyasaya arz edilen ürünlere, bunların güvenli olduğunu beyan eden G işaretinin iliştirilmesi hususu getirilmiştir. Böylece mevcut piyasa gözetim ve denetim altyapısı ile tüm ürünlerin denetlenebilmesi ve işaretsiz bir malzemenin yapılarda kullanılmaması temin edilmiştir.

Yapı Malzemeleri Yönetmeliği'ne göre ürünün güvenli olması için gereken 6 temel gerek hükmünden biri olan mekanik dayanım ve stabilite hükmü, Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmeliğe karşılık gelmektedir. Yapı Malzemeleri Yönetmeliği'ne göre üretilen yapı malzemelerinin mekanik dayanım ve stabilite hükmü koşullarını karşılaması, Yapı Malzemelerinin Tabi Olacağı Kriterler Hakkında Yönetmeliğe göre ise yapı malzemelerinin kullanıldıkları yapıda yürürlükte olan Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik hükümlerini karşılaması gerekmektedir.

e- 4708 sayılı Kanun gereği çıkarılan **Yapı Denetimi Uygulama Usul ve Esasları Yönetmeliği** 13/08/2001 tarihinde yürürlüğe girerek 19 pilot ilde uygulaması başlatılmıştır. İmar Kanunu uygulamalarından farklı olarak dikkat çeken hususlar yukarıda özetlenmeye çalışılmıştır.

f- Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik 06/03/2007 tarih ve 26454 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik, bugüne kadar 1947, 1953, 1961, 1968, 1975, 1998 ve son olarak 2007 yılında hazırlanmıştır. Önemli çalışmalar içinde yer alan ve bir özet bilgi verilmesinde fayda bulunan "Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalarla Hakkında Yönetmelik" 2005 ve 2006 yıllarında yapılan çalışmalarla yenilenmiş ve 06/03/2007 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Özellikle 1999 Marmara depremi sonrasında, mevcut yapı stokunun önemli bir kısmının deprem güvenliği açısından yetersiz olduğu ve çok sayıda binanın güçlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. 1998 tarihli Yönetmelikte yeni bina tasarımı ile ilgili koşullar bulunmaktaydı, ancak mevcut binaların değerlendirilmesi ve güçlendirmesi ile ilgili ayrıntılı koşullar yer almıyordu. Bu nedenle Yönetmeliğin yenilenmesi işi özel bir komisyon marifetiyle yürütülmüştür. Yeni Yönetmeliğin yedinci bölümü olan "Mevcut Binaların Değerlendirilmesi ve Güçlendirilmesi" kısmı deprem öncesi mevcut binaların deprem dayanımlarının tespit edilmesi ve gerekiyorsa güçlendirilmesi konularında teknik detay içermektedir.

g- Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik (RG: 14/07/2007-26582) 7269 sayılı Kanuna göre yapı ve ikamet için yasak bölge sayılan yerlerde yapı ve onarım yapılamayacağı; su baskını ve yangın afetleri ile ilgili açıklamalar ve deprem yönetmeliğine atıflar ile ilgili hususlar içermektedir.

h- Alt Yapılar İçin Afet Yönetmeliği İller Bankası tarafından hazırlanmış ve 15 Şubat 2007 tarihinde 26435 sayılı RG'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

i- Karayolu Yolboyu Mühendislik Yapıları İçin Afet Yönetmeliği (RG: 07/12/2006-26369) yolboyu mühendislik yapılarının afete karşı dayanıklı olacak şekilde projelendirilmesi ve yapımına yönelik hükümler içermekte ve mevcut yapıların afete karşı korunması ve güçlendirilmesini sağlayacak tedbirleri kapsamaktadır.

j- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (RG: 19/12/2007-26735)

Bu Yönetmeliğin "Birinci ve ikinci derece deprem bölgelerinde bulunan yüksek binalarda, deprem sensöründen uyarı alarak asansörlerin deprem sırasında durabileceği en yakın kata gidip, kapılarını açıp, hareket etmeyecek tertibat ve programa sahip olması gerekir."

“Birinci ve ikinci derece deprem bölgelerinde, sismik hareketlere karşı ana kolonların herhangi bir yöne sürüklenmemesi için, dört yollu destek kullanılması ve 65 mm ve daha büyük nominal çaplı boruların katlardan ana dağıtım borularına bağlanmasında esnek bağlantılar ile boruların tavanlara tutturulmasında iki yollu enlemesine ve boylamasına sabitleme askı elemanları kullanılarak boruların kırılmasının önlenmesi gerekir. Dilatasyon geçişlerinde her üç yönde hareketi karşılayacak detaylar uygulanır.”

“Birinci ve ikinci derece deprem bölgelerinde bulunan otel ve motel gibi konaklama tesisleri, toplanma amaçlı binalar, sağlık, eğitim, ticaret ve sanayi binaları ile yüksek binaların ana girişinde, sarsıntı olduğunda gaz akışını kesen tertibat, gaz dağıtım şirketi veya yetkili kıldığı kuruluş tarafından yaptırılır ve belediye gaz dağıtım şirketi tarafından kontrol edilir. Gaz akışını kesen tertibat herhangi bir nedenle gaz akışını kestiği takdirde kesilen gazın tekrar açılması için bir bedel talep edilemez.” şeklinde hükümleri ile belirtilen konulara ilişkin yenilikler getirilmiştir.

k- Kıyı ve Liman Yapıları, Demiryolları, Hava Meydanları İnşaatlarına İlişkin Deprem Teknik Yönetmeliği (RG: 18/08/2007-26617)

1- Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinde ise 2008 yılında bazı değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 19/08/2008 tarih ve 26972 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklikler aşağıda belirtilmiştir:

- Yönetmelik hükümleri, birinci madde ile büyükşehir belediyelerinin de uyması zorunlu düzenleme haline getirilmiştir. Yönetmeliğin adı 3030 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği iken Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği olarak değiştirilmiştir.

- Yönetmeliğin “Yapı Ruhsat İşleri” başlıklı 57. maddesinde statik projeye esas teşkil edecek zemin etüdü (jeoteknik etüt) raporunun hangi aşamalardan oluşacağı ve hangi meslek mensuplarının yetkili olduğuna ilişkin alınan mahkeme kararları doğrultusunda düzenleme yapılmıştır.

- Yönetmelikte zemin etüt raporu, mühendislik hizmetleri standartlarına, Bakanlıkça belirlenen Zemin ve Temel Etüdü Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Esaslar’a, Bina ve Bina Türü Yapılar İçin Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı’na uygun, detaylı olarak hazırlanan ve parselin bulunduğu bölge üzerine yapılacak, yapı ve zeminin durumuna göre birden fazla mühendislik (jeoloji, jeofizik, inşaat vb.) disiplinine ilişkin çalışmayı ihtiva etmesi halinde, bu mühendislik disiplinlerine mensup mühendislerce birlikte imzalanması gereken rapor olarak belirtilmiştir.

- Yönetmeliğin 5. maddesi ile Yönetmelik kapsamında gerçekleştirilecek ruhsat işlemlerinde, 27/11/2007 tarihli ve 2007/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik”, 09/10/2008 tarihli ve 27019 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan "Binalarda Isı Yalıtım Yönetmeliği", 6/3/2007 tarihli ve 26454 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan "Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik" ile 14/7/2007 tarihli ve 26582 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" hükümlerine de uyulması gerektiği öngörülmüştür.

4- Bazı Önemli Genelgeler

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından depreme hazırlık anlamında çok çeşitli genelgeler yürürlüğe konulmuş olup bu başlık altında Marmara Depreminin ardından yürürlüğe konulan genelgeler hakkında bilgi verilmiştir. Bu başlıkta ayrıca, 2005 ve 2008 yıllarında çıkarılan yerbilim konularıyla ilgili iki genelge özetlenmiştir.

a- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, afetten kısa bir süre sonra yayımlanan bir **Genelge (23/8/1999-5)** ile her tür ve ölçekte imar planı yapımı (yeni revizyon, ilave, tadilat ve mevzii) ve her türlü inşaat ruhsatı (yeni, ilave, tadilat) işlemlerini durdurmuştur.

b- 8/9/1999 tarih ve 10197 sayılı Genelge ile deprem bölgesi illerinde, can ve mal kaybının yoğun olduğu yerleşme alanlarındaki imar planlarının yenilenmesinin gerektiği bildirilmiştir. Mevcut imar planlarının, “afetlerle ilgili belgeler, bilgiler ve mevzuat ışığında yapılıp yapılmadığının” incelenmesi ve gerekli revizyonların nüfus ve yapı yoğunluğunu arttırmadan yapılmasını zorunlu kılması da Genelge ile öngörülen başka bir husustur.

c- 15/10/1999 tarih ve 12297 sayılı Genelge ile planlama ve inşaat ruhsatı işlemleri konusunda açıklama yapılarak, imar planının yapımına veri olan jeolojik/jeoteknik etüt raporlarına göre imar planlarının özellikle hasar görmüş alanlarda ve henüz yapılaşmamış alanlarda yeniden ilgili belediyeler ve valiliklerce değerlendirilmesi talimatı verilmiş; yerbilim raporları ile ilgili hususlar ve yapılaşma ile ilgili kurallar hatırlatılmıştır.

d- 31/01/2000 tarih ve 2023 sayılı Genelge ile imar planı yapımı için jeolojik etüt raporu yapılması zorunlu ve imar planı kararlarına esas olduğu, raporun plan yapımı sırasında yapılmamış olması halinde ilgili idarece ivedilikle yaptırılması ve planların buna göre gözden geçirilmesi ve bu aşamada imar durumu ve inşaat ruhsatı verilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Ruhsata esas statik projelerin hazırlanmasından önce zemin etüdü yapılması gereği de Genelge’de belirtilmiştir. Söz konusu etütlerle ilgili raporun, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yayımlanan "Zemin ve Temel Etüdü Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Esaslar"a uygun olarak düzenleneceği ve her koşulda, "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" hükümlerine uyulmasının zorunlu olduğu vurgulanmıştır.

e- 18/08/2005 tarih ve 847 sayılı Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı Genelgesi

Deprem Şurası sonuçlarında alınan kararlar çerçevesinde, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın 93/34 sayılı yayını olan “Zemin ve Temel Etüdü Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Esaslar” doğrultusunda Temel ve Zemin Etütleri Formatı hazırlanıp 2005 yılında tüm Valilik ve Belediyelere dağıtımı yapılarak yürürlüğe konulmuştur.

f- Jeolojik, Jeolojik-Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Raporları (19/08/2008-10337 ve 11/11/2008-13171) Genelgesi

Üst ölçek planlar ile her tür ve ölçekteki imar planlarına altlık olmak üzere hazırlanan jeolojik, jeolojik-jeoteknik ve mikrobölgeleme etüt raporlarının format, içerik ve onay işlemlerine yönelik esasları belirlemek üzere, eski genelgeler iptal edilmiş ve yeni bir genelge yayınlanmıştır.

D- Kentsel Gelişme ve Kırsal Planlama Konuları

1- Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlama Projesi (KENTGES)

Bu Proje ile, ilgili kurum ve kuruluşların çalışmalarına temel teşkil etmesi amacıyla 04 – 07 Mayıs 2009 tarihlerinde Kentleşme Şurası düzenlenmiştir. Şura’da, Kentsel ve Kırsal Yerleşmelerde Tehlike ve Risk Kaynaklarının Tespiti, Doğal/Teknolojik/Biyolojik ve İnsani Risklerin Sektörel ve Mekansal Ölçeklerde Yönetimi, Yerleşmelerde Yapılaşma ve Planlama Süreçlerinde Afete Duyarlı Yaklaşımlar, Yüksek Riskli Yapı ve Kentsel Dokular, Mevcut Yapı Stoku Envanteri ve Alınacak Tedbirler ve Afet Sözlüğü başlıklarında organize olunarak rapor oluşturulmuştur.

7 Mayıs 2009 tarihli Kentleşme Şurası Sonuç Bildirgesinde afetlere ilişkin olarak alınan kararlar aşağıda sıralanmaktadır.

- Ülkemizde güvenli, yaşanabilir ve afetlere hazırlıklı mekanların oluşturulabilmesi için afet tehlike ve risklerini dikkate alan yöntem ve yaklaşımların planlama sistemi ve yapılaşma süreci ile bütünleştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

- Çağdaş bir afet yönetim sistemine ulaşılması için, tehlikeleri belirleyen, afet riskini analiz eden, riski azaltmanın alternatiflerini ortaya koyan, afet-kalkınma ilişkisini gözetken bir yapı oluşturulmalıdır.

- Yerleşmelerde tehlike ve risk kaynaklarının tespiti, risk azaltma çalışmalarının kurumsal bir yapıya kavuşturulması planlara temel oluşturmak üzere ‘Sakınım Planları’nın planlama sistemi ve diğer mevzuat ile bütünleştirilmesi sağlanmalıdır.

- Yerleşim alanları için küresel iklim değişikliği dahil, tehlike haritaları ve mikrobölgeleme çalışmaları tamamlanmalıdır.

KENTGES Projesinin İkinci aşamasında ise Şura sonuçları temel alınmak suretiyle “Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanmıştır. Amacı yerleşme risklerini azaltmak olan “Risk Azaltma” başlığında aşağıdaki strateji ve eylemler önerilmektedir;

- Her kademe ve türdeki planlama çalışmalarında afet ve yerleşme risklerinin azaltılması ve risk analizi ve sakınım planlaması çalışmalarının risk yönetimi kapsamında içselleştirilip şehircilik ve planlama mevzuatıyla düzenlenmesi,

- Ülke, bölge, kent düzeyinde; afet tehlikelerinin ve risk sektörlerinin tespit edilerek, risk azaltmaya yönelik araştırma-geliştirme çalışmalarına öncelik verilmesi; iklim değişikliği tehlikeleri dahil tehlike ve risk haritaları ile risk sektörlerine ilişkin veri portalı oluşturulması; bu konulara yönelik kuruluşlar arası gerekli işbirliklerine gidilmesi,

- Afetle ilgili kurumlar arasındaki yetki karmaşasının giderilmesi, kamu kurumları, üniversiteler ve meslek odaları arasında eşgüdüm ve işbirliğinin sağlanması, yerel ölçekte belediyelerin sakınım planlaması yapmasına ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması,

- Tüm afetlerin zorunlu sigorta kapsamına alınması, doğal afetlere yönelik sigorta mevzuatı geliştirilmesi, sigorta primlerinin uzmanlarca hazırlanacak risk durum raporu uyarınca belirlenmesi,

- Ulaşım sistemleri ve önemli ulaşım tesisleri için kentsel ve çevresel etki değerlendirmesinin yapılarak afetlere dirençli bir biçimde projelendirilmesi, bakım ve denetimi için düzenlemeler yapılması.

KENTGES Projesi, 2010 yılı Mayıs ayında DPT’ye gönderilmiş olup, Yüksek Planlama Kurulu’nun gündemine sunulması beklenilmektedir.

2- Kırsal Alanlarla İlgili Yapılan Çalışmalar

a- “Kırsal Alanda Kaçak ve Mevzuata Aykırı Yapılaşmanın Önlenmesi” konulu 13/10/2009 tarih ve 8913 sayılı Genelge yayımlanmıştır. 05/11/2007 tarih ve 8299 sayılı Genelgede ise; gerek 04/02/2006 tarih ve 26070 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi Belgesi” amaç ve önceliklerine, gerekse Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak kırsal yerleşimlerde yapılacak yapıların; yöre kültür ve ekolojisine uygun mimaride, yöresel malzemeyi kullanan, yörenin yaşam koşullarına, alışkanlıklarına uygun ve yöresel

ihtiyaçları karşılayabilen, fen ve sağlık kurallarına uygun ve standart kalitede yapılabilmesini temin maksadıyla Valiliklerce bir proje havuzu oluşturulması gerektiği bildirilmiştir. Bu kapsamda, talep halinde ilgililere projelerin ücretsiz olarak verilmesi amacıyla, öncelikle Valilik görev alanında kalan alanlarda bahsi geçen amaçlar doğrultusunda üretilecek tipolojilerin belirlenmesi istenmiş, bu doğrultuda bazı Valiliklerce üretilen projeler ve yapılan çalışmalar gönderilmiştir. Yapılan bu çalışmayla kamu kuruluşlarının elindeki teknik imkanlar kullanılarak ihtiyaç sahiplerine destek sağlanması ve bu çerçevede projersiz, mevzuata aykırı yapıların yapılmasının önlenmesi hedeflenmiştir.

b- Kırsal yerleşmelerde mühendislik ve mimarlık görmüş yapılaşmanın sağlanması amacıyla 3194 sayılı İmar Kanununun 28. maddesi, 5940 sayılı Kanunla değiştirilmiş, “27. madde kapsamındaki yapılar ile entegre tesis niteliğinde olmayan ruhsata tabi tarım ve hayvancılık yapılarına ait 22. maddede yer alan etüt ve projeler, il özel idarelerince veya Bakanlığın taşra teşkilatınca hazırlanabilir. Bu tarım ve hayvancılık yapılarına dair fenni mesuliyet, il özel idaresinin veya Bakanlığın taşra teşkilatının mimar ve mühendisleri tarafından üstlenilebilir.” hükmü getirilmiştir.

Bu çerçevede açıklama getiren 12/02/2010 tarih ve 1420 sayılı Genelge’de; 28. maddenin 7. fıkrası ile ilgililere teknik destek sağlamak amacıyla, köy yerleşik alanlarında ruhsatsız yapılacak yapılar ile ruhsata konu tarım ve hayvancılık yapılarına ait projeleri hazırlamaya ve bu kurumların mimar ve mühendislerince fenni mesuliyet üstlenmeye yönelik doğrudan hizmet sunma görevinin öngörüldüğü ayrıca yapılara ilişkin fenni mesuliyetin il özel idaresinin veya Bakanlık taşra teşkilatı olan İl Bayındırlık ve İskan Müdürlüklerinin mimar ve mühendis unvanlı personeli tarafından üstlenilebilmesi sağlanarak bu yapılara ilişkin denetimin artırılması ve kaçak yapılaşmanın azaltılması hedeflenmiştir.

Bununla birlikte, 5940 sayılı Kanunla değişik 3194 sayılı İmar Kanununun “İdari Müeyyideler” başlıklı 42. maddesi ile İmar Kanunu’nun 27. maddesi kapsamında köy yerleşik alan sınırları içinde ruhsatsız yapılabilecek yapılar hakkında da ceza hükümleri düzenlenmiştir. Bu kapsamda, söz konusu cezai müeyyidelerle kırsal yerleşmelerde ruhsatsız yapılabilecek yapılarda mevzuata aykırı yapılaşmasının önüne geçilmesi, fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun yapıların ve yerleşimlerin oluşturulması hedeflenmiştir.

c- Köy yerleşik alanının oluşturulması, kırsal alanlarda nitelikli ve sağlıklı gelişimin en önemli araçlarından birisidir. Köy yerleşik alanı tespitleri ile yerleşmelerin toplu olarak gelişmesinin yanı sıra, altyapı hizmetlerinin daha ekonomik olarak sunulması sağlanmaktadır. Yerleşik alan tespitlerinin tamamlanmaması, köylerde yaşayan vatandaşlarımızın yapmış oldukları yapılarını mevzuata aykırı yapı durumuna düşürerek, vatandaşları hukuki süreçlerle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle, söz konusu işlemlerin tamamlanması vatandaşlarımızın mağduriyetinin giderilmesi açısından da büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, köy ve mezraların yerleşik alan tespitlerinin Bakanlıkça her yıl düzenli olarak takip edilmesi kararlaştırılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu, 2008-2009 yıllarında köy ve mezraların yerleşik alan tespitlerine ilişkin çıkarılan Genelgeler ile yerleşik alan tespitlerinin takibi yapılmış ve 1 yıl içinde köy yerleşik alan tespitinde, ülke genelinde % 7’lik artış sağlanmıştır. Bu kapsamda köy yerleşik alan tespitine yönelik 2010 yılı çalışmaları sürdürülmektedir.

d- Kırsal yerleşimlerde yukarıda bahsedilen amaçlar doğrultusunda ve 9. Kalkınma Planı ile Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinde yer alan kırsal alan fiziki altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılmasına ilişkin amaç ve öncelikler doğrultusunda, Devlet Planlama

Teşkilatı'nın 2008 yılı kamu yatırım projeleri kapsamında desteklediği, kırsal alanlarda yaşam kalitesinin artırılması, yerel kimliğin korunması ve yöresel malzemeye uygun yapı yapma kültürünün sürdürülebilirliğinin hedeflendiği "Kırsal Alanda Yöresel Mimari Özelliklerin Belirlenmesi, Rehber Bir Kitap ve Örnek Mimari Projeler Oluşturulması" Projesi için Kayseri İli pilot il olarak belirlenmiştir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ile birlikte yürütülen çalışmalar 05/12/2008 itibarıyla tamamlanmış, 01/07/2009 tarihinde ise Kayseri'de kamuoyuna projenin sunumu gerçekleştirilmiştir. Projenin diğer illerde de yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

e- Deprem Tehlikesi Yüksek Kırsal Alanlardaki Konutların Rehabilitasyonu Projesi (DEKAYAP) ile ilk kez afet olmadan afete müdahale edilmesi amaçlanmıştır. Bu Proje'de incelenecek konutların büyük çoğunluğu hiçbir mühendislik hizmeti almayan hatta ustalık hizmeti de görmeyen konutlardır. Bu kapsamda 2.255 köy ve 863 mezradaki yaklaşık 240 bin yapı değerlendirilmiş olup; pilot uygulamalar için çalışmalara başlanmıştır. Proje ile deprem tehlikesi yüksek bölgelerde, olası depremlerden önce, özellikle kırsal alanlardan başlayarak yıkılması veya ağır hasar görmesi muhtemel konutların tespit edilmesi ve deprem olmadan konutların yenilenmesi ve zararların en aza indirilmesi amaçlanmaktadır. Proje sonucunda, çok sayıda yapının yıkımının önüne geçilerek can kayıplarının önlenmesi ile deprem sonrasında gereksinim duyulan hizmetlere (arama kurtarma, acil yardım ve sağlık hizmetleri, işe-ibate, enkaz kaldırma, çadır ve geçici iskan gibi) ihtiyaç minimum düzeye inecek, önemli miktarda sosyal ve ekonomik kazanç elde edilecektir.

f- Ayrıca, 26/09/2006 tarih ve 26301 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İskan Kanununun 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereği "afet nedeniyle parçalanmış köylerde, afete maruz kalmayan ailelerin talepleri halinde yeni yerleşim yerine ekleme yapılması" ile ilgili görevler Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na verilmiştir.

E- Yapı Güçlendirme Çalışmaları (Mevcut Kamu Binalarının Rehabilitasyonu ve Güçlendirilmesi)

Ülkemizde deprem riski yüksek bölgelerde bulunan önemli kamu binalarının deprem dayanımlarının araştırılmasına yönelik olarak yürütülen çalışmalarda Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Sağlık Bakanlığı'nın ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün il teşkilatları kanalıyla yaptırdığı inceleme ve güçlendirme rapor ve projeleri tetkik edilerek bu çalışmalara Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından teknik destek verilmiştir.

2003 yılı içerisinde rehabilitasyon çalışmalarına bir temel oluşturmak amacıyla Bakanlık tarafından oluşturulan ekiplerce 12 ilde 1100'e yakın binada ön inceleme yapılmıştır.

Jandarma Genel Komutanlığı'nın bina ve tesislerinin deprem risk incelemeleri Bayındırlık İl Müdürlükleri aracılığıyla ihale edilerek sonuçlandırılmıştır.

Maliye Bakanlığı'na ait binaların envanter (yaklaşık 4.5 milyon m² bina alanı) çalışmaları tamamlanmış olup, belirlenen öncelikler ve sağlanan ödenekler çerçevesinde bu binalarda da deprem risk etütleri yapılmaktadır.

Yine bu kapsamda Kredi Yurtlar Kurumu Bölge Müdürlüklerine bağlı yaklaşık 720 adet yurt binası tetkik edilmiştir. Burada yapılan çalışmalar, envanter çıkarılması ve önceliklerin belirlenmesi amacıyla yöneliktir. Bu binalardan bir kısmının güçlendirme projeleri yaptırılmış, bir kısmının proje çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından, yol, köprü ve viyadüklerle ilgili güçlendirme projeleri yürütülmüştür.

F- Bilgi Sistemleri ve Araştırma Projeleri

Deprem Şurası kararları doğrultusunda yapılan çalışmalar içinde yer alan “bilgi sistemleri oluşturma”, “haritalama çalışmaları” ve “araştırma projeleri” ile ilgili hususlar aşağıda özetlenmektedir.

1- Afet Bilgi Sistemleri ve Araştırma Projeleri

a- Türkiye Ulusal Afet Arşiv Sistemi

Ülkemizin doğal afet potansiyelinin bilim dünyasında yeterli derecede değerlendirilebilmesi, uygulayıcı ve karar vericiler için geçmişten dersler çıkarılmasını sağlamak amacıyla, "Türkiye Ulusal Afet Arşiv Sistemi" kurulmuştur. Bu sistem, 2004 yılında tasarımı başlayan “Afet Bilgi Sistemi için Yazılım Alımı, Yazılım Geliştirilmesi, Ulusal Afet Arşivi İçin Veri Girişi ve Donanım Alımı” projesinin sonucunda gerçekleştirilmiştir. 2010 yılı başında kullanıcılara açılan sistemle Türkiye’de bugüne kadar yaşanan her türlü afet bilgileri bilgisayar ortamında kullanıcılara sunulmaktadır.

b- Bütünleşik Afet Tehlike Haritası Çalışmaları

Yerel yönetimler için, Bütünleşik Afet Tehlike ve Risk Tespiti çalışmaları ile ilgili olarak, Batı Karadeniz Bölgesinde Kastamonu, Bartın ve Karabük illerinin “Bütünleşik Afet Tehlike Haritaları” tamamlanmış olup, Zonguldak İli çalışması planlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında tüm doğal afetler için (deprem, sel, heyelan, kaya düşmesi, çığ vb.) yerel yönetimlerle işbirliği içinde çalışılarak, ilin bütünleşik afet tehlike haritası çıkarılmaktadır. Bu çalışmaların önümüzdeki süreçte tüm Ülkemize yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

c- Uydu Görüntülerinin Afet Anında Kullanımı, Avrupa Uzay Ajansı-Charter Merkezi Üyeliği

Avrupa Uzay Ajansı’na bağlı CHARTER merkezine üye olunmuş ve afet durumunda afet bölgesine ait uydu görüntüleri anında alınarak müdahale ekiplerinin yönlendirilmesi olanağı sağlanmıştır.

d- Orta Asya Cumhuriyetleri Afet Bilgi ve Afet Araştırma Eğitim Merkezi’nin Kurulması Projesi kapsamında, Türkiye, Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Ukrayna arasında imzalanan bir metinle “Gelişmekte Olan Ülkeler Arasında Afet Zararlarının Azaltılması Merkezi” Ankara’da kurulmuştur.

2- Deprem Bilgi Sistemleri ve Araştırma Projeleri

a- Ulusal Sismik Ağ Sisteminin Geliştirilmesi Projesi

Deprem verilerinin doğru elde edilmesi ve diğer kurumlarla paylaşımının sağlanması için “Ulusal Sismik Ağ Sisteminin Geliştirilmesi Projesi” başlatılmış ve ulusal sismik ağlar son on yıl içinde üç kat büyütülmüştür. Bu kapsamda Ulusal Deprem İzleme ve Değerlendirme Merkezi kurularak, Türkiye’deki ve yakın çevremizdeki deprem aktivitesi 24 saat süreyle sürekli izlenmektedir. Halen,

- Ulusal Zayıf Yer Hareketi Kayıt Ağı
  - Ulusal Kuvvetli Yer Hareketi Kayıt Ağı
- olmak üzere iki sismik ağ işletilmektedir.

b- Deprem Zararlarını Önleme ve Araştırma Merkezi

Bu Merkez Türk-Japon işbirliği çalışmasıdır.

Kuzey Anadolu Fay Zonunun orta kesiminde yer alan 8 il ve 2 ilçeyi kapsamaktadır. Yerel istasyonlar ile Samsun ve Ankara merkezleri TURPAK hattı ile birbirine bağlıdır. Merkezlerdeki bilgisayarlarda, incelenen bölgenin nüfus ve bina türlerine ait istatistikler ile her türlü alt yapı, baraj, yol, enerji, jeoloji, tektonik gibi bilgilerin depolandığı “Coğrafi Bilgi Sistemi-GIS” oluşturulmuştur. Projenin hedefi GSM şebekesini kullanarak ilgili kişilerin cep telefonlarına sonuçları eş zamanlı ve görüntülü olarak aktarmaktır. Yönetim kademesini nerelerde hasar ve can kaybı beklenebileceği hususunda uyararak gerekli kurtarma ve yardım hizmetlerinin zaman kaybetmeden yapılmasını hızlı bir bilgi iletimiyile sağlamayı hedefleyen Proje başarılı bir şekilde devam etmektedir.

c- Türkiye'nin Deprem Riski Yüksek Ancak Tektonik Rejimleri Farklı Bölgelerinde Deprem Davranışının Çok Disiplinli Yaklaşımlarla Araştırılması Projesi (TURDEP)

d- Ulusal Kuvvetli Yer Hareketi Kayıt Şebekesi Veri Tabanının Uluslararası Ölçütlere Göre Derlenmesi Projesi (TUBİTAK AR-GE)

e- Deprem Sonrası Acil Gözlem Araştırması Projesi (DEPAR)

f- Deprem Yönetmelikleri İçin Performans Esaslı Değerlendirme ve Güçlendirme Yöntemlerinin Araştırılması (TUBİTAK AR-GE)

g- İzmir Metropolü ile Aliağa ve Menemen İlçelerinde Güvenli Yapı Tasarımı İçin Zemin Sismik Davranışının Modellenmesi (TUBİTAK AR-GE)

h- Kurumlararası Depremle İlgili İşbirliği İçin Kamusal Araştırma Çalışmalarının Koordinasyonu

i- Deprem Tehlikesi Yüksek Kırsal Alanlardaki Konutların Rehabilitasyonu Projesi (DEKAYAP)

j- Aktif Tektonik Araştırması

k- Sarsma Tablası Deneyleri

l- Riskli Binaları Hızlı Değerlendirme Yöntemleri İle Belirleme Formunun Geliştirilmesi Projesi

m- Aktif Fayların Üstünde Planlama ve Tampon Bölge Oluşturma Kriterleri Projesi

n- Doğu Anadolu'da Bulunan Farklı Mimari Mirasların Teknik Etkileşimi ve Koruma Programı Araştırma Projesi

3- Bina Bilgi Sistemleri

a- Kamuya Ait Yapı Stokunun Envanterinin Çıkarılması

Kamu binalarının envanter çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmıştır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Deprem Şurası ardından bu alandaki çalışmaların derhal başlatılması için Yapı İşleri Genel Müdürlüğü görevlendirilmiştir.

Öncelikle, kamu kurum ve kuruluşlarıyla yerel yöneticilerin ve tüm belediye başkanlarının, can ve mal güvenliğinin sağlanması hususunda bilinçlendirilmesi ve sorumluluk yüklenmesinin zarureti düşünülerek bir dizi genelge ve bilgi toplama formu yayımlanmıştır.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda kamu binalarının okul, hastane ve sağlık yapıları ile diğer kamu binaları olmak üzere incelenen, güçlendirme projeleri hazırlanan ve güçlendirilen binaların ayrı ayrı her il bazında, deprem bölgeleri bazında ve ülke genelinde toplam olarak envanter çalışması tamamlanmıştır.

b- Ülke Bina Envanter Sistemi Projesi

Ülkemizdeki bina stokunun belirlenmesi amacıyla, Bina Envanter Sistemi Projesi (BES-TR) için çalışmalara başlanmış olup, Denizli İlinde yapılacak pilot uygulamayı takiben, sistemin ülke genelinde uygulanarak; sürekli, güncel ve doğru envanter bilgilerine ulaşmak hedeflenmektedir.

G- Eğitim ve Çalıştaylar

1- Marmara Depremi Acil Yeniden Yapılandırma Projesi (MEER) kapsamında, arazi kullanım yönetimi ve yapı mevzuatının uygulanmasıyla ilgili çeşitli projeler yürütülmüştür:

• Afet Zararlarının Önlenmesi ve Azaltılmasına Yönelik Çerçeve İmar Kanunu Taslağı ile Kentsel Dönüşüm Kanun Taslağına ilişkin atölye çalışması yapılmıştır.

• “Afet Riski Olan Alanlarda Kentsel Tasarım Standartlarının Yerel Özellikler de Dikkate Alınarak Belirlenmesi” ile ilgili çalışma gerçekleştirilmiştir.

• Afet zararlarının önlenmesi ve azaltılmasına yönelik “Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik Pilot Eğitim Programları” ile ilgili eğitim materyalleri hazırlanmış ve eğitimler düzenlenmiştir.

• “Afet Riskli Alanlarda Planlama Standartları İlke ve Esasları Araştırma Geliştirme Projesi” çerçevesinde bir rehber kitap hazırlanmış ve yol gösterici olmak üzere yerel yönetimlere gönderilmeye başlanmıştır.

2- Mühendislerin Eğitimine Yönelik Çalışmaların Yürütülmesi: Eğitimler ile “Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik” konusunda yaklaşık 3000 inşaat mühendisinin eğitimi programlanmıştır.

Eğitimlere, yapım ve denetim süreçlerinde yer alan ve en az 2 yıl aktif olarak Kamu, Yerel Yönetimler ve Yapı Denetim firmalarında görev yapan inşaat mühendisleri katılmaktadır. Bu anlamda, 2009 yılı sonuna kadar; Antalya, Ankara, İstanbul, Bursa, Van, Elazığ, Diyarbakır, Adana, İzmir’de eğitimler yapılmış ve toplam olarak 1650 inşaat mühendisi eğitilmiştir. 2010 yılı Eylül ayından itibaren eğitimler devam edecektir.

Ayrıca, “Yapı Malzemesi Piyasa Gözetimi ve Denetimi Elemanları Eğitimi” ve statik hesap ve proje yapılması konularında aktif olarak görev alan personelin katılımı ile “Yapı Statığı ve Depreme Dayanıklı Yapı Tasarımı Eğitimi” düzenlenmiştir.

3- Sivil Savunma Görevlisi-Toplum Afet Gönüllüsü Eğitimi Projesi: Sivil savunma yükümlülerinin, gönüllülerin, muhtarların, kılavuzların, bina koruma personelinin, öğrencilerin ve halkın afete karşı koruyucu ve kurtarıcı tedbirler konusunda bilgi sahibi olmaları ve herhangi bir afet anında hayatta kalabilmek için önlem almaları, aile bireylerine ve diğer yardıma muhtaç kişilere daha bilinçli bir şekilde yardım edebilmeleri, yardıma gelen profesyonel ekiplere rehberlik ve kılavuzluk edebilmeleri amacıyla; Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü ile müştereken 2004 yılında uygulanmaya konulmuş olup, bu Proje çerçevesinde, il ve ilçelerde mahalle bazında 557.531 kişiye eğitim verilmiştir.

4- Yapı Denetimi İle İlgili Olarak Verilen Hizmet İçi Eğitimler

5- Mikrobölgeleme çalışmaları kapsamında tüm belediyeler için örnek El Kitabı yayınlanmıştır.

H- İSMEP Projesi (İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi)

İSMEP Projesi ile (3 Şubat 2006) acil durum ve afet yönetimi konusunda kurumsal ve teknik kapasitenin geliştirilmesi, halkın acil durum ve afetlere karşı hazırlık ve müdahale bilincinin

arttırılması, öncelikli kamu binalarının sismik risk karşısındaki durumlarının incelenerek güçlendirilmesi veya yıkılıp yeniden yapılması, kültürel ve tarihi miras kapsamındaki binaların sismik risk envanterinin çıkarılarak projelendirilmesi, imar ve yapı mevzuatının daha etkin uygulanabilmesine yönelik destekleyici önlemler almak amaçlanmaktadır.

İstanbul'u muhtemel bir depreme hazırlayabilmek amacıyla oluşturulan "İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi"nin finansmanı için, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası arasında 310 milyon Avro tutarında bir Kredi Anlaşması imzalanmış olup, Proje kapsamındaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve denetimi İstanbul Valiliği İl Özel İdaresi bünyesinde oluşturulan İstanbul Proje Koordinasyon Birimi tarafından yürütülmektedir. Bu sayede dış kaynaklı bir projenin ilk defa yerinden yönetimi sağlanmıştır. Ardından İSMEP Projesi, Avrupa Yatırım Bankası'ndan aldığı ek bütçeyle, gücünü 610 milyon Avro'ya çıkartmış ve süresi 2014 yılına uzatılmıştır.

İSMEP Projesi ile 772 adet bina, "Güçlendirme Fizibilite Çalışması" kapsamına alınmış olup bu zamana kadar 230 okul, 3 yurt, 2 hastane, 1 idari bina ve 1 poliklinik binası güçlendirilerek hizmete açılmış, 12 okul binası ise yıkılarak yeniden inşa edilmiştir. Halen 1 enstitü, 3 hastane, 3 poliklinik ve 5 sosyal hizmet binasının güçlendirme çalışmaları ile 21 okul ve 1 polikliniğin yeniden yapım çalışmaları devam etmektedir. Bununla birlikte, Proje kapsamında İstanbul'da yer alan 26 tarihi ve kültürel kampüsün (176 bina) envanteri çıkarılmış ve çoklu afet ve deprem performansı açısından değerlendirilme çalışması tamamlanarak, elde edilen veri ve bilgiler Coğrafi Bilgi Sistemi ortamına aktarılmıştır.

İSMEP'in "Yasal ve Düzenleyici Çerçevenin Geliştirilmesi" ve "Mühendislerin Eğitimine Yönelik Çalışmaların Yürütülmesi" ile ilgili uygulama görevi kapsamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca çeşitli eğitim programları gerçekleştirilmiştir.

II- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile Diğer Bakanlıklar ve Kamu Kurumları Tarafından Yapılan Çalışmalar

A- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

"Marmara Deprem Bölgesi Arazi Bilgi Sistemi (MERLİS: *Marmara Earthquake Region Land Information System*) Projesi" kapsamında Kocaeli, Sakarya, Yalova illerinde tapu ve kadastro bilgi ve belgelerinin iyileştirilmesi ve bir bilgi sistemi oluşturulması başlatılmıştır.

Bilgi sisteminin temel jeodezik altyapısını oluşturacak TUTGA (Türkiye Ulusal Temel GPS Ağı) projesi için Kocaeli, Sakarya ve Yalova illeri idari sınırları içerisinde toplam 9351 km'lik alanda nokta belirleme ve sıklaştırma çalışmaları yapılmıştır.

Depremden zarar gören Kadastro ve Tapu Sicil Müdürlükleri binalarının yerine Yalova, Sakarya, Kocaeli illeri ile Hendek ve Kandıra ilçelerinde modern hizmet binaları inşa edilmiştir.

58.734 hektarlık alanda 1684 adet 1/1000 ölçekli Sayısal Fotogrametrik Haritalar yapılmıştır.

Sakarya İli Hendek İlçesinde yenileme ve tesis kadastro ihale alanlarını içerecek belirli hassasiyette ortorektifiye edilmiş uydu görüntüleri temin edilmiştir.

93 köyde tapu ve kadastro bilgilerinin yenileme işi ve 101 köyde tesis kadastro gerçekleştirilmiştir.

Bunlara ilave olarak çeşitli donanım ve kurulum hizmetleri yerine getirilmiştir.

MERLİS Projesi 31/12/2006 tarihinde tamamlanmıştır.

B- İller Bankası Genel Müdürlüğü

Marmara Depremi sonrasında geçici ve kalıcı konutlarla ilgili olarak planlama ve uygulama projelerine katılan İller Bankası, Deprem Şurası kararları doğrultusunda önemli bir çalışma olarak "Alt Yapılar İçin Afet Yönetmeliği"ni hazırlamıştır (RG: 15/02/2007-26435).

Ayrıca, kriz yönetimini gerektiren tabii afet hallerinde ilgili kurum ve kuruluşlar ile merkez ve taşra teşkilatı birimleri arasında koordinasyon sağlanması ve krizin en az zararlarla atlatılması amacıyla "İller Bankası Kriz Merkezi Yönergesi" yürürlüğe konulmuştur.

Hizmet binalarının depreme karşı güçlendirilmesi de yapılmıştır.

C- Karayolları Genel Müdürlüğü

Karayolu yolboyu mühendislik yapılarının afete karşı dayanıklı olacak şekilde projelendirilmesi, imal edilmesi, mevcut yapıların ise afete karşı korunması ve güçlendirilmesini sağlayacak tedbirlerin alınması için "Karayolu Yolboyu Mühendislik Yapıları İçin Afet Yönetmeliği" hazırlanmış ve 07/12/2006 tarihli ve 26369 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

"Depremden Etkilenen Yolların İyileştirilmesi" (DEYİ) kapsamında, yeni yerleşim alanlarının karayollarına bağlantı yolları projelendirme ve yapım işleri Başbakanlık Proje Uygulama Biriminin Yatırım Programında yer almaktaydı. Kalıcı Konut Alanları Bağlantı Yolları yapımı için, DEYİ kapsamında Körfez İşbirliği Ülkelerinden (Kuveyt, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri) dış kredi sağlanmıştır. Söz konusu işlerin kontrollük hizmetlerinin, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Proje Uygulama Birimi arasında 27/08/2003 tarihinde bir Protokol düzenlenmiştir. 2006 yılı sonunda Proje Uygulama Birimi'nin kapanmasından sonra, ödeneği Doğal Afet Giderlerini Karşılama Ödeneğinden karşılanmak üzere, 2007E040120 DPT No.ile Kalıcı Konutların Karayolu Bağlantıları Projesi adı altında Karayolları Genel Müdürlüğü Yatırım Programına alınmıştır.

Deprem bölgesindeki bazı kalıcı konut alanlarının zemin etütleri yapılmıştır.

Depremler nedeniyle köprü ve viyadüklerde, küçük ve orta derecede onarılabilir hasarlar meydana gelmiştir. Bu depremlerden sonra, çeşitli ülkelerden heyetler ve Genel Müdürlüğümüz uzmanlarınca araştırmalar yapılmıştır. Bu heyetlerden Japon uzman kuruluşları olan JICA, IDA (Altyapı Geliştirme Kurumu) ve İdareimiz işbirliği ile başlatılmış olan çalışmalar doğrultusunda, İstanbul'daki köprü ve viyadüklerin sismik açıdan değerlendirilmesi yapılmış ve güçlendirilecek yapılar için öncelik sıralaması tespit edilmiştir.

Deprem Yönetmeliklerine göre dizayn edilmiş olan İstanbul 1. ve 2. çevreyolları üzerindeki köprü ve viyadükler, Yeni Deprem Yönetmeliklerine göre gerek yerinde, gerekse mevcut nihai projeleri üzerinden tekrar gözden geçirilmiştir.

Yapılan inceleme çalışmaları sonucunda tespit edilmiş olan öncelik sıralarına göre güçlendirilecek köprü ve viyadükler için projelendirme çalışmalarına derhal başlanmıştır. Güçlendirme projelerinin hazırlanmasında Japon Karayolu Köprüleri Şartnamesi ve ABD şartnamelerinden yararlanılmıştır.

Yapıların sismik takviye projelerinin hazırlanması aşamasında sırasıyla;

- Yapıların arazide ve yerinde teker teker muayenesi,

- Mevcut Uygulama Projelerinin ve Zemin Raporlarının temini,
- Teknik Muayene Raporunun hazırlanması,
- Ek Temel Zemin Sondajları Yapılması ve Zemin Raporunun temini,
- Onarım-Güçlendirme Hesaplarının yapılması,
- Onarım - Güçlendirme Uygulama Projelerinin hazırlanması,
- Onarım - Güçlendirme Yapım Çalışmalarına ait İhale Hazırlık Çalışmaları,
- Onarım - Güçlendirme Yapım Çalışmaları aşamasında Proje Revizyonları çalışmaları yapılmıştır.

Bu kapsamdaki bütün köprü ve viyadükler çağdaş deprem hesap yöntemleri uygulanarak tahkik edilmiş olup bu tahkik sonucuna göre; bahse konu yapılarda, inşa edildikleri şartlar itibarı ile önemli ölçüde yetersizlikler saptanmıştır. Dolayısı ile bahse konu köprü ve viyadüklerde güçlendirmeye ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır.

Karayolu Yolboyu Mühendislik Yapıları İçin Afet Yönetmeliği, 475 yıl dönüş periyodu olan bir tasarım depremini öngörmektedir; ancak köprülerin önemine ve buldukları yerlere göre daha uzun bir periyod kullanılabilir. Ülkemiz için çok büyük önemi haiz söz konusu köprüler için bu husus dikkate alınmış ve tasarım depremleri belirlenmiştir.

Bu çalışmalar sonunda, Karayolları Genel Müdürlüğü depreme karşı güçlendirilmesi gereken köprü ve viyadüklerin yapım işlerini 2002 yılından itibaren öncelikle yerli kaynak temini ile başlatmıştır. İlk aşama olarak önemli sanat yapılarının yer aldığı 11 adet köprü ve viyadüğün güçlendirilmesi çalışmaları tamamlanmıştır.

İstanbul'un Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan köprü konumunda ve ayrıca Türkiye ekonomisinin merkezi olması nedenleri ile 1. ve 2. çevreyolları üzerinde bulunan önemli mühendislik yapıları olan Boğaziçi Köprüsü, FSM Köprüsü, Eski ve Yeni Haliç Köprüleri ile Yaklaşım viyadüklerinin ve Ortaköy viyadüklerinin dış kredi (Japon Kredisi) kullanılarak sismik güçlendirilmelerinin yapılmasına karar verilmiştir.

Bu proje kapsamında güçlendirme projesi ve uygulaması yapılan 15 adet köprü ve viyadükün güçlendirme projesi yapılmıştır.

Depremler sonrasında iç kaynaklar ile yapılan köprü ve viyadükün güçlendirme çalışmaları ise;

- 326 adet yapının Güçlendirme Projeleri ve
- 283 adet yapının Güçlendirme Yapım Çalışmaları olarak ikiye ayrılabilir.

Bunların dışında, Gümüşova Gerede Otoyolu Bolu Dağı Geçişi kesiminde yer alan köprü ve viyadükler ile Bolu Tüneli'nin tasarımında kullanılan deprem ivmesinin iki katına ulaşan 1999 Düzce depreminden sonra bu kesimde de onarım ve sismik takviye çalışmaları yapılmıştır.

Öncelikle yörenin depremselliği yeniden değerlendirilerek, projelendirmeye esas sismik katsayılar yükseltilmiştir. Böylece, tamirin yanı sıra güçlendirme de gerekmiş ve bu amaçla viyadüklerde yükseltilmiş katsayıların oluşturacağı deplasmanları alabilecek kapasitesi yüksek enerji sönmüleyicilerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Bolu Tüneli'nde ise tünelin fay hattını kestiği yaklaşık 140 metrelik bölümünde özel bir uygulama yapılmış, kaplamada her 4,5 metrede bir 50 cm. genişliğinde sismik derzler oluşturularak,

olası bir depremde, enerjinin bu zayıf noktalardan kaplamayı kırması, hasarın sadece bu noktada bloke edilmesi ve tünelde trafiğin kesilmesinin önüne geçilmek istenmiştir.

Son kaplama betonu, duruma göre donatılı yapılmış, her türlü olası zemin etkileri göz önüne alınarak gerekli her önlem alınmıştır. Tünelin hizmet verdiği süre içerisinde, aldığı her nefesi izleyecek ölçüm istasyonları oluşturulmuştur.

Hidrolik sanat yapılarının projelendirilmesi sırasında yan derelerden gelen suyun yol platformunu emniyetli şekilde geçmesini sağlamak amacıyla yağış tekerrür süresi, bitki örtüsü, teresubat durumu, hava payı gibi unsurlar ve Devlet Su İşleri, Devlet Meteoroloji İşleri vb. kurumların görüşleri dikkate alınarak hidrolik sanat yapıları boyutlandırılmaktadır.

Yol projeleri güzergah tespiti sırasında, güzergahın dere yataklarına oturmamasına dikkat edilmekte olup zorunlu hallerde ise gerekli derivasyon projeleri hazırlanmaktadır.

Bina ve gişe yapıları dahil tüm otoyol bakım işletme tesisleri, bulunduğu bölgenin jeolojik ve jeofizik etütleri sonucu elde edilen sismik veriler kullanılarak projelendirilmekte ve depreme dayanıklı olarak yapılmaktadır.

Karayolları Genel Müdürlüğü ile bağlı Bölge Müdürlüklerinde güçlendirilmesi gerekli mevcut tesisler ise 06/03/2007 tarih ve 26454 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Deprem Yönetmeliği”ne göre revize edilerek güçlendirme çalışmaları yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Ayrıca, depreme dayanamayacağı tespit edilen tesislerin yıkılıp yeniden yapımı için Başbakanlık izni alınmış ve ihaleye çıkmıştır.

Genel Müdürlüğün görev alanına giren ve 1999 yılında meydana gelen depremlerden sonra 31 Mayıs 2010 tarihine kadar afete hazırlık anlamında köprü ve viyadüklerde yapılan güçlendirme çalışmalarına ilişkin genel bilgiler aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

YIL	Güçlendirme Projesi Yapılan Köprü ve Viyadük (Adet)	Güçlendirilen Köprü ve Viyadük (Adet)	Yapılan Harcama (Milyon TL)
2005	168	11	32,25
2006	58	10	18,04
2007	57	5	83,8
2008	42	97	122,85
2009-2010	1	1	49,95
TOPLAM	326	123	306,89

D- İçişleri Bakanlığı

Yerel Yönetimlerle ilgili olarak 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu hükümleri ile, belediyelerin ve il özel idarelerinin, “acil durum planlaması” ile ilgili olarak;

• Yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin ve ilin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum planlarını yapmaları, ekip ve donanımlarını hazırlamaları,

• Acil durum planlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum planlarıyla da koordinasyon sağlanması ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahalli idarelerin görüşlerini alması,

• Planlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemleri alarak ilgili kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapabilecekleri,

• Yönetim sınırları dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilecekleri,

hususlarında hükümler getirilmiştir.

Ayrıca, 5219 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları içinde;

• İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak,

• Gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek,

• İtfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek,

• Patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek,

• Konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek,

• Bu konularda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

• Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak

ile ilgili konular yer almıştır.

İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün Mevcut Arama-Kurtarma Kapasitesinin Geliştirilmesi (Aralık 1999, 586 sayılı KHK ve Nisan 2000, 596 sayılı KHK) ile ilgili Kararnamelerden sonra Genel Müdürlük tarafından, Adana, Afyon, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Sakarya, Samsun ve Van illerinde olmak üzere, iyi eğitilmiş ve donatılmış 100-120 personelden oluşan, bölgesel arama-kurtarma birlikleri kurulmuştur. Bu birliklerde 853 arama-kurtarma görevlisi, her an görev almaya hazır beklemektedir. Ayrıca bu kararnameler, her ildeki, Sivil Savunma Müdürlüklerinin emrinde, 10-20 personelden oluşan yerel arama-kurtarma timlerinin kurulmasına imkan sağlamış ve hemen tüm iller bu timleri kurmuşlardır.

E- Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından deprem riski kapsamında; depreme hazırlık, deprem esnasında ve deprem sonrasında nasıl davranılması gerektiğine ilişkin konuların ilköğretim ve ortaöğretim ders kitaplarına konulması, yeni okul binalarının değişen yapı mevzuatına göre depreme dayanıklı olarak yaptırılması, yapılan test sonucunda depreme karşı dayanıksız olan okul, öğrenci yurdu ve diğer eğitim kurumlarının güçlendirilmesi, mevzuat düzenlemeleri, okul afet ve acil durum yönetimi projesi çalışmaları, deprem hasarlarının önlenmesine yönelik alınan tedbirler ve yapılan çalışmalar başlıklarıyla ifade edilebilen faaliyetler aşağıda incelenmiştir.

Depreme hazırlık, deprem esnasında ve deprem sonrasında nasıl davranılması gerektiğine ilişkin konular ilköğretim ve ortaöğretim ders kitaplarına konulmuştur. Bu anlamda coğrafya öğretim programında;

9. Sınıf Öğretim Programında deprem konusu “iç kuvvetler” başlığı altındaki konularda işlenmektedir.

10. Sınıf Öğretim Programında:

Depremlerin Dünya üzerinde görüldüğü alanlar sebep-sonuç bağlantısı nedeniyle sıcak su kaynakları, volkanların dağılışı ile birlikte verilmektedir.

Türkiye’de depremlerin oluşumunda yeryüzü şekillerine etkisinden hareketle depremlerin Türkiye’de görüldüğü alanlar verilmektedir.

Ayrıca, sel, çığ heyelan gibi afetlerle birlikte deprem afetinin zararlarını en aza indirmek için deprem öncesi, deprem esnasında ve deprem sonrasında yapılması gereken eylemler verilmektedir.

11. Sınıf Öğretim Programında:

Türkiye’de doğal afetlerin nerelerde oluştuğu ve zararlarını en aza indirmek için alınması gereken önlemler verilmektedir.

Ortaöğretim Fizik Dersi Öğretim Programında ise deprem ile ilgili konular aşağıdaki şekilde verilmektedir:

Ders/Sınıf	Ünite	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
Fizik 9. Sınıf	6. ÜNİTE: DALGALAR	1.9. Deprem kaynaklı can ve mal kaybını önleyecek bir yapı modeli oluşturur (FTTÇ-1.k, 2.e, f, 3.k; BİB-1.a, b, c, d , 2.a, 4.c, d; TD-2.d, e, 3.c, d).	1.9 Sismik dalga hareketlerinin yapıları nasıl etkilediği dikkate alınmalıdır. 1.9 Bu etkinlik öncesi öğrenciler yakın çevrelerinde varsa deprem müzelerine yönlendirilir.

Yeni okul binaları değişen yapı mevzuatına göre depreme dayanıklı yaptırılmaktadır. Eğitim yapıları için, değişen mevzuata, eğitim amaç ve işlevleri doğrultusunda günün ihtiyaçlarına, çevre ve iklim koşullarına ve yeni inşaat teknolojilerine uygun eğitim yapıları projelerinde düzenli taşıyıcı sistemler oluşturulmuştur. Böylece Deprem Yönetmeliğine uygun ve depreme dayanıklı okul binalarının yapılması planlanmıştır.

Yapılan test sonucunda depreme karşı dayanıksız olan okul, öğrenci yurdu ve diğer eğitim kurumları yapıları da güçlendirilmektedir. Muhtemel depremlere karşı okulların dayanıklı hale getirilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla, 05 Mayıs 2003 tarihinde yayımlanan 2003/29 nolu Genelge ile illerde önceki yıllarda 1998 Yılı Deprem Yönetmeliğine uygun olarak yapılmayan okul ve eğitim kurumlarına ait bina ve tesislerin depreme karşı güvenli hale getirilmesi için gerekli maliyet ve süre portrelerinin çıkarılması, fizibilite çalışmalarının yapılması, tamamlanan çalışmaların ise önceliklerine göre uygulamaya konulması talimatı valiliklere verilmiştir.

2003 yılında 16 ilde bulunan 130 Yatılı İlköğretim Bölge Okulunun, 2005 yılında da ülke genelindeki 426 pansiyonlu ve diğer eğitim kurumlarının deprem tahkiki yaptırılmıştır. Bakanlık Merkezinden, deprem tahkiki yaptırılan 130 Yatılı İlköğretim Bölge Okulundan güçlendirme ihtiyacı tespit edilen 84 adedinin güçlendirme inşaatları 2005 ve 2006 yıllarında tamamlattırılmıştır.

Bakanlık Merkezinden deprem tahkiki yaptırılan 426 pansiyonlu ve diğer eğitim kurumlarından güçlendirme ihtiyacı tespit edilen 206 okul için ödenek tahsis edilmiş, bunlardan 125 adedinin güçlendirme işleri 2009 yılında tamamlanmıştır. Kalan okulların güçlendirme işlerinin 2010 yılında tamamlanacağı tahmin edilmektedir. Okulların depreme karşı güçlendirilmesi amacıyla valiliklere gönderilen ödenekler aşağıdaki gibidir:

2004 yılında	6.820.000 TL
2005 yılında	80.000.000 TL
2006 yılında	33.000.000 TL
2007 yılında	45.000.000 TL
2008 yılında	40.000.000 TL
2009 yılında	71.000.000 TL
2010 yılında	15.500.000 TL

Yeni yapılan dersliklere ilişkin sayılar ise aşağıdaki gibidir:

YILLAR	YAPILAN DERSLİK SAYISI
2003	15.253
2004	28.078
2005	28.698
2006	28.243
2007	15.728
2008	16.790
2009	9.844

Mevzuat konusunda; Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği gibi yönetmelikler, doğal afetlere maruz kalan öğrencilere yönelik yapılacak her türlü eğitime imkan sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Okul, Afet ve Acil Durum Yönetimi Projesi çalışmalarını kapsamında ise Türkiye’de öncelikle afet riski yüksek yerlerdeki okullarda afetlere karşı bilinç oluşturulması ve artırılması vasıtasıyla eğitimin sürekliliği ve öğrencilerin korunması amaçlanmaktadır. Proje; Eğitim ve e-öğrenme Alt Yapısı (Öğrenme Yönetim Sistemi) bileşeninden oluşmaktadır. Eğitim bileşeni kapsamında; okul müdürleri ve öğretmenlerin okul afet zararlarının azaltılması ve afete hazırlık açısından bilgilendirilmesi ve etkinliklerinin artırılması için bilgilendirme eğitimleri yapılmaktadır.

11/06/2010 tarihine kadar 2438 kişiye de (okul, mesleki eğitim merkezi ve rehberlik araştırma merkezi müdürleri) bilgilendirme eğitimi yapılmıştır.

Deprem hasarlarının önlenmesine yönelik alınan tedbirler ve yapılan çalışmalar kapsamında ise toplu yaşanan kurum, okul, öğretmenleri, lokal vb. yerlerde can ve mal kaybının en aza indirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve panik ortamının azaltılması amacıyla 2000 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı İş Takvimi gereği Bakanlığın okul ve kurumlarında 28 Şubat Sivil Savunma Gününde “İkaz-Alarm Tatbikatı”, 01-07 Mart Deprem Haftasında “Personel Tahliye Tatbikatı” yapılmaktadır.

Ayrıca, afet bölgesinde bir kısım öğretmen, öğrenci ve diğer personelin yaralı ve kayıp olabileceği farzedilerek, eğitim ve öğretimin aksatılmadan devamını sağlamak üzere iletişim, bilgi analizi, planlama, mali yönetim ve dokümantasyon, acil durum destek hizmetleri, kaynak destek, alt yapı sistemi ve inşaat hizmetlerinde gerekli hazırlıkların yapılması ve koordinasyonun sağlanması için merkez ve taşra teşkilatı okul ve kurumlarında “Acil Önlem ve Acil Eylem Planı” hazırlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Topyekün Savunma Sivil Hizmetleri Eğitim Muhtırası gereği personele afetlerde sorumluluk ve görevlerini öğretmek, eğitim faaliyetlerinde topyekün savunmanın gerektirdiği sivil hazırlık ve hareket tarzlarını bütün fertlere kazandırmak ve bu konuda gerekli fikir ortamı oluşturmak, her türlü tehlikeye karşı süratle önlem alma kabiliyetini geliştirmek maksadıyla Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı kuruluş personeline Topyekün Savunma Sivil Hizmetleri konularında eğitim seminerleri verilmiş, formatörlük kursları düzenlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı ile Kızılay arasında 07/07/2008 tarihinde “Toplum Liderlerini Teşkilatlandırma Projesi Afet Zararlarını Azaltma Programı Protokolü” imzalanmıştır. Bu Protokol’ün amacı, Bakanlık ile Türk Kızılayı arasında pilot olarak seçilen İstanbul başta olmak üzere deprem ve diğer afetlere karşı en riskli bölgelerden başlayarak Türkiye genelinde, toplumda olası afetlerden korunma ve zarar azaltma bilincinin oluşturularak artırılması, buna yönelik olarak yaygın eğitim programlarının gerçekleştirilmesi ve yetiştirilen toplum liderleri aracılığıyla toplumda afetlere karşı hazırlıklı olma ve sosyal sorumluluk bilincinin oluşturulması ile üzerinde karşılıklı olarak mutabakata varılacak diğer ilgili faaliyet alanlarında da işbirliğini güçlendirme ve taraflar arasındaki ilişkilere resmiyet kazandırmaktadır.

F- Doğal Afet Sigortaları Kurumu

1999 senesinde Kocaeli ve Düzce’de meydana gelen depremlerden sonra 4484 sayılı Kanunla değişik 27/8/1999 tarihli ve 4452 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu tarafından 25/11/1999 tarihinde çıkarılan 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile zorunlu deprem sigortasını sunmak üzere Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) kurulmuştur.

Bu KHK ile Türkiye’de ilk kez deprem zararlarının ekonomik maliyetlerinin karşılanmasında yalnızca kamu kaynaklarının kullanılması politikasından vazgeçilmiş ve belediye hudutları ve mücavir alanlar içerisindeki konut sahiplerinin deprem hasarlarına karşı evlerini sigorta ettirmeleri zorunluluğu getirilmiştir. Diğer doğal afetler nedeniyle zarar gören yapılar ve kırsal alanlardaki yapılar KHK’nin kapsamı dışında olup bunlar önceden olduğu gibi 7269 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine göre hak sahipliğine konu olmaya devam etmektedir.

KHK’nin yürürlüğe girişinde, 1999 yılında yapılan tahminlere göre, Türkiye’de kapsama girmesi gereken takriben 13 milyon konut sahibi olmasına karşılık, 2008 yılı sonu itibarıyla, zorunlu deprem sigorta poliçesi satın alan kişi sayısı 2.853.840’dır.

Zorunlu deprem sigortası, deprem nedeniyle meydana gelen yangınlar, patlamalar ve heyelanların yol açtığı zararları da kapsamakta, buna karşılık ölümler ve yaralanmalar, her türlü taşınır mal ve eşya kayıpları, manevi tazminat talepleri ve iş kaybı, enkaz kaldırma maliyetleri gibi dolaylı zararları kapsamamaktadır.

Aynı zamanda bu KHK ile, 7269 sayılı Kanun ile öngörülen depremlerden evleri yıkılan veya ağır hasar gören mal sahiplerine yeni konut yapma yükümlülüğü de kaldırılmıştır. Bu durumda,

KHK'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra evlerini zorunlu deprem sigortası yaptırmayan mülk sahipleri, evleri depremlerden zarara uğradıkları takdirde, devletten yeni konut yapımı veya hasar gören konutların onarımı için yardım alamayacaklardır.

DASK'ın görevleri aşağıdaki şekildedir;

- Kapsamdaki bütün konutları ödenebilir bir prim karşılığında depreme karşı sigorta güvencesi altına almak,

- Yurtiçinde risk paylaşımını sağlamak, aynı zamanda deprem hasarlarının neden olacağı mali yükün bir bölümünü sigorta yoluyla uluslararası reasürans ve sermaye piyasalarına dağıtmak,

- Kamu bütçesinden bağımsız bir ödeme kapasitesi oluşturmak,

- Toplum ve sigortalıları bilinçlendirmek ve bilgilendirmek.

Genel anlamda, belediye sınırları içinde kalan tüm özel meskenler Zorunlu Deprem Sigortası kapsamında olup ayrıntılı olarak ifade edilirse;

- Tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar,

- 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler,

- Doğal afetler nedeniyle Devlet tarafından yaptırılan veya verilen kredi ile yapılan meskenler kapsama alınmıştır.

Kapsama girmeyen yapılar ise;

- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait binalar,

- Köy yerleşim alanlarında yapılan binalar,

- 27/12/1999 tarihinden sonra inşa edilmiş ancak ilgili mevzuat çerçevesinde inşaat ruhsatı bulunmayan binalar,

- 634 sayılı Kanuna tabi olsun veya olmasın tamamı ticari veya sinai amaçla kullanılan binalardır (işhane, iş merkezi, idari binalar, eğitim binaları vb.).

- DASK'ın olası bir deprem durumunda muhtemel yükümlülüklerini karşılayacak mali gücünün bulunduğu anlaşılmaktadır.

Zorunlu deprem sigortası ile ilgili genel sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Afyon, Bingöl ve Tunceli'de meydana gelen depremlerin ardından çıkarılan kanunlarda olduğu gibi, Zorunlu Deprem Sigortası olmayanlara devletin konut ve konut kredisi gibi olanaklar sunması sonucu sigortaya olan inancı azalması,

- Toplum katmanlarınca (kamu, siyasi, özel, medya) yeterince sahiplenilmeme ve desteklenmeme,

- Bazı konutların tapu kayıtlarındaki cins tashihlerinin yapılmamış olması nedeniyle tapudaki kontrolün eksik olması,

- Zorunlu Deprem Sigortasının kanunlaştırılmaması.

G- Kızılay

Kızılay'ın deprem ile ilgili faaliyetlerinin özeti ve konu olduğu mevzuat değişiklikleri aşağıda iki başlık altında incelenmiştir.

1- Mevzuat Çalışmaları

a- Ulusal Düzeyde Yapılan Mevzuat ve Mevzuat Değişiklikleri:

• 27/08/1999 tarihli ve 4452 sayılı Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu

• 5253 sayılı Dernekler Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 5832 sayılı Kanunun Ek 27/A Maddesi (Türkiye Kızılay Derneği uluslararası anlaşmalara göre tayin edilen nitelik ve duruma göre; merkezinde genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu, şubelerinde genel kurul ve yönetim kurulu oluşturulması şartıyla tüzüğünde belirlenen şekilde teşkilatlanır ve yönetilir. Kızılay'ın iş ve işlemleri; kanunların verdiği görev ve yetkilere, tüzüğüne ve yönetim kurulunca çıkarılan yönetmeliklere göre yürütülür.)

• 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

b- Uluslararası Düzeyde Yapılan Mevzuat ve Mevzuat Değişiklikleri

• 14/01/2007 tarihli 3 Nolu Ek Protokol (1949 Cenevre Sözleşmelerine ek protokol)

c- Kurumsal Düzeyde Yapılan Mevzuat ve Mevzuat Değişiklikleri

• 2004/6800 sayılı Karar ile Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü'nde Değişiklik Yapılması

• 2004 Türkiye Kızılay Derneği Afet Müdahale ve Yardımlar Yönetimi Bölümü Yönetmeliği

• 2009/14633 sayılı Karar (Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü)

• 2010 Türkiye Kızılay Derneği Afet Yönetimi Müdürlüğü Yönetmeliği (Taslak)

2- Projeler ve Uygulama Faaliyetleri

Türk Kızılayı, 2000'li yılların başında başlatılan yeniden yapılanma sürecinde belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde, bu ihtiyaçlara cevap vermesi gereken yapılar gözden geçirilerek afet yönetim sisteminin geliştirilmesi için önemli adımlar atmıştır. Bu amaçla hem kendi içinde hem de topluma yönelik olarak aşağıda belirtilen faaliyetleri yürütmüş olduğu ve halen yürüttüğü anlaşılmıştır.

a- Afet Operasyon Merkezi'nin Kurulması (AFOM)

AFOM, 2001 yılında afetlere daha etkin müdahale edebilmek ve Türk Kızılayı'nın tüm birimleri arasında hızlı ve etkin koordinasyonu sağlayabilmek amacıyla kurulmuştur. Bugün Afet Operasyon Merkezi, Türkiye'de etkin afet yönetim sistemini temsil eden en önemli referans merkezlerinden biri konumuna gelmiştir. AFOM, 7/24 faaliyetlerini yürüten ve gerek ulusal gerekse uluslararası yardım operasyonlarında Türk Kızılayı'nın birimleri arasındaki koordinasyonu sağlayan ana merkezdir.

b- Bölgesel/Yerel Afet Yönetim Merkezlerinin Kurulması

Türk Kızılayı, 2003 yılında başlatılan bölgesel yapılanmaya geçiş çalışmalarını takiben bugün 9 bölge ve 24 yerel afet yönetim merkezi ile 271.485 kişiye acil barınma sağlayacak kapasiteye ulaşmıştır.

c- Afet Müdahale Planlarının Hazırlanması ve Uygulanması

Bölgesel ve Yerel Afet Yönetim Merkezlerinin kurulmasını müteakip, bölgelerin risk haritaları da göz önünde bulundurularak Afet Müdahale Planları, Bölge Eylem Yönergeleri geliştirilerek etkin bir müdahale yapılmasına imkan sağlanmıştır.

d- Lojistik Kapasitenin Geliştirilmesi

Yeniden yapılanma sürecinde hizmet kalitesini geliştiren Türk Kızılayı, artık bez çadırların yerine modern Oba Kentler ve Mevlana Evleri ile afetlerde ihtiyaç sahiplerine geçici iskan hizmeti sunabilecek kapasiteye ulaşmıştır. Ayrıca; Türk Kızılayı; Mobil Ekmek Fırını, Mobil Klinik, Mobil Mutfak ve Mobil İkram araçlarıyla ihtiyaç sahiplerine alanda en kısa sürede hizmet sunabilmektedir.

e- Kurumsal Kaynak Planlaması (KKP) Projesi

Türk Kızılayı maddi ve manevi kaynaklarını daha verimli ve etkili kullanabilmek amacıyla Kurumsal Kaynak Planlama (KKP)-Enterprise Resources Planning (ERP) Projesi'ni 2006 yılı Şubat ayında başlatmıştır.

Proje ile, Kızılay'ın tüm faaliyet alanlarına ait işlemler web tabanlı olarak takip edilebilmektedir. Özellikle ulusal afet ve lojistik stokları ile kan ve kan ürün stokları gerçek zamanlı olarak takip edilebilmekte, bağışların bağışçılardan alınıp ihtiyaç sahiplerine ulaşıncaya kadar olan süreç takip edilebilmektedir.

f- Haberleşme Sistemleri ve Bilgi Yönetimi

Afetlerde iletişim kanallarının kesilmesinin meydana getireceği olumsuzlukları önlemek adına, "Haberleşme Ağı Oluşturma ve Yaygınlaştırma Projesi"nin yaygınlaştırma faaliyetlerinin sürdürüldüğü görülmüş, Türk Kızılayı'nın sahip olduğu mevcut haberleşme ağında, altyapılar çökse bile iletişim imkanı sağlayan uzak mesafe telsiz sistemleri ve uydu haberleşme sistemleri ve uydu üzerinden görüntülü iletişim sistemlerinin bulunduğu anlaşılmıştır. Ülke genelinde toplam 22 sabit merkezde, 25 haberleşme aracında; uzun mesafe ve yakın mesafe telsiz sistemleri ile uydu haberleşme sistemi bulunmaktadır.

g- İnsan Kaynağı Kapasitesinin Geliştirilmesi

Deneyimli profesyonel insan kaynağı sistemi oluşturulmuştur. Afet İnsan Kaynağının güçlendirilmesi için Afet Eğitim Programları düzenlenmekte, eğitim sisteminin bölgelere yaygınlaştırılması çalışmaları yürütülmektedir. Tatbikatlarla da hazırlık çalışmalarının kontrol edilmesi ve personelin eğitilmesi sağlanmıştır. Bugün itibariyle, profesyonel personel sayısı yaklaşık 3.000, şube sayısı 750 olmuştur.

h- Psikososyal Destek Programları

1999 depremleri ardından, afetzedelerin psikolojik destek almasının fiziksel ihtiyaçlar kadar önemli olduğu anlaşıldığından, Türk Kızılayı bu kapsamda psikososyal destek programlarını kendine bir faaliyet alanı olarak belirlemiş; risk gruplarına ilişkin programlar düzenlemiş; afetlerin yarattığı olumsuz psikolojik yaşantıları en aza indirmek, toplumun afetle başa çıkma kapasitesini arttırmak amacıyla hem olağan dönemde hem de afetlerde psikososyal destek faaliyetlerini yürütmüştür.

i- Toplum Tabanlı Afete Hazırlık Eğitimleri

Türk Kızılayı 1999 depremlerinden sonra yürüttüğü çalışmalarında topyekün hazırlığın öneminin altını çizerek toplum tabanlı çalışmalara yönelik programlarını yoğunlaştırmaktadır. Türk Kızılayı, yasal mevzuatlarda acil müdahale ile ilgili görevleri tanımlanmış olmakla beraber ülkemizde eksikliğin görüldüğü toplum bilinçlendirme, zarar azaltma faaliyetlerinde etkin olarak rol almaktadır. Bu çerçevede toplum tabanlı projeler yürütmektedir. Bunlardan bazıları aşağıda anlatılmıştır.

- Temel Afet Bilinci (ABCD) Eğitimi

Ülkemizin % 96'sının deprem kuşağında olması ve geçmişten günümüze Ülkemizde yaşanan depremlerin yarattığı büyük kayıplar nedeniyle içinde bulunduğumuz riski anlamak ve meydana gelebilecek can ve mal kayıplarını azaltmak için gerekli önlemleri almak büyük önem taşımaktadır.

Bu amaçla Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü'nün başlatmış olduğu ve Türk Kızılayı'nın işbirliği ve koordinasyonunda hayata geçirilen İstanbul Afete Hazırlık Eğitim Projesi kapsamında eğitim programlarının yürütülmesi ile alınacak önlemlerle afet zararlarının azaltılabileceği bilgisinin yaygınlaştırılması amaçlanmıştır.

ABCD Eğitiminde;

- Deprem Tehlikeleri ve Riskleri
- Depremden Önce Yapılması Gerekenler
- Deprem Sırası ve Sonrasında Yapılması Gerekenler
- İlk 72 Saat İçin Beceriler
- Olay Kumanda Sistemleri/Acil Yönetim Sistemleri

konularında bilgiler verilmektedir.

- Yapısal Olmayan Tehlikelerin Azaltılması (YOTA) Eğitimi

Söz konusu eğitimde kolon, kiriş, taşıyıcı duvar, çatı ve temel haricinde kalan aydınlatma elemanı, pencere, ofis makinası, mobilya, raflarda saklanan veya duvara asılı olan eşyalar gibi tüm yapısal olmayan elemanların bir sarsıntı sırasında ölümlere, yaralanmalara ya da maddi kayıplara yol açabileceği belirtilerek alınabilecek basit önlemler ve yapılacak küçük işlemlerle afet zararlarının azaltılmasının mümkün olduğu bilgisi verilmektedir.

Bu kapsamdaki eğitimler, 2003 yılından itibaren Türk Kızılayı'nın şubeleri, personel ve gönüllüleri tarafından etkin şekilde hayata geçirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır. Program halihazırda Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü üzerinden web tabanlı olarak devam etmektedir.

- Güvenli Yaşamı Öğreniyorum Eğitim Projesi

"Kızılay ile Güvenli Yaşamı Öğreniyorum" kitapları İlköğretim 4. sınıf ve üzeri öğrencilerini, ailelerini ve öğretmenlerini hedef almaktadır. Kitaplar, doğal afetler ve bunlardan korunma yolları ile Kızılay'ı tanıtmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu çalışmada herkesin güvenli yaşam için edinmesi gereken temel bilgiler, korunma yöntemleri, afetler ve Kızılay'ın afet hizmetleri konusunda bilgiler yer almaktadır. Kitaplar Kızılay şubeleri tarafından İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nin uygun gördüğü okullarda okutulacaktır. 2004 yılından günümüze kadar sponsor kuruluşların desteğiyle 700.000'den fazla kitap çocuklarımıza ulaştırılmıştır.

- Toplum Liderlerini Teşkilatlandırma Projesi

Olası afet zararlarını azaltmak için toplum liderleri (öğretmenler, din görevlileri ve muhtarlar) aracılığıyla toplumda afetlere karşı hazırlıklı olmayı, sosyal sorumluluk bilincini oluşturmayı ve yerelde kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesini sağlamayı amaçlayan Toplum Liderlerini Teşkilatlandırma Projesi Afet Zararlarını Azaltma Programı, 2007 yılında Kızılay tarafından hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında;

- Kızılay şubelerinde eğitimciler yetiştirilmekte,
- Yerelde afete hazırlık ve zarar azaltma çalışmalarında yer alan kurumlarla ilişkiler geliştirilmekte,
- Toplum liderleri için eğitim programları yapılmakta ve zarar azaltma kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla ortak etkinlikler yapılmaktadır.

Mayıs 2010 itibari ile 32 ilde toplam 165 Kızılay Şubesinde 517 proje eğitimcisi yetiştirilmiş, müftülük seminerleri ile 2496 kişiye, çocuk tiyatrosu ile 22 ilde 14.745 öğrencimize, hutbe ve vaazlarla 10 ilde 1.209.750 kişiye ulaşılmıştır. Bugüne kadar 28 ilde toplam 28.481 toplum liderine ulaşılan projenin 2015 yılında 81 ile ulaşması hedeflenmektedir.

2007 yılında başlatılan Toplum Liderlerini Teşkilatlandırma Projesi Afet Zararlarını Azaltma Programı ile yakalanan başarı sayesinde Proje kapsamına Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile proje protokolleri de eklenmiştir.

- İlk yardım eğitimleri

Türk Kızılayı 2000 yılında ilk yardım eğitimlerinin standardizasyonu çalışmasını başlatmış ve ulusal düzeyde standardizasyon çalışması gerçekleştirilmiştir. Türk Kızılayı bünyesinde yaklaşık 1000 kişiye ilk yardım eğitimci eğitimi verilmiş, 45.000'den fazla kişiye ilk yardım eğitimi verilmiştir. Türk Kızılayı aynı zamanda 5-6 yaş ve 6-14 yaş grubuna yönelik güvenli davranış ve ilk yardım eğitimi projesini Milli Eğitim Bakanlığı ile gerçekleştirmiştir. Çocuklara yönelik ilk yardım animasyonları 6-14 yaş grubuna yönelik güvenli davranış ve ilk yardım eğitimi projesi kapsamında hazırlanmış ve Türk Kızılayı ilk yardım web sayfasından yayınlanmıştır.

- Zarar Görebilirlik ve Kapasite Değerlendirme Projesi

Zarar görebilirlik ve kapasite değerlendirmesi toplumun karşı karşıya olduğu riskleri ve bu risklerle başa çıkabilme kaynaklarının belirlenmesi, tespit edilen risklere karşı gerekli kapasitelerin belirlenerek, hazırlıkların yapılması ve olası afetlere yönelik müdahalede bulunulması için bir eylem planının hazırlanmasını kapsayan bir süreçtir.

Kızılay'ın Zarar Görebilirlik ve Kapasite Değerlendirme Projesi, ilk olarak 2003 yılında hazırlık çalışmaları ile başlatılmış olup Uluslararası Kızıllaç-Kızılay Dernekleri Federasyonu ve Amerikan Kızıllaç işbirliğinde hayata geçirilmiştir. Proje, pilot olarak seçilen İstanbul ve İzmir illerinde Kızılay Şubelerinin önderliğinde yerel topluluklar, sivil toplum kuruluşları, mülki ve idari makamların desteği ve koordinasyonu ile sürdürülmüştür. Proje'de, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü öğretim üyeleri de gerek hazırlık, gerekse uygulama ve raporlama aşamalarında danışman olarak görev almışlardır.

j- Seminer, Panel, Konferanslar, Öğrenci Ziyaret Programları

Türk Kızılayı'nın Etimesgut ilçesinde konuşlu Afet Operasyon Merkezi'ni ziyarete gelen okul öncesi eğitimi öğrencilerinden üniversite öğrencilerine, kamu kurum ve kuruluşların afet yönetimi ile ilgili birimlerine (itfaiye, Sivil Savunma temsilcileri gibi) mülki makam sahibi yöneticilere (Kaymakam, Emniyet Amirleri gibi), Avrupa Birliği'nden ve Dünyanın diğer STK'larının afet yönetimi görevlilerine, Uluslararası Kızıllaç/Kızıllaç temsilcilerine ve diğer afet yönetimi ile ilgili veya doğrudan ilgisi olan veya olmayan uluslararası heyetlere kadar tüm kesimlere afet yönetimi sistemi ve zarar azaltmaya yönelik bilgilendirme sunumları yapılmaktadır. Ayrıca, Sivil-Asker

İşbirliği kapsamında Türk Silahlı Kuvvetlerinin ilgili birimlerine Türk Kızılayı'nın afet müdahale sisteminden bahsedilerek, süreç içerisinde birey olarak afet zararlarını azaltmada üstlenecekleri roller hakkında da eğitici bilgiler verilmektedir.

k- Gönüllülük Çalışmaları

Gönüllülük, Kızıllaç-Kızılay Hareketi hizmetlerinin temelidir. Bu hizmetlerin halka daha etkin ve verimli sunulabilmesinde gönüllü faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerde görev alan aktif gönüllü sayısının artırılması son derece önemlidir. Bu maksatla Türk Kızılayı, Ülkemizde insani yardım alanındaki çeşitli ihtiyaçları karşılayabilmek için misyonuna uygun bir şekilde gönüllülerini organize ederek harekete geçirmekte, muhtaç ve korunmasız insanlara yardım etmekte ve tüm toplumu gönüllülük faaliyetleri konusunda duyarlı hale getirmek için çaba sarf etmektedir. Ayrıca yine gönüllülük çalışmalarında, kurumsal işbirliği modeli/sivil toplumun ortaklaşa çalışma örnekleri harekete geçirilmiştir. Örneğin; afetlerde psikososyal hizmetler alanında, bu tür hizmetlere ihtiyaç duyulan kişi ve grupların ihtiyaçlarının en etkili biçimde ve işbirliği halinde karşılanmasını, ulusal ve uluslararası alanda meydana gelen afetlere tüm sivil kuruluşlarıyla daha etkili müdahalesini sağlamak amacıyla Türk Kızılayı önderliğinde Afetlerde Psikososyal Hizmetler Birliği kurulmuştur.

l- Tatbikatlar

Kızılay, afetlere hazırlık konusunda, lojistik kapasitesinin artırılması çalışmalarının yanı sıra eğitimlerin verimliliğini alanda denemek, birlikte çalışılacak paydaşlarla çalışmalarını paylaşmak, afet müdahalesinin uygulanmasında karşılaşılabilecek sıkıntıları ve eksikliklerini belirlemek, afetlere müdahalede ortak kapasitelerin kullanılması eğitimini yapmak ve karşılıklı afet zararlarının en aza indirilmesi konularında bilgi paylaşmak amacıyla tatbikatlar düzenlenmekte veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen tatbikatlara iştirak edilmektedir.

m- Türk Kızılayı 2010-2015 Stratejik Planı

Türk Kızılayı, ulusal ve uluslararası mevzuatla tanımlanmış görevlerinin etkinliğini artırmak, Genel Merkezinin ve Şubelerinin bir bütün olarak hareket etmesini sağlamak, bütçesinin amaç ve hedefler doğrultusunda hazırlanmasını, kaynak tahsisinin önceliklere dayandırılmasını ve hesap verme sorumluluğunun yerine getirilmesini sağlamak için "2010-2015 Stratejik Planı"nı hazırlamıştır.

Türk Kızılayı hazırladığı stratejik plan ile 2015 yılında; "Gücünü toplumdan alan, risklere karşı toplumu harekete geçiren, yerel ihtiyaçlara göre hizmetlerini biçimlendiren, Kızılay-Kızıllaç Hareketine yön veren ve kendini yeniden üreten bir Kızılay" hedeflemektedir.

H- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

MTA Genel Müdürlüğü tarafından üretilen çalışmalara ilişkin özet aşağıdadır:

1999 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- İzmit-Adapazarı Depreminin İncelenmesi ve Bölgenin Yeniden Planlanmasında Gerekli Temel Jeolojik Verilerin Hazırlanması

2- Diri Fayların Jeoloji Etütleri (Bolu, Adapazarı, İzmit, Bursa, Balıkesir)

3- Kuzey Ege Tektonik Bloğunun Araştırılması

2000 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Kuzey Anadolu Fayının Batı Kesiminin Güncel Tektoniği

2- Kuzey Anadolu Fayının Batı Kesiminin Jeolojik Evrimi ve Depremselliğinin İncelenmesi

3- Landsat TM ve ERS Uydu Görüntüleri Vasıtasıyla Marmara Depreminin Araştırılması

2001 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- İstanbul Metropolü Batı Koridoru (K. Çekmece-Silivri-Çatalca A.) Kentsel Gelişme Alanları Yerbilim Verileri

2- Kuzey Anadolu Fayının Batı Kesiminin Güncel Tektoniği ve Paleosismolojisi

2002 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- İstanbul İli Yakın Batısının Jeolojisi

2- Diri Fay ve Paleosismoloji Araştırmaları

3- İzmir Çevresinin Güncel Tektoniği ve Diri Fayları

4- Türkiye Neotektonik Haritaları Projesi (Doğu Anadolu Fayı)

2003 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Diri Fay ve Paleosismoloji Araştırmaları

2- İzmir Çevresinin Güncel Tektoniği ve Diri Fayları

3- KAF'ın Batı Kesiminin Paleosismolojisi MTA-GSC (Japon Ortak Proje)

4- İstanbul İli Yakın Batısının Jeolojisi

5- Türkiye Neotektonik Haritaları Projesi (Doğu Anadolu Fayı)

6- Kuzey ve Doğu Anadolu Fayları Uluslararası Projesi

2004 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Türkiye Aktif Fay Veri Tabanı

2- Diri Fay ve Paleosismoloji Araştırmaları

3- Türkiye Neotektonik Haritaları (Doğu Anadolu Fayı Atlası)

2005 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Diri Fay ve Paleosismolojisi Araştırmaları

2- Doğu Anadolu Fayı Atlasının Hazırlanması ve Basımı

2006 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Türkiye Diri Fay Haritası'nın Güncellenmesi ve Diri Fay Veri Tabanı Oluşturulması

2- İzmir Körfezi ve Sığacık Körfezinde Sığ Sismik Yöntemlerle Kıyıötesi Aktif Fayların İncelenmesi

3- Mağaralarda Paleosismoloji Araştırmaları

4- Sinop Nükleer Teknoloji Merkezi Yer Bilim Araştırmaları

2007 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Türkiye Diri Fay Haritası'nın Güncellenmesi ve Diri Fay Veri Tabanı Oluşturulması

2- İzmir Körfezi ve Sığacık Körfezinde Sığ Sismik Yöntemlerle Kıyıötesi Aktif Fayların İncelenmesi

3- Türkiye Mağaraları Paleosismoloji Araştırmaları Projesi

2008 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Türkiye Diri Fay Haritası'nın Güncellenmesi ve Diri Fay Veri Tabanı Oluşturulması

2- İzmir Körfezi ve Sığacık Körfezinde Sığ Sismik Yöntemlerle Kıyıötesi Aktif Fayların İncelenmesi

3- Kuzey Anadolu Fay Sisteminin Orta ve Doğu Bölümünün Paleosismolojisi (Japon Ortak Proje)

4- Türkiye Mağaraları Paleosismoloji Araştırmaları

2009 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Türkiye Diri Fay Haritası'nın Güncellenmesi ve Diri Fay Veri Tabanı Oluşturulması

2- Ecemiş Fayı Atlası

3- Kuzey Anadolu Fay Sisteminin Orta ve Doğu Bölümünün Paleosismolojisi

2010 Yılında Gerçekleştirilen Projeler

1- Türkiye Diri Fay Haritası'nın Güncellenmesi ve Diri Fay Veri Tabanı Oluşturulması

2- Ecemiş Fayı Atlası

3- Tuzgözü Fay Zonunun Neotektonik Dönem Özellikleri ve Paleosismolojisi

4- Kuzey Anadolu Fay Sisteminin Orta ve Doğu Bölümünün Paleosismolojisi (Türk-Japon Ortak)

İ- Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tarihi binaların deprem dayanımları ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

J- Devlet Planlama Teşkilatı

1999 yılı depremlerinin hemen sonrasında, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) dönemi için "doğal afetler" ile ilgili ayrı bir bölümün ilk defa Planda yer alması sağlanmış ve böylece toplumun her kesiminin afetleri doğru olarak algılaması ve bilinçlendirilmesi hususuna vurgu yapılarak, etkili bir afet yönetim sisteminin geliştirilmesi istenilmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Orta Vadeli Program ve 2010 Yılı Programında da, uygulamalara yönelik tedbirler olarak aşağıdaki hususlara yer verilmiştir.

DPT- Dokuzuncu Kalkınma Planı;

• "Kurumlar Arası Yetki ve Sorumlulukların Rasyonelleştirilmesi" kısmında başta afet yönetimi olmak üzere birçok alanda kamu kurum ve kuruluşları arasında yetki ve görev karmaşasının olduğunu,

• Görev ve yetki çatışmalarını önleyecek tedbirlerin alınmasını,

• Plan yapımında afet riski yüksek yerleşmelere öncelik verilmesini,

belirleyen konuları ele almıştır.

Orta Vadeli Program (2010-2012) afet yönetiminin merkezi ve yerel düzeyde yeterli, etkin ve bütüncül kurumsal, idari ve yasal bir yapıya kavuşturulmasını temel amaç olarak belirlemiştir. Ayrıca, ulusal afet yönetim stratejisi, doğal afet riski taşıyan yerleşim yerleri, riskin planlı bir şekilde azaltılması ve deprem sigortası konularındaki hususlara yer verilmiştir.

2010 Yılı Programında afetler ile ilgili olarak mevcut durum değerlendirmesi yapılarak öncelikler ve tedbirler belirlenmiştir. Çarpık kentleşme, iklim ve çevre koşullarındaki bozulmanın da etkisiyle dünyada ve ülkemizde doğal afetlerin şiddeti ve sıklığının arttığı, ekonomik ve sosyal

maliyetlerin ciddi boyutlara ulaştığı ifade edilip, bu durumda afet yönetiminin, risk yönetimine özel önem atfeden bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Program'da "tedbir" olarak yer alan konular şunlardır:

- **Tedbir 277:** Ulusal Afet Yönetimi Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanacaktır.
- **Tedbir 278:** Bütünlük afet tehlike haritalarının hazırlanma esasları belirlenecektir.
- **Tedbir 279:** Ülke genelinde doğal afet riski taşıyan yerleşim yerleri afet risk düzeyine göre önceliklendirilecektir.
- **Tedbir 280:** Doğal Afet Sigortaları Kanunu çıkarılacaktır.

K- Maliye Bakanlığı

Marmara depreminden sonra zarar gören vatandaşlar ve yerel yönetimler için, Maliye Bakanlığınca yapılan vergi düzenlemeleri, borçların terkin edilmesi, borçların taksitle ödenmesi, ödeme süre uzatımları gibi hususlar aşağıda yer almaktadır.

1- Deprem Sonrasında Getirilen Ek Vergiler

17/08/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde Marmara Bölgesi ve civarında meydana gelen depremin yol açtığı ekonomik kayıpları gidermek amacıyla 4481 sayılı Kanun 26 Kasım 1999 tarihli mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile bir yandan depremde zarar gören yurttaşlarımızın yaraları sarılmaya çalışılmış diğer yandan ekonomide yeni yapısal sorunlar yaratılmadan ekonomik istikrar programının devamı amaçlanmıştır.

Bu Kanun ile ihdas edilen vergileri, gelir, servet ve muamele üzerinden alınanlar olmak üzere 3 ana başlık altında toplamak mümkündür.

a- Gelir Üzerinden Alınan Vergiler (Sadece 1999 Yılı İçin Uygulanmıştır.)

i- Ek Gelir ve Ek Kurumlar Vergisi

Ek gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri, 1998 yılı gelir ve kurumlar vergisi matrahlarının % 5 oranında ek gelir ve kurumlar vergisini 1. taksidi 1999 yılı içinde olmak üzere 6 eşit taksitle ödemek zorunda bırakılmışlardır.

ii- Faiz Vergisi

4481 sayılı Kanununun 16. maddesi ile Devlet iç borçlanma senetlerinin bazılarında ödenen faizler, faiz vergisi adı altında ihdas edilen bir vergiye tabi tutulmuştur.

b- Servet Üzerinden Alınan Vergiler (1999 yılında bir kez uygulanmıştır.)

i- Ek Emlak Vergisi

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 1 ve 12. maddelerinde yazılı bina, arsa ve araziler, 1999 yılı emlak vergisi matrahları üzerinden bir defaya mahsus olmak üzere ek emlak vergisine tabi tutulmuştur.

ii- Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi

197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 5 ve 6. maddelerinde yer alan (I), (II), (III) ve (IV) sayılı tarifelere göre vergiye tabi olan ve bu Kanunun yayımlandığı tarihte ilgili sicilde kayıtlı bulunan taşıtlar, bir defaya mahsus olmak üzere 1999 yılı için tahakkuk ettirilen motorlu taşıtlar vergisi tutarı kadar, ek motorlu taşıtlar vergisine tabi tutulmuştur.

c- İşlem Üzerinden Alman Vergiler

i- Özel İletişim Vergisi

31/12/2000 tarihine kadar uygulanmak üzere her nevi cep telefonu işletmecileri tarafından verilen tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetlerinin % 25 oranında özel iletişim vergisine tabi olacağı hükmolunmuştur. Verginin mükellefi cep telefonu işletmecileridir. 5035 sayılı Kanun ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 39. maddesinde yapılan değişiklik ile bu vergi sürekli hale getirilmiş ve verginin kapsamı 5228 sayılı Kanunun 38. maddesiyle genişletilmiştir.

ii- Özel İşlem Vergisi

31/12/2000 tarihine kadar uygulanmak üzere, 16/8/1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin (A) fıkrasında belirtilen işlemler ve kağıtlar için ödenen eğitime katkı payı tutarı kadar ayrıca özel işlem vergisi ödeneceği hükmolunmuştur. 31/12/2000 olarak belirlenen uygulama tarihi, 4605 sayılı Kanun ile 31/12/2002 ve sonra 4783 sayılı Kanunun 13. maddesi ile 31/12/2003 tarihine kadar uzatılmıştır.

2- Vergi Ödemeleri Alanında Yapılan Düzenlemeler

a- Ödeme süresi afet tarihinden sonraya rastlayan her türlü vergi, resim, harç, fon ve paylar ile bunların fer'ileri ve cezalarının ödeme süreleri uzatılmıştır.

Doğal Afetlerde Yapılacak Yardımların Düzenlenmesi ile Vergilerin Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 576 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 23/9/1999 gün ve 23825 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Kararnamenin 2. maddesi ile "Maliye Bakanlığı, 17/8/1999 tarihinde meydana gelen doğal afet nedeniyle, afet meydana gelen yerlerde mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında olup ödeme süresi afet tarihinden sonraya rastlayan her türlü vergi, resim, harç, fon ve paylar ile bunların fer'ileri ve cezalarının ödeme sürelerini uzatmaya yetkilidir. Maliye Bakanlığı bu yetkisini, iller, il merkezleri, ilçeler veya beldeler, depremde zarar gören mükellefler veya vergi türleri itibarıyla farklı süreler tespit etmek suretiyle kullanabilir." hükmü getirilmiş ve çeşitli tebliğler ile düzenlemeler yapılmıştır.

Ayrıca, 17/1/2000 tarih ve 23936 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 589 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK'nın 7. maddesi ile, 14/9/1999 tarihli ve 576 sayılı Doğal Afetlerde Yapılacak Yardımların Düzenlenmesi ile Vergilerin Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 2. maddesinde yer alan "17/8/1999 tarihinde meydana gelen doğal afet nedeniyle" ifadesi "17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde meydana gelen doğal afetler nedeniyle" olarak değiştirilmiştir. Böylece, 12/11/1999 tarihinde Bolu İli ve civarında meydana gelen deprem nedeniyle vergilerin ödeme süresinin uzatılması da mümkün hale gelmiştir.

b- Varlıklarının en az %10'unu deprem nedeniyle kaybedenlerin; vergi borçlarını, Haziran 2001'den başlamak üzere 19 ayda ve 19 eşit taksitte ödemeleri yönünde imkan sağlanmıştır.

414 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği ile 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerden etkilenen Sakarya, Bolu, Düzce, Yalova, Kocaeli İllerinin Merkez ve İlçelerinde mükellefiyet kaydı bulunan tüm mükellefler ile İstanbul, Eskişehir, Bursa İllerinde mükellefiyet kaydı bulunan mükelleflerden varlıklarının en az %10'unu deprem nedeniyle kaybedenlerin; ödenmemiş vergi borçlarını, ilk taksit Haziran 2001 ayından başlamak üzere 19 ayda ve 19 eşit taksitte ödemeleri yönünde düzenleme yapılmıştır.

Bununla birlikte, depremin yoğun olarak etkilediği bu yerlerdeki sosyal ve ekonomik koşullar yeniden değerlendirilmiş ve başvuru süresi 14 Aralık 2001 günü mesai saati bitimine kadar uzatılmış ve bu mükelleflerin borçlarını ilk taksit Aralık 2001 ayından başlamak üzere 13 ayda 13 eşit taksitte ödemeleri uygun görülmüştür.

c- Depremlerden zarar gören illerde, deprem öncesi dönemlere ait ödenememiş, Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergilerle bunlara bağlı gecikme faizi, gecikme zammı, fon payı ve vergi cezaları ile 16/8/1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanuna göre alınan eğitime katkı payının Kanunda belirlenen esaslara göre terkin olunmasına ilişkin Kanun yürürlüğe girmiştir.

30/12/2001 tarihli ve 24626 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4731 sayılı Kanunda; 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerden zarar gören illerde, bu tarihlerden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak tahakkuk etmiş ve vadesi geldiği halde ödenmemiş veya bu tarihlerden önceki dönemlere ait olup deprem tarihi itibarıyla vadesi geçmemiş olan, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergilerle bunlara bağlı gecikme faizi, gecikme zammı, fon payı ve vergi cezaları ile 16/8/1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanuna göre alınan eğitime katkı payının Kanunda belirlenen esaslara göre terkin olunacağı; 1999 yılına ilişkin olarak tahakkuk eden yıllık gelir veya kurumlar vergisi, anılan yıla ait olup deprem tarihinden sonraki dönemlere ilişkin geçici vergileri ile kurumların 2000 yılında 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca yapacakları gelir vergisi tevkifatının tamamının terkin olunacağı, hususları düzenlenmiştir.

Terkin kapsamına Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim, harç, gecikme faizi, gecikme zammı, vergi cezası ile il özel idarelerine ve belediyelere olan borçların tamamı girmektedir.

d- Vergi Barışı Kanunu ile bazı vergiler için taksitlendirme imkanı getirilmiştir.

4811 sayılı Vergi Barışı Kanunu ile 17/8/1999 ve 12/11/1999 tarihlerinde meydana gelen depremler nedeniyle ödeme süresi uzatılan ve Kanunun yürürlüğe girdiği 27/02/2003 tarihine kadar ödeme süresi belirlenmemiş olan yıllık gelir ve kurumlar vergisi ile kurumların (193 sayılı Kanunun 94. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca yapacakları gelir vergisi tevkifatı hariç olmak üzere) diğer vergilerinin vade tarihinin (4833 sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanununun 51. maddesinin (z) bendi ile değişen ibare) Mayıs 2003 ayının son gününün kabul edilmesi ve bu vergilerin ilk taksit Haziran 2003 ayından başlamak üzere 24 ayda ve 24 eşit taksitte ödenebilmesi,

4 Seri No.lu Vergi Barışı Kanunu Genel Tebliğinde de, 4811 sayılı Kanunun ve 576 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Maliye Bakanlığı’na verdiği yetkiye istinaden ödeme süreleri uzatılan yıllık gelir ve kurumlar vergileri ile kurumların Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi uyarınca yapacakları gelir vergisi tevkifatının vade tarihleri 31 Mayıs 2003 olarak belirlenmiş ve ilk taksitin Haziran 2003 ayından başlamak üzere 24 ayda ve 24 eşit taksitte ödenebilmesi,

imkanları sağlanmıştır.

L- Milli Savunma Bakanlığı

Milli Savunma Bakanlığı tarafından yapılan bazı çalışmaları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür;

• Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki insan yoğunluklu kullanılan binalar için envanter çalışmaları yapıldığı, sadece İstanbul bölgesinde 1594 adet olmak üzere Türkiye genelinde toplam 2286 adet insan yoğun binanın deprem dayanımı açısından incelendiği,

• Söz konusu binaların ilk incelemelerinin 2007 Deprem Yönetmeliği doğrultusunda belirlenen öncelik kriterlerine göre Millî Savunma Bakanlığı İnşaat Emlak Bölge Başkanlıkları tarafından yapıldığı, dayanım açısından yetersiz bulunan binaların bağımsız bir heyet veya üniversite tarafından tekrar incelendiği ve nihai kararın oluşturulduğu,

• Bu kapsamda öncelikle can güvenliği tehlikesi bulunan 270 adet binanın tahliye edildiği, söz konusu binaların yıkımından doğan iskan ihtiyacının yeni inşaat yapımı veya mevcut tesislerden istifade edilmek suretiyle giderildiği,

• Takviye ihtiyacı olan 1624 adet bina için öncelikle takviye maliyetinin yeni bina maliyetlerine oranının % 50'sini geçmesi halinde maliyet etkinlik açısından yeni bina inşaatının yaptırıldığı belirlenmiştir.

M- Ulaştırma Bakanlığı ve Bağlı, İlgili ve İlişkili Kurumları

1- Demiryolları Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü

“Kıyı Yapıları, Demiryolları, Havameydanları İnşaatları Deprem Teknik Yönetmeliği” 18/08/2007 tarih ve 26617 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup 01/09/2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ancak, uygulama aşamasında Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten sonra yapılan çalışma ve değerlendirmeler neticesinde bazı maddelerinde revizyon yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda, hazırlanmış olan “Revize Yönetmelik Taslağı” 26/12/2008 tarihli ve 27092 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“Kıyı Yapıları, Demiryolları, Havameydanları İnşaatları Deprem Teknik Yönetmeliği” ile ilgili olarak bugüne kadar yapılan uygulamalar gözden geçirilerek 2010 yılı içerisinde gerekmesi halinde değiştirilebileceği belirtilmiştir.

2- Ulaştırma Bakanlığı İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Ülkemizde afete yönelik hazırlık ve planlamalar, 15/05/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ve 88/12777 sayılı Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik çerçevesinde yürütülmektedir.

Bahse konu mevzuat Ulaştırma Bakanlığı ve kuruluşlarına;

• Afetin vukuunu ihbar veya yardım talepleri için yapılacak telgraf, telefon, telsiz gibi muhaberelerin parasız kabul edilip muhataplarına ulaştırılmasının sağlanması,

• Afet bölgesinin yurdun her yöresi ile acil haberleşmesini sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması, afetten etkilenen haberleşme araçları, tesis ve şebekelerinin en kısa zamanda hizmete sokulması,

• Afet muhaberatına öncelik tanınması,

• Gerekli görülen afet ve geçici iskan bölgelerinde haberleşme tesis ve şebekelerinin öncelikle kurulması,

• Afetler Merkez Koordinasyon Kurulunca uygun görülen, yurt içi ve yurt dışından çeşitli kuruluş ve müesseseler tarafından gönderilecek kurtarma ve yardım ekipleri ile her türlü malzeme, makina, alet, yiyecek, giyecek, barınmaya ait eşya ve maddelerin kara, deniz, demiryolu ve hava vasıtaları ile gerekirse bedeli sonradan ödenmek üzere sevkinin sağlanması,

• Afet bölgesine veya afet bölgesinden başka bölgeye yapılacak ikmal ve nakillerde demiryolları, denizyolları, karayolları ve havayolları bakımından gerekli tedbirlerin alınması, takviyelerin yapılması, afetle ilgili nakliyeye öncelik verilmesi,

• Afet bölgesi ile yurt içi büyük merkezler ve yurt dışı arasında hava köprüsünün kurulması, bölgedeki hava alanlarına hangi tip uçakların hangi şartlarda inmesinin uygun olacağına Dışişleri Bakanlığı'na bildirilmesi,

• Yurt içi veya yurt dışından yapılacak olan afetle ilgili nakliyelerde asgari ücret tarifelerinin tatbik edilmesini, Afetler Merkez Koordinasyon Kurulunun aksine bir kararı olmadıkça, bu nakliye ücretlerinin ilgili kuruluşlarca ödenmesini,

• Gönüllü başvuru halinde özel kesime ait kara, deniz ve hava taşıma araçlarından ücretsiz yararlanılması için gerekli her türlü tertip ve tedbirlerin alınmasını,

• Afet bölgesindeki demiryollarında, hava meydanlarında liman, iskele ve barınaklarda meydana gelen hasarların süratle giderilmesini ve kısa sürede hizmete açılmasını veya gerekli görülen yerlerde yenilerinin yapılmasını,

• Bu görevleri eksiksiz ve süratle yerine getirmeyi sağlayıcı planların hazırlanmasını, gerekli direktiflerin verilmesini ve izlemesini sağlama

görevleri verilmiştir.

Bu bağlamda, 7269 sayılı Kanun ve 88/12777 sayılı Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik esasları çerçevesinde "Ulaştırma Bakanlığı Afetler Acil Yardım Yönergesi" hazırlanarak 2004 yılında yayımlanmıştır. Bakanlık Kuruluşları da Afetler Acil Yardım Takviye ve Destek Planlarını hazırlamıştır.

Bakanlığın görev alanına giren hususlardan, özellikle afet durumunda kesintisiz olarak kullanılması zorunlu olan haberleşme sistemleri ve altyapısı ile lojistik destek mekanizmasının sorunsuz çalışması, yardım ekiplerinin ve malzemelerin sevki için kara ve demiryolu ile depolama ve dağıtım için havaalanı ve limanların açık bulundurulması büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca, 3348 Sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna 2000 yılında 4502 sayılı Kanun ile eklenen 2. maddesinin (j) bendi ile Bakanlığa,

"Doğal afetler ve olağanüstü haller sırasında ve sonrasında oluşan aşırı haberleşme trafiği nedeniyle santrallerin hizmet dışı kalmasının önlenmesini, haberleşme trafiğinin düzene sokulmasını ve afet haberleşmesine öncelik tanınmasını teminen, işletmecilerin kendi haberleşme sistemlerinde yapmaları gereken düzenlemelere ilişkin usul ve esasları belirlemek" görevi,

5803 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununun 5. maddesinin (f) fıkrası ile de;

"Elektronik haberleşmenin doğal afetler ve olağanüstü haller nedeniyle aksamamasını teminen gerekli tedbirleri almak ve koordinasyonu sağlamak. Haberleşmenin aksaması riskine karşı önceden haberleşmenin kesintisiz bir biçimde sağlanmasına yönelik alternatif haberleşme alt yapısını kurmak, kurdukmak ve ihtiyaç durumunda söz konusu sistemi devreye sokmak." görevleri verilmiştir.

Bu konulardaki çalışmalar Haberleşme Genel Müdürlüğü ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

3- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

Genel Müdürlük tarafından uygulanan Projeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

Her İlçeye Bir Heliport Projesi;

Sivil Havacılık sektöründe hava taksi ulaşımı ve helikopter işletmeciliği konusunda yaşanan gelişmeler doğrultusunda SHGM tarafından doğal afetler ve sağlık hizmetlerinde kullanılmak üzere her ilçede en az bir heliport yapılması amacıyla 2007 yılı sonunda "Her İlçeye Bir Heliport Projesi" başlatılmıştır. Valiliklerin koordinasyonunda il özel idareleri, belediyeler, üniversiteler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel teşebbüsler tarafından yapılması planlanan heliportların sayısının ülke geneline yayılacak şekilde artması, doğal afetler ve sağlık hizmetlerindeki ilk yardım çalışmaları açısından büyük önem taşımaktadır.

Her Gökdelen Bir Heliport Projesi;

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, yüksek binalarda yaşanacak yangın ve benzeri olaylara zamanında müdahale edilebilmesi, doğal afetlerde kurtarma ve tahliye çalışmalarına destek sağlanması ve günlük hayatta helikopter taşımacılığının aktif olarak kullanılması amacıyla 2008 yılı başında "Her Gökdelen Bir Heliport Projesi" başlatmıştır. Özellikle büyük kentlerde yüksek binaların sayılarında yaşanan hızlı artış ve şehir içi ulaşımında büyük kolaylık sağlayan helikopter işletmeciliğinin gelişmesi, Proje'nin uygulanmaya konmasında önemli etkenler olmuştur. İmar planlarının hazırlanmasından ve yapı ruhsatlarının verilmesinden sorumlu olan Belediye Başkanlıklarına İçişleri Bakanlığı aracılığı ile bir yazı gönderilerek Proje hakkında bilgi verilmiştir. Bina projeleri hazırlanırken planlanmayan, sonradan ilave edilmek istenen helikopter iniş kalkış alanlarının ileride statik problemlere yol açabileceği ve bu nedenle yapım aşamasındayken heliport inşasının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu proje ile itfaiye teşkilatlarının fiziksel müdahalesini zorlaştıran koşullardan kaynaklanan risklerin de en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Ambulans Helikopterleri Projesi;

Helikopter işletmeciliğinde yaşanan gelişmeler çerçevesinde doğal afetler, yangın, deprem ve günlük hayatta da acil durumlarda hastaların naklinde "Ambulans Helikopterleri Projesi", Sağlık Bakanlığı ile birlikte koordineli bir şekilde başlatılmıştır. Ambulans Helikopterleri Projesi kapsamında İstanbul, Ankara, Antalya, Diyarbakır ve Erzurum'da İl Sağlık Müdürlüklerince belirlenen hastanelerde yapılması düşünülen heliportlar için Genel Müdürlüğün teknik ve uzman personelinin de katılımıyla fiziki yeterlilikler ve şartlar mahallinde incelenmiş ve uygun yer seçimleri konusundaki çalışmalar yapılmıştır.

Mevcut durumda Ülkemiz genelinde Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından işletme izni verilen helikopter iniş-kalkış alanı sayısı 51'e ulaşmıştır.

4- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığı

a- Mevzuat Çalışmaları

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununun (EHK) 5. maddesinde Ulaştırma Bakanlığı'na "Elektronik Haberleşmenin Doğal Afetler ve Olağanüstü Haller nedeniyle aksamamasını teminen gerekli tedbirleri almak ve koordinasyonu sağlamak, haberleşmenin aksamaması riskine karşı önceden haberleşmenin kesintisiz bir şekilde sağlanmasına yönelik alternatif haberleşme alt yapısını kurmak, kurdukmak ve ihtiyaç durumunda söz konusu sistemi devreye sokmak" görevleri verilmiştir.

Bu kapsamda;

- Olağanüstü hal ve acil durumlarda ilgili kuruluşların koordinasyonu sağlamak amacıyla Türkiye genelinde kullanılmak üzere VHF ve UHF bandlarından birer adet role ve simples kanalı,

• 5809 sayılı EHK'nın 5. maddesi ve Başbakanlık genelgesi gereği, Ulaştırma Bakanlığı'na "Kamu Güvenliği ve Acil Haberleşme Sisteminde" kullanılmak üzere 380-385/390-395 Mhz frekans bantları tahsis yapılmıştır.

Ayrıca, "Özel Telsiz Sistemleri Yönetmeliği" kapsamında olağanüstü hallerde gönüllü görev yapan "Amatör Telsizcilere" yönetmelikte belirtilen frekans ve teknik kriterlere uymak kaydıyla Kurumdan izin almaksızın sistem kurma ve kullanma imkanı verilerek kolaylık sağlanmıştır.

b- Uygulama İş ve İşlemleri

• Merkez binasında bulunan sistemlerin kesintiye uğramadan çalışması yönünde Türksat'la bir protokol yapılmış ve yedek sistemlerin "Felaket Kurtarma Merkezi" adı altında "Değerlendirme, Planlama ve Yol Haritası" çalışmalarına başlanmış olup çalışmalar halen devam etmektedir.

• Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın İncek bölgesinde yeni binasının yapımı devam etmektedir. Yeni binaya taşınıldığında halen bulunduğu yerdeki sistem yedek olarak kalacak, yeni binaya yeni sistemler kurulacaktır. Yeni bina yerinin deprem etütleri yapılmış, 4. derece deprem bölgesinde olduğu, % 85 kaya zemin üzerine olduğu tespiti yapılmıştır.

• Piyasa Gözetim ve Denetim Laboratuvar çalışma odalarının ve laboratuvar deney odalarının ayrı ayrı radyal temeller üzerine oturtulduğu, binanın çelik konstrüksiyon ve depreme dayanıklı olduğu, yapının özel olarak güçlendirildiği belirtilmiştir.

• Yürütülen Milli Monitör Sisteminin devamı ve faal halde tutulması için öncelikle MMS faaliyetine kriz merkezince ihtiyaç duyulabileceğini dikkate almak gerekmektedir. Bu durumda her an göreve hazır olunmalıdır. Eğer görev mahalli üzerinde sabit istasyonlar (RRS) ile kapsama mevcut ise bu unsurlarla müdahale edilmesi, eğer kapsama alanı dışında ise portatif, mobil ve gerektiğinde seyyar istasyonların süratle intikal ettirilmesi suretiyle çalışmaya süratle başlanabilmesi gerekmektedir. Bu nedenle sistemin olabildiğince deprem olumsuzluğu durumunda faaliyetini sürdürülebilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Sabit istasyonların deprem durumunda fiili riskleri ve bunlara ilişkin değerlendirmeler aşağıdaki gibidir:

- Arazi üzerinde 20-30 m. yükseklikte çelik kule ve üzerindeki antenler ile metal konteyner içinde bulunan görev cihazlarından oluşması nedeniyle ve sistemin kurulması sırasında mesnet edilen standartlar nedeniyle büyük bir deprem olmadıkça istasyonlarda fiziki yıkım beklenmemektedir. Bu da istasyonun çalışmasının sürdürülebilmesini mümkün kılacaktır.

- Elektrik kesintisi oluşması durumunda istasyonların kendi jeneratör sisteminin devreye girmesiyle çalışmasını sürdürme imkanı vardır. Ancak yakıtın tam dolu olduğu durumlarda bu sürenin sonunda ikmal ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

- İstasyonlar insansız olarak uzaktan kumandayla işletilmekte ve bu amaçla veri iletişimi toplam 16 istasyonun 15'inde (bir tanesi Uydu VSAT bağlantısına sahiptir) Mikrodalga Link sistemleri ile sağlanmaktadır. İstasyonun şiddetli bir sarsıntıya maruz kalması durumunda fiziksel olarak anten yönlendirme ayarının bozulması riski vardır ve onarım müdahalesi gerektirebilir. Bunun dışında bağlantı sorunu yaşanmayacağı değerlendirilmektedir. Veri iletişimin karşılığı normal şartlarda Ankara (3RRS), İstanbul (4RRS), İzmir (3RRS), Mersin (3RRS), Diyarbakır (1RRS), Erzurum (1RRS) ve Samsun (1RRS) il merkezlerinde bulunan Bölge Müdürlüğü binalarıdır. Eğer istasyon tarafında sorun olmaz ancak Bölge Müdürlüğü binalarında sarsıntıya bağlı fiziki hasar meydana gelir ise veri iletişiminin sağlanması imkanı olmayacaktır. İlaveten, Mersin Bölge Müdürlüğüne bağlı bir

istasyon ve İstanbul Bölge Müdürlüğü'ne bağlı 4 istasyon birer röle noktasından geçmektedir ve bu noktalarda meydana gelecek fiziki hasarın iletişimi engellemesi söz konusu olabilecektir. Buralarda ortadan kalkan haberleşmenin tekrar tesis edilebilmesi en geç bir haftalık sürede sağlanabilir.

- Bölge Müdürlüklerinden uzaktan kumandayla işletilen unsurlar olması durumu dikkate alınır ise, örneğin bölge müdürlüğü binasının tahrip olması gibi bir durumda iletişimin bir şekilde tesis edilebilmesi kaydıyla ilgili yazılımların yükleneyeceği bir standart bilgisayar cihazı ile tüm ihtiyaçları karşılayacak ölçüde işletim koşulları temin edilebilecektir.

- Esas itibariyle sabitler yanında sistemde bulunan 13 seyyar ve 19 adet mobil istasyon ile normal şartlarda da ülke geneline yaygın bir kapsama imkanı oluşturulmuş bulunmaktadır. Deprem sırasında da bu unsurların gün içinde tüm olaylara müdahale etmesi imkanı sağlanabileceği değerlendirilmektedir. Seyyar ve mobil birimlerin kendi operatörleri tarafından lokalde çalıştırılması mümkündür, ünitelerin görevle ilgili olarak aynı mahalde olması koşuluyla kendi aralarında haberleşme sağlanabileceği bir telsiz haberleşme imkanı vardır. Seyyar (TTRS) ve Mobil (MOBDF) birimlerinin hali hazır görev yerleri aşağıdaki gibidir.

- . Ankara 6 TTRS, 6 MOBDF
- . İstanbul 1 TTRS, 2 MOBDF
- . İzmir 1 TTRS, 2 MOBDF
- . Mersin 1 TTRS, 2 MOBDF
- . Diyarbakır 1 TTRS, 2 MOBDF
- . Erzurum 2 TTRS, 3 MOBDF
- . Samsun 1 TTRS, 2 MOBDF

Sonuç olarak; Başkanlık tarafından, deprem durumunda Kriz Yönetim Merkezlerinin talep edebileceği görevler için ilave tedbir alınmasını gerektiren bir husus bulunmadığı belirtilmektedir.

5- PTT Genel Müdürlüğü

a- Mevzuat Çalışmaları

5584 sayılı Posta Kanununun 15. ve Posta Tüzüğü'nün 7. maddesinin "Postaya Yardım" başlığı altında "Postaların yollarda beklemelerinde ve barınma ve korunma ve kurtarılması gerektiğinde ve bunlar için başvurulduğunda veya haber alındığında polis ve jandarma ve köy ihtiyar kurullarıyla askeri mülki devlet memurları her türlü yardımı yapmakla ödevlidirler" ile Telgraf Hizmetleri Yönetmeliğinin 12/a maddesi gereğince; "Tabi afetlerin meydana geldiğinin ihbarı ile afetin başlangıcından itibaren 15 gün içerisinde afete ilişkin kurtarma, acil yardım vb. amaçlarla çekilecek yurt içi telgraflar ücretsiz kabul edilir" hükmü yer almakta olup, yeni bir mevzuat değişikliği yapılmamıştır.

PTT Genel Müdürlüğü Kriz Merkezi Yönergesi ve Yangın Yönergesi hazırlanmış olup, yangın ekiplerinde görevli personelin eğitimleri yaptırılmaktadır.

b- Yapılan Diğer Uygulama İş ve İşlemleri

Herhangi bir doğal afet nedeniyle tüm posta gönderilerinin alıcılarına ulaştırılmasında olanaklar ölçüsünde gereken tedbirler alınmakta, PTT Başmüdürlüklerine bu yönde tebliğler yapılmaktadır. PTT Genel Müdürlüğünce, deprem, sel vb. felaketlerin meydana gelmesi hallerinde, PTT Başmüdürlüklerinde bulunan konteynerlerde geçici iş yerleri açılmak suretiyle hizmetlerin aksatılmadan yürütülmesi sağlanmaktadır.

Afete hazırlık olarak PTT Sivil Savunma Planı hazırlanmış, sivil savunma servislerinde görev verilen personelin yıllık eğitimleri yaptırılmıştır.

Deprem vb. doğal afetlerin oluşması durumunda Kurum Bilgi Sistemlerinde bilgi kaybı yaşanmaması ve iş sürekliliğinin sağlanması amacıyla Kurum Bilgi Sistemleri anlık olarak Konya’da Ocak 2007’de kurulan “Acil Durum Merkezi”nde yedeklenmektedir.

2005-2010 seneleri arasında Genel Müdürlük tarafından yaptırılan ön inceleme ve güçlendirme projeleri ise aşağıdaki gibidir:

Yıl	Ön İnceleme Adedi	Güçlendirme Proje Adedi
2005	9	11
2006	54	20
2007	84	90
2008	75	57
2009	63	58
2010	20	9
Genel Toplam	305	245

6- Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) Genel Müdürlüğü

DHMI Genel Müdürlüğü’nün 1998 senesinde yürürlüğe giren Deprem Yönetmeliğinden önce yaptırılmış tüm yapılarının, üniversiteler ile işbirliği içerisinde bölgelere göre deprem dereceleri ile yapım şartlarının değişmesi de göz önünde bulundurularak teknik etütleri yaptırılmış ve iyileştirme yapılması zorunlu görülenlerine ait güçlendirme projeleri hazırlanarak bunlardan;

• Ankara Esenboğa Hava Limanı A-B Terminal Binası Köprüsü güçlendirilmesi işi 18/03/2004 tarihinde,

• Antalya Hava Limanı I. Etap Dış Hatlar Terminali güçlendirilmesi işi 19/10/2005 tarihinde,

• Atatürk Hava Limanı MNG Havayolları ve Taşımacılık AŞ’ye tahsisli teknik hangarın arkasında yer alan "ofis ve kargo handling" kullanım amaçlı binanın güçlendirilmesi işi 10/05/2005 tarihinde,

• Atatürk Hava Limanı İkmal Müdürlüğü Malzeme Depoları, Emniyet Binası, Gümrük Binası Güçlendirilmesi işi ise 31/05/2005 tarihinde,

tamamlanmıştır.

1999 Depremi sonrasında, DHMI Genel Müdürlüğü bünyesinde yaptırılan bütün üst yapı ve altyapı inşaatları, yürürlükte bulunan en son Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik, patlayıcı, yanıcı gazlar, yangın mevzuatına ve teknik şartnamelere uygun olarak, Akademik kurumların konuyla ilgili kürsü ve/veya ana bilim dalı bulunan üniversiteler ile işbirliği içerisinde projelendirilerek yapımı gerçekleştirilmektedir.

7- Denizcilik Müsteşarlığı

Müsteşarlığın deprem konusunda uygulama faaliyetlerini aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür;

• Denizcilik Müsteşarlığı Merkez ve Ek Binasının Depreme Karşı Dayanıklılığının Tespiti işi (23/07/2009),

• İstanbul Karaköy Binası Güçlendirme, Tadilat ve Onarım Yapım işi (17/03/2008),

- Mersin Bölge Müdürlüğü Depreme Karşı Dayanıklılığının Tespiti işi (08/01/2009),
- Çanakkale Bölge Müdürlüğü Depreme Karşı Güçlendirme Yapım işi (04/09/2009),
- Bandırma Liman Başkanlığı Depreme Karşı Dayanıklılığının Tespiti işi (2010).

8- Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü

2003 yılında, 31 kişilik kurtarma ekibi için kurtarma teçhizatı temin edilmiş olup, bu malzemeler 2 adet konteynerde muhafaza edilmektedir.

2009 yılında AFET-2009 Milli Kriz Yönetimi Tatbikatına iştirak edilmiştir.

2010 yılında, İstanbul Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü tarafından yayımlanan İstanbul 2010 Makro Ulaşım Planı'nın hazırlanmasına katkı sağlanmıştır.

İSMEP kapsamında, İstanbul Valiliği'ne danışmanlık hizmeti veren firma tarafından Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü ve İstanbul Gemi Trafik Hizmetleri Şube Müdürlüğü (İstinye) binasında personele “Güvenli Yaşam” eğitimi verilmiştir.

Ayrıca, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü'nün asli görevi olan, denizde can ve mal kurtarmaya yönelik hizmetler kesintisiz olarak 7 gün 24 saat devam etmektedir.

9- TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü

TCDD Bölge Müdürlüklerince köprü, menfez, viyadük, tünel gibi sanat yapılarında, yol altyapısında, yol üstü yapısında periyodik olarak muayene ve bakımlar yapılmaktadır.

1999 yılından sonra yapılan deprem güçlendirme işlemi ile ilgili TCDD Genel Müdürlüğü tarafından tespit edilen, deprem güçlendirmesi yapılan bina ve bina türü yapılara ait bilgiler bir liste halinde aşağıda gösterilmiştir.

Depreme Karşı Güçlendirilen ve Güçlendirilecek Yapıların Adet ve Maliyetleri*

TCDD'ye Ait Bina ve Bina Türü Yapıların Toplam Sayısı (Ad.)	12.000
Depremde Hasar Görmüş Toplam Yapı ve Bina Sayısı (Ad.)	75
Depremde Yıkılan Toplam Yapı ve Bina Sayısı (Ad.)	1
Yıkılması Gereken Yapı ve Bina Sayısı (Ad.)	6
Güçlendirme Yapılan Yapı ve Bina Sayısı (Ad.)	21
Güçlendirme Yapılacak Yapı ve Bina Sayısı (Ad.)	54
Yapılmış Güçlendirme Maliyeti (TL)	6.530.000,00
Güçlendirme İşlerinin Tamamlanma Süresi (YIL)	2
Güçlendirme İşleri İçin Ödenek İhtiyacı (TL)	45.257.487,00
Yıkım İşleri İçin Ödenek İhtiyacı (TL)	102.000,00

*Tabloda verilen bilgiler TCDD'nin ilgili birimlerinden alınmış olup yaklaşık değerlerdir.

10- TÜVASAŞ Genel Müdürlüğü

1999 Marmara depremi sonrası Türkiye Vagon Sanayi AŞ Genel Müdürlüğüne ait binalar Sakarya Üniversitesi tarafından incelenmiş, yıkım kararı verilen ağır hasarlı binalar yıkılmış diğer binaların onarım ve güçlendirme projeleri hazırlanmış ve uygulamalarına geçilmiştir.

Yeni imalat ve hasarlı binaların güçlendirme projelerinin hazırlanması aşamasında mevcut yönetmeliklere uyulmaktadır.

Yapım sırasında mevcut yönetmeliklere, Şartnamelere ve genel tebliğlere göre imalat yapılarak yapının depreme karşı güvenli kısımda kalması sağlanmaktadır.

TÜVASAŞ Genel Müdürlüğü'nde acil durumlarda yönetimin süratli ve doğru karar almasını sağlayacak verilerin toplanması, çalışma planının oluşturulması, can ve mal koruma önlemlerinin alınması, hasar tespiti, acil müdahale ve kurtarma ekiplerinin faaliyetlerinin organize edilmesini kapsayan "Tüvasaş Acil Durum Planı" hazırlanmıştır.

11- TÜLOMSAŞ Genel Müdürlüğü

Depremden önce var olan Sivil Savunma ile ilgili planlar tekrar gözden geçirilmiş ve güncelleştirmeler yapılmıştır.

Mevcut sivil savunma ekiplerinden ayrı olarak 15 kişilik acil yardım ve kurtarma ekibi kurulmuş ve giyim kuşamları tamamlanmıştır.

Ekiplere ait kırıcı aparatları ve yeterli güce sahip jeneratör alınmış olup kullanıma her zaman hazırdır.

Ekiplerin olası bir deprem veya afette barınmaları için çadır, battaniye gibi ihtiyaçlar tamamlanmıştır.

Oluşturulan ekibin ve diğer sivil savunma ekiplerinin eğitimleri periyodik olarak verilmiş olup, Valilik ve diğer kurumların düzenlediği tatbikatlara iştirak edilmiştir.

Genel Müdürlüğün binaları güçlendirme çalışmaları ise aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

SIRA NO	İŞİN ADI	İŞİN YAPILDIĞI TARİH
1	457- 458 no'lu Lojmanları güçlendirme inşaatı.	2001
2	Memur Kafeteryası güçlendirme işi.	2001

N- Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen çok çeşitli çalışmalarını aşağıdaki tabloda özetlemek mümkündür:

SAĞLIK BAKANLIĞI TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
MEVZUAT ALANINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER	FAALİYET DETAYI
Afetlerde Sağlık Organizasyonu Projesi Proje alt başlıkları: 1- Afetle ilgili Daire Başkanlığı kurulması 2- Ulusal medikal kurtarma ekiplerinin kurulması 3- Mobil acil müdahale sistemlerinin temin edilmesi	30/12/2003 tarih ve 5442 sayılı Makam oluru ile uygulamaya konuldu.
Afetlerde Sağlık Organizasyonu Daire Başkanlığı'nın Kurulumu	19/03/2004 tarih ve 6373 sayılı olur
Acil Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığının Afetlerde Sağlık Organizasyonu Daire Başkanlığı ile birleştirilmesi	20/02/2008 /5613 sayılı makam oluru
Afet Birimi ve UMKE Yönergesi	İl sağlık müdürlükleri bünyesinde afet birimi kurulması ve UMKE'nin çalışma usul ve esaslarını belirlemek amacıyla hazırlanan yönerge imza aşamasındadır.
YAPILAN FAALİYETLER	FAALİYET DETAYI
Bakanlık Merkez E Blok Sağlık Afet Koordinasyon Merkezi (SAKOM) Kurulmuştur.	2009
81 ilde Ulusal medikal kurtarma ekipleri (UMKE) oluşturulmuştur.	81 ilde acil ve olağandışı olaylara müdahale edebilecek 2874 UMKE personeli mevcuttur.
Telsiz Haberleşme Sistemi durum tespiti ve altyapı değerlendirme çalışması yapılarak eksik olan hususlar tamamlanmıştır.	(2009-) İllerde Bakanlıkça kullanılan telsiz sistemleri ve altyapısı kontrol edilmiş ve eksikleri tamamlanmıştır.
Olağanüstü durumlarda kullanılmak üzere mobil sağlık üniteleri (şişirilebilir çadır sistemleri) temin edilmiştir.	27 set şişirilebilir çadır ünitesi alınmıştır. Ayrıca 3 set ağır iklim acil müdahale ünitesi mevcuttur.
Sahra Hastanesi Temini	4 set şişirilebilir mobil sağlık ünitesinin iç donanımları alınarak Sahra şartlarında küçük ve orta ameliyathaneler yapılabileceği hastane olarak kullanılabilir duruma getirilmiştir.
UMKE Araçlarının temini	UMKE ekipleri için 35 adet 4x4 araç alınmıştır.
Mobil haberleşme aracı	Olağanüstü durumlarda haberleşme altyapısının kesintisiz sağlanabilmesi amacıyla 16 adet mobil komuta aracı temin edilmiştir.
Hastane afet planı eğitimleri	Hastanelerin acil ve olağandışı durumlarda nasıl hareket etmesi gerektiğini gösteren planların hazırlanması için toplam 1897 personele eğitim verilmiştir. Tüm hastanelerin standart afet planı hazırlamaları sağlanmıştır.
KBRN (kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer) olaylarda sağlık müdahalesi ve korunma eğitimi	Sağlık personelinin KBRN olaylarında sağlık müdahalesi ve kişisel korunmaya yönelik olarak yaklaşık 200 personele KBRN eğitimi verilmiştir.
Uydu telefonu temini	81 ile afet ve olağandışı durumlarda kullanılması amacıyla 1'er adet uydu telefonu gönderilmiştir.
İstanbul bölgesi için ilave VHF Telsiz Frekansı tahsis edilmiştir.	
Video Telekonferans Sistemi (VTC) kurulmuştur.	Bakanlık merkez ile 81 İl arasında Video Telekonferans Sistemi (VTC) kurulmuştur.
Marmara Bölgesi afete hazırlıkları kapsamında MEER proje çalışmaları yapılmıştır.	

İSMEP Kapsamında Yapılan Alımlar*

(Proje'nin bileşenlerinden "acil durum hazırlık kapasitesinin artırılması" çalışmaları kapsamında temin edilen malzemelere ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.)

MALZEME CİNSİ		MİKTARI	FİYAT TOPLAMI
ARAÇLAR			2.800.000,00 TL
HABERLEŞME İLETİŞİM			60.000,00 TL
KİŞİSEL DONANIM ÇANTASI KIYAFET TAKIMI			459.460,00 TL
DİĞER	ÇADIR	420	650.000,00 TL
	İŞIK KULESİ	55	999.275,00 TL
	KONTEYNER	100	537.825,00 TL
	EL ALETLERİ, HIRDAVAT, MUTFAK GEREÇLERİ		950.000,00 TL
	BATTANIYE	10.000	180.000,00 TL
	ŞİŞME ÇADIR		90.000,00 TL
	500 KW JENARATÖR	4	531.000,00 TL
	RÖMORKLU KABLO	4	275.000,00 TL
	TIBBİ EKİPMAN		1.200.000,00 TL
		DİĞER TOPLAM	5.413.100,00 TL
	GENEL TOPLAM	8.732.560,00 TL	

*Yukarıda adı geçen malzemelerin alımları 2008-2009 yıllarına aittir. Bu malzemeler İstanbul İli için alınmıştır.

HASTANELERİN DEPREME KARŞI GÜÇLENDİRİLMESİ

GÜÇLENDİRME YAPILAN BLOK			İNŞAATI TAMAMLANAN YENİ HASTANE			
YIL	BLOK SAYISI	BLOK M2 KAPALI ALAN	YIL	HASTANE SAYISI	HASTANE M2 KAPALI ALAN	HARCAMA (2010 DEFLATE DEĞERLERİ İLE)
1999	0	0	1999	8	45.460	80.429.895
2000	10	27.017	2000	30	85.431	227.623.480
2001	3	6.852	2001	15	66.013	162.796.160
2002	8	27.261	2002	40	276.295	459.839.282
2003	4	34965	2003	25	210.347	515.713.501
2004	11	51.120	2004	29	420.048	451.087.543
2005	7	47.873	2005	48	489.473	639.539.472
2006	19	36467	2006	24	410.330	684.295.668
2007	40	104.895	2007	45	654.745	894.230.719
2008	48	116.706	2008	41	834.579	946.853.810
2009	17	30.250	2009	33	415.001	922.544.189
2010	6	6.985				
TOPLAM	173	490.391		338	3.907.722	5.984.953.719

TÜRKİYE GENELİNDEKİ HASTANELERDE DEPREM TAHKİK VE GÜÇLENDİRME ÇALIŞMALARI BLOK BAZINDA YÜRÜTÜLMEKTE OLUŞUNA GÖRE;

TOPLAM GÜÇLENDİRİLEN BLOK SAYISI : 173

TOPLAM GÜÇLENDİRİLEN KAPALI ALAN : 490.391 M²

2010 YILINDA TAMAMLANAN HASTANE		2010 YILINDA TAMAMLANMASI PLANLANAN		2011-2014 YILINDA TAMAMLANMASI VE YAPIMI PLANLANAN		
HASTANE SAYISI	HASTANE M2 (KAPALI ALAN)	HARCAMA (2010 DEFLATE DEĞERLERİ İLE)	HASTANE SAYISI	HASTANE M2 KAPALI ALAN (YAKLAŞIK)	HASTANE M2 KAPALI ALAN (YAKLAŞIK)	YAKLAŞIK MALİYET
6	52.082	82.198.905	25	1.068.394	10.998.450	13,7 MİLYAR TL
SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI TÜRKİYE GENELİNDE HİZMET VEREN						
HASTANE SAYISI			2010-2014 YILINDA TAMAMLANAN, TAMAMLANMASI VE YAPIMI PLANLANAN			
	HASTANE M2 (KAPALI ALAN)		HASTANE SAYISI	HASTANE KAPALI ALANI (M2) (YAKLAŞIK)		
832	9.991.912		332	12.118.926		

Tablodaki veriler değerlendirildiği takdirde; 2010-2014 yılları arasında yeni konseptlere uygun nitelikli hasta yataklarına sahip ve depreme dayanıklı hastanelerin tamamlanması sonucu ulaşılabilecek kapalı alan m²'si Türkiye genelindeki tüm hastane kapalı alanının üstünde olacaktır. Bu sebeple; eski hastanelerin deprem tahkiki ve güçlendirme çalışmaları hastanelerin günümüz şartlarına az da olsa uyum sağlayalarının güçlendirilmesi, yeni hastanelerimizin hizmete girmesi süresince hizmetin aksatılmadan yerine getirilebilmesi adına yapılan düzenlemelerle hizmet vermesini sağlamaktır. 2014 yılı sonuna kadar planlanan tüm hastanelerin tamamlanması ve kaliteli, depreme dayanıklı hastanelere sahip olunması hedeflenmektedir.

O- Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ)

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından afetlerle ilgili olarak yürütülen faaliyetler, deprem, yer kayması, çığ düşmesi, yangın ve sel afetlerinden zarar gören yerleşim yerlerindeki uygulamalardır.

2003 senesinde yürürlüğe giren 4966 sayılı Kanunla, 2985 sayılı Toplu Konut Kanununda değişiklik yapılarak TOKİ kaynaklarının afet mahallerindeki konut yapımının teşvik ve desteklenmesi amacı ile kullanılabilmesi sağlanmıştır. Doğal afet meydana gelen bölgelerde gerek görüldüğü takdirde konut ve sosyal donatıları, alt yapıları ile birlikte inşaa edilmektedir.

2985 sayılı Kanuna 2004 yılında 5162 sayılı Kanunla yapılan ilave ile gecekondü dönüşüm projesi çerçevesinde, TOKİ tarafından yapımı gerçekleştirilen konutların bedelleri proje uygulamalarının yapıldığı illerdeki mevcut ekonomik durum, doğal afetler, konut rayiç bedelleri ve gecekondü bölgesindeki kişilerin gelir durumu göz önünde bulundurularak gerekli görüldüğünde kamuoyuna ilan edilerek yapım maliyetlerinin altında tespit edilebilmektedir.

Deprem sonrasında Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın tespit ettiği yerlerde ve sayıda, TOKİ'nin görevlendirilmesi durumunda afet konutları yapıp afetzedelere teslim edilmektedir. Hak sahipleri iki yıl ödemesiz olmak üzere toplam yirmi yıl vadeli olarak borçlandırılmaktadır.

Afet konutu uygulaması yapılacak bölgelerde;

1. Yer seçiminin yapılması,
2. Zemin etütleri ve jeoteknik raporların ayrıntılı hazırlanması,
3. Bu raporlara göre imar planlarının hazırlanması,
4. Bölgeye uygun yapı projelendirilmesi (projelerin yönetmelik ve şartnamelere uygun hazırlanması),
5. İhaleye esas çalışmaların ve ihalenin tamamlanması,
6. Uygulamanın başlaması ve kontrollüğün anahtar teslimine kadar yapılması ile ilgili hususlar yürütülmektedir.

Kentsel dönüşüm projeleri kapsamında, afet riski yüksek plansız şehirleşmiş bölgelerin depreme karşı dayanıksız mevcut yapı stokunun yıkılarak, yerlerine sosyal donatılarıyla birlikte, depreme dayanıklı ve güvenli konutlar inşaa edilmektedir.

Türkiye genelinde deprem, yangın, sel gibi felaketlerden zarar gören yerleşim yerlerinde 10.426 adet afet konutu uygulamaları başlatılmıştır.

III- Kurumsal Alanda Yeniden Yapılanma Çalışmaları

A- Kaldırılan Kurumlar

1999 yılında 583 sayılı KHK ile Başbakanlığa bağlı olarak Türkiye Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (TAY) ve daha sonra 2000 yılında 600 sayılı KHK ile yapılan değişiklikle **Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü** ismi ile yeni bir kurum oluşturulmuştu. Söz konusu kurumun, kamu kurum ve kuruluşlarının acil durum yönetimi merkezlerinin kurulmasını sağlamak, çalışma esaslarını belirlemek ve bu merkezler arasında koordinasyonu sağlamak olarak belirlenen temel görevinin yanında, zararların azaltılması için kurum ve kuruluşlarca gerekli önlemlerin alınmasını, kısa ve uzun vadeli planların hazırlanmasını ve bilgi bankalarının kurulmasını izlemek ve değerlendirmek şeklinde görevleri de bulunuyordu. Söz konusu Genel Müdürlük, 2009 yılında Afet

ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın faaliyete geçmesi neticesinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı **Afet İşleri Genel Müdürlüğü** ve İçişleri Bakanlığı **Sivil Savunma Genel Müdürlüğü** ile birlikte lağvedilmiştir.

Ayrıca, Ulusal Deprem Konseyi 2007 senesinde kaldırılmıştır. Kurum ve kuruluşlarca önerilen politika ve stratejiler konusunda ortak görüşler oluşturma çalışmalarını yürüten ve çeşitli duyurular yapan Konsey, merkezi ve yerel yönetimlerin çeşitli konulardaki başvuru ve taleplerine cevaplar vermiştir. Konsey'in 2002 senesi içerisinde hazırladığı Deprem Zararlarının Azaltılması Ulusal Strateji Raporunda; deprem bilgi sistemi, kentlerin deprem güvenliğinin sağlanması, yapıların deprem güvenliğinin sağlanması, toplum genelinde eğitim, deprem zararlarının azaltılmasında kullanılabilecek kaynaklar, kurumsal düzenlemeler ve bilimsel araştırmaların rolü ile ilgili konular yer almıştır. Konsey'in benzer görevleri, 5902 sayılı Kanun ile oluşturulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesindeki Deprem Danışma Kurulu tarafından devam ettirilmektedir.

B- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın Kurulması

Afet öncesi ve sonrası hizmetlerin koordinasyonunun sağlanması, afet ve acil durumlarda yardım kuruluşlarınca gerçekleştirilecek aynı ve maddi yardımlar ile Ülkemizin diğer ülkelerde meydana gelebilecek olası afet ve acil durumlarda yapılan çağrılara Ülke Refleksi ve Uluslararası Yardım boyutunda sağlayacağı katkıları koordine etmek ve Ülkemizdeki sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulması ile teşkilat görev ve yetkilerini düzenleyen 5902 sayılı Kanun, 17/06/2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kanun ile sivil savunma ve afetlere ilişkin kanunlardaki görevler saklı kalmak kaydıyla, afet, deprem ve acil durumlara ilişkin hizmetler ile sivil savunma hizmetlerini yürütmek üzere, Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulması ve Başkanlığın teşkilat görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlenmesi öngörülmüştür. Başkanlığın; afetler, depremler, toplu iltica ve büyük nüfus hareketleri, tehlikeli salgın hastalıklar gibi normal durumdan, seferberlik ve savaş hali gibi her türlü olağan dışı olayla ilgili acil durum yönetimini, ülke düzeyinde etkin bir biçimde gerçekleştirmesi planlanmıştır.

Kanun, Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün ve Bayındırlık ve İskân İskan Bakanlığı'na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün lağvı kaldırılması ile bunlar tarafından yürütülen hizmetlerin Başbakanlık "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'na" verilmesini öngörmektedir. Kanun ile ayrıca, illerde il özel idareleri bünyesinde ancak doğrudan valilere bağlı olarak "İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri" kurulması öngörülmekte, il ve ilçelerdeki Sivil Savunma Müdürlükleri kaldırılmaktadır. Bu Kanun ile risk ve kriz yönetiminde bütüncül bir afet yönetim sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır.

17/12/2009 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 16/12/2009 tarihli ve 1 No'lu Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu Kararı ile de, 5902 sayılı Kanunun geçici 2. maddesine istinaden Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın 17 Aralık 2009 tarihi itibarıyla faaliyete geçmesi kararlaştırılmıştır. Bu karar üzerine Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Bayındırlık ve İskân İskan Bakanlığına bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü mülga olmuştur kaldırılmıştır.

Afet, deprem ve acil durum yönetimini gerektiren olayın meydana gelmesinden önce önleme, zarar azaltma ve hazırlık, acil durum sırasında yapılacak müdahale ve acil durum sonrasında

gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürütmek, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, bu alanda ülke düzeyinde standartların belirlenmesini, denetlenmesini, kaynak teminini ve dağıtımını gerçekleştirmek, itfaiye hizmetlerini düzenlemek, bu konularda ilgili birimlerin görev yetki ve sorumlulukları ile işbirliği ve koordinasyon esaslarını belirlemek, acil durumlara ilgili uluslararası ilişkileri, insani yardımları düzenlemek ve uygulamak Başkanlığın görevleri arasındadır.

5902 sayılı Kanun ile;

• Afet, deprem ve acil durumlara ilgili olarak hazırlanan çalışma hedeflerini, politikalarını, yıllık çalışma raporunu ve yıllık eylem planını onaylamakla ilgili Başbakan veya görevlendireceği bir Başbakan Yardımcısının başkanlığında ilgili Bakanlardan oluşan afet, deprem ve acil durumlara ilgili hazırlanan çalışma hedeflerini, politikalarını, yıllık çalışma raporunu ve yıllık eylem planını onaylamakla görevli **Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu**;

• Afet, deprem ve acil durum hallerinde bilgileri değerlendirmek, alınacak önlemleri belirlemek ve uygulanmasını sağlamak, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla, Başbakanlık Müsteşarı başkanlığında ilgili müsteşarlardan ve Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanından oluşan **Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu**;

• Depremden korunmak, deprem zararlarını azaltmak, deprem sonrası yapılacak faaliyetler hakkında öneriler sunmak ve depremle ilgili araştırmalar için politikaları ve öncelikleri belirlemek amacıyla **Deprem Danışma Kurulu**

olmak üzere 3 kurul oluşturulmuştur.

Başkanlık, idari olarak yatay ve esnek bir yapıya sahip olup, Başkan ve ona bağlı altı daire başkanlığından oluşmaktadır. Daire Başkanlıklarının altında hiyerarşik kademeler olmayıp, Başkan tarafından günün ihtiyaçlarına göre çalışma grupları kurulmaktadır. Çalışma grupları uzmanlar ve diğer personelden oluşmaktadır.

Kanun ile illerde il özel idaresi bünyesinde valiye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri kurulmuştur. Müdürlüklerin harcamalarının, il özel idarelerinin bütçelerine bu amaçla konulacak ödenekten yapılması, harcamalarda İl Özel İdaresi Kanununda il genel meclisine ve il encümenine verilen yetkilerin vali tarafından kullanılması, personel harcamaları ve gerekli diğer harcamalar için il özel idareleri bütçelerine Başkanlık tarafından ödenek aktarılması öngörülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SORUNLAR

Tüm Dünyada, Afet Yönetiminin beş evreden oluştuğu kabul edilmiştir. Bunlar “**zarar azaltma**”, “**hazırlık**”, “**müdahale**”, “**iyileştirme**” ve “**yeniden yapım**” evreleridir. Ülkemizde Afet Yönetimi denince akla ilk olarak “**Müdahale**” **diğer bir deyişle “Kriz yönetimi”** gelmektedir. Oysa, gelişmiş ülkelerde, afet yönetimi, yukarıda belirtilen beş evrenin tamamını içine almaktadır. Yine tüm Dünyada “Afet Zararlarının Azaltılması”nın yolu olarak, bütünselik bir afet yönetimine geçilmesi ve öncelikle zarar azaltma çalışmalarına ağırlık verilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için afet zararlarının mutlaka azaltılmasına dikkat çekilmektedir. Bu politikaların benimsenmesiyle, afetler ve özellikle depremler ile ilgili sorunların analitik olarak belirlenmesi daha anlamlı olmaktadır.

Raporun bu bölümünde, Komisyona intikal eden sorunlar gruplandırılarak güncel olanları özetlenmeye çalışılmıştır.

Afet yönetimimizin genel sorunları olarak aşağıdaki hususlara dikkat çekmek gerekmektedir:

- Yasal düzenlemeler ve toplumsal alışkanlıklarımız açısından, afetten sonra yardım ve yara sarma politikalarına öncelik verilmektedir.
- Kanun ve yönetmeliklere aykırı uymamanın eylem ve işlemlerin yeterli yaptırımı bulunmamaktadır.
  - Afetlerle karşılaşıldığında, eylem kararları yerel yönetimlerce belirlenmek yerine, üst düzey karar vericiler tarafından alınmaktadır.
  - İmar düzenlemelerinde afet konusu ihmal edilmiştir.
  - Afet ve imar düzenlemeleri, birbirinden bağımsız ve yabancı hale getirilmiştir.
  - İmar planlaması ve yapı üretimi, gerçek denetim biçimlerinden uzak kalmış, yönetsel ve teknik uygulama denetimi kurulamamıştır.
  - İmar planlamasındaki kanun ve yönetmelikler; kaynak geliştirme, örgütlenme, fiziki düzenleme, işletme konularında etkin yaptırımı sahip değildir.
  - Deprem konularında görsel ve yazılı basında özellikle yerbilimci bilim insanları tarafından toplumu rahatsız ve tedirgin eden farklı görüş ve bilgiler verilmesinin etik bir davranış olmadığı hususu da gündemdedir.

Başta deprem olmak üzere, afet yönetiminde üzerinde özellikle durulması gereken sorunlar ise aşağıdaki gibidir.

I- Riskleri Tanımlayamama

Ülkemiz yerleşmelerinde mevcut olup ancak algılanma eksikliği nedeniyle tanımlanması yapılmayan veya yapılamayan çeşitli riskler bulunmaktadır. Bunlar,

- Yer seçimindeki faktörler
- Sektörel sorunlar
- Hızlı kentleşme
- İmar kolaylaştırmaları

- Ek imar yoğunlukları
  - İmar afları
  - Kullanım hataları
  - Tehlikeli madde stokları
  - Altyapı ve sanayinin korunmasızlığı
  - Acil durum hizmetlerinin yetersizlikleri
  - Her tür tedbirin Devletten beklenilmesi
  - Kurumsal ve yasal düzenlemelerde zarar azaltmaya önem vermeme
  - Kaynak yaratma ve kaynak yönetme verimliliğinin azlığı
- gibi çeşitli gruplar altında sıralanabilir.

II- Mevzuat

Türkiye’de afetlere ve deprem tehlikesine ilişkin düzenlemelerin yetersizlikleri, yakın geçmişte çok sayıda araştırma ve çalışmalara konu olmuş, bu konuda çeşitli mevzuat çalışmaları yapılmış, buna rağmen uluslararası alanda kabul edilen afet politikaları Ülkemizde tam olarak kabullenilememiştir.

Yapılan çalışmalar arasında risk azaltma hedeflerine yaklaşan bir potansiyel girişim ‘yapı denetimi’ düzenlemeleri olmuşsa da, günümüzde bu işleyiş, denetçilerin doğrudan işveren tarafından ücretlendirilmeleri nedeniyle yeterince güçlü bir önlem oluşturamadığı eleştirilerine konu olmuştur.

Zorunlu Deprem Sigortası mekanizması ise bugüne kadar kanunlaştırılmamıştır. Bu sigorta ile, yalnızca sigorta yaptırmış olan taşınmaz sahiplerinin deprem sonrasında ortaya çıkan kayıplarının kısmi karşılanması sağlanmaktadır. Sigortanın risk azaltan bir etken olarak tasarlandığı ya da bu yönde bir etkisi olduğu söylenememektedir.

Riskli alanların belirlenmesi, toplu yenileme ve yerel toplulukların örgütlenerek ortaklıklar kurabilmesi, bu sürece uygun finansal yöntemler ve planlama araçları, özendirici sosyal projeler gibi tamamlayıcı yasal ve idari mekanizmalar geliştirilebilmiş değildir.

III- Tekil Yapı Güçlendirme İşlemleri

Tekil yapı güçlendirme işlemlerinin piyasada yaygınlaştırılması amacıyla başvurulmuş olan yöntemlerin de çok nedenle yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Buna neden olan çok sayıda etken vardır:

- Şehirlerimizde üretim teknik özellikleri bilinmeyen, ruhsatsız, yaygın bir kaçak yapı stoku vardır. İstanbul’da % 70 düzeylerinde olduğu belirtilen bu yapı stokunun güçlendirilmesinin hem teknik olarak hem de yasal açıdan olanaksız olduğu düşünülmektedir.

- Güçlendirilmesi gereken ve kat mülkiyeti rejimi altındaki yapılar için Kat Mülkiyeti Kanununda “çoğunluklu karar verme” yönteminin getirilmesi tek başına yeterli olmamıştır.

- Kentsel ortamda, yapı stokunun yaşlı ve genç olan bölümlerinde güçlendirmenin rantabl bulunmama olasılığı yüksektir. Yaşlı yapılar için yeniden yapım daha verimli olabilecektir.

- Güçlendirme işlemleri zaman almakta, yaratılan rahatsızlık ve yer değiştirme zorunlulukları kimi kez yeniden yapımı daha anlamlı kılmaktadır.

- Güçlendirilmiş yapıların depremde direnç göstereceklerine ilişkin bir teknik güvence verilememekte, bu da talebin gerilemesine yol açmaktadır.

• Güçlendirme projelerinde kısmi yoğunluk artışları gerekebilme fakat imar izni alınması olanaksız olabilmektedir.

• Piyasa ortamında güçlendirme yapılan taşınmazların değerlerinde artış değil, tersine değer kayıpları yaşanmaktadır.

IV- Bilgi Altyapısı

Teknik altyapıda ve organizasyonda bazı eksikliklerin olduğu ve hızlı veri üretim, dağıtım ve arşivlemede yetersizliklerin ve standart eksikliğinin sürdüğü görülmektedir.

Günümüzde önemi gittikçe artan risk yönetiminde, araştırmacıların ve karar vericilerin elinin altında olması gereken belgelerin ve bilgi birikiminin önemi çok fazladır. Ülkemizde, bu alandaki bilgiler kağıt ortamında, dağınık bir şekilde saklanmakta, bu yüzden sınırlı imkanlar ve güçlüklerle analizler yapılmaktadır. Türkiye Ulusal Afet Arşivi Bilgi Sistemi (TUAA) ile bu açığın kapatılması ve afet zararlarının azaltılması çalışmalarına katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü ile Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı Deprem Dairesi, her ikisi de, ulusal çapta sismik ağ işletimi görevlerini ifa etmeye çalışmakta ancak kurumlar arası gereken koordinasyon ve işbölümü sağlanamadığından gerçek anlamda bir Ulusal Sismik Ağ işlevi ifa edilememektedir. Bu şekildeki koordinasyon eksikliği, dublikasyonlara ve karışıklığa yol açmaktadır.

V- Mühendislik Hizmetleri

Mühendislik hizmetlerinden beklenen başarı istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bu olumsuzlukları, eğitimde alınan temel bilgilerin yenilenmesi, sürekli meslek içi eğitim, teknolojik yeniliklerin takibi, taklitçiliğe dönüştürülmeyen yeni üretim yöntemleri ve bilgisayar teknolojisine uyumlu hizmetle aşmak mümkündür.

Bugünkü teknoloji, depremleri önlemek hatta önlem alınabilecek kadar bir süre öncesinden belirlenmesine dahi olanak vermemektedir. Bu koşullarda deprem zararının en alt düzeye indirilmesinde en büyük sorumluluk inşaat sektörüne düşmektedir. En önemli ön koşul ise bu konuda duyarlılığı, bilgisi ve bilinci olan her kesimden insanların yetiştirilmesidir.

Kaliteli yapı, inşaat girdileri üretiminden başlamakta olup özellikle yapıların sağlamlığını sağlayan ana girdilerin standartlara uygun olarak üretilmesi ve proje ölçülerinde kullanılması gerekmektedir. Kaliteli yapının ikinci aşaması ise kaliteli mühendisliktir. Üniversite diploması ile eğitimi son bulan birçok mühendis/mimar sektörde yer almaktadır. Kaliteli yapının bir diğer aşaması ise inşaat faaliyetini doğrudan gerçekleştiren işçi, kalfa ve ustaların mesleki yeterliliğinin belirlenmesi ve geliştirilmesidir.

Bu aşamalarda projeyi hayata geçirecek kadroların öncelikle güvenlik konusunda duyarlı, bilinçli ve bilgili olması ve buna uygun mesleki yeterliliğe sahip olması gerekmektedir.

Afet yönetimi, birbirinden farklı uzmanlık alanlarından yararlanmak zorundadır. Afet öncesinde risklerin analizi ve gereken önlemlerin planlanması ve uygulamaya sokulması işlerinde, özellikle şehirler gibi karmaşık sosyo-ekonomik ve mekansal ortamlarda, doğrudan bu eğitimi almış meslek ve bilim adamlarının uzmanlıklarına dayanılmak zorundadır. Yeni politikanın öngördüğü risk azaltma çalışmalarını yürütmekle hangi uzmanlıklardan ve hangi kurumsal yapılardan yararlanılacağı konusunda belirsizlikler vardır.

VI- Afet Önlemlerine İlişkin Sorumlulukların Belirsizliği

Afet önlemlerine ilişkin sorumlulukların da kimde olduğu tanımsız kalmıştır. Kentlerde tehlikeler yalnızca doğal koşullarda aranmaz; teknolojik, çevresel ve toplumsal kaynakları olan tehlikelerin de tanımlanması gereği vardır. İkinci olarak kentsel korunmasızlıkların tespiti ve risk belirleme çalışmalarının yürütülmesi ayrı bir uzmanlık alanıdır. Üçüncü olarak, kentsel ortamda risklerin azaltılması çalışmaları mekansal ve fiziki özellikler taşımak yanında, sosyal, ekonomik, yasal, yönetsel, finansal boyutları olan karmaşık etkileşimli konulardır.

Kurum ve kuruluşlarda zarar ve risk azaltmaya dönük uygulanabilir bir plan veya programın yer aldığı net bir biçimde söylenememektedir. Çevre değerlendirme işlevleri konusunda olduğu gibi, günümüzde sürdürülebilir kalkınma ve risk azaltma çalışma ve etkinliklerinin toplumsal örgütlenmenin tüm kollarında entegrasyonu sağlanmış durumda değildir.

Risk azaltma yaklaşımının yalnızca kimi kamu yapılarının güçlendirilmesi olarak tanımlandığı durumlarda, bir yandan toplum konuya yabancı kılınmakta, diğer yandan da gereken önlemlerin yalnızca kamu tarafından alınabileceği ve kamuoyunu ilgilendirmediği yargısının pekişmesine neden olmaktadır. Bu yaklaşım, risk azaltma hedeflerine erişmede toplumu harekete geçirmek ve öz kaynaklara dayanmak yerine, borçlanma yoluyla kaynak kullanmayı ve yabancı kuruluşların tavsiyelerinden medet umulmasını beraberinde getirmektedir.

VII- Fiziki Planlama Konuları

Fiziki planlama konularında, son yıllarda afet önlemleri yaklaşım ile ilgili bazı iyi uygulamalar görülmeye başlansa da, genel olarak afet zararlarını azaltma konusuna yer verilmemektedir. Tekil yapı güçlendirme konusunda alınan önlemlerin ve girişimlerin ise yerleşme risklerini azaltmada yeterli olacağı varsayılmaktadır. Planlama tekniğinde getirilen yeni düzenlemeler de azınlıkta kalmaktadır. Özellikle üst ölçek planlarda (çevre düzeni planlarında) afetleri dikkate alan yaklaşımların bulunmadığı gözlenmiştir. Örneğin, Komisyonumuzun bazı İllerde yapmış olduğu yerinde inceleme çalışmalarında, çevre düzeni planlarında afetlerle ilgili tedbirleri içeren kararların bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu anlamda, yerleşmelerin bölgesel, kentsel ve kırsal ölçeklerine göre afet tehlike bilgileri belirlenmiş değildir.

VIII- Yapı ve Yapım İşleri

Mühendislik ve mimarlık anlamında “yapı” ve “yapım” (inşaat) konuları çok çeşitlenmiş olup bu çeşitlenmenin ortaya çıkardığı karmaşanın yeni tanımlamalara ve yeni sınıflandırmalara ihtiyacı olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde **yapı (inşaat) mevzuatı** denildiğinde, çeşitli kanunlar, yönetmelikler, tebliğler, genelgeler, sözleşmeler, şartnameler ve standartlar ile önemli fakat birbirinden kopuk bir mevzuat topluluğunun bulunduğu bilinmektedir. Bu düzensiz külliyat içine bazen “İmar Kanunu” da yerleştirilmektedir. Son yıllarda, “Yapı Denetimi Kanunu” da bu mevzuat topluluğuna dahil edilmiştir. Ancak, “yapı mevzuatını” teknik ve mesleki yönüyle ağırlıklı olarak belirleyen metinler Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın kamu yapıları için çıkardığı yönetmelikler ve şartnameler ile ihale mevzuatı doğrultusunda Kamu İhale Kurumu’nun yapmış olduğu yönetmelik düzenlemeleridir. Yapı ve yapım (inşaat) işleri, bina ve bina dışı (ulaşım, enerji, tarımla ilgili) ayrımı ile, bir çok farklı kanun ve düzenlemeyle yürürlükte olan teknik, idari, mali, cezai ve iş hukuku hükümleri ile oldukça dağınık ve karmaşık bir külliyat içinde düzenlenmiştir. Tanımlama, sınıflandırma, performans, projelendirme

ve inşaat süreçlerine ilişkin temel bir kanuni çerçeve yoktur. “Yapı”nın özgün biçimde ele alındığı bir kanun bulunmamaktadır.

Ülkemizdeki her tür yapının (bina ve bina dışı yapıların) “afete duyarlı” olmasını sağlayacak kuralların eksikliği veya kurumsal dağınıklığın yarattığı belirsizlikler düşünüldüğünde “İmar Kanunu” hükümlerini zedelemeyen, yapı konusundaki boşlukları dolduran ve tanımsal anlamda bir yapı sistematigi getiren “**Yapı Kanunu**”na ihtiyaç duyulmaktadır.

IX- Yapı Malzemeleri

Yapı malzemelerinin mekanik dayanımı ile ilgili çeşitli risk tanımları bulunmaktadır:

- Yapı malzemelerinin beyan edilen mekanik değere sahip olmaması.
- Yapı malzemelerinin çevresel etkiler altında zamanla mekanik dayanımını kaybetmesi.
- Yapı malzemelerinin kullanım amacına uygun kullanılmaması.

Bu hususlardan sadece ilki mevcut yapı malzemeleri mevzuatının ilgi alanına girmektedir. Diğerleri ise malzemelerin işçilik, yapım ve yapı tasarımı gibi boyutları ile ilgilidir. Zira mevcut mevzuata göre, inşaat işlerinin uygun şekilde tasarlanıp yapılması şartıyla, içerisinde kullanıldıkları inşaat işlerinin tabi olduğu temel gerekleri karşılamasına imkan veren malzemelerin işaretleme koşullarını da yerine getirmesi halinde güvenli malzemeler olduğu kabul edilmektedir.

Ancak, yukarıda da ifade edildiği gibi güvenli yapı malzemelerinin piyasaya arz edilmesinin ötesinde güvenli yapı elde edilmesinde, yapı üretim sürecinde rol alanların tamamının sorumlulukları bulunmaktadır. Ayrıca, AB’ye üye bazı ülkelerin yarattığı belirli sorunların aşılabilmesi amacıyla Avrupa yapı malzemeleri mevzuatının hukuki seviyesinin yükseltilmesi ise halen gündemdedir. Bu mevzuatın uyumlaştırılabilmesi için, mevcut yapı malzemeleri mevzuatının da bir kanun olarak düzenlenmesi veya Yapı Kanunu Tasarısı içinde ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Bu durumda, yapı malzemeleri ile ilgili sorumlulukların da kanun düzeyinde ele alınması imkanı bulunacaktır.

X- Zorunlu Deprem Sigortası

Risk azaltma yaklaşımından uzak kalan bir diğer uygulama da ‘Zorunlu Deprem Sigortası’ sistemidir. DASK, bugün yalnızca bir yara sarma mekanizması olarak işlev görmektedir. KHK ile yürürlükte bulunan “Zorunlu Deprem Sigortası”, bugüne kadar kanunlaştırılmamış ve yaygınlaştırılmamıştır. Poliçe satışlarından elde edilen gelirlerin yaklaşık %50’si reasürans ve harcamaları ile tüketilmektedir. Yetersiz birikimlerle bu sistem, bugün hiçbir yönüyle risk azaltmaya katkı sağlamamakta, toplumda bu yönde eğilimler oluşturulmasını desteklemekten uzak kalmaktadır.

DPT’nin 2010 Yılı Programı’nda, toplam konut stoku içindeki sigortalı konut sayısının payının yüzde 20 seviyelerine ulaştığı belirtilmektedir. Aynı Program içinde, muhtelif yıllarda meydana gelen depremler sonrasında özel kanunlar ile kamu tarafından afet konutu yapımının tekrar üstlenilmesi, toplumda sigorta yaptırma kültürünün gelişmemesi, sunulan teminatın ve primlerin risklere göre farklılaşmaması ve sigorta yaptırmayanlara yönelik yaptırımların eksikliği gibi nedenlerden dolayı sigorta sisteminin yaygınlaştırılmadığı tespit edilmiştir.

Son olarak, yapı denetimi modeli içine sigorta sisteminin yerleştirilemediği düşünülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AFET POLİTİKASININ TEMEL FAKTÖRLERİ VE UYGULAMA ARAÇLARI

I- Genel Olarak

Günümüz Dünyasında meydana gelen afetler çok sayıda can ve mal kaybına neden olmaktadır. Bu kayıplar sadece ülkeler ile sınırlı kalmamakta, küreselleşen dünyada etkisini daha geniş alanda hissettirmektedir. Giderek derinleşen ülkeler arasındaki eşitsizlik, küresel ısınma ve çevre kirliliği, insanları bu afetler karşısında daha da korumasız hale getirmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı nüfus artışı, düzensiz kentleşme, gecekondulaşma, uygun olmayan inşaat teknolojisi kullanımı, yetersiz altyapı ve yerleşim yerlerine ait olumsuz jeolojik koşullar vb. özellikler birleşince, mevcut riskler daha da artmaktadır. Yaygın kabul, **“risk toplumu”** koşullarının ağırlık kazandığı ve başta nüfusun yoğunlaştığı alanlar olan kentler olmak üzere, yerleşimlerin afetler karşısında artan hassasiyeti nedeniyle güvenlik faktörünün geçmişe kıyasla daha çok öne çıktığıdır. Dünyada doğal afetlerin sebep olduğu olumsuz gelişmeler karşısında toplumların hazırlıklı olma ve zarar azaltma süreçlerinde ortak tavır alması ve direnç geliştirmesi her zamankinden daha fazla öne çıkmakta ve hükümetler de afetlere karşı zarar azaltıcı projelerine daha fazla önem vermektedir. Bu anlamda, Çağdaş devlet, iletişim ve bilgi teknolojilerinin çok geliştiği günümüzde, yeni yapılanmalara giderek yeni görevler üstlenmeli ve bütünlük bir sistem üzerine doğal afet politikalarını yeniden tanımlamalıdır.

Özellikle afet zararlarıyla sık sık karşılaşan ülkeler, afetlere karşı mücadeledeki başarılarını kendi özgün koşullarına uygun olarak geliştirdikleri afet yönetim sistemleriyle sağlamışlardır. Ülkelerin afet yönetim modelleri farklılıklar gösterse de hepsinin ortak paydası **“afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılabilmesi için afet olmadan önce, afet olduğunda ve afet olduktan sonraki dönemlere ait teknik, yönetsel ve yasal çalışmaların bir bütünlük içinde uygulanmasıdır.”**

Dünyada son 10 yılda meydana gelen çeşitli afetler, ‘Önceden Tahmin’ ve ‘Erken Uyarı Sistemlerinin’ ne derece hayati olduğunu gözler önüne sermiştir. Stratejik yaklaşımların benimsenmesi ile yenilenme çabaları artık adım adım tamamlanmakta ve uygulama süreçlerinde çıkan eksiklikler de yeniden ele alınarak güncellenmektedir.

Ülkemiz, jeolojik, jeomorfolojik yapısı ve sahip olduğu iklim özellikleri nedeni ile büyük can ve mal kayıplarına yol açan doğal afetlerle sık sık karşılaşmaktadır. Ülke topraklarımızın % 66’sı 1. ve 2. derece deprem bölgesinde bulunmaktadır. Nüfusu bir milyon üzerindeki 11 büyük kentimiz de dahil olmak üzere, ülke nüfusunun % 70’inin ve büyük sanayi tesislerinin % 75’inin kurulmuş bulunduğu bu bölgelerde, her an büyük bir deprem olma olasılığı yüksektir. Bu bağlamda, **Deprem Gerçeği** bir yaşam tarzı oluşturmaktadır.

Türkiye, 1939 Erzincan Depreminden itibaren doğal afet zararlarını azaltma politikalarını güncelleştirmeyi her dönemde çok önemsemiştir. Yaşanılan her afet olgusundan sonra mevcut sistemi revize edecek, güncelleştirecek, yeni yapılanmalara gidecek politikaları esas almıştır. Bu süreç içinde en önemli dönüm noktası ise 1999 Gölcük ve Düzce depremleri olmuştur. Bu tarihe kadar geleneksel sistem içinde afete olaydan sonra müdahale eden sistem yerine, afet zararlarını azaltarak afet yönetimini entegre bir tarzda ele alacak yeni politik yaklaşım esas alınmıştır. Aslında Ülkemizde, bu radikal değişikliğin temellerinin Birleşmiş Milletler çerçevesinde sürdürülen projelere aktif bir biçimde katılarak 1990’lı yılların başında atıldığını söylemek mümkündür. Gerçekten, BM ve onun değişik kurumlarında 1990’lı yıllarda başlayan doğal afet çalışmaları, ülkelerin mevcut yenilenme

çabalarında itici bir güç olmuş; özellikle dünyanın değişik ülkelerinde çok değişik doğal afetlerde uygulanan politikaların deneyimlerinin ortaya konması ve diğer ülkelere aktarılması yolu ile de 21. yüzyılda yeni bir anlayışın egemen kılınması şeklinde yaklaşımın tohumlarını atmıştır.

Bütün bu gelişmelerden yola çıkarak Ülkemizde yeni ve bütünlük bir doğal afet politikası inşa edilmektedir. Bu politikanın iki temel bileşeni "afet zararlarını azaltma" ve "afete müdahale" sistemleridir. Kuşkusuz, gerek maddi kaynak gerekse insan gücü açısından öncelik, zarar azaltma çabalarına verilmektedir. Yaşadığımız onca deneyimlerden çıkardığımız en önemli ders, zarar azaltma aşamasında yaptığımız her hatanın veya eksikliğin bedelini çok ağır ödediğimizdir. Bu bedel, günümüz toplumunda; nüfus, ekonomik faktörler sosyal kırılganlık gibi etkenlerin de yardımıyla, geometrik diziyle artmaktadır. Zarar azaltma aşamasında başardığımız her gelişme ise kayıplarımızı yine geometrik dizi olarak azaltmaktadır.

Doğal afetler sonrasında oluşan zararlar; can kayıpları, ekonomik kayıplar ve fiziki yatırım kayıplarıdır. Doğru bir zarar azaltma sistemi için, ülkede ve yakın çevrede ne gibi afet tehlikelerinin olduğunun iyi bir biçimde bilinmesi gerekir. Bu tehlikelerin varlığının bilinmesinin yanı sıra bunların toplumun tüm katmanları tarafından açıklıkla kavranması ve insanların günlük yaşamına sokulması gerekir. Bu, **Afet Bilgi Sisteminin** kurulması ve kullanıma hazır hale getirilmesi işidir. Bundan sonra **imar ve yerleşim yerlerinin güvenliğinin** sağlanması sorunu gelir. Yerleşim yerlerinin seçiminde jeoloji, jeofizik, jeoteknik bilim dallarından en üst düzeyde yararlanmak, mevcut kentsel kusurların giderilmesi için iyileştirme planları üretmek onları yeterli güvenliğe ulaştıracak yatırımlara öncelik vermek, kalkınma planlarının her aşamasında afet olgusunu ana faktörlerden biri olarak gündeme almak hayati öneme sahiptir. Mevcut yapıların doğal afetler karşısındaki davranışlarını değerlendirmek, özellikle tarihi yapıların, altyapı sistemlerinin güvenli hale getirilmesine çalışmak ve bunlar üzerinde güçlendirme çabalarına öncelik vermek, kaçak yapılaşmayı önlemek, zarar azaltma çabalarının vazgeçilmezlerindedir. Aslında bu sıralananların yapılabilmesi için bir ulusal kaynağa ihtiyaç olduğu açıktır. Hem merkezi yönetimin hem de yerel yöneticilerin elinin altında bu iş için kullanacakları bir **özel kaynağın** bulunması gerekir.

Bir bölgenin deprenselliği; depreme neden olan fayın (kaynağın) yerinin, olacak depremin büyüklüğünün ve tekrarlanma sürelerinin bilinmesini gerektirir. Fay zonu boyunca her bir depreme kırılması beklenen segmentlerin, her bir bölümün yakın geçmiş aktivitesinin (tarihsel dönem depremleri) belirlenip güncel sismik aktivitesinin de gözleniyor olması gerekir. Bu çalışmaların yapılabilir olması jeoloji, jeofizik, jeomorfoloji ve küresel konum belirleme (GPS) gibi çok sayıda disiplin dalının birlikte çalışıyor olmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak bu veriler elde edildikten sonra bölgenin uzun dönem deprem tehlikesi belirlenip deprem zararlarının aza indirgenmesinde ve depremlerin önceden kestirilmesinde bazı yöntemler geliştirilebilmektedir. **Depremde oluşan hasar,** kaynağa (faya) olan uzaklık, depremin büyüklüğü, zemin özellikleri ve deprem sırasında gelişecek ivme ile kontrol edilmektedir. Deprem sırasında bölgede gelişen yatay ivme ile oluşan hasar, kaynağa olan uzaklık ve deprem büyüklüğü ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Depremin üreteceği yatay yer ivmesi, kırılma sırasında gelişecek olaylara (kırılmanın kolay veya zor oluşuna), zeminin türüne (ana kaya veya gevşek çökel) ve çökel kalınlıklarına göre bölgeden bölgeye değişebilmektedir. Yatay ivmeyi belirlemede kullanılan abaklarda, zemin aynı kaya türü olarak alınmasına karşın son yıllarda olan depremler sırasında aletsel olarak kayıt edilmiş ivme değerleri deprem dalgalarının farklı zeminlerden geçişleri sırasında önemli değişikliklere uğradığını göstermektedir. Bu aletsel kayıt

verileri, aynı bölgede olmalarına karşın farklı zeminlerdeki yapıların çok farklı boyutlarda hasar görebileceklerini göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı yerleşim ve sanayi bölgeleri seçiminde bilinmesi zorunlu olan yerbilim verileriyle üretilen **bütünleşik risk haritalarının** planlama aşamasında kullanılması gerekmektedir. Uygulamanın amacı, elde edilen yerbilim verilerinin uygulayıcı kurumlar ile planlılara, onların kullanabileceği biçimlere getirmek ve amaca uygun kullanılabilmesi için ilgili uzmanları aydınlatmaktır. Bu haritalara dayalı olarak seçilecek yerleşme ve sanayi bölgelerinde deprem zararları en aza indirgenmiş olacaktır. Bu tür haritaların yetkili kurumlarca üretilmesi ve kullanımının zorunlu olduğu yasal güvenceye bağlanmalıdır.

Yukarıda tehlikenin bilinmesi ve doğru algılanması konusundan bahsederken bunların yarattığı riskin her boyutta (ekonomik, sosyal, siyasal) toplumun tümü tarafından da kavranması gerektiğini ifade etmiştik. Bunun bir **eğitim** sorunu olduğu çok açıktır. Bu çabalar, yurttaşların günlük yaşamlarında onlar için davranış değişikliği yaratmadıkça anlamsız kalırlar. Bunların içinde mühendisler ve mimarlar gibi teknik elamanlar olduğu gibi her düzeyde siyasetçiler ve idareciler de girmektedir. Bu kapsama hukukçuları da almamız gerekmektedir. Sonunda doğacak anlaşmazlıkları toplumun tümü adına onlar çözeceklerdir. Onların da ülkenin barındırdığı doğal afet tehlike ve riskleri kavramış olmaları durumunda verecekleri kararların daha adil ve uygun olacağı açıktır. Bir ülkenin yasal ve idari açıdan afet sorununu çözecek yapılanmaya sahip olması ve bunları güncelleştirecek kapasitesinin bulunması çok önemlidir. Burada, uluslararası normları göz ardı etmeyen ancak ulusal değerlere uygun idari veya hukuki yapıların oluşturulması gereği bulunmaktadır.

Afetler, öncelikli olarak bir kalkınma sorunudur. Sürdürülebilir kalkınma için; afet riskinin azaltılması, sosyo-kültürel gelişim, ekonomik büyüme ve ekosistemin korunması gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin içeriğine afet risk yönetimi yerleştirilerek olası can ve mal kayıplarının önüne geçmek mümkündür. Bu doğrultuda en önemli girişim, Birleşmiş Milletlerin 42. Genel Kurulu'nda kabul edilen "Afet Zararlarını Azaltma On Yılı" kararı kapsamında oluşturulan "Uluslararası Afet Zararlarının Azaltılması On Yılı Türk Milli Komitesi" ve Komite'nin Ağustos 1989'da yayınladığı "**Türkiye Milli Planı 1990-2000**"dir. Ancak, Plan kısa süre sonunda rafa kaldırılmış, "Stratejik Plan" kavramı uzun bir süre pratik bir değer taşımadan afet terminolojisinde yer almıştır.

"Ulusal Afet Yönetim Stratejik Planı"na yönelik en kapsamlı değerlendirmeler 29 Eylül-1 Ekim 2004 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen "Deprem Şurası" çalışmalarında yapılmıştır. Şura sonunda kamuoyuna duyurulan Sonuç Bildirgesi'nde "Afet Yönetimi Stratejik Planı hazırlanması" gerekliliği vurgulanmış ve bir komisyon kurulmuştur. Komisyonun amaç ve hedefi, "afet öncesi gerekli çalışmaları yürüterek doğal afet zararlarını en aza indirmeye" odaklanmış bir "Ulusal Afet Yönetimi Strateji Planı"nın hazırlanmasıdır. Diğer bir deyişle, Deprem Şurası'nın temel vurguları arasında yer almış olan "Ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde toplumun ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilecek bir afet yönetimi sisteminin oluşturulması ve hizmet kapasitesinin geliştirilmesi" hedefi ile uyumlu, afetler öncesinde yapılması gereken ve risk yönetimi olarak da isimlendirilebilen faaliyetleri odaklayan bir stratejik planın oluşturulmasıdır. Açıkta ki, bu amaç ve hedef doğrultusunda çalışma yapmak ve sonuçlandırmak tek bir kurumun veya bir grubun sorumluluğunda gerçekleştirilemez; bu süreç daha kapsamlı ve katılımcı bir çalışma gerektirmektedir. Deprem Şurası'ndan sonra ortaya çıkan öneriler doğrultusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nda "Afet Yönetim Stratejik Planı"na ilişkin çalışmalar başlatılmıştır.

2009 yılında hazırlanan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planında;

- Ulusal afet yönetimi stratejik planı hazırlayarak ve afet öncesi gerekli çalışmaları yürüterek doğal afet zararlarını en aza indirmek,
- Afet sonrası bozulan sosyal hayatın ve fiziki çevrenin en kısa zamanda yeniden tesis edilmesini sağlamak,

şeklinde iki önemli stratejik amaç oluşturulmuştur. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından başlatılan çalışmalar, 2009 yılı sonlarında kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından devam ettirilmektedir.

5902 sayılı Kanunda yer verilen “**bütünleşik afet yönetim ilkesi**”nin de açıklık kazanması gerekmektedir. “Bütünleşik Afet Yönetimi” için, öncelikle çok kurumlu ve çok aktörlü faaliyetlerde görev alacak tarafların belirlenerek; afet tehlikesi ve riskinin makro ve mikro ölçekte tanımlanıp, risk analizlerinin yapılması gerekmektedir. Zarar azaltıcı çalışmalar için ihtiyaç duyulan bütçenin; sürekliliği olan ve dönüşümleri sağlanmış kaynaklara dayandırılması önemlidir. Yaygın eğitim, bilgilendirme ve bilinçlendirme programları ile “zarar azaltma kültürü” oluşturulmalıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Dünya ülkelerinde ve pek çok bölgesel organizasyonlarda, afet politikaları alanında son dönemlerde farklı bir yön çizilmektedir. Afet sonrası dayanışma ve yardımlaşma çalışmalarından ibaret bir yaklaşım terkedilerek, afet öncesinde risklerin azaltılmasını hedefleyen çalışmalara öncelik veren örgütlenme ve etkinliklere ağırlık verilmiştir.

Gerek dünyada doğal afetlerin yarattığı kayıpların giderek artış göstermesi, gerek doğal çevre ve sistemlerin gösterdiği dengesizlikler, iklim değişikliği, büyük ölçekli teknolojik ve biyolojik tehditlerin artışı, gerekse ekonomik sistemlerde karşılaşılan çöküşler gibi çok yönlü etkenler, tüm toplumsal sistemlerde risklerin gözetilmesini ve riskleri göz önüne alan planlama biçimlerinin geliştirilmesini günümüzde zorunluluk haline getirmiştir. Bu konuda uluslararası kuruluşların yaklaşık yirmi yıla yakın çabalarını aşağıdaki noktalarda özetlemek olanaklıdır:

- Afet öncesinde risklerin azaltılması, afet kayıplarını da azaltacaktır.
- Sürdürülebilir Planlı Kalkınma için her ölçekte öncelik, risk belirleme ve azaltma yöntemlerine verilmelidir.
- Asıl hedef, risklerin yüksek olduğu yerleşmelerin belirlenmesidir.
- Sorumluluk paylaşımı için katılım araçlarına başvurmak gereklidir.
- Dar gelirli kesimler desteklenmelidir.

20. Yüzyılın sonlarında doğal afetlerin yarattığı zararların artan boyutları nedeniyle BM konu ile daha yakından ilgilenmeye başlamış ve dünya çapında yeni bir stratejinin ortaya konması amacıyla çeşitli programlar uygulanmış ve en son olarak 2005 yılında Kobe’de yapılan toplantı sonrasında Afet Zararlarının Azaltılması Uluslararası Sekreteryası (ISDR) Hoyogo Çerçeve Eylem Planı olarak da bilinen “**Uluslararası Afet Zararlarının Azaltılması Stratejisi**” ilan edilmiştir. Bu ilkeler BM’ye üye 168 ülke tarafından benimsenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Bu ilkeler şunlardır:

- Her düzeyde hükümet organlarının sorumluluklarını açıkça ortaya koyan yasal çerçevenin varlığı.
- “Afet Risklerinin Azaltılması” için çalışan çok sektörlü bir **Ulusal Platform**’un (UP) varlığı.
- Afet Risklerinin Azaltılması için ulusal politik (ilkesel) çerçevenin varlığı ve bunun içinde yerel ve ulusal çapta tüm idari kademelerde plan ve eylemlerin bulunması.

- İdari düzeyde Afet Risklerinin Azaltılması planlarını uygulayabilecek kaynak tahsisinin varlığı. Hyogo Çerçeve Eylem Planı içinde 3 stratejik hedef ve 5 öncelikli eylem planı bulunmaktadır. Stratejik hedefler;

- Afet Risklerinin Azaltılmasının sürdürülebilir kalkınma politikaları ve planlarına bütünleştirilmesi,

- Afetlere karşı bilincin ve duyarlılığın oluşturulması için kurumların, mekanizmaların ve kapasitelerin geliştirilmesi ve mevcutların güçlendirilmesi,

- Afet risklerinin azaltılması yaklaşımlarının acil duruma hazırlık, müdahale ve iyileştirme programlarına sistematik olarak katılımıdır.

Aynı planın öncelikli 5 eylem planı ise;

- Afet risklerinin azaltılmasının kuvvetli bir kurumsal temelde ulusal ve yerel öncelik olarak belirlenmesi, sağlanması,

- Afet risklerinin tanımlanması, değerlendirilmesi, izlenmesi ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi,

- Bilginin, yeniliğin ve eğitimin her seviyede afetlere karşı güvenli ve duyarlı bir toplum oluşturmada kullanımı,

- Temel risk faktörlerinin azaltılması,

- Afetlere karşı her seviyede etkin bir müdahale için afetlere karşı hazırlığın güçlendirilmesidir.

II- Ulusal Platform

“Hyogo Eylem İçin Çerçeve” başlığı altında ülke boyutunda uygulamaları koordine etmek için her ülkenin bir **Ulusal Platform** (UP) kurması ve eşgüdümün (ulusal ve uluslararası ölçekte) bu kuruluş üzerinden sürdürülmesi kararı alınmıştır. 2007 yılında Cenevre’de yapılan Küresel Platform Toplantısında bu kararların sonucu değerlendirilmiş ve Türkiye bu toplantıda yaptığı sunumda platformun kurulması konusundaki iradesini tekrarlamıştır.

Afet zararlarının azaltılması için çok paydaşlı bir platform; zarar azaltma çalışmalarının kalkınma plan, politika ve programlarına entegrasyonunda gerekli olan bilgi, yetenek ve kaynakların sağlanması ve harekete geçirilmesine yardım edecektir.

Bir ulusal platformu oluşturabilecek paydaşlar BM dökümanlarına göre şunlardan oluşmaktadır;

- Kamu kurumları (İlgili bakanlıklar, afet yönetim uzmanları),
- Sivil toplum kuruluşları,
- Akademik ve bilimsel enstitüler,
- Kızılay/Kızılhaç örgütleri,
- Özel sektör,
- Medya.

Platform, kapsamlı bir ulusal risk azaltma sisteminin kurulmasına ve geliştirilmesine katkı sağlama yönünde çalışmalar yapmalıdır. Dolayısıyla platformlar, risk azaltılmasıyla bir şekilde ilişkisi olan tarım, toplumsal kalkınma, eğitim, enerji, çevre, finansal kalkınma, konut edindirme, altyapı, planlama, bilim, teknoloji, su ve sağlık koşullarını geliştirme gibi konuları ve sektörleri bünyesinde bulundurmaktadır.

Sorumlular, kaynaklar ve paydaşlar ise aşağıdakilerdir;

- Merkezi planlama, finansman, çevre ile ilgili birimler,
- Eğitim, sağlık, tarım bakanlıkları ve ilgili birimler,
- Ulusal Afet Yönetimi birimleri, sivil savunma ve operasyonel birimler (polis, acil servis,

Kızılay),

• Ekonomik ve sosyal altyapı sahipleri, halkın yaşamını sürdürmesini sağlayacak kritik görevleri yapanlar,

- Yapı yönetmeliklerinin uygulayıcıları, çevre koruma yöneticileri,
- Profesyoneller, mühendisler, kent plancıları, mimarlar, müteahhitler, eğitimci ve araştırmacılar,
- Bilimsel ve teknik enstitüler, risk tanımlayan, tehlikeleri izleyen, erken uyarı hizmeti görenler,
- Özel sektör; finans ve kredi kuruluşları, sigortacılar, iletişim teknolojileri birimleri,
- Medya (topluma uyarı yapmak ve kamuyu eğitmek için),
- Sivil Toplum Kuruluşları ve gençlik grupları, kadın kuruluşları.

Ulusal Platform'un ifa edeceği görevlerin ise aşağıdaki gibi olduğu düşünülmektedir:

• Afet Risklerinin Azaltılması ile ilgili tüm bilgi tabanını (afet potansiyelleri, ulusal politikalar, stratejiler, mevcut kapasite, kaynaklar, programlar) bir araya getirmek.

• Afet Risklerinin Azaltılması alanındaki yeni gelişmeleri, açıkları, endişeleri, zorlukları tanımlamak, mevcut yönelimleri tespit etmek ve öncelikleri belirlemek; bu öncelikleri en fazla zarar görecektir toplulukları içerecek şekilde belirlemek.

• Afet Risklerinin Azaltılması alanında gerçekleşen çok önemli ilerlemeleri takip ve bunları kalkınma politikalarına ve pratiğine entegre etmek.

• Sonuç odaklı iş planları geliştirmek ve Hyogo Çerçeve Eylem Planı (HFA) uygulamaları arasında koordinasyonu sağlamak, yüksek riskli toplulukların zarar görebilirliğini azaltmak için UP üyeleri arasında ortak çalışmalarını koordine etmek; UP üyeleri arasında ve değişik ülkelerin UP'ları arasında yeni buluşları, iyi deneyimleri ve çıkarılan dersleri toplamak, bilgi ve haber paylaşımını, teknoloji transferini sağlamak.

• Ulusal ve toplum düzeyinde HFA uygulamalarını izlemek, kaydetmek ve raporlamak.

• Üst düzey politika yapıcılarını ve çıkar gruplarını işin içine çekmek için politikaların ve mevzuatın adaptasyonunu sağlamak.

• Afet Risklerinin Azaltılması konseptini insani yardımların, çok taraflı çevre anlaşmalarının (iklim değişikliği, bio çeşitlilik, çölleşme karşıtı gibi), kalkınma yardımlarının içine entegre etmek.

• Diğer UP'lar ile işbirliği yapmak, bölgesel risk azaltıcı platformlara katılmak ve bu yolla kaynakların ortaklaşmasını sağlamak.

• Afet Risklerinin Azaltılması konuları ile bağlantılı olan ulusal sürdürülebilir kalkınma mekanizmaları, iklim değişikliği koordinasyon birimi gibi komite ve temas noktaları ile işbirliği yapmak.

• Ulusal çoklu disiplinli araştırma çalışmalarının yapılmasını kolaylaştırmak, araştırmaları arttırmak.

- Afet Risklerinin Azaltılması kavramını sürdürülebilir kalkınma gündeminin içine entegre etmek için kalkınma aktörlerini, plancıları teşvik etmek.
- Çok paydaşlı ve diyalogcu yaklaşımı desteklemek, sivil topluma fırsat sağlamak, bunlarla BM ve yerel birimlerin ortaklaşmasını sağlamak, diyalog kurmak.

İklim değişikliği teması da Ulusal Platform'un içinde düşünülmektedir.

İklim değişikliği mevcut çok sayıdaki afet tehlikesini (kuraklık, sel, fırtına, sıcak hava dalgası gibi) arttırmakta ve ekosistem üzerinde baskı yapmaktadır. Hidrolojik döngü değişmekte, buzullar erimekte, deniz seviyesinde yükselme ve şiddetli hava olaylarının sıklığında artış görülmektedir. Ülkemiz, son yıllarda artan sel ve taşkın olaylarından dolayı küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek ülkeler arasında görülmektedir. İklim değişikliğinin özellikle su kaynaklarını azaltması, orman yangınlarını arttırması, erozyon, kuraklık, çölleşme, aşırı ısı dalgalarıyla ölümler gibi sonuçlarının önümüzdeki yıllarda daha fazla görüleceği tahmin edilmektedir.

Bütün bu gelişmeler küresel iklim değişikliği ile doğal afetler arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koymaktadır. Afet risklerinin azaltılması konusu, iklim değişikliği stratejilerinin içine dahil edilmelidir. Kırsal alanlarda daha fazla görülmeye başlanan kuraklık ve özellikle hızlı ve düzensiz gelişen kentlerimizde yaşadığımız su baskınları, aşırı yağışlar sonrasındaki ürün kaybı, doğal afetlerin yarattığı ekonomik kayıplarda artışla sonuçlanmaktadır. Alan kullanım kararlarında (kentsel ve kırsal) özensizlik bu süreci hızlandıran bir etken olmuştur. Bu nedenle planlama süreçlerinde iklim ile ilgili riskleri değerlendirmek gerekmektedir.

III- Uygulama Araçları

Afetlerle ilgili olarak kullanılan uygulama araçları içinde, ilk önce ele alınması gereken konu, bir "Afet Yönetim Sistemi" anlayışının kabul edilmesidir. Ayrıca bu sistemin içine, zarar azaltma politikalarının etkinliğini sağlayacak bir alt yönetim sistemi olarak, "risk yönetimi" esasları da entegre edilmeli ve uygulama araçları bu bağlamda kullanılmalıdır.

A- Afet Yönetim Sistemi

Afet yönetimi, afet olmadan önceki ve afet olduktan sonraki süreçleri kapsayacak şekilde beş evreden oluşacaktır.

1- Zarar Azaltma Evresi

"Zarar azaltma", toplumsal gelişim, kentsel planlama ve mühendislik kavramları ve uygulama teknikleri üzerine kurulu bir önlemler bütünüdür. Zarar azaltma evresi, pratikte iyileştirme ve yeniden yapım evresindeki çalışmalarla birlikte başlar ve yeni bir afet olana kadar devam eder. Bu evrede yürütülen çalışmalar ülke, bölge ve yerleşme birimi bazında olmak üzere çok geniş uygulama alanına sahiptir. Sosyal, ekonomik ve toplumsal yaşamı alt üst edecek herhangi bir afet ortaya çıkmadan, olası can ve mal kayıplarına karşı korunma ve afetin olumsuz etkilerini mümkün olan en az zararlarla atlatma amacıyla çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Bu evredeki çalışmalar, kurtarma ve ilk yardım veya iyileştirme evrelerindeki çalışmalardan gerek kavram ve gerekse uygulama şekilleri açısından çok farklıdır. Bunlar birçok kurum ve kuruluşla, çok çeşitli disiplinlerin belirli bir hedef doğrultusunda çalışmasını gerektiren uzun erimli çalışmalardır. Bu nedenle de, toplumun her kesimini ilgilendirmekte ve bu kesimlerin katkı ve çabalarını gerektirmektedir.

Zarar azaltma evresinde, zarar azaltmanın araçlarının yeni ve mevcut yapılaşma alanları için farklı olarak tanımlanması gerekmektedir. Yeni yerleşim ve yapılaşmada başlıca araçlar; arazi kullanımı planlaması, planların denetimi ve yapı denetimidir. Mevcut yapılaşmada ise başlıca araçlar; olası afet karşısında can ve mal kaybına neden olacak risk oluşturan tehlikeli yerleşim alanlarının yeniden düzenlenmesi ve riskli kentsel çevrenin ve yapı stokunun iyileştirilmesi ile ilgili öncelikli düzenlemelerdir.

Afet yönetiminin evreleri içerisinde yapılması gerekenleri ve yapılanları kesin çizgilerle birbirinden ayırmak olanaksızdır. Olması gereken de bu süreçlerin birbirlerinin iç içe geçmişliklerini sürdürmek ve her aşamada asıl varılmak istenen nokta olan zarar azaltma, eğer olanaklı ise olası hasarı önlemeyi her evrede başarabilmektir.

2- Hazırlıklı Olma Evresi

Hazırlıklı Olma Evresi, afetlere hazırlıklı olma politikası; uygulamadaki kanunlar, yönetmelikler (mevzuatın) ve uygulayıcı kurum ve kuruluşların belirlenmesi, bu kurum ve kuruluşların arasında eşgüdümün sağlanması konusunda belirleyicidir. Aynı zamanda sürece katılan kurum ve kuruluşların sorumluluklarının belirlenmesi, yapılması gereken çalışmalara ilişkin birlikte hareket etme işlevinin nasıl oluşturulacağı “hazırlıklı olma siyaseti” içinde yer alacak unsurlardır. Afetlere karşı hazırlıklı olabilmek için ne tür tehlikelerin bulunduğu, olası risklerin neler olduğunun, ne boyutlarda afetlerle mücadele edileceğinin önceden bilinmesi gerekir. Bu durum tehlike ve risk durumunun belirlenmesini sağlayacak analiz çalışmalarıyla sağlanabilir.

Hazırlık evresindeki faaliyetler yalnızca afetin alarm süresi içerisinde yapılan kısa süreli faaliyetler olarak görülmemelidir. Bu faaliyetler olayın yıkıcı etkilerini azaltacak ve insan canı, malı ve milli servetleri koruyacak uzun ve kısa süreli birçok faaliyeti de içerebilir. Bu yönüyle de zarar azaltma aşamasında belirtilen faaliyetlerle iç içe girmişlerdir. Örneğin, halkın afetlere karşı hazırlıklı olmasını sağlayacak geniş kapsamlı halk eğitimi faaliyetlerinin yoğunlaştırılması, bazı kritik yapıların onarım ve güçlendirme işlemlerinin yapılması gibi.

3- Acil Yardım Evresi

Acil Yardım (İlk Yardım, Kurtarma ve Enkaz Kaldırma) Evresi, afet meydana geldiğinde ilk müdahalenin, afetin oluşumu izleyen ve afetin oluşundan hemen sonra başlayıp afetin büyüklüğüne bağlı olarak en çok 1-2 aylık bir süre içerisinde yapılan çalışmaların gerçekleştirildiği evredir. Bu eylemlerin ana hedefi, mümkün olan en kısa süre içerisinde en çok sayıdaki insan yaşamını kurtarmak, yaralıların tedavisini sağlamak ve açıkta kalanların yaşamsal gereksinimlerini en kısa süre içerisinde ve en uygun yöntemlerle karşılamaktır.

Bu evrede yapılan çalışmalar arasında; haber alma ve ulaşım, ihtiyaçların belirlenmesi, arama ve kurtarma, ilk yardım, tedavi, tahliye, geçici iskan, yiyecek, içecek, giyecek, yakacak temini, güvenlik, çevre sağlığı ve koruyucu hekimlik, hasar tespiti, tehlikeli yıkıntıların ve enkazın kaldırılması, yangınlar, patlamalar, bulaşıcı hastalıklar vb. ikincil afetlerin önlenmesi gibi faaliyetler bulunmakta olup, bu faaliyetlerin çok iyi koordine edilmesi gerekmektedir.

4- İyileştirme Evresi

İyileştirme Evresinde yürütülen çalışmaların ana amacı, afete uğramış toplulukların haberleşme, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon, eğitim, kısa ve uzun süreli geçici barınma, ekonomik ve sosyal faaliyetler gibi yaşamsal aktivitelerinin karşılanabilmesi için gereken tüm çalışmaları yapmaktır.

İyileştirme Evresi, afetin panik havası geçtikten sonra afetzedelerin beslenme, barınma, giyinme, sosyal ve toplumsal yaşamın yeniden düzenlenmesi, canlandırılması için yoğun çalışmaların ve düzenlemelerin yapılması gereken süreçtir. Bazı araştırmacılar bu evreye, yeniden yapım evresini dahil etmekte ve bu evrenin afetten etkilenen toplulukların ihtiyaçlarının en az afetten önceki veya mümkünse daha ileri bir düzeyde karşılanana kadar devam etmesini öngörmektedirler.

5- Yeniden Yapım Evresi

Bu evrede yapılacak faaliyetlerin ana hedefi afetten etkilenen veya zarar gören tüm insan aktivitelerinin afetten önceki düzeyden daha ileri bir düzeye getirilebilmesidir. Bu faaliyetler içerisinde; yıkılan veya hasar gören tüm yapı ve tesislerin yeniden yapımı, toplumun afet nedeniyle bozulmuş olan ekonomik, sosyal ve psikolojik bütünlüğünün yeniden sağlanması gibi çok geniş alanlara yayılan çalışmalar bulunmaktadır.

Bütün bu evrelerdeki faaliyetlerin amacı, afetten etkilenen toplulukların gelecekte de benzer olaylarla karşılaşmaları halinde, aynı olumsuz sonuçlarla yüz yüze gelmemelerini sağlamaktır. Doğal afetler içinde büyük depremler sonrasında oluşan yıkımlar ve büyük bir depremin olma olasılığının yüksek olduğu bölgelerde kısmi veya bütüncül kent yenileme çalışmaları gerçekleştirilebilmektedir.

B- Risk Yönetimi

Risk Yönetiminde deprem tehlikesinin belirlenebilmesinde ilk önce, Deprem Gözlem Şebekesi (DGS) ile oluşturulan ülke depremselliğinin izlenmesi hususu bulunmaktadır. Ülke ve yakın çevresi deprem aktivitesinin izlenmesi için zayıf hareket istasyonlarının kurulması gerekmektedir. Kuvvetli hareket/ivme kayıt istasyonları deprem hareketinin yerel zemin tabakalarındaki etkileşimi konusunda bilgi üretmektedir. Bu ağlar depreme dayanıklı bina tasarım ilkeleri (deprem yönetmelikleri) için deprem-zemin yapı etkileşimi için gerekli bilgileri sağlarlar. Elde edilen bilgiler deprem parametreleri (merkez üssü, derinlik, büyüklük, oluş zamanı) ve kaynak (fay mekanizması) çözümleridir. Bu verilerin düzenli olarak izlenmesi ve toplanması ile deprem katalogları oluşturulur. Bu kataloglar ülkenin çeşitli bölge depremsellikleri/aktiviteleri ve/veya fay davranışlarının anlaşılmasını sağlar. Bu kataloglardaki bilgiler, diğer bazı bilgilerle birlikte kullanılarak deprem tehlike haritaları (deprem bölgesi haritası, mühendislik yapıları için sismik tehlike haritası), sismik boşluk haritaları, mikrobölgeleme haritaları gibi yerleşim ve yapılaşma güvenliğine hizmet eden haritalara, planlara ve yasal düzenlemelere dönüşmektedir.

Risk Yönetimi sürecinin zarar azaltma ve hazırlık aşamalarında karar vericiler, geçmiş afet olaylarının verilerine gereksinme duyarlar. Kriz yönetimi aşamasında da bu gereksinme en üst noktaya çıkar. **Türkiye Ulusal Afet Arşiv Sistemi** bir taraftan bu gereksinmeyi karşılarken diğer yandan karar vericilere, araştırmacılara ve tüm vatandaşlara bilgi sunacak, yaşanan deneyimlerden çıkarılan sonuçları gelecek kuşaklara aktaracaktır.

C- Ulusal Afet Arşivi

Ulusal Afet Arşivi, Dünya Bankası kaynaklı Marmara Depremi Acil Yardım Yeniden Yapılandırma Projesi (MEER) kapsamında, 2004 yılında tasarımı başlayan "Afet Bilgi Sistemi İçin Yazılım Alımı, Yazılım Geliştirilmesi, Ulusal Afet Arşivi için Veri Girişi ve Donanım Alımı" projesinin sonucunda gerçekleştirilmiştir. Ulusal Afet Arşivi, Türkiye'yi etkileyen doğal ve teknolojik afetlerden, afet arşivi kriterlerine uygun olanları kapsamaktadır. Ulusal Afet Arşivi; sistemini kullanacak olan kullanıcılara, özellikle de karar vericilere, uygulayıcılara ve araştırmacılara

çalışmalarında yardımcı olmak ve ayrıca kamuoyunun karşı karşıya buldukları riskleri daha iyi anlayabilmelerini sağlayabilmek için Türkiye’de meydana gelmiş afetler konusundaki verilerin elektronik ortamda hizmete sunulmasıdır. Proje çerçevesinde Türkiye’de meydana gelen doğal ve insan kaynaklı afetlere ait veriler, belgeler ve görüntüler web ortamına aktarılmıştır. Veri girişinin yüzde 80’i tamamlanan site Türkçe, İngilizce ve Fransızca olmak üzere 3 dilde hizmet verecek, yerli, yabancı tüm araştırmacılara ve vatandaşlara açık olacaktır. Türkiye Ulusal Afet Arşiv Sistemi’nin verilerini; deprem, heyelan, kaya düşmesi, çığ, su baskını, orman yangınları, maden kazaları, ulaşım kazaları, yangın ve nükleer kazalar oluşturmaktadır. Bu amaçla öncelikle (kapatılan) Afet İşleri Genel Müdürlüğü arşivindeki 27583 sayfa doküman, 2030 adet fotoğraf ve 737 adet dia, taraması yapılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve sorgulanacak hale getirilmiştir. Ayrıca sisteme, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Türkiye Atom Endüstrisi Kurumu, MTA Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Denizcilik Müsteşarlığı, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, (Kapatılan) Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü verileri girilmektedir.

D- Planlama Faaliyetleri

Afet önlemleri planlama yaklaşımını gerçekleştirmek için planlama sürecindeki araştırma, sentez, tasarım ve uygulama aşamalarında yer bilim ve afet bilgilerinden devamlı olarak yararlanılmaktadır. Her tür ve ölçekteki planlamaya afet verilerinin ve risk hesaplarının entegrasyonunun sağlanması gerekmektedir. Planlamaya temel olacak jeolojik-jeoteknik etüt ve mikrobölgeleme raporlarının üretilmesi konusunda aşağıdaki kademelenme açıklamalarına dikkat edilmelidir.

• **Bölge Planları:** Bölge mekansal strateji planlarının hazırlanmasında “afet tehlike haritaları” esas alınır. Bu amaca göre yapılacak gözlemsel jeolojik etütler, bölge planlama çalışmalarında kullanılabilir yer bilimsel belgelerdir.

• **Çevre Düzeni Planları:** 1/25.000-1/50.000 ve 1/100.000 ölçeklerde yapılan çevre düzeni planları, il ve havza ölçeğinde yerleşim kararlarının verildiği kritik bir plan kademesidir. Bu ölçekte, gözlemsel jeolojik etütlere veya jeolojik-jeoteknik etütlere dayalı olarak afet tehlike haritaları hazırlanır.

• **Nazım İmar Planları:** Nazım imar planları, yerleşmenin makro form gelişmesi, kullanım türleri, yoğunluklar, ulaşım, açık-yeşil alan sistemi ve altyapı gibi temel yerleşim ve kullanım kararlarının verildiği planlama aşamasıdır. Yerleşmenin büyüklüğü, gelişme potansiyeli ve sorunlarına bağlı olarak nazım imar planlarında jeolojik-jeoteknik etütler veya mikrobölgeleme etütleri kullanılmaktadır.

• **Uygulama İmar Planları:** Uygulama imar planları, yapılaşma (yapı yoğunlukları, kat adetleri vb.) ile ilgili kararları içermektedir. Yerleşmenin büyüklüğü ve potansiyeline bağlı olarak ve yerleşik ve gelişme alanı olması da göz önüne alınarak, jeolojik-jeoteknik etüt ya da mikrobölgeleme etüdüne dayanmalıdır. Özellikle kentsel risklerin yüksek olduğu alanların planlanmasında, mikrobölgeleme etütleri, zemin etütleri ve bu etütler sonucunda oluşturulan yerleşime uygunluk haritaları önem kazanmaktadır.

• **Kırsal Yerleşme Planları:** Kırsal yerleşme planı, çevre düzeni planlarında kararı alınmak kaydıyla, en az bir kırsal yerleşme ve civarını kapsayan; kırsal alanda yaşam kalitesini geliştirmeye yönelik ekonomik, sosyal, kültürel ve doğal değerlerin sürdürülebilir biçimde korunması, geliştirilmesi ve sağlıklı, güvenli ve afet zararlarını azaltıcı ve kırsal alanla uyumlu bir çevre ve yapılaşmanın sağlanması için hazırlanan, sosyal ve teknik altyapı ihtiyaçları kırsal yaşam biçimine

göre tasarlanan ve rapor ve eklerinden oluşan plan olarak tanımlanmıştır. Yerleşmenin büyüklüğü, nitelikleri ve doğal afet tehlikeleri açısından yerel özellikleri dikkate alınarak, plan ölçeğine uygun gözlemsel etütlere ve gerekirse jeoloji/jeofizik/mikrobölgeleme etütlerine dayanmalıdır.

Her yerleşmenin, kent veya kır gerçekleri doğru değerlendirilmelidir. Kentler, çok büyük çeşitlilikleri ve farklılıkları anlaşılması gereken sosyal katmanlar içerir. Tüm bölge tiplerinde uygulama planlarına geçmeden önce sosyo-ekonomik analizler yapılmalıdır. Alan çalışmalarıyla da hanelere ya da işyerlerine ilişkin mekansal, ekonomik ve sosyal bilgilerin yanı sıra kullanıcıların eğilimlerini, tercihlerini ve planlamaya katılım ya da katkı potansiyellerini yansıtan bilgiler de mutlaka toplanmalıdır.

E- Mevzuatın Etkin Kullanımı

Yürürlükteki mevzuatın, depreme hazırlanmayı ve riskleri azaltmayı öngören “tehlike” ve “risk” kavramlarını da içeren bir anlayışla bütüncül olarak yeniden ele alınması ve değerlendirmelerin bir sistematik içinde yapılmasında fayda bulunmaktadır.

Deprem (veya afetler) ile ilgili mevzuat bütünü, “teknik konuları içeren mevzuat” ve “teknik dışı konuları içeren mevzuat” olarak ikiye ayrılabilir. Bu anlamda;

- Teknik mevzuat içinde, şehircilik, imar, yapı ve afet kanunlarının ve yönetmeliklerinin yer aldığı,

- Teknik dışı mevzuat içinde; ihale, sözleşme, mali, yönetim, sağlık kanunlarının yer aldığı

bir analitik yaklaşımla, kanunların etkileşimleri verimli olarak yapılabilir; ihtiyaç olan yasal düzenlemeler daha kolay belirlenebilir.

Genel olarak başvuru olan “**Yeni bir kanun çıkarma**” yönteminin de iyi düşünülmesi gerekmektedir. Bugünkü mevcut kanunlar çerçevesinde, pek çok yeni çalışma-proje başlatma imkanı mümkündür. Bu bağlamda, öncelikle (yeni kanunlar önerilmeden önce) mevcut kanunların daha etkin olarak uygulanması temin edilmelidir. Örneğin, 7269 sayılı Kanunun (1959 tarihli Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun) 1. maddesinde “Deprem (Yer sarsıntısı), yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde; yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkında bu kanun hükümleri uygulanır” şeklinde ifade edilen temel amacı içinde, “afetlerden zarar görmesi muhtemel olan yerler” şeklinde çok önemli bir açılım getirilmiştir.

Bu “muhtemel yerler” kavramına, örneğin;

- Afetlerin **muhtemel** olması hali,
- Afete uğraması **muhtemel** olan sahalar, şehir ve kasabalar,
- Afete uğraması **muhtemel** olanların buldukları yerler,
- Ağır hasara uğraması **muhtemel** olan binalar,
- Afetten zarar görmesi **muhtemel** bulunanlardan hak sahibi olanlar

Gibi hükümler Kanun hükümleri doğrultusunda yapılacak işlerin ve alınacak tedbirlerin kapsamına da girmektedir.

1959 tarihli 7269 sayılı Kanunda yer alan “muhtemel afet” veya “muhtemel yerler” konusunun heyelan, kaya düşmesi, çığ, sel gibi afetlerde uygulaması olmuş ve muhtemel durumlar için konut

nakli veya önlem alma işleri gerçekleştirilmiştir; fakat deprem bağlantılı muhtemel durumlar için uygulama yapılmamıştır. Bugünkü bilincimizle “risk tanımının” içinde yer alan “olasılık” açıklamalarının temelini oluşturan “muhtemel” ifadesinin, deprem afeti ile bağlantılı olarak nasıl ele alınacağı ve bu bağlantıya göre alınacak tedbirlerin belirlenmesi önemli bir açılım olacaktır. Bu anlamda, 7269 sayılı Kanunun ifade ettiği fakat uygulamaya girmemiş olan “**deprem afetine uğraması muhtemel yerlerle ilgili**” yapılabilecek işler için bir yönetmelik (veya çeşitli yönetmelikler) hazırlanması özellikle gerekli olmaktadır.

Ayrıca, 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümleri içinde de,

- **Muhtemel** afet ve acil durum bölgelerini tespit etmek,
- Zarara uğraması **muhtemel** yerlerin plan, proje ve imar esaslarını belirlemek

şeklinde “muhtemel yerler”le ilgili hükümler bulunmakta olup, bunlar da yukarıda ifade edilen yönetmelik düzenlemelerine temel teşkil edebilecektir.

Yakın geçmişte, Türkiye kentlerinde deprem risklerinin azaltılması hedeflerine erişmek üzere mevzuatta ne tür değişiklikler yapılması gerektiğini ortaya koyan çok sayıda araştırma ve çalışma yapılmış, konferanslar düzenlenmiştir. Bu çalışmaların hemen hepsi İmar Kanununda çeşitli değişiklikler öngörmüştür. İmar Kanunu dışında, ‘kentsel dönüşüm’ niteliğinde süreçler öngören farklı kanunlar, yapı denetimi, zorunlu deprem sigortası gibi düzenlemelerin de aynı hedefe, bugünkünden daha verimli hizmet etmesi sağlanabilmelidir.

F- Kentlerde Toplu Yenileme Yöntemi

Türkiye’de, hızlı kentleşme sonrasında izinsiz ve denetim dışında gerçekleştirilen yapılar yüksek riskler taşımaktadır. Kentlerin artık büyütülmesinden çok mevcut yapı stokunun dayanıklı duruma getirilmesi, yerel özelliklerin korunması ve niteliksiz kentsel çevrelerin iyileştirilmesi ile ilgili konular, yakın dönem kalkınma hedeflerinin başına alınmak zorundadır. Harcama ve yatırımların tekil yapı güçlendirme girişimlerine değil, toplu kentsel yenilemelere yönelmesi çok önemlidir.

Toplu yenileme yöntemleri olarak “yerinde dönüşüm”, “boşaltma/yer değiştirme” ve “çok odaklı yenileme” gibi çeşitli teknikler kullanılmaktadır.

Yüksek risk gösterdiği düşünülen alandaki tehlike kaynaklarının tespiti ve nitelikleri ile birden fazla tehlikenin bulunduğu alanlarda yer alan varlıkların envanterlerinin çıkarılması bir ilk adım oluşturmuştur. Bu yolla, alandaki en korunmasız kaynaklar tanımlanmakta ve güvenlik düzeyinin geliştirilmesi gereken kaynaklara öncelik verilmektedir. Toplu yenileme girişimlerinin ölçeği ve taraflarının belirlenmesi, öncelikle alanın ekonomik potansiyelinin ve yakın gelecekte olası değişimlerin, bunun aktörlerini ve eğilimlerinin yönünün belirlenmesini gerektirmektedir. Bu yerel güçlerin yönlendirilmesinde ne tür ortaklıkların kurulabileceği ve hangi yerel inisiyatiflerin desteklenebileceği araştırılarak ne tür müdahale araçları ile alanda dönüşümlere yol açılabileceği ortaya konulmaktadır. Bu aşamadan sonra sırasıyla, fiziki, mekansal, finansal, kanuni, yönetsel açılardan olabilirlik irdeleme ve sınamaları yapılmaktadır.

Makro ve mikro düzeylerde yatay ve düşeyde eşgüdümün sağlanmasını, ortaklıklar yoluyla örgütlenmeyi ve herkesin bir rol üstlendiği, yatırım yaptığı ve paydaşı olduğu bir sürecin geliştirilmesi gerekir. Burada yer alacak olan bakanlıklar, TOKİ, valilikler, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, özel girişimciler, proje yönetmenleri, finansal kuruluşlar ve taşınmaz sahiplerinin oluşturduğu ortaklıklar, öncelikle verimli bir koordinasyon sürecine girmek durumundadırlar.

Toplu kentsel yenileme konusunun mevcut kanunlarla gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği konusunun incelenmesi ve gerekiyorsa yeni bir kanun tasarısı süreci içinde hükümlendirilmesi veya “Dönüşüm Alanları Hakkında Kanun Tasarısı” içinde yer almasının sağlanması yararlı olacaktır. Bu çalışmalarda yer almasında yarar görülebilecek toplu yenileme hükümleri şunları kapsamalıdır;

- Uygulama alanı belirleme yöntem ve süreci,
- Tehlike türleri ve risklerin açıklanması, kapsanan yapıların ve yatırımların değerleri,
- Alan bütünlüğü ve biçimlenmesine ilişkin öngörüler,
- Ortaklık oluşturma yöntemi,
- Proje elde etme yöntem ve süreci,
- Mesleki sorumluluklar,
- Yerel yönetimlerin görev ve katkıları,
- Paydaşların ve üyelerin yükümlülükleri.

G- Yapı Tasarımı

Ülkemizde; depreme dayanıklı yapı tasarımı ifadesinden, taşıyıcı sistemde düzen, karmaşık olmayan basit geometrik formların tercih edilmesi, betonarme yapılarda uygun yerlerde perde duvar kullanımı anlaşılmaktadır. Oysa ki depreme dayanıklı yapı tasarımında deprem riskinin yanında, rüzgar ve dalga etkileri, çevresel etkiler, yapı üzerinde meydana getirdiği titreşimlerin kontrolü de ele alınmalıdır.

Günümüzde çok çeşitlenen gereksimlere göre tasarım yapabilmek konusunda bilgisayar teknolojisi, matematiksel modellemelerin ve hesaplama yöntemlerinin kullanımına olanak vermektedir.

Yapı teknolojisinde çok yaygın olarak kullanılan klasik betonarme çerçeve sistemi yerine kullanılabilir alternatif yapı sistemlerinin devreye girmesi düşünülebilir. Tünel kalıp sistemi bu alternatif teknolojiden birisidir.

Deprem gerçeğindeki sorunu salt proje ve malzeme teknolojisi seçimine indirgemek de yanlış bir yol olacaktır.

Depreme dayanıklı yapı üretim süreci, mesleki sorumlulukların geliştirilerek standartlara uygunluğu sağlayacak denetim sisteminin ve yapı sigorta sisteminin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

H- Kurumlar

Daha önce de belirtildiği gibi, günümüz koşulları, yaratabilecekleri yıkıcı etkiler nedeniyle doğal ve teknolojik risklerin, toplumsal yaşamda göz ardı edilemeyecek derecede önem kazanmasına yol açmıştır. Bu durum ülkeleri bir tutum değişikliğine, ülke kaynaklarını “afet güvenliği” hedefi doğrultusunda daha etkin kullanmaya zorlamaktadır. Birçok ülke, afet yönetim sistemlerini ve stratejik planlarını “risk yönetimi” temelinde geliştirmeye çalışmaktadır. Bu tablo karşısında gelinecek bir diğer nokta da, afetlerle mücadelenin kesinti kabul etmeyen ve eşgüdüm içinde uygulanması gereken bir süreç olarak kabul edilmesidir.

Afet Yönetim Sistemleri, ister doğal süreçlerden isterse insan faaliyetlerinden kaynaklansın, bu değişik türlerdeki afet tehlikelerini önceden belirlemek ve acil durumları en az zararla atlattırma esasına dayalı organizasyonlardır. Bu organizasyonun oluşturulabilmesi ve çalışabilmesi ülkedeki

merkezi ve yerel yönetim birimleri ile özel sektör, sivil toplum örgütleri gibi toplumsal kesimlerin içinde yer aldığı bütünlüklü bir planlama gerektirir.

Bu genel çerçeveye içinde ulusal afet yönetim stratejik planlarını, önceden belirlenmiş risklerin en az kayıplarla karşılanabilmesi hedefi doğrultusunda öncelikle afetlerin önlenmesi, önlenemediği durumlarda zararlarının azaltılması, afetler karşısında toplumsal direncin yükseltilebilmesi için gerekli siyasi, teknik, ekonomik, idari, sosyal ve yasal bazda önlemlerin alınması ve uygulanması ve uygulamanın denetlenmesi süreçlerinde toplumun tüm kurum ve kişileriyle birlikte eşgüdüm içinde yönlendirilmesi olarak tanımlamak mümkündür.

Afet yönetim stratejik planının afet olgusuyla ilgili tüm sektör ve aktörleri zarar azaltma hedefi çerçevesinde eşgüdümlü bir çalışmanın etrafında bütünleşmesi gereklidir. Bu bütünleşme, Planın sadece hazırlanma aşamasıyla sınırlı değildir. Plan, hazırlık, uygulama, performans denetimi ve güncellenme aşamalarında da bu bütünleşmeyi (eşgüdümü) sağlamak zorundadır. Bu anlamda ulusal ölçekte;

- Afet Yönetimi Stratejisinin hazırlanması,
- Afet-kalkınma ilişkisinin kurulması,
- Kalkınma ve bölge planlarına afet ve risk yönetiminin entegrasyonu,
- Kamu yatırım uygulamalarında afet riskinin dikkate alınması,
- Sektörlerde risk azaltma stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması için kamunun yatırım ihtiyacının belirlenmesi

ile ilgili hususlar çerçevesinde, tüm kurumların yapılandırılması önem arz etmektedir.

1- Merkezi Yönetim

Ülkemizdeki tüm kurumlar ve kuruluşlar afetlerde ve özellikle deprem felaketlerinde belirli görevleri üstlenmişlerdir. Kuruluş kanunları gereği olarak bazı merkezi kurumların ise afet hizmetlerinde çok önemli yetki ve sorumluluk sahibi olduğu düşünülmektedir. Bu Kurumlar aşağıda belirtilmektedir.

- Başbakanlık
Devlet Planlama Teşkilatı
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
Doğal Afet Sigortaları Kurumu
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
- İçişleri Bakanlığı
- Ulaştırma Bakanlığı
Karayolları Genel Müdürlüğü
- Sağlık Bakanlığı
- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

• Çevre ve Orman Bakanlığı

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

• Türk Silahlı Kuvvetleri

• Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

Diğer yandan, afetlere yönelik hizmetleri koordine etmek üzere kurumlar arası ortak çalışma platformlarından da yararlanılacaktır.

2- Yerel Yönetimler

Yerleşim birimlerinin afet güvenliği sürecinin en önemli aktörleri yerel yönetimlerdir. Bu nedenle çağdaş afet yönetim modelleri, yerel yöneticiler ve yerel yönetim birimlerinin aktif katılımıyla bütünlüştürülen yaklaşımların başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Ülkemizde ise yerel yönetimlerin bu süreçte daha etkin hale getirilmesine yönelik girişimler ancak yakın geçmişte hız kazanabilmiştir. Yerel yönetimlere ilişkin gerçekleştirilen yasal düzenlemelerde İl Özel İdarelerine ve Belediyelere afet yönetimi konularında bazı yetkiler verilmişse de teknik ve mali altyapı yetersizliklerinin devam etmesi nedeniyle pratik bir gelişme sağlanamamıştır.

Belediyelerin "Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma", "İlk Yardım ve Sağlık Hizmetleri", "Ön Hasar Tespit ve Geçici İskan", "Satın Alma, Kiralama, El Koyma ve Dağıtım Hizmetleri" ve "Tarım Hizmetleri" gruplarında tanımlanmış görevleri vardır. Ancak, belediyelerin afet yönetimi sistemi içerisinde etkin bir role sahip olmaları en son yerel yönetimler kanunlarında belirlense de, görev ve yetki tanımları gerektiği gibi açık değildir. Bu hizmetleri karşılamak için kaynakların nasıl sağlanacağı da belirlenmemiştir. Halbuki, her afet yereldir ve yerel kurumlar vasıtasıyla hem afet zararlarının azaltılma çalışmaları sürdürülebilir hem de afet sonrasında daha etkili kurtarma, ilk yardım ve iyileştirme çalışmaları gerçekleştirilebilir.

İ- Üniversiteler

Üniversiteler gerek akademik araştırmalar gerekse eğitim seminerleri ile ulusal afet yönetim modelinin oluşturulmasında önemli potansiyele sahiptir. Birçok üniversite, afet yönetimine yönelik bilgi ve deneyim birikimini bünyelerinde oluşturdukları "araştırma merkezleri" ile kullanıma sunmakta, bu yolla afet yönetim sisteminin bir parçası haline gelmektedir. Üniversite araştırma merkezleri, lisansüstü programları ile gerçekleştirdikleri eğitim ve danışmanlık hizmetleriyle afet yönetimi ile ilgili konularda da sürece önemli katkılar sunmaktadır.

J- Meslek Odaları

6235 Sayılı Kanun ile kurulan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, 6023 Sayılı Kanun ile kurulan Türk Tabipler Birliği ve 1136 sayılı Kanun ile kurulan Barolar Birliği afet konusunda çalışmalar yürüten kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır.

Kentsel risk belirleme ve azaltma çalışmalarının yaygınlaşmasında sivil toplum kuruluşlarının ve meslek odalarımızın büyük katkıları olacaktır. Meslek içi eğitimler, meslek sorumluluk ve yetkilerinin belirlenmesi, mesleki toplantılar, yayınlar, sergiler, yarışmalar vb., bu alandaki profesyonel yeterliliklerin hızla geliştirilmesini sağlayacaktır. İlgili kamu kuruluşlarındaki meslek insanlarının eğitimi bugün Türkiye'nin önemli açıklarından biridir. Üniversiteler ve odalarımızın geliştirebilecekleri ortak programlarla bu kadroların meslek içi eğitim görmeleri ve ehliyet kazanmaları önem arz etmektedir.

K- Sivil Toplum Kuruluşları/Dernekler

1999 Depremleri sonrasında gönüllülerin gerçekleştirdikleri çalışmalardan sonra, özellikle arama kurtarma ve diğer afet sonrası hizmetler için bu yapılanmaların önemli bir potansiyel oluşturdukları anlaşılmıştır. Böylece, bir afet yönetim modelinin oluşturulması sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının afet yönetimine katılımı konusunda genel bir görüş birliği oluşmuştur.

Ülkemizde bugün dernek düzeyinde kurulmuş çok sayıda yapılanma, afet yönetiminin hazırlık, bilinçlendirme ve müdahale aşamalarına yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Yine de, bu kesimde de ilgililer, ‘acil durumda nasıl davranılmalı’, ‘ne tür yardımlar verilebilir’, ‘deprem çantasında neler bulundurulmalı’ gibi konuları ön plana çıkarmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin, risk azaltma çalışmalarında ne gibi roller oynayabileceği konusu gündeme gelememiştir.

L- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Ülkemizin Afet Yönetimi tarihinde önemli bir aşamaya ulaşmış bulunuyoruz. 1939 Büyük Erzincan Depreminden sonra başlatılan yasal düzenlemeler sonrasında 1958 ve 1959 yıllarında çıkarılan Sivil Savunma ve Afetler Kanunları yeni bir dönemi başlatmıştı. Şimdi, 2009 yılında, ülke koşullarına uygun planlama ve koordinasyon görevlerini üstlenecek Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı hizmete girmiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın tanımlanan görevleri çerçevesinde hazırlık, risk belirleme, zarar azaltma ve iyileştirme konuları öncelikle bilimsel altyapı, bilgi birikimi ve mühendislik hizmetleri gerektirir. Başkanlık, başta depremler olmak üzere tüm doğal afetlerde her türlü veriyi toplayan, analiz ve sentez eden, tehlike haritalarını hazırlayan, riskin belirlenmesi esaslarını ortaya koyan bir kurumdur. Aynı zamanda, afet arşiv ve bilgi sistemine sahip, uydu görüntülerini kullanarak afet yönetimini besleyen bir yapıdadır. Başkanlık, başarıyla çalıştırdığı sismik ağları ile bu alanda çalışan mühendisleri ve akademisyenleri bilgilendirmektedir. Yönetmelik yayınlama, yerel yönetimlere ve halka eğitim ve teknik destek verme işleri de yine aynı Başkanlığın faaliyetleri içinde yer almaktadır. Koordinasyon ve planlama konsepti içinde kalsa bile, Başkanlık kendi dışındaki diğer tüm kuruluşlarla var olan işbirliği ve eşgüdüm ortamı içinde bu bütünlüğü sağlayabilecek kapasitededir. “Ulusal Afet Yönetimi Strateji Planı”nın hazırlanması ve uygulamaya geçirilmesi, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmelidir.

Afet yönetimi alanında çok önemli ve yeni olan bu süreçte Başkanlık güçlü bir altyapıya ve geri beslemeye ihtiyaç duyacaktır. Bunun bir ayağı bilgi birikimi ve teknoloji iken diğer ayağı da insan kaynakları ve deneyimdir. Yeni kuruluşun “afet yönetimi” sürecinde etkili olabilmesi ve süreç içinde halkımıza sunulan afet hizmetlerinin kesintisiz ve aksamadan devam edebilmesi için tüm kamu kuruluşlarıyla, yerel yönetimlerle, sivil toplum kuruluşları ve medya ile yakın işbirliği içinde olması kaçınılmazdır.

M- Medya

Afetlerle mücadelede bilgi aktarımı ve habercilik özel bir önem arz etmektedir. Halkın doğru ve güvenli bilgiye ulaşması, medya organlarının bu bilgiye gecikmeksizin ulaşabilmelerine bağlıdır. Bu bağlamda, afet yöneticilerine ve medya yöneticilerine önemli sorumluluk ve görevler düşmektedir. Buna rağmen, doğal afetler öncesinde, zarar azaltma ve hazırlıklı olma konusunda etkin bir yöntem olan halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi çalışmalarında son derece önemli bir araç olan medya, afet yönetim sistemimize tam anlamıyla dahil edilememiştir. Olaya müdahale ve iyileştirme aşamalarında ise halkın bu dönemlerde aşırı derecede yoğunlaşan bilgi edinme talebi, medya kanalıyla yeterince karşılanamadığı için büyük afetler sonrasında önemli sorunlar yaşanmıştır.

Medyanın afet öncesinde halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi kapsamında önemli görevleri bulunmaktadır. Yerleşim alanlarında mevcut tehlike ve risklerin kamuoyu tarafından bilinmesi için bilgilendirme yapılması ve bu alanda yapılacak zarar azaltma çalışmalarının neler olabileceğinin belirlenmesine katkıda bulunması medyanın bu alandaki önemli rollerinden biridir. Bu alanda medyanın neler yapabileceğini sıralarsak;

- Halkı afete (depreme) karşı yapısal veya yapısal olmayan önlemleri almaya teşvik,
- Davranışlarımızı ve alışkanlıklarımızı olumlu yönde değiştirmek,
- Bir acil durum sürecinde insanların harekete geçmesini teşvik.

Afet sonrasında da, medyanın;

- Gereksinmelerin belirlenmesi ve malzemelerin doğru yere ulaşmasının sağlanması,
- Afet sonrasında alınması gereken önlemlerin halka duyurulması,
- Afet konusunda bilgi ve dağıtılan yardımlar konusunda halkın bilgilendirilmesi,
- Hasarın azaltılması için neler yapılabileceğinin bilinmesi,
- Uzmanların bu konudaki değerlendirmelerinin kamuya aktarılması,
- Fısıltı gazetesinin işlevsiz kılınması,
- Aksaklıkların yetkililere iletilmesi,
- İkincil afetlerin engellenmesi için uyarıda bulunulması

süreçlerine katkı sağlamak adına doğru ve tam haber vermesi gerektiği düşünülmektedir.

Medya, bu görevlerini yerine getirirken kuşkusuz olayın olduğu yerdeki kamu yöneticileri ile ilişki kuracak ve onlardan bilgi talep edecektir. Afet yönetim sürecinde medyanın bilgilendirilmesi, kamuya en etkili ve yaygın bir biçimde ulaşma olanağı sağlayacaktır. Kamu görevlileri de, medya ile iletişim kurarken doğru bilgiyi, tam ve zamanında medya organlarına aktarmalıdır. Yapılan açıklamaların kamuoyunu tatmin edecek düzeyde kuşku yaratmayan ve gerekli tüm bilgiyi içermesi gerekmektedir. Yanlış bilgiyi yayacak olanlara en etkili yanıt, zamanında doğru bilgiyle verilebilir.

Afet olmadan önce medya çalışanlarının bölgenin afetselliği ve yapılan hazırlıklar konusunda bilgilendirilmiş olması, afet sırasında ve sonrasında medyanın risk azaltma çalışmalarına katkısını sağlar ve afet sonrasında müdahale operasyonlarının başarısını artırır. Tehlikenin afete dönüşmemesi, bu konuda kamunun eğitilmesi hususunda medyanın sorumluluğu ancak medya ve kamu yönetimi organları arasında açık, şeffaf ve yapıcı diyalog ortamı ile mümkündür.

N- Finansman ve Fon Oluşturulması

Afet politikalarının yaşama geçirilebilmesi için Bütçeden yıllık aktarmalarla desteklenen ve sürdürülebilir bir fon oluşturulması çok önemlidir. Bu Fona, DASK işlemlerinin ve TOKİ kaynaklarının katkısı da mutlaka sağlanmalıdır. Bu fonun oluşturulma sürecinde, eğitim ve araştırma kurumlarının, meslek odalarının, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının da roller üstlendiği bir yeni dayanışma ve işbirliği ortamının yaratılması sağlanmalıdır. Ayrıca, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile ilgili kamu kurumlarının mali yönden işbirliği yapması gerekir.

Yerel yönetimlerin ve özellikle büyükşehir belediyelerinin ortaklık kurma ve şirketleşme imkanlarının, yerel topluluklara önemli finansal destek sağlayacağına inanılmaktadır.

Son olarak, genel bütçe içinde afet ve deprem hazırlıklarına ilişkin proje ödeneklerinin ayrılması faydalı olacaktır.

O- Bilimsel Araştırmalar

Doğal afet zararlarını azaltma politikalarının en önemli ayaklarından birisinin de bilimsel araştırmalar olduğu açıktır. Özellikle Türkiye gibi doğal afet potansiyeli yüksek olan ülkelerde, başta üniversiteler olmak üzere kamu kurumlarında hatta özel sektörde bu alanda yapılacak AR-GE çalışmalarının desteklenmesi, özendirilmesi ve uygulamaya sokulması için gerekli teşviklerin sağlanması vazgeçilmez bir görevdir.

Türkiye, depremlerin afete dönüşmesinin önlenmesi konularında zengin bir araştırma ve uygulama ortamı sunmaktadır. Bu çalışmaları yürütebilecek yeterli sayıda ve gerekli düzeyde yetişmiş insan kaynakları vardır. Ancak burada, dar bakış açılarının aşularak, meslekler arası ortak çalışmalara ağırlık verilmesi özendirilmelidir. Özellikle kentsel tehlikelerin/risklerin araştırılması ve öncelikli çalışma alanlarının belirlenmesi için ilgili kurumlar arası değerlendirmeler yapılması, bu çabaları daha anlamlı ve verimli kılacaktır. Yeni politika, zemin koşulları ve yapı düzeyinde yürütölen çok sayıda araştırma dışında yeni alanlara işaret etmekte, özellikle risk azaltma, toplum/ekonomi/me-kan/teknoloji ilişkileri ile güvenlik artırıcı uygulama araçları üzerinde durmamızı gerektirmektedir.

Bu alanın genişletilmesinde YÖK, TÜBİTAK ve üniversitelerimizin büyük katkıları vermeleri beklenmektedir. Bu kurumlarımızın, söz konusu alanlarda eğitim programlarının geliştirilmesinin yanı sıra, araştırma bütçeleri tahsisleri, ortak çalışmaların özendirilmesi, araştırmaların ve tez çalışmalarının desteklenmesi, yayınlar yapılmasının sağlanması, periyodik seminer ve ulusal/uluslararası konferanslar, her yıl gerçekleştirilen çalışmaların toplu değerlendirilmesi için sempozyumlar düzenlenmesi şeklinde çok sayıda etkinlik için işbirliği/işbölümü içinde olmaları umulmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM ÖNERİLER

“Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu”nun kurulmasına dair Milletvekilleri tarafından verilen önergelerdeki birbirine benzer anahtar ifadeler özetlenmeye çalışılırsa, depremlerle ilgili olarak aşağıdaki hususlar hakkında Komisyonumuzdan çalışmalar yapılması istenilmiştir;

- Deprem riskinin araştırılması,
- Acil önlemlerin alınması,
- Tedbirlerin tespiti,
- Deprem yönetiminde alınması gereken önlemler,
- Zararların en aza indirilebilmesi,
- Çözüm önerilerinin belirlenmesi ve uygulanması,
- Binalarla ilgili alınması gereken önlemler,
- Deprem etkilerini en aza indirebilmek için alınması gereken önlemler,
- Depreme karşı yapıların dayanıklılığı konusunda tespitler,
- Deprem konusunda da bilinçlendirme,
- Mevcut binaların sağlamlaştırılması,
- Deprem öncesinde ve sonrasında nelerin yapılması gerektiği.

Bu talepler arasında Komisyonun üzerinde durduğu ana konu “tedbirler ve kesin çözüm yolları” olmuştur.

Yukarıda belirtilen konular çerçevesinde, Komisyonun yapmış olduğu toplantılar, inceleme gezileri, Komisyona yapılan sunumlar ve gönderilen çeşitli bilgilerin incelenmesi ve değerlendirilmesi ile aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir. Öneriler geliştirilirken, deprem konusunu özgün olarak ilgilendiren konuların yanında, diğer afetler de ayrı tutulmadan, tüm afet konularını da içerecek bir yaklaşım benimsenmiştir.

Ayrıca, öneriler gruplanmış ve bu öneri gruplarının bir eylem programına dönüştürülmesi hususuna dikkat çekilmiştir.

I- Uygulama İçin Bir Vizyon Belirlenmesi

Depremlerle bereber yaşayan bir toplum olarak, toplumsal ve yönetsel sorumluluklarımızı hatırlatacak bir vizyona gerek bulunmaktadır. Geçmişten dersler aldığımızı; deprem gerçeğinin bir “yaşam biçimi” olduğunu; afetlerin yıkıcı etkilerinden sonra kendini yapılandıran (yenileyebilen) bir toplum olabilmeyi ifade eden ve bu şekilde toplumun afet etkilerine karşı dirençli olmasını amaçlayan bir vizyon belirlenmelidir.

Doğal afetlerin meydana getirdiği hasarların azaltılması, toplumun her ferдинin ve her kesiminin bilinçli ve etkin katılımı ile mümkün olabilecektir.

- Sosyal bilinç geliştirme,
- Farkındalık yaratma,
- Sorumlulukları benimsetme,

- Zarara uğramış fakat kendini yeniden yapılandırabilen bir toplum oluşturma,
- Bilgiye erişebilme,
- İyi örneklerden yararlanabilme

şeklinde başlıklandırılacak girişimler, afet zararlarının azaltılmasında toplumsal olarak güçlü olunması için önemli gelişmeler sağlayacaktır.

II- Eğitim Konuları

A- Bireysel ve toplumsal bilinçlendirme için, deprem konusunun örgün ve yaygın eğitim sistemi içine yerleştirilmesi gerekmektedir. Örgün eğitim için yeni müfredat düzenlenmesi ve halk eğitimi için eğitim standartları oluşturulması önem taşımaktadır.

B- Halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi faaliyetleri yeniden programlanarak, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır.

C- Deprem konuları ile ilgili “eğiticilerin eğitimi” için özel programlar düzenlenmelidir.

D- Askerlik hizmeti içindeki eğitim programlarında deprem bilgileri ve zarar azaltma bilgileri yer almalıdır.

E- Üniversitelerimizin mühendislik, mimarlık, şehir planlaması ve benzeri teknik meslek öğretimini yürüten bölümlerinin programları ile yönetim bilimi bölümlerinin programlarında afet ve deprem konularına yeterli şekilde yer verilmelidir. Mühendislik öğretisi içinde yer alması gereken yapıların güçlendirilmesi hususundaki müfredat eksiklikleri giderilmelidir.

F- Kamu yöneticileri için risk belirleme, zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme konularını içeren afet yönetimine yönelik hizmet içi eğitim programları gereklidir. Bunun için, kamu kuruluşları gereken önlemleri alarak ilgili personelini eğitmelidir.

G- İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin afetlerle ilgili dökümantasyonundan ve eğitim materyallerinden diğer belediyelerce yararlanılmalıdır.

H- Bütün bu konuların detaylandırılıp, kurum ve kuruluşların işbirliği ile projelendirileceği bir “Deprem Zararlarını Azaltma Eğitimi Seferberliği”nin başlatılması, önemli bir eylem alanı olarak değerlendirilmelidir.

III- Araştırma Faaliyetleri ve Akademik Ortam

A- Afetlerle ilgili olarak pek çok araştırma ve proje yürütülmüş olup ilk önce bunların derlenmesi ve ortaya çıkan önerilerin değerlendirilerek bir araştırma sonuçları veri tabanı oluşturulması düşünülmelidir. Araştırma sonuçlarının bilim çevrelerince ve kamuoyu tarafından paylaşılması sağlanmalıdır.

B- Ulusal düzeyde tespit edilecek ihtiyaçlara göre, afet zararlarının azaltılması konusunda sektörel ve yerel araştırmalar sürdürülmelidir.

C- Kurum ve kuruluşlar, risk yönetimlerinin etkinliğini arttırmak için kendi ölçeklerinde afet ve acil durum araştırmaları yapmalıdır.

D- Depremleri önceden kestirme ve deprem zararlarını aza indirmeye çalışmaları ivedilikle teşvik edilmeli, yürütülecek olan projelerin içerikleri bir kurul/komisyonca belirlenmeli; kurumlar arası gerekli koordinasyon sağlanarak aynı işin farklı kurumlarca defalarca tekrarlanmasına engel olunmalı ve yürütülen ve yürütülecek olan projeler birbirini tamamlar nitelikte olmalıdır.

E- Bilim kurumları ve üniversiteler, uygulama birimleri (yönetimler, şirketler, sivil topluluklar) ile işbirliği yaparak, araştırma faaliyetlerinin uygulamaya olan katkılarını arttırmalıdır.

F- Deprem alanında yapılması gereken bilimsel çalışmalar (yerbilimleri araştırmaları; zemin araştırmaları, yapı araştırmaları, afet riskleri; senaryolar, sosyal bilim araştırmaları) ve çok disiplinli araştırmaların belirli bir ulusal program dahilinde yapılması ve kurumsallaştırılması için yöntemler geliştirilmelidir. Akademisyenler arası bilgi paylaşımında etkin işbirliği gerçekleştirilmelidir.

G- Deprem mühendisliği ve depremle ilgili eğitim müfredatı yeni teknolojiler ile desteklenmelidir.

H- Deprem araştırmalarının ve senaryolarının, sadece belirli kentlerde değil, ülkemizin tüm riskli alanlarında yoğunlaştırılması gerekmektedir.

İ- Depremlerle ilgili olarak akademik çevrelerce yapılan değerlendirmelerde ve tahmin çalışmalarında, Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş olan **“Deprem Önceden Tahminiyle İlgili Avrupa Etik Kuralları”**na (EK-2) uygun olarak hareket edilmesine özen gösterilmelidir. Bilim insanı, depremle ilgili tahminleri hakkında medyaya veya topluma rastgele bilgi vermemelidir. Yalnızca, kendisine bu konuda yetki verilmiş veya kendisinin kamu yetkililerince bu amaçla görevlendirilmiş olması durumunda ve kamu yetkililerince uygun görülen yolları kullanarak, toplumu bilgilendirmelidir.

J- Bir bilim insanı, depremi tahmin etmesine yol açan bilimsel verilerin ve yöntemlerin geçerliliğini diğer bilim adamlarına danışarak doğrulamalı ve bağlı bulunduğu bilimsel ve teknik kuruluşların üst yöneticilerini yaptığı çalışmalar hakkında bilgilendirmelidir.

IV- Deprem Bilgi Altyapısı (Zarar Azaltma Amaçlı Altyapı)

A- Ülkemizde çeşitli girişimlere ve karar mekanizmalarına temel oluşturacak olan afetlerle ilgili bilgi sistemlerinin güvenilirliği ve kullanım verimliliği, yönetim süreçlerinin vazgeçilmez unsurları olmalıdır. Depremlerle ve deprem çalışmalarıyla ilgili bilgi sistemlerinin ve bilgi sorunlarının ilgili kurumlarca ele alınmasında, ülkemizin “afet zararlarının azaltılması” stratejisi kapsamında, “risk yönetimi bilgi sistemleri”ni dikkate alan bir yaklaşımın oluşturulması gerekmektedir.

B- Yerbilim bilgilerinin, mülkiyet, planlama, yatırımlar, yapı stoku ve iletişim/ulaşım bilgileri gibi çeşitli sektörler ile bağlantılı olarak kullanılabilirliği önemlidir.

C- Çalışmaların “Türkiye Ulusal Bilgi Sistemi” içinde yer alacak şekilde ve ulusal mekansal veri altyapılarına entegre edilebilir biçimde ele alınmasına özen gösterilmelidir. Başlamış olan çeşitli çalışmaların devam ettirilmesi ile birlikte, aşağıdaki hazırlıkların öncelikle neticelendirilmesi gerekmektedir.

1- Ülke çapında depremlerin izlenmesi, kaydedilmesi, değerlendirilmesi, arşivlenmesi ve duyurulması işleri için tek merkezli ve merkezi yönetim yapısı içinde oluşturulacak bir **Ulusal Sismik Ağ Sisteminin** gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Gelişmiş bir Ulusal Sismik Ağ Sistemi ülkemiz için izlenecek Deprem Zararlarının Azaltılması Stratejisinin önemli bir parçasıdır. Ulusal Sismik Ağ Sistemi, kapsamına aldığı tüm unsurlarıyla uyum halinde, ulusal ölçekte deprem izleme ve değerlendirmesini yapabilen, güvenilir ve duyarlı bilgilerin hızla acil yönetim birimlerine, yayın organlarına ve halka sunulmasını öngören, deprem zararlarının azaltılması ve bilimsel araştırmalar için sağlıklı veri üretilmesini ve arşivlenmesini sağlayan bütüncül bir sistem işlevini görmelidir. Sistem, hızla işleyen, güncel ve bilimsel gelişmeler

hızla entegre olan ve alt sistemleri ile sürekli ve sürdürülebilir bir koordinasyonu sağlayan nitelikte bir uzman ve teknik ilişkisi barındıracak şekilde yapılandırılmalıdır.

2- Deprem tehlike analizlerinde kullanılan ve temel veri tabanı niteliğinde olan **Diri Fay Veri Tabanı** sistemi güncellenerek işler hale getirilmelidir.

3- Fay zonları boyunca deprem zararlarını en aza indirmede gereksinim duyulan verileri kapsayan özel amaçlı jeolojik haritalar yapılmalıdır.

4- Özel amaçlı haritalarla afet tehlike türlerinin belirlendiği ve bu tehlike türlerinin birbirlerine olan etkileşim değerlendirmesinin yapıldığı **Bütünleşik Afet Tehlike Haritaları** oluşturulmalıdır.

5- Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası, 1/1.800.000 ölçekli olarak hazırlanmış bir belge olup, makro ölçekte tehlikeyi işaret eden bir bölgelendirme haritasıdır. Ölçeği gereği bu Harita, mikrotehlike ya da mikrobölgelendirme haritası gibi kullanılmamalı ve Harita'nın planlama/mühendislik hizmetlerindeki yanlış kullanımları önlenmelidir.

Geliştirilmiş olan yeni bilgi sistemlerine ve yeni yerbilim teknolojilerine göre Harita'nın revizyonu zorunlu hale gelmiştir. Ulusal ve bölgesel ölçekte yapılacak değerlendirmelere göre Deprem Bölgeleri Haritasının yenilenmesine ilişkin çalışmalar hızlandırılmalıdır.

6- Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası esas alınarak, depremlerden en fazla etkilenen alanları belirlemeye yönelik detaylı araştırmaları ve parametreleri içeren **Mikro Bölgeleme Haritaları hazırlanmalıdır**. Bu detaylı araştırmaların kapsamına, jeofizik, jeolojik, jeoteknik, hidrojeolojik ve tektonik araştırmalar girmektedir. Mühendislik yapılarının inşa edileceği sahalar ve imar uygulamalarına açılacak konut alanları için mikro bölgeleme haritaları temel belgeler olmalıdır.

Bu anlamda, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen mikro bölgeleme çalışmaları, diğer belediyelere de örnek olabilecek nitelikte olup, yerel yönetimler, bu çalışmaların teknik detaylarından ülke çapında yararlanmalıdır.

V- Risklerin Belirlenmesi

A- Toplumun ve yönetimlerin, afetlere ilişkin riskler hususunda verimli bir bilinç düzeyine erişebilmesi için öncelikle “risklerin tanımlanması” gerekir. Doğal, teknik, mali, politik, ekonomik vb. olarak çeşitli risk sektörleri tanımlanabilir. Bunlar, bir afet anındaki zararın arttırıcı sebepleridir. Risklerin karşılıklı etkileşimi ve ardışık zararlar oluşturması ile ilgili farkındalığın kamuoyu tarafından bilinmesi gerekir. Depremlerin yıkıcı etkisini arttıran risklerin tanımlanması, risklerin algılanmasını sağlayacaktır. Risk analizlerinde, bölgesel, kentsel ve kırsal ölçeklerde aşağıda sıralanan risk türlerinden yararlanılabilir;

- Üretim kaybı riskleri: çalışma sektörlerinin ve sanayi kuruluşlarının risklerinin irdelenmesi,
- Yapı stoku riskleri: tehlikeli yapılar, kaçak yapılar, eskime durumları,
- Altyapı riskleri: şebeke ve güzergah sorunları, malzeme ve işçilik problemleri,
- Doku riskleri: yapılaşma türleri, arsa/ yol/ otopark/ açık alan/ yoğunluklar,
- Kentsel büyüme riskleri: tek merkezli, çok merkezli, ölçek ve mutlak büyüklük,
- Açık alan yetersizlikleri: açık alan sürekliliği, yeterlilik ve yakınlık,
- Arazi kullanımı uyumsuzlukları: alan ve yapı ölçeklerindeki uyumsuzluklar,
- Özel alanlar: sivilaşma, heyelan, tsunami kıyıları, baraj altı havzalar,

- Kültür mirasının zarar g rebilirliği: korumasız tarihi/anıtsal yapılar ve çevreler,
- Tehlikeli kullanımlar: yanıcı/ patlayıcı/ kimyasal vb. depo ve sirkülasyon hatları,
- Acil durum merkezleri: hastane, itfaiye, okul, haberleşme merkezlerinin hazırlıklı olabilmeleri,
- Yönetim yetersizliği: uzman personel, temrin-tatbikat-eğitim,
- Dışsal etkenler: kaza, sabotaj, terörizm, iklim değişikliği tehlikeleri,
- Toplumsal duyarsızlıklar: katılım ve yerel dayanışma eksikliği, bilgisizlik.

B- Risk sektörlerinin ayrı ayrı belirlenmesi ve birbirlerine olan etkileŐimlerinin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar, bir planlama disiplini içinde ele alınmalıdır.

VI- Kurumsal Yapılanma

A- Afet yönetimi, afete yol açabilecek tehlike ve risklerin iyi bilinmesini, olayları olmadan önce önleyecek veya zararlarını en d Őuk düzeyde tutacak önlemlerin akılcı ve bilimsel yöntemlerle alınmasını gerektiren bir bütüncül hazırlık ve uygulama sürecidir. Afet yönetiminde, ülkemizin ağrılık vermek zorunda olduğu konu, “zarar azaltma” işlevidir. Zarar azaltma kapsamında gerekli kurumsal yapılanma, mevzuat düzenlemeleri, toplumun afet tehlikesi ve riski konusunda bilinçlendirilmesi, kamu kurum ve kuruluşları ile çeşitli meslek gruplarının ve sivil toplum kuruluşlarının belirlenen hedef doğrultusunda etkin işbirliği sağlamaları; acil durum planlarının hazırlanması, arama-kurtarma faaliyetlerinde eğitim ve örgütlenmenin sağlanması ile afete hazırlıklı olunması gerekmektedir.

B- Her kurum ve kuruluşun depremle olan ilişkisi tespit edilmelidir. Her kurumsal organizasyon, afetlere hazırlık, afet anında ve afet sonrası aşamalarında hangi eylemlere gireceklerini ve hangi risklere karşı hazırlıklı olabileceklerini belirlemelidirler. Risk türleri ve düzeylerini tespit etme, azaltma ve paylaŐma çalışmalarının, kurumların i  ve dış denetim mekanizmaları ile bağlantılarının kurulması ile, kurumların denetim sistemlerinin içine risk yönetimi konularının da entegre edilmesi gözardı edilmemelidir.

C- Her tür kurum ve kuruluşun sorumlulukları ayrı ayrı belirlenmek suretiyle, ülkemizdeki “kurumsal afet sorumluluğu” hususu yaptırımı bir düzenleme ile ele alınmalıdır. Ayrıca, toplumda her “vatandaşın ikinci görevi” olarak tanımlanacak bir deprem sorumluluğu hususu gündeme getirilmelidir.

D- Afet yönetiminin etkin olması, afet tehlikelerinin doğuracağı etkilere karşı toplumun veya bireylerin direncini azaltan fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerin oluşturduğu Őartların belirlenmesi ve tehlikelerin olumsuz etkilerinden sakinme ile ilgili yeterliliklerin mevcudiyetine bağlıdır.

E- Merkezi Yönetim içinde 2009 yılında kurulmuş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın verimli olacak Şekilde desteklenmesi ve iŐlerlik kazanması sağlanmalıdır. Adı geçen Başkanlık hizmetlerinin, ülke düzeyinde etkin bir Şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması; Başkanlığın olaylardan önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarının esaslarını belirlemesi; kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlaması gerekmektedir. Merkezi düzeyde politikalar üretilmesi ve uygulanmaların denetlenmesi de önemle ele alınmalı ve kamu kurumlarının Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile yapacakları işbirliği için esaslar oluşturulmalıdır.

F- Yerel Yönetimlerle ilgili kanunlarda yapılan değişikliklerle, belediyelere ve il özel idarelerine afetlerle ilgili olarak yeni görevler verilmiş ve bu kurumların yetkileri genişletilmiştir. Merkezi olarak yeni kurulmuş olan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından saptanacak esaslar doğrultusunda, risk yönetimi ile ilgili her türlü planlama ve programlama çalışmalarının yerel yönetimlerce yapılmasının sağlanması gerekmekte olup, ayrıca ilgili bakanlıkların görevleri çerçevesinde yerel yönetimleri izlemeleri de bu kapsamda düşünülmelidir. Yerel düzeyde il, ilçe ve beldelerde afet yönetim birimleri, etkinliklerinin artırılması için yeniden organize edilmelidir.

G- İl Afet ve Acil Durum Müdürlüklerinin yapılanmasındaki sorunların gözden geçirilmesi gerekmektedir.

H- Komisyonumuz, İstanbul’da Valilik tarafından gerçekleştirilen çalışmalar ve teknik altyapının diğer iller tarafından örnek alınmasında fayda olduğu kanaatine ulaşmıştır.

İ- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Afet Koordinasyon Merkezi'nin (AKOM) çalışma metodolojisinin diğer yerel yönetimlerce örnek alınmasında yarar bulunmaktadır.

J- Meslek Odalarının planlama, projelendirme ve yapım safhalarında, ilgili hukuk sistemi içinde üstlenebilecekleri sorumluluk düzeyleri belirlenmelidir. Toplumun bilinçlendirilmesi ve yaygın eğitim konularında meslek odalarının görev üstlenmesi sağlanmalıdır.

K- Sivil toplum kuruluşlarının afetlerle ilgili çalışma yapmaları durumunda, kaynak desteği sağlanmalıdır.

Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasında gerçekleştirilebilecek diğer işbirlikleri de desteklenmelidir. Bu anlamda, Yalova İlinde, Valilik ve sivil toplum kuruluşları arasında gerçekleştirilen işbirliği ve uyumlu çalışmaya yönelik örgütlenme başarılı bulunmuştur. Bu İl’deki yapılanmanın, Yalova ile aynı büyüklükteki iller için örnek teşkil etmesi düşünülmelidir.

L- Bütünleşik Afet Yönetimi İlkesi

1- 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda ifade edilen “bütünleşik afet yönetimi ilkesi” ile ilgili esasların belirlenmesi gerekmektedir. Risklerin, kurumların ve eylemlerin bir bütünlük içinde ele alınmasını sağlayacak bir anlayışla, bu kavramın yanlış yorumlamalara yer vermeyecek şekilde, yine aynı Kanun içinde yer alan “risk yönetimi” ile ilişkilendirilmesi önemlidir.

2- Bütünleşik Afet Yönetimi İlkeleri çerçevesinde, zarar azaltma, hazırlıklı olma, olaya müdahale ve iyileştirme aşamaları, yönetimlerarası yatay ve düşey işbirliği dahilinde gerçekleştirilmelidir.

M- Sigorta Sistemi

1- Sigorta Sistemi için ihtiyari ve zorunlu sigorta ürünleri, devlet bütçesinden bağımsız ulusal bir finansman kaynağı ve sürdürülebilir konut edinme süreçlerinden oluşan bir model oluşturulmalıdır. Düşük gelir gurupları için deprem sigortalarına ilişkin pirim desteği sağlanarak sigorta bilinci geliştirilmelidir.

2- Sigorta sektörünün yapı denetim sistemine entegrasyonu sağlanmalıdır.

N- Afetlerle ilgili hukuki sorunların ve özellikle afet sonrası oluşması muhtemel uyuşmazlıkların süratle çözümü için **ihtisas mahkemeleri** oluşturulmalıdır.

VII- Planlama Konuları

A- Planlama kademelerine ve yerleşme tipolojilerine uygun olarak, fiziki planlama ile risk sektörlerinin ilişkilendirilmesi gerekmektedir.

B- Yerel yönetimlerdeki risk azaltma çalışmaları, farklı sektördeki ilgililerin buluşturulmasını; projelerin uygulama programları, maliyetleri ve sorumluları ile denetim işlerinin bir işbölümü içinde yürütülmesini gerektirmektedir.

C- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile söz konusu yeni Başkanlığın görevleri içinde yer alan;

- Zarar azaltma planlarını yapma veya yaptırma
- İmar esaslarını belirleme
- İmar işlerini koordine etme ve denetleme
- Yeniden yapılanma ve iyileştirme planlarını hazırlama ve onaylama
- Onaylanan planların uygulamasını koordine etme
- İmar, plan ve proje işlemlerinin yürütülmesi

ile ilgili ifadelerin teknik olarak değerlendirilmesi ve kurumlararası görev paylaşımı yapılması yararlı olur. Bu görev paylaşımında, planlama ile ilgili konuların Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yürütülmesi hususuna yer verilmelidir.

D- Özellikle üst ölçekli planlarda afet odaklı kararların yer alması sağlanmalıdır.

E- Planlama çalışmaları içinde en güncel olan konunun **kentsel dönüşüm** olması nedeniyle, kentsel dönüşüm konusunun afet önlemleri olarak ele alınması kaçınılmazdır. Ayrıca, kentsel dönüşüm planlarının yerel toplulukların talepleri doğrultusunda hazırlanmasına önem verilmeli ve toplumsal mutabakatlara göre projeler geliştirilmelidir.

F- Kentsel dönüşüm çalışmalarında akademik çevrelerce getirilen önerilere (toplu yenileme modelleri) yer verilmelidir.

G- Kentlerin gelişigüzel yayılmaları ve kentsel ekonomileri olumsuz etkileyecek büyümelerinin engellenmesi için yerel yönetimlerce tedbir alınmalıdır.

H- Sanayi ve enerji tesisleri ile ilgili yer seçimlerinde, afet riskleri öncelikle çalışılmalıdır.

İ- Ülkemizdeki iyi uygulama örneklerinden yararlanılmalıdır.

J- Günümüzde ağırlık kazanmış olan kırsal planlama faaliyetlerinin afet önlemleri olacak şekilde geliştirilmesi gerekli olup, merkezi kurumlar arasında belirlenecek esaslar çerçevesinde yerel kurumlar desteklenmelidir.

VIII- Yapı Envanter Çalışmaları

A- Bina ve bina dışı yapılarla ilgili olarak başlamış olan envanter çalışmalarına hız verilmeli ve yapı stokunun deprem risklerine karşı korunması hususunda, **envantere dayalı değerlendirilme** yapılması sağlanmalıdır.

B- Kademeli tarama ve değerlendirme yöntemleri ile proje parametrelerinin belirlenmesi, rölemlerin oluşturulması, malzeme seçimi ve Deprem Yönetmeliğine uygun olarak analizlerin yapılması önemli çalışma alanlarıdır.

IX- Mevcut Yapıların Güçlendirilmesi ve Rehabilitasyonu

A- Mevcut yapıların güçlendirilmesi ile ilgili mevzuat düzeyinde belirli bir aşamaya gelmesine rağmen, uygulama olarak yetersizlikler devam etmektedir. Bu konunun çözüme kavuşturulması için ülke düzeyinde yapılacak işlerin bir program dahilinde kurumsallaştırılması sağlanmalıdır.

B- Güçlendirme ile ilgili proje ve yapım izinlerinin, yerel yönetimlere ilave olarak, üniversitelerce, müşavirlik firmalarınca veya yapı denetim firmalarınca verilebileceği konusunun ilgili mevzuat kapsamında tartışılması için gündem oluşturulmalıdır.

C- Bina dışı yapıların (altyapı, enerji, iletişim ve ulaşım tesisleri) güçlendirilmesi ile ilgili konular teknik ihtisaslaşmayı gerektirdiğinden bunların sektörel olarak ele alınması gerekir. Uluslararası standartların derlenerek değerlendirilmeleri ve ulusal teknik normların tespit edilmesi önem taşımaktadır.

D- Köylerimizin de afet zararlarının azaltılması yönünde ele alınması gerekir. Kırsal bölgelerde bulunan hasarlı ve tehlikeli yapılar ile yaşam koşullarına uygun olmayan mekansal çevreler ve riskli bölgeler tespit edilmelidir. Yenileme ve yeniden yapılandırılacak alanlarda değişim yaratacak araçların kullanılması aşamasında, kendi evini yapana destek sağlanması ile ilgili geliştirilecek modeller desteklenmelidir.

E- Güçlendirme işlemlerinde, teknik konuların yanında imar mevzuatı yönünden önemli sorunlar bulunduğundan, bu konunun kentsel faydalar sağlayacak şekilde ele alınmasına; katılım müesseselerinin işletilmesine ve mutabakat modelleri ile çözümlenmesine özen gösterilmelidir.

F- Mevcut yapıların güçlendirilmesi konusundaki sorunları incelemek ve öneriler geliştirmek üzere, TBMM’de kurulacak bir Meclis Araştırma Komisyonu’nun değerlendirmeleri önemli katkılar sağlayacaktır.

G- Yapıların deprem dayanımını artıracak daha performanslı ve daha hafif yeni malzemelerin kullanılmasını sağlayacak şekilde mevcut yapı mevzuatının (yönetmelik, genelge, şartname vb.) gözden geçirilerek inşaat sektörünü teşvik edici unsurlar belirlenebilir. Ancak, deprem dayanımı çerçevesindeki performans artışının yangın dayanımı gibi diğer temel gereklere ilişkin aranan performansı düşürmemesi önem arz etmektedir.

H- İnşaat sektörü, yapı malzemelerinin depreme dayanımı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalardan yeterince faydalanmalıdır. TÜBİTAK tarafından verilen AR-GE teşviklerinde bu hususa özel bir önem verilmelidir.

X- Tarihi ve Kültürel Varlıkların Afet Zararlarından Korunması

A- Tarihi ve kültürel varlıkların afetlerin ve özellikle depremlerin etkilerinden korunmasıyla ilgili olarak yapılacak çalışmalar hem mühendislik alanında ve hem de yönetsel olarak özellikli hareket etmeyi gerektirmektedir.

B- Tarihi yapılardaki afetlerin zararlarından korunması için yapılacak envanter oluşturma, değerlendirme, projelendirme, malzeme seçimi ve güçlendirme çalışmaları için, koruma ilkelerine göre hazırlanmış teknik kılavuzların oluşturulması öncelikli olarak ele alınmalıdır.

C- Ayrıca tarihi yapıların deformasyonunu ölçen izleme sistemleri ve mühendislik analiz teknikleri ile koruma amacına hizmet edecek teknolojiler kullanılmalı ve bu işlerle ilgili finansal destek sağlanmalıdır.

D- Müzelerin ve müzelerdeki malzeme ve araçların korunması ve afet zararlarından etkilenmemesi için özel önlemler alınmalıdır.

XI- Yapım Konuları

A- Yapım (inşaat) süreci içinde yer alan projelendirme ve uygulama safhalarının, mühendislik ekolleri, standartlar, tasarım, malzeme, teknoloji, işçilik, ücretler, kaynaklar, riskler, kalite ve kullanım

yönünden değerlendirmesini sağlayacak bir “yapı göstergeleri ve yapım performans değerlendirmesi” çalışması başlatılmalıdır.

B- Deprem etkilerini azaltacak yapım sistemleri ve yapı türlerinin desteklenmesi ve uygulanması sağlanmalıdır.

C- Ülkemizde kullanılan yapı malzemelerinin, AB Müktesebatı kapsamında standartlarının harmonize edilmesi ve düzeltici işlemlerinin yapılması yanında, yapıların çevresel etki sınıfları da gözönünde tutularak yapı malzeme kalitesi artırılmalıdır.

D- Yapım ve malzeme standartlarının dağınıklıktan kurtarılması gerekmektedir.

XII- Hasar Tespit Çalışmaları

A- Hasar tespit çalışması metodolojileri için merkezi yönetim birimlerimizde önemli bir tecrübe ve bilgi birikimi bulunmaktadır. Bu çalışmaların daha verimli hale getirilmesi hususu, ülkemiz yapı envanterinin oluşturulmasına bağlıdır. Envantere göre yapılacak tespitler hasar ve zarar standartlarının belirlenmesi için önemli katkı sağlayacaktır.

B- Hasar tespiti çalışmaları ile ilgili tüm kamu ve özel kurumların yararlanacağı bir kılavuz hazırlanması gerekmektedir.

C- Afet sonrası hasar ve kayıp tespitlerinin sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlayacak düzenlemelerin bölgesel ve yerel olarak gerçekleştirilmesi gerekir.

D- Yerel yönetimlerin karşılıklı yardımlaşmaları, meslek ve sivil toplum kuruluşlarından destek almaları sağlanmalıdır.

XIII- Mesleki Konular

A- Meslekler arası yetki ve görev anlaşmazlıklarının çözümü için gündem oluşturulmalıdır. İlgili kurumların tekil yaklaşımları ile değil, bir işbirliği anlayışı içinde getirilecek çözümler, afetlere karşı alınacak tedbirler için önemli bir temel oluşturacaktır.

B- Mesleki sorumluluk sigortası ve yetkin mühendislik konusu ile ilgili olarak, akademik, mesleki ve yargısal olarak çeşitli ve farklı görüşler bulunmaktadır. Bu konunun, dünya ülkeleri ile olan mesleki bağlantıları da göz önünde bulundurularak tartışılması ve alternatif modeller geliştirilmesi gerekmektedir.

C- Yerel yönetimlerdeki mühendis, mimar ve şehir plancısı kadrolarının yeterli düzeye çıkarılması gerekmektedir.

XIV- Denetim Konuları

A- Denetim konusu sadece yapı denetimi ile sınırlı kalmamalıdır. Denetimin, bir inşaatın arsa seçiminden yapının kullanımına kadar geçen safhalarını dikkate alan; yerbilim raporlarının denetimi, proje denetimi, planlama denetimi, inşaat denetimi (yapı denetimi) ve kullanım denetimi şeklinde bir “**süreç denetimi**” olarak tasarlanması gerekmektedir.

B- Çalışmaların izlenmesi, gösterge geliştirme ve performans ölçümleri için ülke ölçeğinde bir araştırma ve tespit çalışması yapıp, alternatif denetim teknikleri ve usulleri belirlenmelidir.

C- Yerel yönetimlerde, imar kirliliğine neden olanların izlenmesi, uyarılması ve denetlenmesi için **özel imar izleme ve denetim birimleri** oluşturulmalıdır.

XV- Finansman

A- Deprem zararlarının azaltılması amacıyla yapılan çalışma ve girişimler için kaynak geliştirici modellerin kullanılması sağlanmalıdır. Risk yönetimi için özel bir fon kurulması; projeler için ucuz kredi, vergi ve harç kolaylıkları getirilerek, **halkın teşvik edileceği** ve projelere katılımı cazip hale getirecek modeller önem taşımaktadır.

B- Uluslararası ortamda sağlanacak desteklerin ve kaynakların projelerdeki kullanımının **verimli olarak yönetimi** için yeni düzenlemelere ihtiyaç vardır; bu konuda ihtisas sahibi uzmanlardan yararlanılmalıdır.

C- Kurumların afetlerle ilgili gelir ve giderleri bir bütçe disiplini içinde ele alınmalı ve özellikle depremlerle ilgili her türlü harcamanın kayıt altına alınması sağlanmalıdır.

XVI- Medyanın Performansı

A- Deprem ile ilişkili en önemli konulardan biri, medyanın özellikle kriz anında ve hemen sonrasında doğru, güvenilir ve gerekli bilgi akışını sağlayabilme işlevidir. Resmi kurumlar ve medya arasında daha önceden kurulmuş sıkı koordinasyonla, doğru ve güvenilir bilgi akışı sağlanarak yanlış, abartılı bilgi akışı önlenmeli, böylece toplumun aldığı **bilginin doğruluğuna güven sağlanmalıdır.**

B- Kamuoyu, afetlerle ilgili olarak kamu kurumları tarafından sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmeli ve oluşabilecek bilgi kirliliğinin önüne geçilmelidir.

C- Afet öncesi ve afet sonrası için medya kuruluşlarının organize edilmesi ve medya tarafından yapılabilecek bilgilendirmeler için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun yaptırım getirici düzenlemeleri önemli yararlar sağlayacaktır.

D- Ayrıca, medya araçlarının afetlerle ilgili eğitim faaliyetlerine katılmaları da gerekmektedir.

XVII- Koordinasyon Etkinliği

A- Afet ile ilgili çalışmalarda, kurumlararası koordinasyon eksikliği bulunmaktadır. Konuların ve kurumların önceliklerinin belirlendiği; birlikte çalışma esaslarını ve performansının ölçülmesini sağlayacak bir **koordinasyon anlayışı ve koordinasyon hukuku** geliştirilmelidir.

B- Kamuoyunda "TBMM Deprem Komisyonu" olarak da bilinen Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'nun her iki yılda bir toplanarak 2010 senesinde çalışma yapan bu Komisyonun Raporunda yer alan önerilerin güncellenmesi sağlanmalı, veya, deprem (afet) zararlarının azaltılması ile ilgili TBMM'de bir "daimi komisyon" kurularak afetler konusunun sürdürülebilir bir şekilde değerlendirileceği bir kurumsal düzenleme yapılmalıdır.

XVIII- Sağlık Konuları

A- Afetlerin insan sağlığını tehdit etmesi nedeniyle "temel afet yaşam desteği" kursları düzenlenmelidir. Bu kurs programları ile "herkesin kendi afet eylem planı olması" gerekliliği üzerinde durulmalıdır.

B- Afetlerde sağlık hizmetleri, hastane öncesi acil sağlık hizmetleri, acil servis yönetimi, hastanelerin afetlere hazırlanması ve afet epidemiyolojisi konularında, uluslararası ve ulusal deneyimlerin paylaşılarak işbirliği yollarının geliştirilmesi gerekmektedir.

C- Afetin bıraktığı olumsuz psikolojik etkilerin ve travmatik süreçlerin giderilmesi; bireyin gündelik hayatını zorlaştıran ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen sağlık problemlerinin çözülebilmesi için sağlık sektörünün özel çalışmalar yapması sağlanmalıdır.

D- Afet zararlarının azaltılması ve afetlerin neden olduğu yaşam bozukluklarının giderilmesini temin edecek sağlık hizmetleri için **“afet tıbbi”** ve **“acil tıp”** hizmetlerinin verimli bir çerçeveye oturtulması için kurumsal ve mali destek sağlanmalıdır.

E- Acil yardım ve kurtarma hizmetleri içinde yer alacak kamu ve sivil toplum kuruluşlarının sağlık hizmetleri yönünden desteklenmesi sağlanmalıdır.

F- Doğal afetlerden en fazla etkilenen insan kümelerinin (kadınlar, engelliler, yaralılar, çocuklar) yapılanma gücünün artırılmasını hedefleyen ve özellikle risk azaltma önlemlerini içeren bir model oluşturulması hususu özel bir önem taşımaktadır.

Kriz yönetimi içinde yer alan hizmet gruplarında bu alanda hizmet verecek bir özel grubun da kurumsal olarak oluşturulması önemli bir adım olacaktır.

G- Askeri kurtarma ekiplerinin yurt çapında yaygınlaştırılması, sağlık hizmeti yönünden özel bir önem arz etmektedir.

XIX- Mevzuat Konuları

Mevzuat ile ilgili yapılacak çalışmaların “afet tehlikesi” ve “afet riski” faktörlerini içeren bir anlayışla iki alt bölümde ele alınması sağlanmalıdır:

- Mevcut Kanunların Daha Etkin Kullanımı
- Yeni Kanun Önerileri

A- Mevcut Kanunların Daha Etkin Kullanımı

Öncelikle (yeni kanunlar önerilmeden önce) mevcut kanunların daha etkin olarak uygulanması temin edilmelidir. Örneğin, 7269 sayılı Afet Kanununun (1959 tarihli Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun) temel amacı içinde, “afetlerden zarar görmesi muhtemel olan yerler” şeklinde çok önemli bir açılım getirilmiştir. Ayrıca, 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümleri içinde de “muhtemel durum ve yerler”le ilgili hükümler bulunmaktadır.

1- 7269 sayılı Kanunda ifadesi bulunan fakat deprem alanında uygulamaya girmemiş olan afete uğraması **“muhtemel yerler”**, **“muhtemel binalar”**, **“zarar görmesi muhtemel bulunan hak sahipleri”** gibi kavramların açıklığa kavuşturulması gereklidir. Bu konular için yönetmelik düzeyinde hazırlıklar yapılabilir.

2- İmar mevzuatı içinde yer alan kanunların ve Bakanlıkların kuruluş kanunlarının getirdiği görevler kapsamında kalarak, uygulamayı yönlendirecek yeni yönetmelik çalışmaları gündeme getirilebilir.

3- Ayrıca, bazı mevzuatın, özellikle teknik hususlar ve mühendislik konularını içeren yönetmeliklerin daha anlaşılabilir olmasını teminen, belirlenmiş hedef grupları için **“kolaylaştırılmış kılavuzlar”** hazırlanmalıdır.

B- Yeni Kanun Önerileri

Komisyonumuza intikal eden bilgi içerikli belgelerde ve daha önce başka kurum ve kuruluşlarca hazırlanmış olan çeşitli raporlarda, afetler ve deprem konuları ile bağlantılı olarak pek çok kanun önerileri bulunmaktadır. Bu önerilerin hatırlanması anlamında, çeşitli platformlarda yer almış olan tasarı çalışmaları aşağıda sıralanmaktadır.

- Yapı Denetimi Hakkında Kanunun revizyonu
- (7269 sayılı) Afet Kanununun revizyonu

- Kamu kurumlarının kuruluş kanunlarının revizyonu
- Yapı Kanunu
- Yetkin Teknik Eleman Kanunu
- Yetkin Mühendislik Kanunu
- Dönüşüm Alanları Kanunu
- Şehircilik ve İmar Kanunu (İmar Kanununun revizyonu)
- Teknik Müşavirlik Hizmetleri Kanunu
- Emlak Müşavirliği Kanunu
- Zorunlu Deprem Sigortasının (DASK sisteminin) yenilenmesi ve kanunlaştırılması
- Mesleki sorumluluk sigortası konusunun yasal temele oturtulması
- Afet yönetimi, yenileme modelleri ve finansman ile ilgili öneriler

Komisyonumuz, bu tasarı ve önerilerin, hayata geçirilmesi durumunda çok önemli katkılar sağlayacağını düşünmekte ancak, tek tek kanun hazırlığı önerme yöntemini benimsememektedir.

Öncelikle, bu tasarıların hazırlanması için oluşturulan **bilgi birikiminin ve kurumsal arşivlerin** kaybedilmemesi gerekmektedir.

Teknik tanımlar, kurumsal sorumluluklar, yetki çeşitliliği, uygulama sorunları, yaptırımlar, teşkilatlanma, katılım vb. konulardaki mevzuat önerilerinin parçalı olarak değil, bütünlük içinde ele alınması için kurumlararası işbirliği dahilinde bir “**Afet Mevzuatı Çalışma Programı**” başlatılması uygun bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında ülke sathında, sektörel ve yerel özelliklere göre yapılacak değerlendirmeler ile afet hukukunun temellendirileceği normların oluşturulması önem taşımaktadır. Devamında da, ilgili kurum ve kuruluşların yer aldığı bir program ve öncelikler dahilinde, yukarıdaki kanun önerileri veya yeni hazırlıklar yasama sürecine taşınabilir.

XX- Eylem Planı Geliştirme

A- Afetlere karşı hazırlıklı olma ve afet zararlarının (riskinin) azaltılması için önerilen konuların bir eylem planına bağlanması sağlanmalıdır.

B- Bu eylem planı için çok paydaşlı ve resmi bir **Ulusal Platform** oluşturulması ve bu Platformun uluslararası düzeyde çalışabilmesi önemlidir.

C- Ayrıca, merkezi düzeyde hazırlanacak bir “**Afet Yönetimi Stratejik Planı**” da, eylem planının temel stratejilerini belirleyecektir.

D- Afet riskini analiz eden, riski azaltmanın alternatiflerini ortaya koyan, afet-kalkınma ilişkisini gözetilen bir yapı oluşturulmalıdır.

E- Eylemlerin koordinasyonu ve performans değerlendirmeleri için merkezi ve yerel düzeylerde kurumsal düzenlemeler yapılmalıdır.

**TEMEL HEDEF,
AFETLERİN ZARARLARI İLE KARŞILAŞAN
TOPLUMUN,
GEÇMİŞTEN DERS ALMA KAPASİTESİNİ ARTTIRARAK
GELECEĞİNİ KORUMA VE YENİDEN YAPILANMA
GÜCÜNE SAHİP OLMASIDIR.**

**(10/60, 63, 99, 242, 243, 244, 245, 246, 254, 256) Esas Numaralı
Meclis Araştırması Komisyonu**

Karar No.: 2

Karar Tarihi: 08/07/2010

Yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucu düzenlenmiş olan işbu Rapor Genel Kurul'a sunulmak üzere Yüce Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>İdris Güllüce</i> İstanbul	Başkanvekili <i>Metin Kaşıkoğlu</i> Düzce	Sözcü <i>Çağla Aktemur Özyavuz</i> Şanlıurfa (Ek Görüşüm Ektedir)
Kâtip <i>Yüksel Coşkunyürek</i> Bolu	Üye <i>Tayfur Süner</i> Antalya (Muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Kemal Demirel</i> Bursa (Muhalefet şerhi ektedir)
Üye <i>İlhan Evcin</i> Yalova	Üye <i>Mehmet Emin Tutan</i> Bursa	Üye <i>Recep Yıldırım</i> Sakarya
Üye <i>Sebahattin Karakelle</i> Erzincan	Üye <i>Fehmi Murat Sönmez</i> Eskişehir (Muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Durmuşali Torlak</i> İstanbul (Muhalefet şerhi ektedir)
Üye <i>Cumali Durmuş</i> Kocaeli	Üye <i>Mehmet Sekmen</i> İstanbul	Üye <i>Sebahat Tuncel</i> İstanbul
	Üye <i>Azize Sibel Gönül</i> Kocaeli	

ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ F. MURAT SÖNMEZ, ANTALYA MİLLETVEKİLİ
TAYFUR SÜNER VE BURSA MİLLETVEKİLİ KEMAL DEMİREL'İN MUHALEFET ŞERHLERİ
**DEPREM RİSKİNİN ARAŞTIRILARAK DEPREM YÖNETİMİNDE ALINMASI
GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU MUHALEFET ŞERHİ**

1. Bu komisyon, kuruluşları tanıma adına kurulmamıştır. Komisyonun süresi bittiğine göre Meclise birtakım öneriler götürmemiz lazımdır. Her kuruluş komisyona geldiği zaman kendini ve kişileri tanıtmaktadır, doğru, alınacak tedbirleri söylüyor, o da doğru yatırımları söylüyor, o da doğru ama biz komisyon olarak Meclise ne önereceğiz? Kurumları tanımak komisyona hiçbir şey vermemektedir. Kurumları zaten tanımaktayız. Yazılı ve görsel basını takip eden her vatandaş kuruluşları tanıyor. Ama bu komisyonun bitişinde Meclise ne önereceğiz, hangi yasaları çıkaracağız da ne netice elde edeceğiz? Komisyonun bu yöne gitmesi gerektiğini defalarca söylememize rağmen komisyon çalışmalarına aynı yönde devam etmiştir. Kurulan komisyon sağlıklı çalışmamıştır.

2. Bina stokunun % 67'sinin kaçak olduğu ülkemizde mevcut yapılar için alınması gereken önlemler vardır. Bunlar:

a) İmar Kanunu'nun 39. maddesine göre kendi kendine ayakta duramayacak olan depreme karşı dayanıksız ve güçsüz binaların hemen yıkılması

b) Yapı Denetim firmaları ve belediyelerin imar komisyonlarına yetki vermek suretiyle, iskansız binalara güçlendirme yetkisi verilerek, binaların kurtarılması,

c) Şehirlerdeki bina stokunun kentsel dönüşüm yasası çerçevesinde, mülkiyet hakkı korunarak bazı semtlerde yoğunluğun artırılması kentsel dönüşüm yasası kapsamında bazı semtlerde parsel birleştirmesi yapılarak bina stokunun yenilenmesinin sağlanması

d) Yoğunluğun azaltıldığı (aynı semtte bulunmak kaydıyla) ve güçlendirme gereken yerlerde parsel birleştirmelerde vatandaşın mülkiyet hakkını gasbetmeyecek şekilde uzun vadeli krediler kullandırmak

3. Yapı denetim siteminin kapsamlı bir şekilde ele alınıp gerekli çalışmaların ivedilikle yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda "Yapı Denetim Birliği"nin kurulması uygun olacaktır.

Deprem yönetiminde alınması gereken önlemlerin en önemli bölümü inşaatların denetim sürecidir. Bu süreçte yapıların inşası sırasında kontrol için, yapı denetim firmalarının verdikleri hizmet çok önemli olmasına rağmen doğru işlememektedir.

Komisyon raporunda yapı denetim firmaları ile ilgili kanunda muhakkak değişiklik yapılması gerektiğine dair bir bölüme yer verilmesi gerekirdi.

Yapı denetim firmaları inşaatı yapacak kişiler tarafından fiyat pazarlığı yapılarak seçilmekte ve ücretleri de yapımcı tarafından ödenmektedir. Kısaca inşaat sahibi yapı denetim firmasının patronu durumundadır.

Yapı denetim firmaları yapımcılardan bir daha iş alamama endişesi ile ve alacakları ücret için yaptıkları pazarlık sonucu düşük gelir elde etmeleri sonucu sağlıklı denetim yapmamaktadırlar.

Bu sıkıntıların raporda belirtilip çözüm getirecek bir düzenleme yapılması önerisinin raporda yer alması gerekmektedir.

Raporun öneriler bölümünün hasar tespit çalışmaları maddesinde, "hasar tespit çalışmasının metodolojileri için merkezi yönetim birimlerimizde önemli bir tecrübe ve bilgi birikimi bulunmaktadır" denilmektedir. Yaptığımız komisyon çalışmaları kapsamında gittiğimiz illerdeki veriler yukarıda geçen ibareye uymamaktadır. Bu anlamda merkezi yönetim birimlerimizde de tecrübe ve bilgi birikimine sahip kadroların görev yapması gerektiği raporda belirtilmelidir.

F. Murat Sönmez
Eskişehir

Tayfur Süner
Antalya

Kemal Demirel
Bursa

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ DURMUŞALI TORLAK'IN MUHALEFET ŞERHİ
DEPREM RİSKİNİN ARAŞTIRILARAK DEPREM YÖNETİMİNDE ALINMASI
GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU MUHALEFET ŞERHİ

Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Komisyonumuz bu rapor ile; mevcut bilinen sorunların tekrarını yeni bir rapor haline dönüştürme ve deprem konularında yetkili bir çok kuruluşların kendi kuruluşlarıyla ilgili tanıtımları ve alınması gereken ve bilinen önlem ve tedbirleri tekraren tespit etmekten öte gidememiştir. Ülkemiz deprem kuşağında bulunması nedeniyle, bilinen ve alınması gereken yapısal, yönetsel, teknik ve finansal önlem ve tedbirlerin bir an evvel alınarak yasal boşlukların giderilmesi gerekirken, komisyonumuz bu yönde Meclise her hangi bir öneri raporu sunmak yerine, sadece mevcut sorunları tespit etmek gibi bir görevi yerine getirmeye çalışmıştır. Komisyonunda bir çok kez dile getirdiğimiz halde, ülkemizde hızlı nüfus artışı nedeniyle; düzensiz kentleşme, standart altı inşaat malzemesi kullanımı ve özellikle İstanbul, Kocaeli, Adapazarı, Bursa ve Ankara gibi büyükşehirlerde siyasi rant uğruna olumsuz jeolojik zemin üzerine yerleşim yerlerine izin verilmesi gibi olumsuzlukların önüne geçecek yasal düzenlemelerin ve müeyyidelerin caydırıcı mahiyette yeniden ele alınarak yasal boşlukların giderilmesi gerektiğini vurgulamamıza rağmen, komisyon bu yönde her hangi bir çalışma yapmak yerine az önce dile getirdiğimiz gibi sorunları tespitten öte gidememiştir.

Ülkemizde bulunan binaların bir çoğu imar kirliliğine neden olduğu gibi, yüzde 70'e yakın bir kısmının da kaçak yapı statüsünde bulunması, kaçak olmayan yapıların da bir kısmının yasal mevzuatlara tam olarak uymaması, kısaca mevcut yapılar ve yapılacak yapılar ile ilgili aşağıda belirttiğimiz tedbirlerin ve alınması gereken diğer önlemlerin bir an evvel hayata geçirilmesi gerekmektedir.

- 1- Bina yapımında kanun ve yönetmeliklere aykırılıkların yaptırımı artırılmalıdır,
- 2- İmar planlarındaki kanun ve yönetmeliklerin yaptırımı etkin kılınmalıdır,
- 3- Yapı Denetim Kanunu; kapsamlı ve müeyyidesi artırılmış bir şekilde yeniden düzenlenmelidir,
- 4- Doğal Afet düzenlemeleri, imar düzenlemeleriyle ilişkilendirilerek bir bütünlük oluşturulmalıdır,
- 5- İmar planlaması ve yapı üretimine teknik uygulama denetimi getirilmelidir,
- 6- Özellikle riski yüksek sağlıksız yapıların kentsel dönüşüm kapsamında hak kaybına neden olunmadan, mülkiyet hakkı korunarak yenilenmesi sağlanmalıdır,
- 7- Güçlendirme ile kurtarılabilir yapıların hak sahiplerinin yapı güçlendirme amaçlı uzun vadeli kredi kullanmaları sağlanmalıdır,
- 8- Doğal afetler meydana geldiğinde, eylem kararlarının yerinden, yerel yönetici ve idareciler tarafından alınması sağlanmalı, böylece anında müdahaleye zemin oluşturularak bürokratik gecikmelerin önüne geçilmelidir,
- 9- DASK'ın yaygınlaştırılması sağlanmalı, reasürans ve harcamalar poliçelerden elde edilen gelirlerin yüzde 35'ini geçmemelidir,
- 10- Binalarda kullanılan yapı malzemelerinin mekanik değeri ile ilgili standartlar belirlenerek yapı malzemelerinin kullanım amacına uygun üretimi sağlanmalıdır,

Durmuşali Torlak
İstanbul

**ŞANLIURFA MİLLETVEKİLİ ÇAĞLA AKTEMUR ÖZYAVUZ'UN EK GÖRÜŞÜ
DEPREM RİSKİNİN ARAŞTIRILARAK DEPREM YÖNETİMİNDE ALINMASI
GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA**

12.07.2010

Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporunun önerilerle ilgili bölümüne ilişkin ek görüşlerimiz ek'tedir.

Saygılarımla.

Çağla Aktemur Özyavuz
Şanlıurfa

1- Öneriler Bölümü, "III- Araştırma Faaliyetleri ve Akademik Ortam" başlığının "F" maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi.

"F- Deprem alanında yapılması gereken bilimsel çalışmalar (yerbilimleri araştırmaları; zemin araştırmaları, yapı araştırmaları, afet riskleri; senaryolar; sosyal bilim araştırmaları) ve çok disiplinli araştırmaların belirli bir ulusal program dahilinde yapılması ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca 18 Ağustos 2005 tarih ve 847 sayılı olur ile yayınlanan Zemin ve Temel Etüdü Genel Formatındaki kategori sınıflandırmalarının kaldırılarak jeoloji, jeofizik, inşaat mühendislerince müştereken hazırlanan ve onaylanan rapor formatının tüm ülkede uygulanmasının sağlanması gerekmektedir."

2- Öneriler Bölümü, "IV- Deprem Bilgi Altyapısı (Zarar Azaltma Amaçlı Altyapı)" başlığının "C" maddesinin üçüncü fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesi.

"3- Fay zonları boyunca deprem zararlarını en aza indirmede gereksinim duyulan verileri kapsayan özel amaçlı jeofizik haritalar yapılmalı ve faya olan güvenli uzaklık sismik yöntemlerle etüd edilerek tespit edilmelidir."

3- Öneriler Bölümü, "IV-Deprem Bilgi Altyapısı (Zarar Azaltma Amaçlı Altyapı)" başlığının "C" maddesinin 6. paragrafından sonra aşağıdaki 7. paragrafın eklenmesi.

"7- Hazırlanan zemin etüd raporlarının denetiminin sağlanması amacı ile Büyükşehir Belediyelerinde en az 3 adet, il ve ilçe belediyelerinde ise en az 1 adet ve bunun yanı sıra deprem ve afet konularında illerde İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri'nde en az 2 adet Jeofizik Mühendisi'nin istihdam edilmesi."

4- Öneriler Bölümü, "IX- Mevcut Yapıların Güçlendirilmesi ve Rehabilitasyonu" başlığının "B" ve "D" maddelerinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi.

"B- Güçlendirilme ile ilgili olarak hasarsız yapı testleri (NTD) projeleri mutlak suretle yaptırılarak güçlendirilme ile ilgili proje ve yapım izinlerinin yerel yönetimler ve müşavirlik firmalarınca veya yapı denetim firmalarınca etkili bir şekilde yürütülmesinin sağlanması"

"D- Köylerimizde afet zararlarının azaltılması yönünde İl Özel İdarelerinde en az 2 jeofizik Mühendisi istihdam edilmelidir."

5- Öneriler Bölümü, "XIII- Mesleki Konular" başlığının "A" maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi.

"A- Meslekler arası yetki ve görev anlaşmazlıklarının çözümü için gündem oluşturularak zemin etüd çalışmalarının Jeoloji, Jeofizik ve İnşaat Mühendislerince ortak olarak yapılması ve tek bir rapor halinde yazılması, bütün yerel yönetimlerin bu konuyu hassasiyetle takip etmesi, denetimlerini yapması afet risklerini büyük ölçüde azaltacaktır. "

6- Öneriler Bölümü, "XIV-Denetim Konuları" başlığına "D" maddesinin eklenmesi.

"D- Yapı denetimi kuruluşlarının uygulamadaki eksikliklerinin belirlenmesi ve yapı denetim kuruluşlarında Jeofizik Mühendislerinin istihdamı sağlanarak yapı denetiminin tüm ülkede uygulanmasına bir an önce başlanması afet risklerini büyük ölçüde azaltacaktır."

EKLER

**1-ANKARA'DA GERÇEKLEŞEN KOMİSYON TOPLANTILARINA
KATILANLAR LİSTESİ**

**2-DEPREMİN ÖNCEDEN TAHMİNİYLE İLGİLİ AVRUPA ETİK
KURALLARI**

**3-AFETLERLE İLGİLİ KABUL EDİLEN BAZI KANUN VE KANUN
HÜKMÜNDE KARARNAMELERE İLİŞKİN LİSTE**

**EK 1- ANKARA'DA GERÇEKLEŞEN
KOMİSYON TOPLANTILARINA KATILANLAR LİSTESİ**

10/02/2010 Tarihli Toplantı

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Dr. Murat NURLU Deprem Dairesi Başkanı

Genelkurmay Başkanlığı Doğal Afetler Arama Kurtarma Tabur Komutanlığı

Yarbay Ali ÜLKER Tabur Komutanı

Yüzbaşı Çetin ÖZTÜRK

Türkiye Kızılay Derneği

Zafer KARAKAŞ Afet Yönetim Müdürü

Eylem ŞAVUR Afet Yönetim Birim Yöneticisi

Harita Genel Komutanlığı Türkiye Ulusal Jeodezi ve Jeofizik Birliği

Onur LENK Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Komutanlığı
Jeodezi Daire Başkanı

17/02/2010 Tarihli Toplantı

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

Mahmut KÜÇÜK Müsteşar Yardımcısı

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Mehmet ERSOY Başkan

MTA Genel Müdürlüğü

Dr. Erol TİMUR Jeoloji Etütleri Daire Başkanı

Dr. Selim ÖZALP Aktif Tektonik Araştırmaları Birim Yöneticisi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Mahmut BAŞ Jeofizik Yüksek Mühendisi

24/02/2010 Tarihli Toplantı

ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi

Prof. Dr. Polat GÜLKAN Merkez Başkanı

ODTÜ Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi

Dr. B. Burçak Başbuğ-ERKAN Merkez Başkanı

ODTÜ Jeoloji ve Jeofizik Araştırma Merkezi

Yrd. Doç. Dr. Arda ÖZACAR Öğretim Üyesi

Gazi Üniversitesi Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi

Bülent ÖZMEN Yüksek Mühendis

TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi (MAM), Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü

Doç. Dr. Sedat İNAN Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Ruhi SAATÇILAR Öğretim Üyesi

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası

H. Serdar HARP Yönetim Kurulu Başkanı
Gülsüm SÖNMEZ Genel Sekreter Yardımcısı

Ankara Üniversitesi Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi

Prof. Dr. Ahmet Tuğrul BAŞOKUR Merkez Müdürü

10/03/2010 Tarihli Toplantı

Karayolları Genel Müdürlüğü

M. Cahit TURHAN Genel Müdür
Azmi TIRAŞ Otoyol-Köprüler Şube Müdür Yardımcısı

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

Günhaz KOCABAŞ Jeofizik Mühendisi
Rabia PARLAK Jeofizik Mühendisi
Mehmet Ali AYDEMİR Jeofizik Mühendisi

Doğal Afet Sigortaları Kurumu

İdris SERDAR Yönetim Kurulu Başkanı
Selamet YAZICI Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdür Yardımcısı
Serpil YAKUT Kurum Yöneticisi

TMMOB Şehir Plancıları Odası Başkanlığı

Prof. Dr. Murat BALAMİR

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanlığı

Dündar ÇAĞLAR Oda Başkanı
Bahattin Murat DEMİR Jeoloji Mühendisi
Sami ERCAN Yönetim Kurulu Üyesi

TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası Başkanlığı

Şevket DEMİRBAŞ Yönetim Kurulu Başkanı
Oğuz GÜNDOĞDU TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi

İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Naci GÖRÜR Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Namık ÇAĞATAY Öğretim Üyesi

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığı

Sacit SARIKAYA İletişim Uzmanı
Adem YILDIZ İletişim Uzmanı
Emin ÖZTÜRK İletişim Uzmanı
Erdoğan YILDIRIM Savunma Uzmanı

Okan AYDOĞAN

Bilgi Tek. ve Koor. Dai. Bşk. V.

Osman ATEŞ

Bilişim Uzmanı

Türk Telekomünikasyon AŞ Genel Müdürlüğü

Mehmet ATALAY

Network Direktörü

Remzi KOZAL

Emlak Direktörü

Zekeriya ERKAN

Network Grup Müdürü

Satılmış KARAGÖZ

Erişim Direktörlüğü Müdürü

Mehmet GÖKTAŞ

Emlak Direktörlüğü Müdürü

Çetin ŞENYURT

Savunma Sek. Plan ve Koord. Md.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İGDAŞ Genel Müdürlüğü

Bilal ASLAN

Genel Müdür

İshak KURŞUN

Genel Müdür Yardımcısı

Erdoğan TOZAN

Sivil Savunma Müdürü

Hikmet BIYIKOĞLU

Afet Koordinasyon Şefi

Serhat BAYRAM

Uzman

Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO Genel Müdürlüğü

Ömer ULU

Genel Müdür

Cenap AŞÇI

Genel Müdür Yardımcısı

Mümtaz DURLANIK

Ulaşım Dairesi Başkanı

Yaşar EKİCİ

Otobüs Daire Başkanı

Ahmet ÇETİN

Raylı Sistem Daire Başkanı

Hikmetullah EVRENSEL

Destek Hizmetleri Daire Başkanı

Avea İletişim Hizmetleri AŞ

Cüneyt DELİKTAŞ

Teknoloji Uzmanı

Mustafa ÇAKMAKÇI

Teknoloji Uzmanı

Oğuz KARAKOÇ

Regülasyon Grubu Uzmanı

Bülent BELAT

Regülasyon Grubu Uzmanı

Turkcell İletişim Hizmetleri AŞ

Kaan ÜNVER

Kurum ve Devlet İlişkileri Başkanı

Baki AYDOĞAN

Şebeke Kontrol Merkezi Müdürü

Ferudun YÜKSEL

Merkezi Operasyonlar Koordinatörü

Cihat KURTULUŞ

Diyarbakır Bölge Müdürü

Altuğ UZDİL

Kurum ve Devlet İlişkileri Temsilcisi

Betül Zekiye GÜRBÜZ

Hukuk Müşaviri

Vodafone Telekomünikasyon AŞ

Fahrettin AYDIN

Kamu Koordinasyon Başkanı

Hüseyin KÖKSALDI

Danışman

Onur KUTLU

Altyapı ve Enerji Müdürü

17/03/2010 Tarihli Toplantı

Ulaştırma Bakanlığı

Metin TAHAN

DLH Genel Müdür Yardımcısı

Milli Savunma Bakanlığı

Albay Okday ERDEM

İnşaat Emlak ve NATO Güvenlik Yatırımları Dairesi Başkanı

Yüzbaşı Özgür GÜN

Milli Eğitim Bakanlığı

Salih ALTINAY

Yatırım ve Tesisler Daire Başkanı

Hasan AKARCA

Yatırım ve Tesisler Daire Başkan Yardımcısı

Muzaffer ÖRTLEK

Makina Mühendisi

Asef KAYGUSUZ

Sivil Savunma ve Seferberlik Hiz. Şube Müdürü

Murat GÜRKAN

Genel Müdür Yardımcısı

Mehmet KIVRAK

Teknik Memur

Behlül AZAPAĞASI

Özel Öğrt. Kur. Gen. Md. Daire Başkanı

Mehmet Akif ALTUNSU

Din Öğretim Gen. Md. Daire Başkanı

Hasan YILMAZ

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Gen. Md. Şube Müdürü

JICA

Doç. Dr. Emin ÖZDAMAR

Çevre ve Orman Bakanlığı

Mustafa KURTULMUŞLU

Orman Genel Müdür Yardımcısı

Güven KARAÇUHA

DSİ Genel Müdür Yardımcısı

Ahmet GÖKTAŞ

Uzman Yardımcısı

Kemal DAĞ

Endüstriyel Kazalar Şube Müdürü

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

Sevinç Özek TERZİ

Mimar

Mehmet Emin AKDOĞAN

İnşaat Mühendisi

Aliye USTA

Uzman

Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

Ercan TIRAŞ

Başkan Yardımcısı

Mehmet Ali KAHRAMAN

Başkan Danışmanı

TC Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü

Mustafa ÇAVUŞOĞLU	Genel Müdür Yardımcısı
Mehmet YILDIZ	Personel Dai. Bşk. Şube Müdürü
Yüksel ASLAN	Sivil Savunma Uzmanı
Ali GÜRSES	Yol Dai. Bşk. Şube Müdürü
Gülşen KÜÇÜKAY	Jeoloji Mühendisi
Kazım ÖZDEMİR	Personel Dairesi Başkanı
Zafer AKIN	Başmühendis
Mesut KARGI	Tesisler Dairesi Başkan Yardımcısı
Ali Selçuk ÖZUYAR	Şube Müdürü

Emniyet Genel Müdürlüğü

Halil DUMANLI	3. Sınıf Emniyet Müdürü
Hakkı OKUMUŞ	Emniyet Amiri

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı

Dr. Sema BAYAZIT	Sosyal ve Fiziki Altyapı Daire Başkanı
Selen ARLI	Uzman Yardımcısı

24/03/2010 Tarihli Toplantı

Sağlık Bakanlığı

Prof. Dr. Ali COŞKUN	Temel Sağlık Hizmetleri Gen. Md. Yrd.
Dr. Ertuğrul EĞİN	Tedavi Hizmetleri Gen. Md. Yrd.
Mehmet DEMİRCİOĞLU	İnşaat ve Onarım Daire Başkanı
Zekai ŞİMŞEK	İnşaat ve Onarım Dai. Bşk. Şube Müdürü
İlhan ÖZTÜRK	Temel Sağlık Hizmetleri Gn. Md. Şube Müdürü

Maliye Bakanlığı

İsa ATÇEKEN	Genel ve Adalet Hizmetleri Daire Başkanı
Bahtiyar SAZLIK	Yatırım Hizmetleri Daire Başkanı
Ali RENÇBER	Devlet Bütçe Uzmanı

Sayıştay Başkanlığı

Levent KARABEYLİ	Performans Denetim Grup Şefi ve Uzman Denetçi
Arife COŞKUN	Uzman Denetçi

Vakıflar Genel Müdürlüğü

Suat Faruk GİRAY	Sanat Eserleri ve Yapı İşleri Daire Başkanı
Şafak CENGİZ	İnşaat Mühendisi

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı

Ömer Murat YAVAŞ	Hidrojeoloji Yük. Müh. Grup Başkanı
Timur TEZEL	Jeofizik Yük. Müh. Grup Başkanı

Ankara Büyükşehir Belediyesi

Yakup SARI

İtfaiye Şube Müdürü

Rıfat AKIN

Sivil Savunma Uzmanı

Milli Eğitim Bakanlığı

Merdan TUFAN

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı

Halil AŞICI

Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı

Murat YAVUZ

Beden Eğitimi Spor ve Eğitim Dairesi Bşk.lığı Şube Müdürü

Türkiye İzcilik Federasyonu

Hasan Dinçer SUBAŞI

Federasyon Başkanı

31/03/2010 Tarihli Toplantı

Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Murat BALAMİR

Öğretim Üyesi

Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Şerif BARIŞ

Öğretim Üyesi

Sakarya Üniversitesi

Prof. Dr. Muzaffer ELMAS

Öğretim Üyesi

Türkiye Arama Kurtarma Dernekleri Federasyonu

Adem DEMİREL

Yönetim Kurulu Başkanı

Türkiye Belediyeler Birliği

Ayşe ÜNAL

İmar ve Şehir Planlama Müdürü

07/04/2010 Tarihli Toplantı

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği

Sadık YAMAÇ

Genel Sekreter Yardımcısı

Zeytinburnu Belediyesi Başkanlığı

Mustafa AYDIN

Belediye Başkanı

Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

Gürol KONYALIOĞLU

Kentsel Yenileme Dairesi Başkanı

Caner SARICA

Projeler Dairesi Başkanlığı Şube Müdürü

Fırat Üniversitesi

Prof. Dr. A. Feyzi BİNGÖL

Rektör

Sütçü İmam Üniversitesi Deprem Araştırma ve Risk Yönetimi Merkezi

Yrd. Doç. Alican KOP

Öğretim Üyesi

EK 2- DEPREMİN ÖNCEDEN TAHMİNİYLE İLGİLİ AVRUPA ETİK KURALLARI

(European Code of Ethics Concerning Earthquake Prediction)

Depremi önceden tahmini ile ilgili bilgiler, bilim ve toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen sağlıklı etik kurallarına uygun olarak sunulmazsa, toplum üzerinde dramatik etkiler yaratabilir. Yanlış tahmin paniğe yol açabilir ve halkta bilim adamları ile kamu yetkililerine karşı güvensizlik yaratarak sosyal, psikolojik, politik, ekonomik vb. sakıncalı sonuçlara neden olabilir.

Deprem tahmini üzerinde çalışan bilim adamlarının profesyonel davranışlarının temel ilkesi dürüstlük olmalıdır. Bilim adamlarının topluma, kamu yetkililerine, kuruluşlarına, meslektaşlarına ve medyaya karşı sorumluluklarının bilincinde olarak tarafsız davranmaları ve sahip oldukları bilgiyi insanlığın yararına kullanmaları gerekir.

Bir bilim adamı, yürüttüğü araştırmalar sonucunda bir depremi önceden tahmin etme noktasına gelirse, aşağıdaki işlemleri özenle yerine getirmelidir:

a. Depremi tahmin etmesine yol açan bilimsel verilerin ve yöntemlerin geçerliliğini diğer bilim adamlarına danışarak doğrulamalı ve

b. Bağlı bulunduğu veya bünyesinde çalıştığı bilimsel ve teknik kuruluşların üst yöneticilerini yaptığı çalışmalar hakkında bilgilendirmelidir.

Bilim adamı, yaptığı tahminleri çalıştığı ülke yetkililerinin dikkatine sunmakla görevlidir. Bunun hangi yollarla yapılacağı önceden belirlenmelidir.

Bilim adamı, depreme ilgili tahminleri hakkında medyaya veya topluma rastgele bilgi vermemelidir. Yalnızca, kendisine bu konuda yetki verilmiş veya kendisinin kamu yetkililerince bu amaçla görevlendirilmiş olması durumunda, kamu yetkililerince uygun görülen yolları kullanarak, toplumu bilgilendirmelidir.

Deprem Tahmini Avrupa Danışma Komitesi

Eğer gerek ve olanak varsa, deprem tahmini alanında her ülkede bir Ulusal Değerlendirme Komitesi kurulması önerilir.

Deprem Tahmini Avrupa Danışma Komitesi'ne,

• Bir itiraz sözkonusu olduğunda veya bir Ulusal Değerlendirme Komitesi bulunmadığı durumlarda, ulusal yetkililer;

• Tarafsız bir görüş almak istediklerinde, Ulusal Değerlendirme Komitelerine başvurabilirler.

Hiçbir durumda, Avrupa Danışma Komitesi kesin bir gerçeği resmi olarak açıklayan bir kuruluş olarak görülmemelidir. Komite, kendi görüşünü (değerlendirme konusunda kendi kapasitesine ilişkin kuşkularını da içerecek biçimde) resmen belirtmekle yükümlü bir kuruluş olarak görülmelidir. Bu komite, Ulusal Değerlendirme Komitesi'nin veya ellerindeki bilgi ile karar vermek zorunda olan sivil yetkililerin yerlerini alarak onların görevlerini üstlenemez.

Avrupa Danışma Komitesi, Uluslararası Jeodezi ve Jeofizik Birliği (IUGG) ile diğer uzmanlaşmış bilimsel Avrupa kuruluşlarına danışılarak, Avrupa Sismoloji Komitesi (ESC) tarafından önerilen en fazla on beş bilim adamından oluşacaktır. Avrupa Danışma Komitesi'nin gerektiğinde başvurabileceği bir danışmanlar listesi oluşturulacaktır.

Avrupa Danışma Komitesi'nin yazmanlığı, Açık Anlaşma (Open Partial Agreement) yazmanlığı tarafından üstlenilecek ve Anlaşma danışmanlarınca, Avrupa Sismoloji Komisyonu ile işbirliği yapılarak desteklenecektir.

Avrupa Danışma Komitesi üyelerinin görev süresi altı yıl olacak ve bu süre uzatılamayacaktır. Üyelerin yarısı her üç yılda bir yenilenecektir.

Bilim Adamının Yabancı Ülkelerle İlişkileri

Yabancı bir ülkenin yetkililerine deprem tahmini konusunda haber verilmesi, bilim adamının çalıştığı ülkenin yetkililerinin sorumluluğundadır.

Toplumun ve medyanın bilgilendirilmesi, deprem olacağı tahmin edilen ülke(ler) yetkililerinin sorumluluğundadır. Yukarıda tanımlanan etik kurallar nedeniyle, tahminde bulunan bilim adamı açıklamada bulunmamalıdır.

**EK 3- AFETLERLE İLGİLİ KABUL EDİLEN BAZI KANUN VE
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERE İLİŞKİN LİSTE**

1923-1999 SENELERİ ARASINDA

- 1923 Mübadele ve İmar İskan Bakanlığının Kuruluş Kanunu (Bir yıl sonra kaldırıldı)
- 1930 1580 Sayılı Belediye Kanunu (Türk-İran sınırında meydana gelen deprem hakkında)
- 1940 3773 Sayılı Erzincan Yersarsıntısından Müteessir Olan Mıntıklarda Zarar Görenlere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun
- 1940 3893 Sayılı Erzincan'a ve Erzincan Yersarsıntısından Müteessir Olan Mıntakaya Yardım İçin Yapılan ve Yapılacak Her Nevi Nakliyattan Alınacak Ücretlere Dair Kanun
- 1940 3908 Sayılı Yeniden Kurulacak Erzincan Şehir Yerinin İstimlâkine Dair Kanun
- 1940 3980 Sayılı Erzincan Yeni Yerleşim Yeri İçin Belediye'ye Kamulaştırma Yetkisi İçin Kanun
- 1941 4000 Sayılı Erzincan'da ve Erzincan Yersarsıntısından Müteessir Olan Mıntakada Zarar Görenlere Yapılacak Yardım Hakkındaki Kanununun 5. Maddesine Bir Fıkra İlâvesine ve Bu Kanuna Yeniden Bazı Hükümler Eklenmesine Dair Kanun
- 1943 4373 Sayılı Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Koruma Kanunu
- 1943 4386 Tokad, Çorum ve Balıkesir Vilâyetlerindeki Yersarsıntısından Müteessir Olan Mıntakalarda Zarar Görenlere Yapılacak Yardım Hakkında Kanun
- 1944 4623 Sayılı Yer Sarsıntılarında Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun
- 1948 5243 Sayılı Erzincan'da Yapılacak Meskenler Hakkında Kanun
- 1950 5663 Sayılı Eskişehir'de Sel Baskınından Zarar Görenler İçin Yaptırılacak Meskenler Hakkında Kanun
- 1953 6188 Sayılı Bina Yapımını Teşvik ve İzinsiz Yapılan Binalar Hakkında Kanun
- 1953 6200 Sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri Hakkında Kanun
- 1956 6746 Sayılı Aydın, Balıkesir, Bilecik, Edirne, Eskişehir, Kırklareli, Konya ve Denizli Vilâyetlerinde 1955 1956 Yılında Tabii Âfetlerden Zarar Görenlere Yapılacak Yardım Hakkında Kanun
- 1956 6785 Sayılı İmar Kanunu
- 1958 7126 Sayılı Sivil Müdafâ Kanunu
- 1959 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun (Bu Kanunu Değiştiren veya Ek Yapan Kanunlar ve KHK'ler: 74, 1051, 2479, 3177, 3838, 3956, 4133, 4649, 4684, 4864 Sayılı Kanunlar ve 574, 577, 578, 580, 589, 597, 598, 599 Sayılı KHK'lar)
- 1968 1051 Sayılı ve Umumi Hayata Müessir Âfetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair 15/5/1959 Gün ve 7269 Sayılı Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun
- 1972 1571 Sayılı Bazı Tekel Maddeleri Fiyatlarına Yapılan Zamlardan Elde Edilen Hasıllardan TC Merkez Bankasında Açılacak Bir Deprem Fonu Hesabında Toplanmasına Dair Kanun
- 1977 2090 Sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun

- 1981 2479 Sayılı ve 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 1983 2935 Sayılı Olağanüstü Hal Kanunu
- 1985 3177 Sayılı ve 15.5.1959 Tarih ve 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ile Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna 4 Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun
- 1992 3838 Sayılı Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca'da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun
- 1995 4123 Sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun
- 1995 4133 Sayılı ve 23/7/1995 Tarih ve 4123 Sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun ile 15/5/1959 Tarih ve 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Ek Maddeler Eklenmesine Dair Kanun
- 1997 4264 Sayılı Bazı Yörelere Meydana Gelen Tabii Afetlerden Zarar Görenlerin Gelir, Kurumlar ve Geçici Vergilerinin Terkini ile Kurumlar Vergisi Kanununun 7. Maddesine Bir Bent Eklenmesi ve 28/08/1992 Tarihli ve 3838 Sayılı Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun
- 1999-2000 SENELERİ ARASINDA**
- 1999 4452 Sayılı ve Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi için Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu
- 1999 4481 Sayılı ve 17/08/1999 ve 12/11/1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Depremın Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 1999 4484 Sayılı ve Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanununun 1 ve 2 nci Maddelerinde Değişiklik Yapılması ve Süresinin Uzatılmasına İlişkin Kanun
- 2000 4539 Sayılı ve Doğal Afet Bölgelerinde Afetten Kaynaklanan Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümüne ve Bazı İşlemlerin Kolaylaştırılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulü Hakkında Kanun
- 2000 4540 Sayılı ve Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanununun Süresinin Uzatılmasına İlişkin Kanun
- 2000 4581 Sayılı ve "Ticaret ve Sanayi Odaları", "Ticaret Odaları", "Sanayi Odaları", "Deniz Ticaret Odaları", "Ticaret Borsaları" ve "Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği" Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun

2000-2010 SENELERİ ARASINDA

- 2001 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
- 2003 4684 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 2006 5511 Sayılı ve Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 2006 5491 Sayılı ve Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 2007 5711 Sayılı ve Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 2005 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (6 ve 69. Maddeler)
- 2005 5393 Sayılı Belediye Kanunu (53 ve 73. Maddeler)
- 2004 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (7. Madde)
- 2005 5327 Sayılı ve Denizli-Buldan ve Çevresinde, Hakkari'de, Bingöl-Karlıova ve Çevresi İle Erzurum-Çat'da Meydana Gelen Deprem Afetlerine ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 2004 5205 Sayılı ve Yapı Denetimi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 2009 5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELER

- 1999 Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 574)
- 1999 4539 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapan Doğal Afet Bölgelerinde Afetten Kaynaklanan Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümüne ve Bazı İşlemlerin Kolaylaştırılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 575)
- 1999 Doğal Afetlerde Yapılacak Yardımların Düzenlenmesi ile Vergilerin Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 576)
- 1999 574 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye Madde Ekleyen Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 577)
- 1999 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 578)
- 1999 Milli Piyango Kanununda Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararnameye Bir Madde Ekleyen Kanun Hükmünde Kararname (KHK No.579)
- 1999 7269 Sayılı Kanuna Maddeler Ekleyen Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 5)
- 1999 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 581)
- 1999 Afetlerden Doğan Zararların Giderilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 582)

- 1999 Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 583)
- 1999 Bir İl ve İki İlçe Kurulması ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 584)
- 1999 İl Özel İdareleri Kanununa Bir Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 585)
- 1999 Sivil Müdafaa ve Belediyeler Kanunlarında Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 586)
- 1999 Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 587)
- 1999 Konut Edindirme Hesaplarının Tasfiyesine Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 588)
- 2000 Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 589)
- 2000 2859 Sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkında Kanuna Bazı Maddeler Ekleyen Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 590)
- 2000 Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 591)
- 2000 4447 Sayılı Kanunda ve Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 592)
- 2000 Sakarya İlinde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 593)
- 2000 Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 594)
- 2000 Yapı Denetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 595)
- 2000 Sivil Savunma Kanununda Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 596)
- 2000 7269 Sayılı Kanuna Bir Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 597)
- 2000 7269 Sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 598)
- 2000 7269 Sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 599)
- 2000 Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 600)

- 2000 Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 601)
- 2000 Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 602)
- 2000 584 ve 593 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 603)
- 2000 İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 609)
- 2000 Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapan Kanun Hükmünde Kararname (KHK No. 623)

